

Luokanopetus

Sisällysluettelo

Luokanopetus

Luokanopetus

1A Mika

1A luokka 2019-2020 (luonnos)

Hyödyllisiä linkkejä oppimiseen

Koodaaminen

https://drive.google.com/file/d/0BzU_ZzSqcLN9a00wejRITENXWEU/edit

<https://scratch.mit.edu/>

<https://studio.code.org/>

Matematiikka

<https://ekapeli.lukimat.fi/>

<http://sivullinen.kapsi.fi/koulu/matikka/tohtori.html>

<http://www.kolumbus.fi/mm.salo/LinkitMatikka.htm#Kertolaskuja>

<http://www.otavanoppimateriaalit.net/tuhattaituri/>

<http://www.perunakellari.fi/ma.html>

Sekalaisia

<http://opinaika.fi/>

<http://papunet.net/pelit/pelit>

<https://online3.typingmaster.com/login?id=fsc8r5mm>

https://www.oppijailo.fi/lapset_ja_nuoret

Suomen kieli ja kirjallisuus

http://peda.net/veraja/konnevesi/lukio/ophhanke2010/pelit/aidinkieli/3-4_luokka

http://users.edu.turku.fi/mmaalto/luetun_ymmartaminen/

<http://www.kolumbus.fi/mm.salo/LinkitAidinkieli.htm>

Ympäristöoppi

http://papunet.net/_pelit/_tarinat/kuvakirja/lue/Kierr%C3%A4tyspeli_valokuvilla

<http://www.perunakellari.fi/hyonteisvisa.htm>

<http://www.perunakellari.fi/ym.html>

Oppilastöitä

1B Tiina

Tervetuloa 3A luokan sivuille

1C Emma

Mustan viivan seuraaminen

Äidinkieli

Kirjoitelmat

Hissa

Jakso 2 (Varhaiset korkeakulttuurit)

7-lk animaatiot

A 03

A 08

A 07

A06

A 05

Anim 02

A 01

2A Mervi

Tervetuloa 1A- LUOKAN SIVUILLE!

Hyödyllisiä linkkejä

Opinaika

Wilma

Kuvaamataito

2B Hanna

Tervetuloa 2B -luokan sivuille!

Positiivisin ajatuksin viikonlopun viettoon!

Kuvataide 1lk.

1B:n kuvataide

Ruska

Painantatyöt

Auringonkukat

Lisää syksyn kuvistöitä

Sadeasuja vahaliiduilla

Isänpäiväkruunut

Ystävyyskäden kädet

Muurahaiset

Kevään kuvistöitä

Pajunoksat

Mäenlaskussa

Sateenkaaret akvarelliiduilla

Revontulet

Lapaset

Käsityö 1lk.

1B:n käsityö

Syksyn töitä

Käpyhyasintit

Joulukalenteritontut

Kuuset

Halloween

Heijastimet

Iloiset vesipisarot

Kivipeikot

Ompelukuvat

Siilit

Marjataulut

Kevään töitä

Ikkunakoristeet ja rairuohopurkit

Virpomisvitsat

Lumiukot

Punatulkut

Kuvataide 2lk.

Syksyn töitä

Kesän ja syksyn maut talteen

Iloiset kasvikset!

Käsityö 2lk.

Syksyn töitä

Naulakkomerkit

3A Sanna

TERVETULOA!

Kunnari lukudiplomi

Hyödyllisiä linkkejä

Lahden kirjallisuusdiplomi

Opinaika

SanomaPro

Wilma

Käsityöt

Kuvataidenäyttely

3B Nina

TERVETULOA 3B:n SIVUILLE!

Hyödyllisiä linkkejä

Kunnarilukudiplomi

WILMA

Kuvagalleria

Robotit

Suolalyhdyt

Vohvelityö

Jouluhyasintit

Myrsky

Kasvitaulut

Juurekset

Veljeni Leijonamieli/Katlan luolassa

Avaimenperät

Taulut

Lumiukot

Lumiukot

Lumiukot

Kettu hangella

Väriporta

Pehmot

Pehmot

Partasuut

Tonttuikkuna

Saapas-työ, elokuu 2017

20170927_085958.jpg

Pää- ja välivärit, syyskuu 2017

image.jpg

Liikuntasuunnitelma syksy 2019

Liikunnasta

Äidinkieli

Pehmotarinat

image.jpg

image.jpg

image.jpg

image.jpg

image.jpg

image.jpg

Kasvio

Osmankäämi

Ketunleipä

3C Hannele

3C luokka

Hyödyllisiä linkkejä

Opinaika

Mustan viivan seuraaminen - ohjelmointilinkki

Oppiaineet

Suomen kieli ja kirjallisuus

Käsityöt

Yhteiskuntaoppi

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Rahan käyttömuotoja

Tuntitehtävät

Läksy

Valuutat

Bitcoin

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

Tuntitehtävä 2

Extra (luonnos)

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminenNykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Tuntitehtävä 2

Läksy

Ota selvää!

Pankkitilin avaaminen

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

Maksukortti

46 Mikä minusta tulee isona?

Haaveesta ammattiin

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

ONKO JULKISUUS AMMATTI?

Ammatinvalintatestin tuloksia - tuplaklikkaa tai paina plussasata ja pääset kirjoittamaan tuloksesi

EKSTRA

OTA SELVÄÄ! (luonnos)

MUISTA NÄMÄ!

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

47 Pääelinkeinot ja verotus

Elinkeinot

PÄÄELINKEINOT

Raha liikkuu

PALVELUT MAKSETAAN VERORAHOILLA

Tutkikaa viivadiagrammia ja vastatkaa kysymyksiin tuntitehtävän 1 palautuksessa.

Tuntitehtävä 3

Ristikko

Läksy

EKSTRA

läksyn vastaus (luonnos)

ekstran vastaus (luonnos)

Tärkeät käsitteet

Tärkeät käsitteet

50 Mainonta

Mainonta

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluutta

Tehtäviä (luonnos)

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Tuntitehtävä 1

Tuntitehtävä 2

EKSTRA

Ratkaisut

ekstran vastaus (luonnos)

Nettisivuja

3. Ostopäätös on valinta, osa 1

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Hinnan määräytyminen

EKSTRA

ekstran vastaus (luonnos)

4. Ostopäätös on valinta, osa 2

Luomu

Mitä luomu on?

Luomun tunnistaa merkistä

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

luomutuotteiden merkit

Luomu vai ei

Tämä on luomua

Eläinsuojelujärjestöjä

5. Ostopäätös on valinta, osa 3

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Taloudellinen kestävyys

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Reilu kauppa - fair trade

Hyvää Suomesta

Läksy

Kestävä kehitys

Joutsenmerkki

Reilu kauppa - fair trade

Lapsityövoima

Ekovelkapäivä

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

Tuntitehtävä 1

Tuntitehtävä 2

Tuntitehtävä 1 vastaukset (luonnos)

Tuntitehtävä 2 vastaukset (luonnos)

MUISTA NÄMÄ!

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi (kopio)

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Rahan käyttömuotoja

Ota selvää

Valuutat

Bitcoin

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

OTA KANTAA!

OTA SELVÄÄ!

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminen Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Ota selvää!

Pankkitilin avaaminen

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

46 Mikä minusta tulee isona?

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

ONKO JULKISUUS AMMATTI?

OTA SELVÄÄ!

MUISTA NÄMÄ!

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.hs.fi/sanomapro/art-2000002609320.html>

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Nettisivuja

Tehtäviä

3 Mainonta

Mainonta

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluutaa

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

Tehtäviä

4. Ostopäätös on valinta

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Luomu

Mitä luomu on?

Luomun tunnistaa merkistä

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

Hinnan määräytyminen

luomutuotteiden merkit

Tämä on luomua

Eläinsuojelujärjestöjä

Tehtäviä

5. Ostopäätös on valinta II

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Taloudellinen kestävyys

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Reilu kauppa - fair trade

Hyvää Suomesta

Kestävä kehitys

Joutsenmerkki

Reilu kauppa - fair trade

Lapsityövoima

Ekovelkapäivä

Tehtäviä

Liitteet:

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

MUISTA NÄMÄ!

OTA SELVÄÄ!

7.-8. Yrittäjävierailu + keskustelua

- Yrittäjävierailut

- Yhteinen tehtävä oppitunnille

- Pohdittavaa

- Tuloslaskelma

8. kokemuksia yrittäjyydestä

- Kuvaamataito

- Leirikoulu

 - Leirikoulumuistoja

 - Leirikoulukuvia osa III (luonnos)

 - leirikoulukuvia osa II

 - Leirikoulukuvia osa I

- Kuvia retkiltä

4A Katariina

- Luokan esittely

- Lukudiplomin suorittaminen

- Ruokalista

- Hyödylliset linkit

 - Lukudiplomi

 - Näppistaituri

- Poissaoloanomus

4B Kimmo

- Luokan esittely

- Yhteystiedot

- Koulun kirjaston aukioloajat 1.jaksossa

- Näppistaituri

- Lukudiplomi

- Office-tunnukset

5A Timo

Luokan esittely

Oppiaineiden opetussuunnitelmat 3-6 luokat

OPS

Hyödyllisiä linkkejä

Bingel

Office365

Opinaika

SanomaPro

Ville

Wilma

Ongelmia

Ongelmia

Ongelma 1

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 2

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 3

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 4

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 5

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 6

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 7

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 8

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 9

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 10

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 11

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 12

Siirrä kahta tikkua niin, että kala kääntyy.

Ongelma 13

Siirrä neljää tikkua niin, että muodostuu kolme neliötä.

Ongelma 14

Paina kuvaa ja tee tehtävät. Näytä tuloksesi opettajalle.

Ongelma 15

Kirjoita vastaus erilliselle paperille ja näytä opettajalle.

Ongelma 16

Näytä kuva opettajalle ja kerro minkä tikun siirrä ja mihin.

Ongelma 17

Paina kuvaa ja tee tehtävät. Näytä tuloksesi opettajalle.

Ongelma 18

Näytä kuva opettajalle ja kerro minkä tikun siirrä ja mihin.

Ratkaisut

Ratkaisut

Ongelma 12

Ongelma 13

Oppiaineet

Oppiaineet

Äidinkieli

Linkkejä äikkään

Perunakellari

Lukudiplomi

Lukuvuoden 2019-2020 lukudiplomi

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Lukudiplomi

Historia

6. luokka

Keskiaika Pohjolassa

Keskiaika Pohjolassa-jakson keskeisiä asioita

Jakson 2 avainsanat

Rohkeat ja pelottavat viikingit

Kappale 1 - Tärkeät asiat

Kotitehtävät

Tuntitehtävä

Uutinen viikinkiaikaisesta miekasta

Muinaisuskosta kristinuskoon

Kappaleen keskeiset asiat

Kotitehtävä 26.9.2017

Kotitehtävät

Kuninkaas valloitusretkillä idässä

Keskeiset asiat

Kotitehtävä

Linnojen esittelyt

Piispa Henrik

Peltoviljelyä ja kaskenpolttoa

Tärkeät asiat

Tehtävät

Turku oli vilkas kauppakaupunki

Turku oli vilkas kauppakaupunki

Tuntitehtävä

Uuden ajan alku

Jakson 3 avainsanat

1600- ja1700-luvut maailmalla

1600- ja1700-luvut maailmalla

Jakson aloitustehtävä

JAKSON TÄRKEIMMÄT KÄSITTEET

18 Itsevaltioiden aikakausi

Tehtävä 1

Tehtävä 2

Tehtävä 3

Tehtävä 4

Barokki

19 Tiede vastaan uskonto

Tehtävä 1

Tehtävä 2

Tehtävä 3

Tehtävä 4

20 Työtä ja köyhää elämää

TEHTÄVÄ 1

TEHTÄVÄ 2

TEHTÄVÄ 3

TEHTÄVÄ 4

LISÄTIETOA

21 Yhdysvallat - siirtokunnista itsenäiseksi valtioksi

Tehtävä 1

TEHTÄVÄ 2

Tehtävä 3

Tehtävä 4: Yhdysvaltojen lippu

Lisätehtävä

22 Valistuksen ja järjen vuosisata

Järjen vuosisata

Tehtävä 1

Tehtävä 2

Tehtävä 3

Napoleon Bonaparte

Matematiikka

Matematiikkaan liittyviä linkkejä

code.org

[Scratch](https://scratch.mit.edu/)

Ville

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Ohje jakson 2 opiskeluun

Ohje 1. jakson opiskeluun

Yhteiskuntaoppi

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Rahan käyttömuotoja

Ota selvää

Valuutat

Bitcoin

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

OTA KANTAA!

OTA SELVÄÄ!

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminen Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Ota selvää!

Pankkitilin avaaminen

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

46 Mikä minusta tulee isona?

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

ONKO JULKISUUS AMMATTI?

OTA SELVÄÄ!

MUISTA NÄMÄ!

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.hs.fi/sanomapro/art-2000002609320.html>

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Nettisivuja

Tehtäviä

3 Mainonta

Mainonta

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluuttaa

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

Tehtäviä

4. Ostopäätös on valinta

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Luomu

Mitä luomu on?

Luomun tunnistaa merkistä

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

Hinnan määräytyminen

luomutuotteiden merkit

Tämä on luomua

Eläinsuojelujärjestöjä

Tehtäviä

5. Ostopäätös on valinta II

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Taloudellinen kestävyys

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Reilu kauppa - fair trade

Hyvää Suomesta

Kestävä kehitys

Joutsenmerkki

Reilu kauppa - fair trade

Lapsityövoima

Ekovelkapäivä

Tehtäviä

Liitteet:

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

MUISTA NÄMÄ!

OTA SELVÄÄ!

7.-8. Yrittäjävierailu + keskustelua

Yrittäjävierailut

Yhteinen tehtävä oppitunnille

Pohdittavaa

Tuloslaskelma

Lukuvuosi 2018-2019 / luokka neljä

Ympäristöoppi

Ympäätminen liittyviä linkejä

Euroopan maantieto

Karttatehtäviä

Karttoja

Pikakartta

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Jäljillä 6 Jakso 5

Ohje ryhmätyöhön

Kalat

Avainsanat

Tärkeitä asioita

Kotitehtävät

Kalan perusrakenteet

Suomalaisia kaloja

Särki

Linnut

Avainsanat

Tärkeät asiat

Kotitehtävät

Västäräkki

Höyhenpeite

Munat

Matelijat

Avainsanat

Tiivistelmä

Kotitehtävät

kyy

Sisilisko

Nisäkkäät

Avainsanat

Nisäkkäät

Kysymykset

Kettu

Matoa syövä kontiainen

Jänis

Sammakkoeläimet

- Avainkäsitteet

- tärkeät asiat

- tehtävät

- Sammakonkutu

- Suomalainen Mölysammakko

- Sammakko

e-Oppi

- e-Oppi

- <https://peda.net/id/d44f75dc38c>

Uskonto

Avustusjärjestöt

Avustusjärjestöt

- Unicef

- Mikä UNICEF on ja miksi olemme olemassa?

- Mitä UNICEF tekee?

- Amnesty International

- Mitä Amnesty tekee?

- Pelastakaa Lapset ry

- Unicef: Meidän oikeutemme

- Amnesty international - ihmisoikeuksien puolesta

- Pelastakaa lapset - esittelyvideo

Tärkeitä sivuja

Järjestyssäännöt

- Järjestyssäännöt

- Järjestyssäännöt + pelisäännöt

Poissaoloanomus

- Poissaoloanomus

Ruokalista

- Ruokalista

Leirikoulut ja retket

- Leirikoulut ja retket

Leirikoulu syksyllä 2017

- Leirikoulu

- Anjalan nuorisokeskus

- Anjalan nuorisokeskus

Kuvat

- Kuvagalleria

Leirikoululehti

5B Miia

MEIDÄN LUOKKAMME!

Vanhempainillan muistio 4.9.2019

HYÖDYLLISET LINKIT

WILMA

KUNNARIN LUKUDIPLOMI

OFFICE365

ORIMATTILAN OPETUSSUUNNITELMA; LUOKAT 3-6

SANOMAPRO

Leirikoulusopimus; päivitetty 4.9.2019

OPPIAINEET

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

LUKUDIPLOMI

LUKUDIPLOMIN KIRJALISTA

YHTEISKUNTAOPPI

YHTEISKUNTAOPPI

USKONTO

Avustusjärjestöt

Unicef

Mikä UNICEF on ja miksi olemme olemassa?

Mitä UNICEF tekee?

Amnesty International

Mitä Amnesty tekee?

Pelastakaa Lapset ry

Unicef: Meidän oikeutemme

Amnesty international - ihmisoikeuksien puolesta

Pelastakaa lapset - esittelyvideo

Ylli

Ohjeet kasvioon

Metallit

5C Jouni

3 C (luonnos)

Liikuntasuunnitelma (luonnos)

(luonnos)

Käsityö

6A Tuomas

Luokan esittely

Runo 5A:n sattumanvaraisista viesteistä

Leirikouluessite

Taavin seikkailut

Wilma

Hyödyllisiä linkkejä

Näppistaituri

Bingel

Euroopan maantieto

Perunakellari

SANOMAPRO

Enkku

eTwinning

Linkkejä englantiin

Kielioppiasioita

Kuvis

Oppilastyöt

Liikunta

Karttamerkit

MOVE

Keilaaminen

Kevään juttuja

Pesis

Liikuntavinkkejä välkkäreille

Leikkejä kerhoon

Liikkuva koulu

Luontoliikunta

Moto-taituri

Palloilu

Ratoja

Voimistelu

Syksyn hommeleita

Move-testaus (5lk.)

Talvilajit

Ringette

Matematiikka

Yksikkömuunnokset

Code.ORG

Ongelmanratkaisua

Opetusvideoita

Musa

Ohjeet esitelmään

Koemateriaalia

Äänimaisema

Biisit

Päivänsäde ja menninkäinen

Nuotteja / sointulappuja

Soitettavat kappaleet Youtubesta

2015-2016 Bändikerhon biisit

Kitarajuttuja

Kitarajuttuja

Teoriaa

Kitarasoinnut

Kolmisoinnut (duurit).jpg

Pianon sävelet nuottiviivastolla

Videoita

Videoita

Uskonto

Kirkkokuntaesitelmä
Muistiinpanot ensimmäisestä jaksosta
Adventtikirkko
NMKY
Suomen Vapaakirkko
Pelastusarmeija 1
Pelastusarmeija 2
Raamattusuunnistus
Kultainen käsky ja rakkauden kaksoiskäsky
Isä meidän - rukous
Kirkkovuosi
Evankeliumi Luukkaan mukaan 2: 1-20
Ehtoollinen
Uskontoaiheisia linkkejä
 Uusi testamentti
 Vanha testamentti

Yhteiskuntaoppi

Opetussuunnitelma
Minun kuntani 6-11
Taitava mediankäyttäjä
Taitava rahankäyttäjä
Ostopäätös
Maahanmuuton syitä eli miksi joku haluaa muutta pois kotimaastaan
Suomessa syötäviä ulkomaalaisia ruokia
Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 1/3)
Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 2/3)
Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 3/3)

Minä ja yhteiskunta

Minä ja yhteiskunta-jakso

Yhteiskunta toimii

Yhteiskunta toimii

Taitava rahankäyttäjä

Taitava rahankäyttäjä

Ylli

Vastuu itsestä ja toisista

Maantietopeli

Yllin linkkejä

Universumin koko

Maantietopeli - koko maailma (Seterra)

Sähköinen aineisto Luontoon 5

Euroopan maantieto (toporopa)

Kasvio

Kasvion kasvit

Esitelmät Pohjoismaista ja Baltiasta

Ohje työskentelyyn

Norja

Juho T, Samu, Helmiina

Norjan perus tiedot

videoita Norjasta

Norjasta videoita

kuvia Norjasta

Onni Y, Reetta ja Karri

Norja

Kuvia norjasta

Ruotsi

Ruotsi

Ruotsin kansallislaulu

Tanska

Aapo ja Mikael

TANSKA PERUSTIEDOT

Katariina ja Maria

Tanskan perustiedot

Videoita Tanskasta

video tanskasta

Islanti

ISLANTI

Viro

Julia ja Nino

PERUSTIEDOT

videoita virosta

videoita virosta

KUVIA VIROSTA

KUVIA VIROSTA

Minette ja Onni K.

perustiedot

Laivalla viroon:

Viro – Wikipedia

Latvia

Perustiedot

Latvian eläimiä ,ilmastoa ja kasvillisutta

Nähtävyyksiä

Videoita Latviasta

Liettua

Minea, Nea, Juho H.

Liettua

Ukraina

Esitelmät Euroopasta

Työskentelyohje

Espanja (Maria, Iida)

Espanja

Bosnia ja Hertsegovina (Juho H, Aino)

Bosnia ja Hertsegovina

Ukraina (Minea, Juho T.)

Ukraina

Iso-Britannia (Aapo, Minette)

Iso-Britannia

Kreikka (Onni Y, Karri)

Kreikka

Venäjä (Onni K, Karita)

Venäjä

Bulgaria (Samu, Helmiina)

Bulgaria

Malta (Vilma, Tuulianna)

Esitys Maltasta

Italia (Reetta, Meea)

Italia

Saksa (Ellen, Julia)

Saksa

Entinen aika

Natsi-Saksa

Portugali (Jesse, Jimi, Katariina)

Portugali

Belgia (Nino, Nea)

Belgia

Myrkytykset ja päihhteet

Myrskytyks- ja päihdetietoa

Päihdelinkki

Kotitapaturma - Myrkytykset

SPR-myrkytystieto

Pikkulasten myrkytykset ja niiden hoito

5-luokka

Kysymyksiä sähkö-opista

Metallit

Sähkö

Kohti Eurooppaa

Ihmeellinen ihminen

Tutustutaan avaruuteen

Euroopan alueita

Äikkä

Ainekirjoitus

Kokeeseen kertaaminen (Isot alkukirjaimet, yhdyssanat)

Lukudiplomi

Vuorosanojen merkitseminen

Kielioppijuttuja

Kirjaimista ja äänneistä

Lukudiplomi

Luokkalehti (luonnos)

Toimitus työssään

Blogi

4A blogi

Muistiinpanot Viikko 39 Karita Nino

Eläimet

hamsterit

Lemmikien hyöty ihmisille 🐾

Eläimet on elämää

Eläimet

Eläinpalsta 🐾

Eläinpalsta 🐾

Koirani lumi

Koirat

Eläimet

Harrastuspalsta

Pelejä.

Lukeminen

Motocross

kuvia

Karate

koripallo

Uinti

Yleisurheilu

Harrastuksia

Harrastuspalsta

Jääkiekko

Koripallo

Motocross

tanssi

Pelit

Battlefront

Agar.io alku

Clash Royale

Clash Royale

CS:GO

Tietoa CS:GO

Minecraft

Jotain tietoa

Minecraft

Serverit Minecraftissa

Välineet miekat yms...

Farming simulator17

Pelillä farmariksi

Project cars 2

Project cars 2

Battlefront

Agar.io

Roblox

Roblox

Valuutat

Jäsenyydet

Tavarat ja esineet

<https://www.roblox.com/>

Ruoka ja juoma

Toimittajat

Toimittajat

Urheilu

Urheilu-uutisia

Uutisia

Vitsipalsta

4.A parhaat vitsit

Pekan ja Liisan vitsit

PIENIÄ KOMPIA JA ARVOITUKSIA

Tämänhetkiset vitsipalstan kirjoittajat

Hissa

1. Jakso (Keskiaika Euroopassa)

5-luokka

Antiikin Kreikka

1.Jakso (Esihistoria)

1. Jakso

2. Jakso (varhaiset korkeakulttuurit)

Varhaiset korkeakulttuurit

Rooma

Rooma

Antiikin Kreikka

Kässä

Jakkara Onni.Y

Jakkara Juho.T

Jakkara samu

Juho H.

Nea

Aino

Minette

Karita

Helmiina

Karri

Meea

Onni K

Reetta

Jimi

Katariina

Iida

Samu

Minea

Aapo

Julia

#jakkara (luonnos)

Ellen

Rahi

Nino

#jakkara

Vilma

Juho T.

Tuulianna

Maria

Onni Y.

KiVa

KiVa-sivut

KiVa etusivu

KiVa-peli

LEGO

Innokas 2019 Freestyle

Into the Orbit tehtävät

Into The Orbit - FLL 2019-kisa

Video Jokivarren FLL-kisoista 22.2.2018

Ohjeita ja esittelyä FLL (First Lego League)

VIDEOITA

Hullut tiedemehet
Palkinnot
Robottiikka alusta
Hullut tiede miehet
Tuikku ja Minea
Logo
Robottia testailemassa
Crazy Legos
Kisat
MunkkiMurmelit
Robotti
Robotin rakennusta
Työntouhussa
Sukkulajuliste
Tiedeprojekti
Arviointi (luonnos)
Kevätjuhla
Kevätjuhlaideo
KAVERIKUVAT
Kaverikuvat
Escape Room - testi
Todistus pohja (luonnos)
Todistus pohja
Joulunäytelmä
Joulunäytelmä
Disco (luonnos)
Vappu-Disco
Leirikoulu
Anjalan Tarzan by Julia
Keskiviikko
Tiistai
Maanantai
6B Johanna
6B:n esittely
6B:n lukujärjestys
NÄPPISTAITURI
KUNNARI-lukudiplomi
SanomaPro

Ylli

Vastuu itsestä ja toisista

Kasvio

Käsityö

Äidinkieli

Äidinkielen ainekirjoitus

Unelmieni leirikoulu

Arkisto (luonnos)

Kaisa Pelkonen 2017-2018 4B (luonnos)

4B

Suomi100 -viikko

Hyödyllisiä sivustoja

BINGEL - oppimisympäristö

Opinaika

OTAVA - oppilaan maailma

Perunakellari, tehtäviä eri oppiaineista

Wilma

Opettajat

Luokkaa opettavat

Kasvio 1-6lk

Kasvion kasvit luokka-asteittain

Oppiaineet

Liikunta

LIIKUNTASUUNNITELMA

Yhteiskuntaoppi

YHTEISKUNTAOPIN MATERIAALIT

1. jakso: Minä ja yhteiskunta

Tiivistelmä kokeeseen

2. jakso: Yhteiskunta toimii

Toinen jakso

Asun itsenäisessä Suomessa

Vihkomuistiinpanot

Hyvinvointivaltio

Kotitehtävät

Avainsanat

Tärkeintä Suomessa

Yhteiskunta perustuu tasa-arvoon

Vihkomuistiinpanot

Kotitehtävät

Avainsanat

Kuulun Suomen väestöön

Kotitehtävät

Vihkomuistiinpanot

Suomen kunnat

Avainsanat

Suomi on kansainvälinen (8.12.)

Vihkomuistiinpanot

Avainsanat

Demokratia on yhdessä päättämistä (8.12.)

Vihkomuistiinpanot

Avainsanat

Tuomaksen muistiinpanot

Yhteiskunta toimii (Tuomaksen muistiinpanot)

3. jakso, helmi-maaliskuu: Opi vaikuttajaksi

Kaikilla on oikeus vaikuttaa

Kaikilla on oikeus vaikuttaa

Vaikuttaminen on taitolaji

Vaikuttaminen on taitolaji

Vaikuttaa voi yksin ja yhdessä

Avainsanat

Sananvapaus

Muistiinpanot

Sananvapaus tuo vastuuta

Avainsanat

Oppilaskunta

Oppilaskunta on koulun vaikuttaja

Avainsanat

Ristiriidat voi ratkaista sovittelemalla

Kompromissi

Avainsanat

RAHAN KÄYTTÖ

Rahan käyttö

Rahan käyttö

Ympäristöoppi

Esitelmä - Pohjoismaat ja Baltian maat

Ohje

Kuvaamataito

4. lk kuvaamataidon työt

Äidinkieli

Lukudiplomi

Uskonto

Läksy: kirkkovuoden mukavin juhla?

Kirkkovuosi

Musa

Ohjeet esitelmään

Luokan tapahtumia ja blogi

Viikko 46

Monialainen viikko

Monialainen viikko 4-6 -luokilla

Luokanopetus

Luokanopetus

Tälle sivulle avautuu yleisopetuksen luokkien 1-6 luokkasivut.

Pääosa alakoulun opetuksesta on *luokanopetusta*, eli luokan oma opettaja opettaa suurimman osan oppiaineista. Jokivarren koulu on *kaksi- tai kolmesarjainen*, eli rinnakkaisluokkia on kaksi tai kolme:

1A Mika Anttila
1B Tiina Savolainen
1C Emma Haapamäki

2A Mervi Aherto
2B Hanna Rantanen

3A Sanna Koskelo
3B Nina Kosonen
3C Hannele Vinnamo

4A Katariina Jansson
4B Kimmo Linsén

5A Timo Kalliokoski
5B Miia Heino-Mäkinen
5C Jouni Helppikangas

6A Tuomas Kauppinen
6B Johanna Ojamo

1A Mika

1A luokka 2019-2020 (luonnos)

Hei!

Luokassamme opiskelee 18 oppilasta. Opettajana toimii Mika Anttila.

Hyödyllisiä linkkejä oppimiseen

Koodaaminen

https://drive.google.com/file/d/0BzU_ZzSqcLN9a00wejRITENXWEU/edit

Näillä korteilla opit koodaamaan Scratch -sovelluksessa

<https://scratch.mit.edu/>

Scratch

<https://studio.code.org/>

Code.org - Koodaustehtäväsarjoja, jotka vaikeutuvat. Harjoitteissa tehdään esimerkiksi oma peli tai taideteos oppien samalla ohjelmoinnin perusteita.

Matematiikka

<https://ekapeli.lukimat.fi/>

Ekapeli

<http://sivullinen.kapsi.fi/koulu/matikka/tohtori.html>

Tohtori Tulon kertotaulut

<http://www.kolumbus.fi/mm.salo/LinkitMatikka.htm#Kertolaskuja>

Kertotauluharjoituksia

<http://www.otavanoppimateriaalit.net/tuhattaituri/>

Tuhattaiturin tehtäviä

<http://www.perunakellari.fi/ma.html>

Perunakellarin matematiikan tehtäviä

Sekalaisia

<http://opinaika.fi/>

Opinaika

<http://papunet.net/pelit/pelit>

Papunetissä on monenlaisia pelejä

<https://online3.typingmaster.com/login?id=fsc8r5mm>

Näppistaituri

https://www.oppijailo.fi/lapset_ja_nuoret

Oppi ja ilo tarjoaa monenlaisia harjoitteita

Suomen kieli ja kirjallisuus

http://peda.net/veraja/konnevesi/lukio/ophhanke2010/pelit/aidinkieli/3-4_luokka

Tehtäviä suomen kieleen ja kirjallisuuteen

http://users.edu.turku.fi/mmaalto/luetun_ymmartaminen/

Luetunymmärtämisen taitojen harjoittelu

<http://www.kolumbus.fi/mm.salo/LinkitAidinkieli.htm>

Suomen kielen ja kirjallisuuden tehtäviä

Ympäristöoppi

http://papunet.net/_pelit/_tarinat/kuvakirja/lue/Kierr%C3%A4tyspeli_valokuvilla

Kierrätystehtävä

<http://www.perunakellari.fi/hyonteisvisa.htm>

Hyönteisvisa

<http://www.perunakellari.fi/ym.html>

Perunakellari: luonnontieteet

Oppilastöitä

1B Tiina

Tervetuloa 3A luokan sivuille

Nämä ovat 3A-luokan kotisivut. Luokallamme on 23 oppilasta, joista poikia on 13 ja tyttöjä 9. Opettajanamme on vielä hetken Tiina Savolainen, joka on opettanut meitä ensimmäiseltä luokalta asti.

Tänä vuonna meitä ovat opettaneet myös Hanna Rantanen (UE) sekä Nina Kosonen (ET). Muita opettajiamme ovat olleet Mika Anttila (LI) ja Juhana Raappana (TN). Erityisopettajanamme on toiminut Outi Kivilevo ja luokan avustajana Saija Kantoluoto. Toukokuussa meille tuli avustajaksi muutamalle oppitunnille myös Lily, jonka kanssa puhumme englantia.

Olemme tehneet paljon musiikillista yhteistyötä Tao-opettaja Virva Virtasen ja hänen oppilaittensa sekä avustajiensa kanssa. Olemme pitäneet mm. yhteisiä musiikintunteja kerran viikossa. Laulujen lisäksi olemme

soitaneet/säestäneet laulujamme monin eri koulusoittimin. Olemme usein myös viittoneet tukiviittomin laulujamme. Olemme myös käyneet esiintymässä Käkelän palvelukodeissa Erkkilässä ja Marttilassa parisen kertaa vuodessa. Lisäksi olemme esiintyneet koulun juhlissa usein yhdessä. Niihin olemme opetelleet aina koko lauluohjelmistomme ulkoa.

Yhteiset retket lähimaastoon, kirjastoon, taidemuseoon ja moneen muuhun kohteeseen ovat kuuluneet myös tiiviisti opetukseemme.

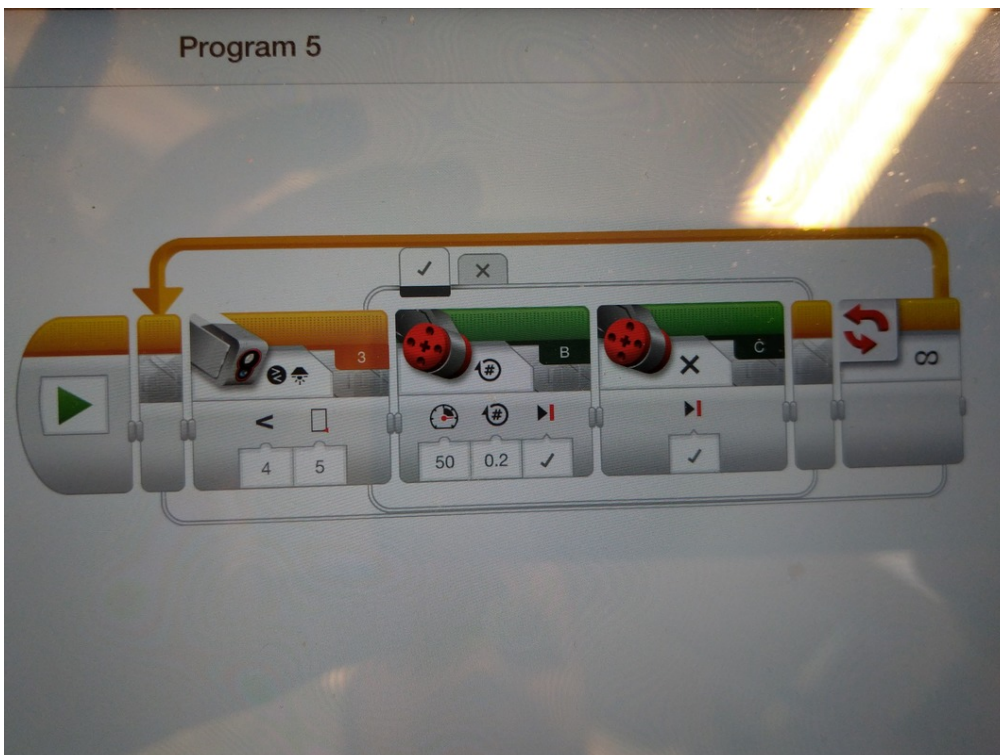
Meistä on ollut mukavaa, kun olemme voineet kerätä yhdessä käytöstähtiä. Kun olemme saaneet niitä kymmenen, olemme voineet valita itse haluamaamme tekemistä yhden oppitunnin ajaksi: olemme menneet esim. lähimetsään leikkimään tai rakentamaan puumajoja, olemme pelailleet ja leikineet yhdessä pihalla tai vaikka vain katsoneet hyvän lastenelokuvan samalla jotain hyvää napostellen.

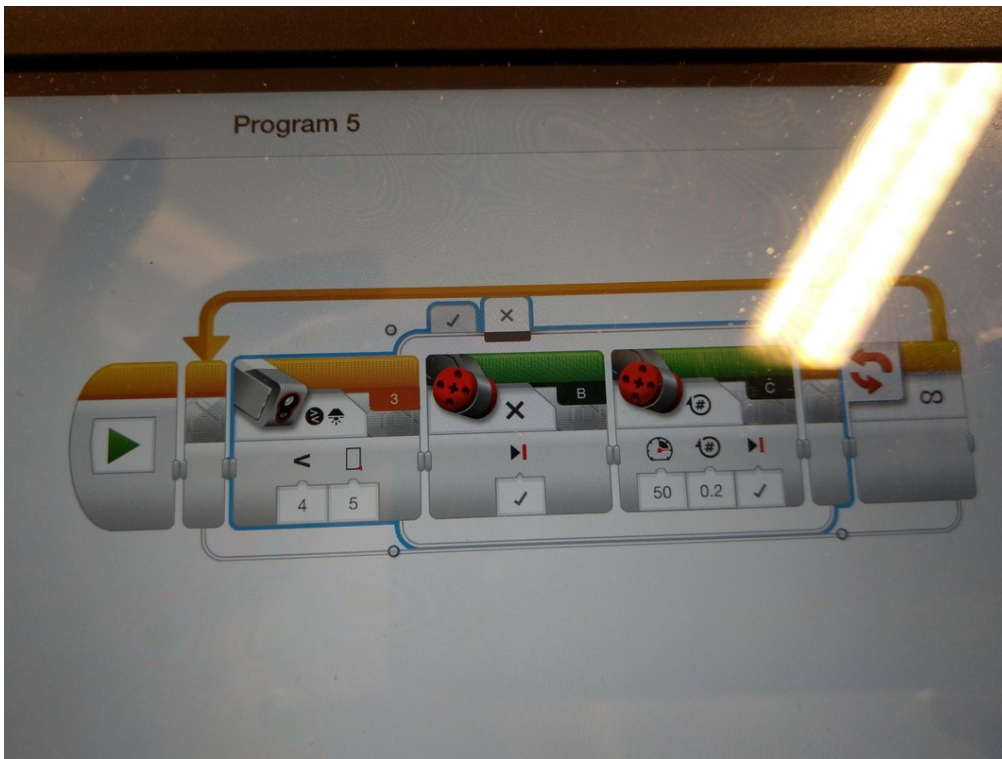
1C Emma

Mustan viivan seuraaminen

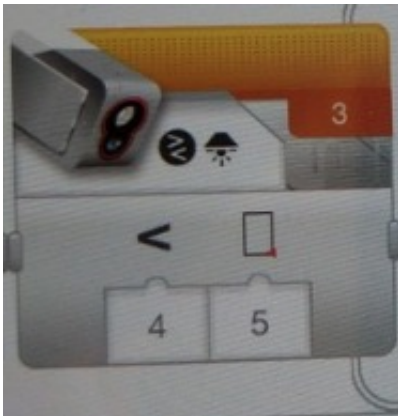
<http://www.tacple3.eu/suomi/2016/09/06/viivaa-seuraava-robotti/>

Linkistä voit katsoa ohjeet koodille (tietokoneversio). Alla screenshotit iPadilta ohjelmasta, jonka pitäisi toimia. Värisensorin korkeus maasta vaikuttaa paljon noihin arvoihin. Voit tarkastaa arvon laittamalla värisensoria erilaisille pinnoille ja tarkastaa sen jälkeen, mikä arvo iPadilla näkyy kyseisellä sensorilla. Pidä huoli siitä, että ohjelmaan laitettut portit ovat samat kuin robotissa oikeasti. Eli jos värisensori on portissa 3, niin ohjelmaan pitää myös valita portti 3.

Eryityisesti tämän alla olevan kuvan oikeanpuoleisen laatikon arvoa muuttamalla saat ohjelman toimimaan.

Äidinkieli

Kirjoitelmat

Hissa

Jakso 2 (Varhaiset korkeakulttuurit)

Jakso 2. Varhaiset korkeakulttuurit (6-11)

Maanviljelyn keksiminen muutti historiaa. Kaupunkeja syntyi, kirjoitustaito kehittyi ja uusia ammatteja syntyi.

Sumerit keksivät nuolenpääkirjoituksen 3400 eaa.

Samaan aikaan alkoi niin kutsuttu **pronssikausi**.

Pronssia saatiin yhdistämällä **kuparia ja tinaa**.

Korkeakulttuurit **syntyivät jokien varsille**. Johtui siitä, että maanviljely oli näissä paikoissa helpompaa, koska joesta saatiin helposti vettä kasteluun. Lisäksi jokien liete oli hedelmällistä viljelymaata.

Kappale 6. Korkeakulttuurit syntyivät

Kivi vaihdettiin kestävämpään pronssiin → Siirtyminen pronssikauteen kivikaudesta. Pronssi = kupari + tina.

Lähi-idässä 3000eaa. Suomessa 1000eaa. pronssikauteen.

Kastelukanavat kehitettiin maanviljelyä varten. Joista saatiin vettä pelloille → asutus jokien varsille.

Enemmän ruokaa → enemmän ihmisiä tietyllä alueella → kaupungit.

Eri puolilla maailmaa suurista kaupungeista kehittyi valtakuntia, joita kutsuttiin korkeakulttuureiksi. Esim. Kiina, Egypti, Mesopotamia.

Monimutkainen yhteiskunta → erilaisia ammatteja ja tehtäviä → muistin tueksi kehitettiin kirjoitustaito.

Intiaanit kehittivät Etelä-Amerikassa oman korkeakulttuurin.

Pronssikauden jälkeen alkoi **rautakausi (n.1000eaa)**. Aluksi rautaa löytyi vain meteoriiteista, lopulta osattiin sulattaa malmista rautaa.

7. Sumerit keksivät pyörän

- Mesopotamiassa ensimmäinen korkeakulttuuri, Sumer.
- Syntyi 5500 vuotta sitten jokien Eufrat ja Tigris väliin.
- Joet tulvivat → vettä ja ravinteita pelloille. Keksittiin kastelukanavat.
- Syntyi kaupunkivaltioita (kaupunki + ympäröivä maaseutu)
- Kaupunkivaltioiden välille syntyi sotia. Voittanut osapuoli saattoi alistaa muut.

Sumerit keksivät kirjoitustaidon

- Savitauluihin merkattiin kauppatarvike ja maksettuja veroja.
- Ensimmäiset merkit kuvakirjoitusta, lopulta merkistä ei voinut päätellä sen merkitystä.
- **Sumerit keksivät pyörän** – Aluksi saviruukkujen valmistuksessa (dreija) lopulta kärryissä.

- Taitavia tähtitieteessä ja matematiikassa (kehittivät mm. aikajärjestelmän 60min = tunti ja 24h = vuorokausi)
- **Hammurabin laki** – Kuningas Hammurabin lakikokoelma. ”silmä silmästä ja hammas hampaasta.”
- Rikoksen tuomio piti vastata itse rikosta.
- **Mesopotamian kukoistus päättyi 2500 vuotta sitten.** Syytä ei tiedetä. Mahdollisia syitä – Kastelujärjestelmä ei toiminut tai pelloille tuli suolaa veden mukana.

8. Kiina ja Indus

- Kiina syntyi Keltaisenjoen laaksoon
- Indus syntyi Indus-joen varrelle
- Maanviljely mahdollista + kirjoitustaito = korkeakulttuuri

Kiina

- Keisarikunta (vuonna 220 eaa. Kiina yhdistyi)
- Kukoisti noin 2000 vuotta
- Keisarin kuoltua haudaan mukaan muistoesineitä (terrakotta)
- Kiinan muuri rakennettiin suojaamaan Kiinaa ulkopuolisilta valloittajilta
- Muurilla oman vartiointijärjestelmä. Erivärisiä lippuja, joilla lähetettiin viesti seuraavalle ja edelliselle tornille (näköyhteys torneilla)

Indus

- Nykyisen Pakistanin alueella useita suuria kaupunkeja
- Tarkkaan suunniteltuja ja todella kehittyneitä
- Induksen kirjoitusta ei osata lukea
- Yli tuhat kylää ja suuria kaupunkeja
- Tuhoutui luultavasti maanviljelyn hankaloiduttua

9. Egyptin valtakunta syntyi Niilin varrelle

- Alkoi kehittymään noin 5000 vuotta sitten
- Niili-joki tärkeässä roolissa (maanviljely ja liikkuminen)
- Vuodenajat: tulvakausi, kylvökausi, sadonkorjuukausi
- Tulvan mukana hedelmällistä maata à kuivuessaan mutaa. à Hyvää viljelyalustaa, tehtiin myös tiiliä ja astioita.

- Niilistä paljon kalaa
- Papyruskaislasta tehtiin papyrusta (paperin kaltaista)
- Taitavia purjehtijoita ja veneenrakentajia
- Vaihtokauppaa eri kansojen kanssa mm. Afrikassa

- Faarao hallitsi Egyptiä. Pidettiin auringonjumala Ran poikana.

- Itsevaltiias eli päätti kaikista asioista
- Jumalan ja ihmisen välissä
- Johti armeijaa, valta isältä pojalle.
- Papit ja kirjurit auttoivat faraota.
- Veroja maksettiin faraolle.
- **Hieroglyfi:** egyptiläisten kirjoitusmerkkejä, vaikeita tulkita
- Kirjurit opettelivat merkkejä viisi vuotta koulussa.

- **Suurin osa kansasta maanviljelijöitä**

- Armeija soti kirveillä, jousilla, keihäillä ja miekoilla.
- Taiteilijoita ja käsityöläisiä arvostettiin

Kansa jakautui portaittain seuraavasti

Farao

Papit ja kirjurit

Sotilaat, taiteilijat, käsityöläiset

Maanviljelijät

Orjat

Kpl 10. Perhe-elämää savitiilitaloissa

- Talot savitiilistä, puusta ja kaisloista.
- Puutarhat yleisiä rikkailla
- Maanviljely
- Kalastus
- Vaaleat seinät viileitä
- Tärkein ruoka oli leipä. Myös vihanneksia, hedelmiä ja joskus lihaa.
- Rikkaat söivät paremmin ja enemmän lihaa.

- Suurin osa maanviljelijöitä, kalastajia tai rakentajia
- Naiset olivat melko tasavertaisia miesten kanssa.
- Nainen päätti kodin arkisista asioista ja tyttöjen kasvatuksesta.

- Lapset olivat tärkeitä.
- Pojat oppivat ammatin isältään.
- Äidit opettivat tytöille kodinhoitoa.
- Rikkailla mahdollisuus opiskella, myös tytöillä.

- Egyptiläiset arvostivat kauneutta ja puhtautta.
- Koristeellisia vaatteita ja peruukkeja miehillä ja naisilla.

11. Egyptiläiset uskoivat kuolemanjälkeiseen elämään

- Uskonto oli tärkeää egyptiläisille
 - Jumalia palvottiin ja annettiin lahjoja
 - Papit hoitivat uhrimenot
 - Kuolemaan valmistauduttiin jo nuorena
 - Rikkaiden ruumiit palsamoitiin muumioksi
 - **Sarkofagi** – Kivistä tehty arkku.

 - Ajateltiin, että hyvät ihmiset saavat kuoltuaan ikuisen elämän ja pahoja tekoja tehnyt ei.
 - **Pyramidit olivat faraoiden hautoja**
 - Rakennettiin monta vuotta rakennusmiesten toimesta.
 - Valekäytäviä haudanryöstäjiltä suojautumiseen.
 - Pyramideissa taidetta ja aarteita
- Egyptistä tuli osa Rooman valtakuntaa**
- Egypti hallitsi laajoja alueita

- Naapurikansat tekivät sotaretkiä Egyptiin
- Idästä persialaiset, pohjoisesta kreikkalaiset, roomalaiset ja arabit
- Vähitellen valloittajien uusien tapojen myötä 3000 vuotinen egyptiläinen kulttuuri hävisi.
- Osaksi Roomaa vuonna 30 eaa.

7-lk animaatiot

A 03

0 kommenttia

A 08

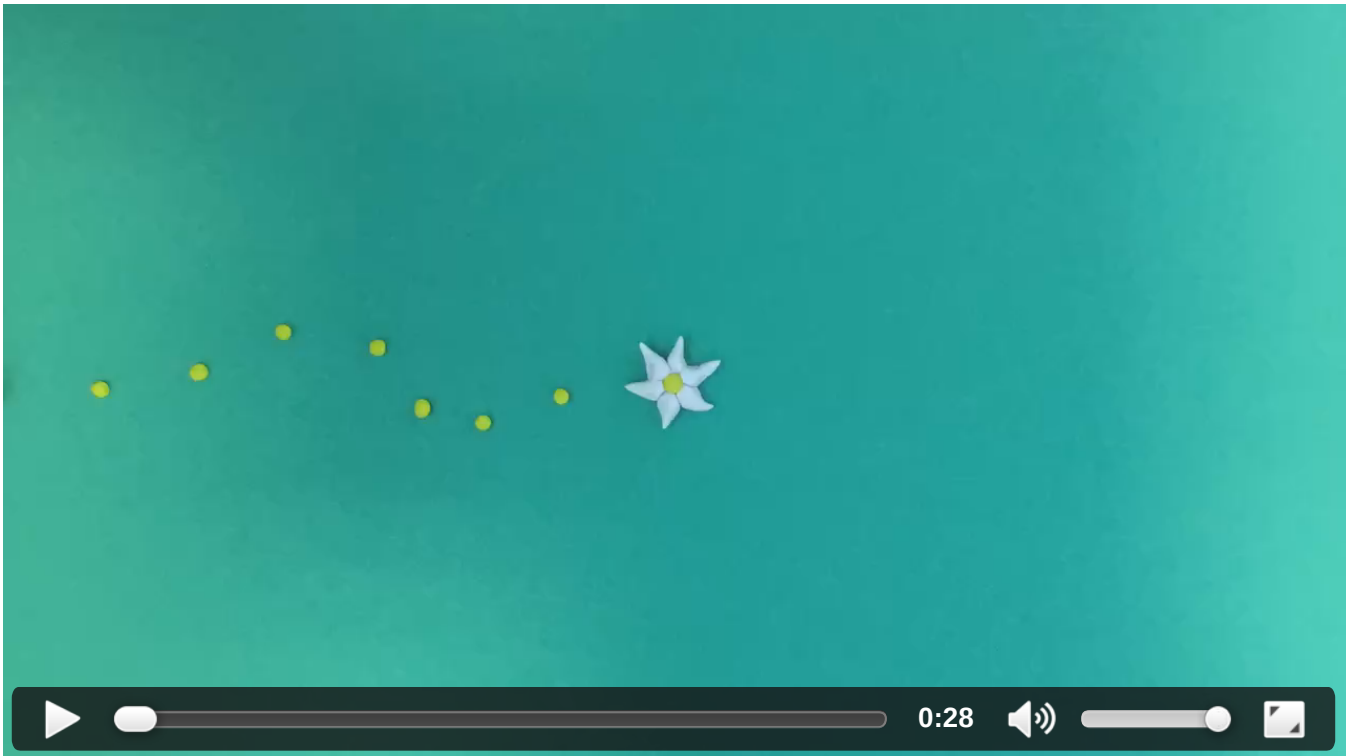
0 kommenttia

A 07

0 kommenttia

A06

0 kommenttia

A 05

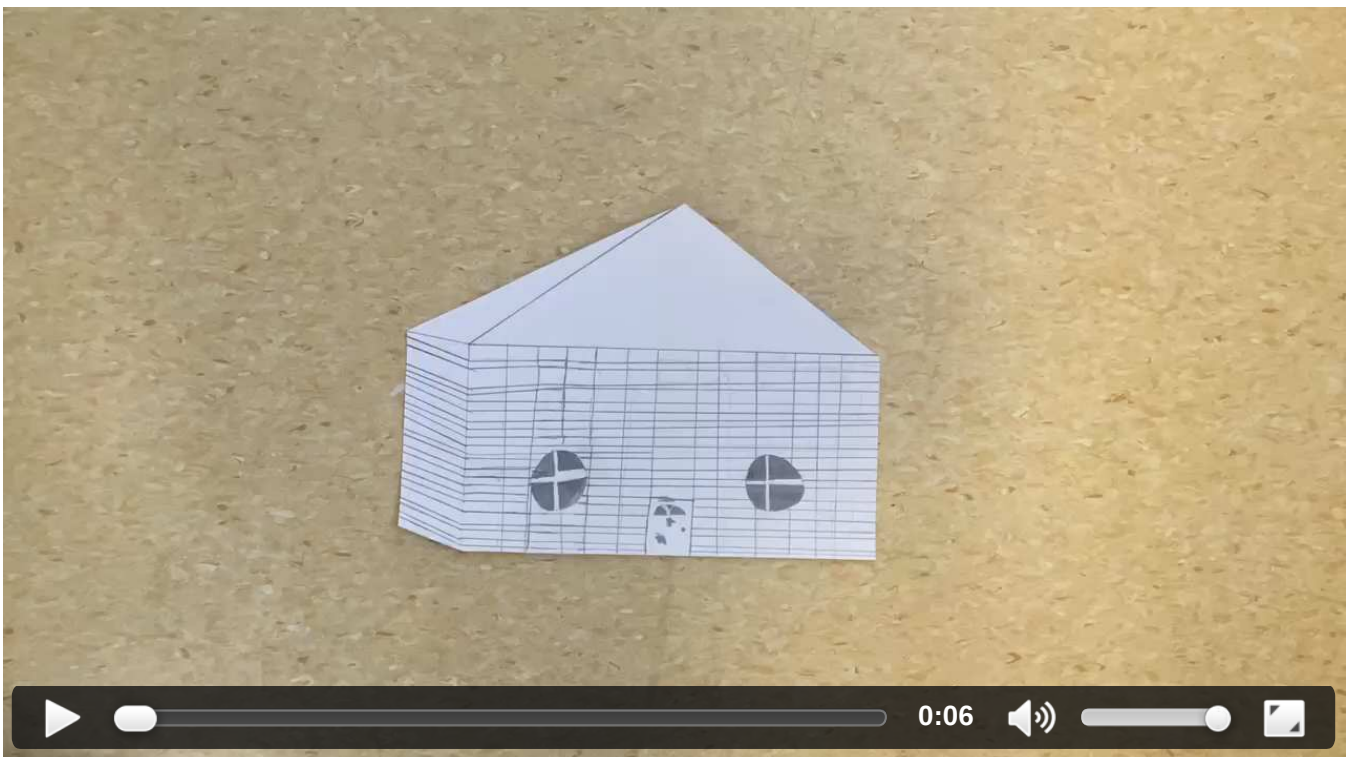
0 kommenttia

Anim 02

0 kommenttia

A 01

0 kommenttia

2A Mervi

Tervetuloa 1A- LUOKAN SIVUILLE!

Luokassamme opiskelee 20 oppilasta. Luokkaa opettaa luokanopettaja Mervi Aherto. Mervin tavoittaa puhelinnumerosta 044 7813 678 ja sähköpostilla mervi.aherto@orimattila.fi

Hyödyllisiä linkkejä

Opinaika

Wilma

Kuvaamataito

2B Hanna

Tervetuloa 2B -luokan sivuille!

Jokivarren koulun 2B -luokalla opiskelee 22 oppilasta.
Luokkaa opettaa LO Hanna Rantanen.
Luokkamme sijaitsee Pikkukoulun yläkerrassa, D21.

Positiivisin ajatuksin viikonlopun viettoon!

0 kommenttia

Kuvataide 1lk.

1B:n kuvataide

Kuvataidesivuiltamme löytyy joitakin esimerkkikuvia syksyn ja kevään aikana toteutetuista kuvataidetoista.

Ruska

Painantatyöt

Sormipainantaa. Työn aiheen oppilas on saanut valita ja suunnitella itse.

Auringonkukat

Auringonkukat vahaväriyönä. Tausta maalattiin vesiväreillä.

Lisää syksyn kuvistöitä

Sadeasuja vahaliiduilla

Tausta maalattu märkää märälle -tekniikalla vesiväreillä. Kuivuneista töistä piirretty ja leikattu kruunut. Viimeistely tussilla koristelemalla ja kirjoittamalla

Ystävyyden kädet

Muurahaiset

Ympässä tutustuttu muurahaiseen ja sen rakenteeseen. Piirrettiin muurahainen mallista vahaliiduilla. Ruskean värin sekoittaminen pääväreistä vesiväreillä.

Kevään kuvistöitä

Pajunoksat

Pajunkissatyö vahaliiduilla ja sormipainantana.

Mäenlaskussa

Apilantien Aapisen hahmojen talvipuuhia. Alempana töitä talvilinnuista.

Sateenkaaret akvarelliliiduilla

Nooan arki -tarinan innoittamana sateenkaaren väreihin tutustuminen ja värikkäiden sateenkaarien kuvaaminen akvarelliliitutekniikalla.

Revontulet

Mila Teräksen Kettu ja värit -kirjan inspiroimia töitä.

Lapaset

Käsityö 1lk.

1B:n käsityö

Käsitöissä olemme tehneet sekä askartelu- että ompelutöitä.

Syksyn työt ja kevään työt -sivulta löytyy kuvia joistakin tekemistämme askarteluista ja käsitöistä.

Syksyn töitä

Käpyhyasintit

Joulukalenteritontut

Kuuset

Paperikuuset joulujuhlien koristeeksi

Halloween

Heijastimet

Iloiset vesipisarat

Kivipeikot

Ompelukuvat

Harjoiteltiin langan laittamista neulansilmään, solmun tekemistä sekä ompelemista. Viimeisteltiin värittämällä.

Siilit

Siili-askertelu kartongista ja männyn neulasista.

Marjataulut

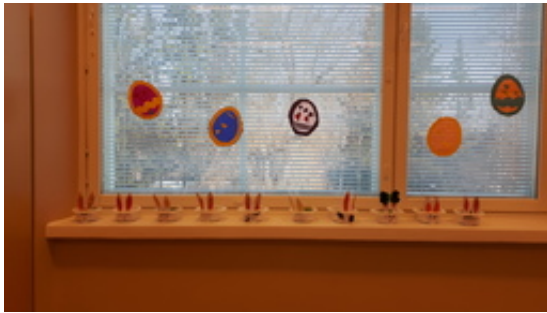

Ompelutyö säkkikankaalle. Mustikan ja puolukan varvut ommellen. Viimeistely huopakankaasta lehdet ja marjat.

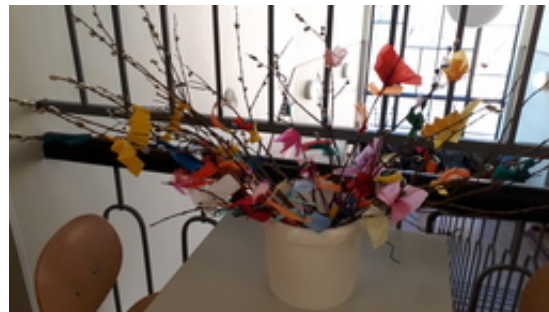
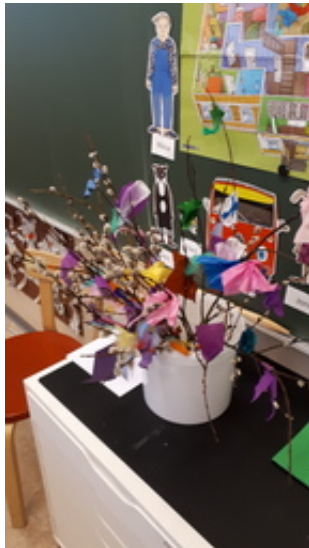
Kevään töitä

Ikkunakoristeet ja rairuohopurkit

Rairuohoastiat syntyivät tällä kertaa muovisista mikrokeittoastioista. Korvat ja naama, niin pupujahan niistä tuli.

Virpomisvitsat

Lumiukot

Punatulkut

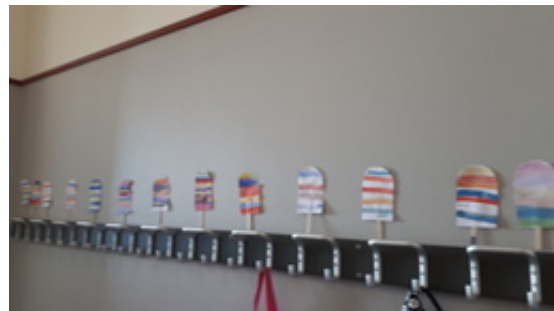
Painantatyö porkkanoilla, perunoilla, sipuleilla ja retiiseillä. Tausta ja viimeistely vahaliiduilla.

Käsityö 2lk.

Syksyn töitä

Naulakkomerkit

Kesän jäätelömuistot pääsivät syksyn ensimmäiseen askarteluun. Toteutettiin vesiväreillä.

3A Sanna

TERVETULOA!

Tervetuloa 2A:n sivuille!

Luokallamme opiskelee 18 oppilasta, 10 tyttöä ja 8 poikaa. Luokanopettajana toimii Sanna Koskelo.

Kunnari lukudiplomi

Hyödyllisiä linkkejä

Lahden kirjallisuusdiplomi

Opinaika

SanomaPro

Wilma

Käsityöt

Kuvataidenäyttely

3B Nina

TERVETULOA 3B:n SIVUILLE!

Luokassamme opiskelee 18 kolmasluokkalaista. Luokkamme sijaitsee D-talossa luokassa D13. Opettajana toimii Nina Kosonen ja laaja-alaisena erityisopettajana Outi Kivilevo. Englantia opettavat Pasi Varjola ja Hanne Venäläinen, käsityötä yhteistuumiin Liisa Lappalainen ja Juhana Raappana.

Hyödyllisiä linkkejä

Kunnarilukudiplomi

WILMA

Kuvagalleria

Robotit

Suolalyhdyt

Vohvelityö

Jouluhyasintit

Myrsky

Kasvitaulut

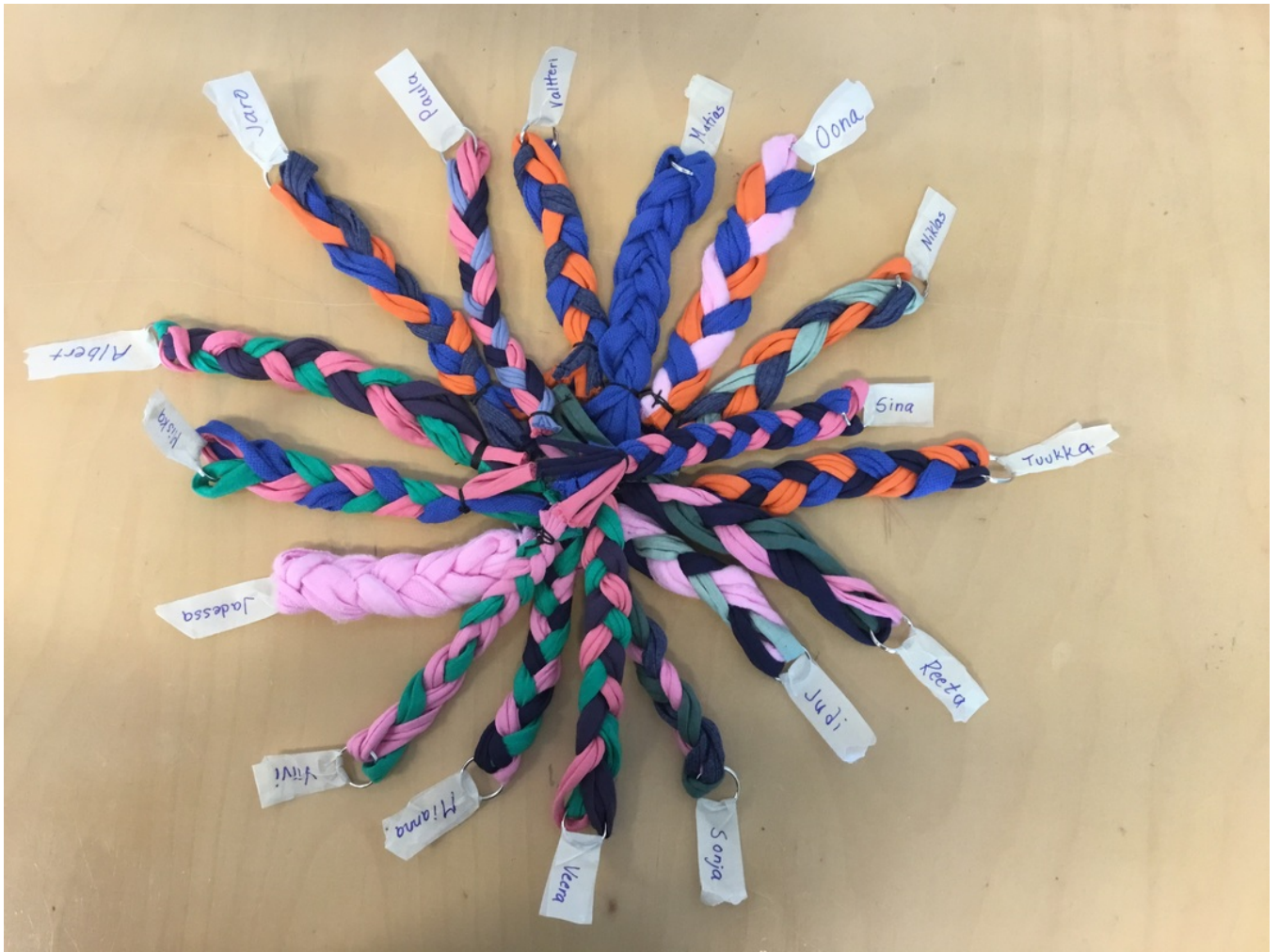
Juurekset

Veljeni Leijonamieli/Katlan luolassa

Avaimenperät

Taulut

Lumiukot

Lumiukot

Lumiukot

Kettu hangella

Väriportaat

Pehmot

Pehmot

Partasuut

Tonttuikkuna

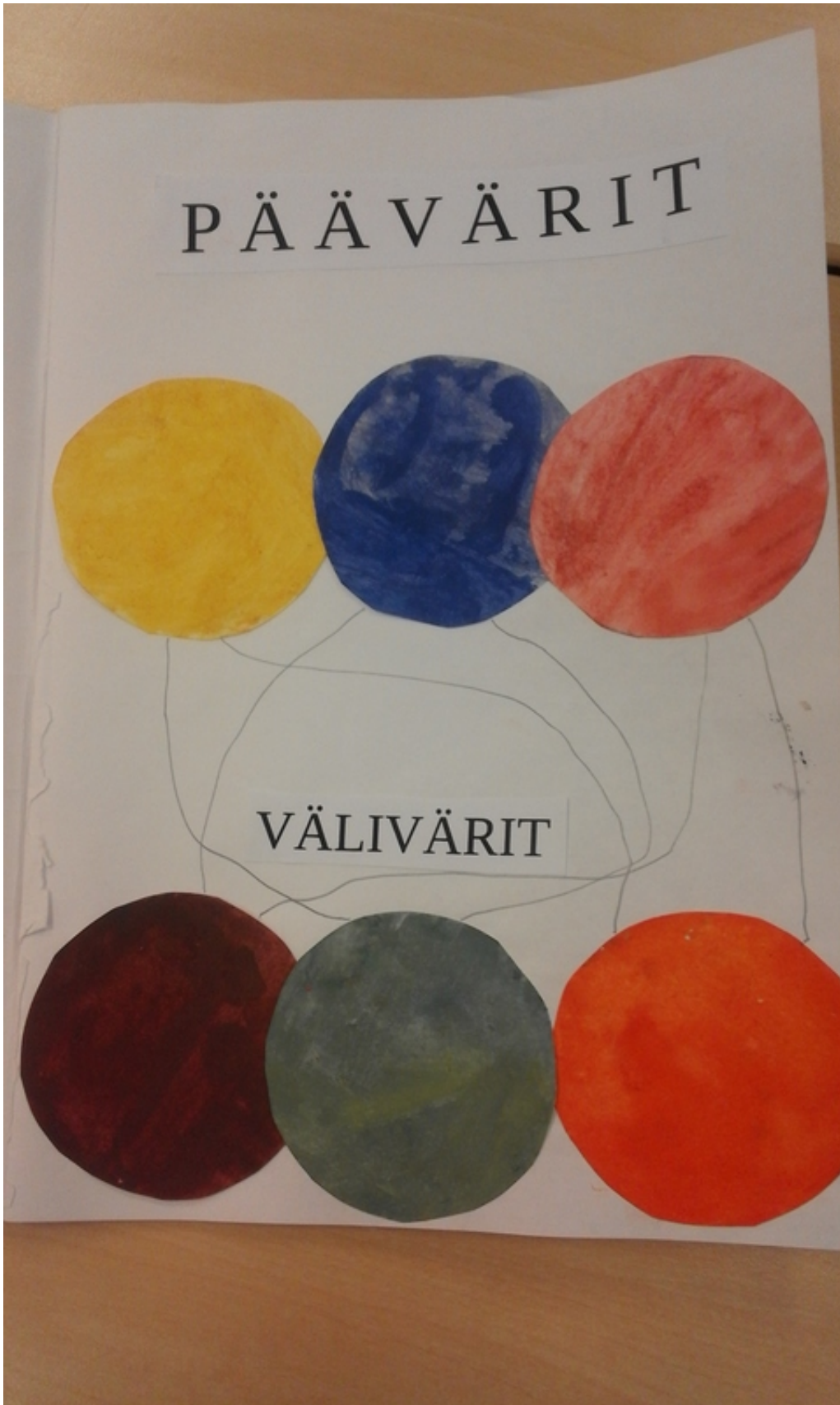
Saapas-työ, elokuu 2017

20170927_085958.jpg

Pää- ja välivärit, syyskuu 2017

Tästä työstä vain yksi esimerkki kuvattuna.

image.jpg

Ihmiskirjan luurangot

Liikuntasuunnitelma syksy 2019

Liikunnasta

Syyslomaan saakka ulkoliikuntaa.

Ulkoliikuntavarusteet: hyvät juoksukengät, säänmukaiset vaatteet ja suihkupytyhe.

Kolmannelta luokalta lähtien oppilaat käyvät koulumme käytännön mukaisesti myös ulkoliikkatuntien jälkeen suihkussa.

Uinneista ja sisäliikuntaan siirtymisestä tiedotetaan myöhemmin wilmassa.

Äidinkieli

Pehmotarinat

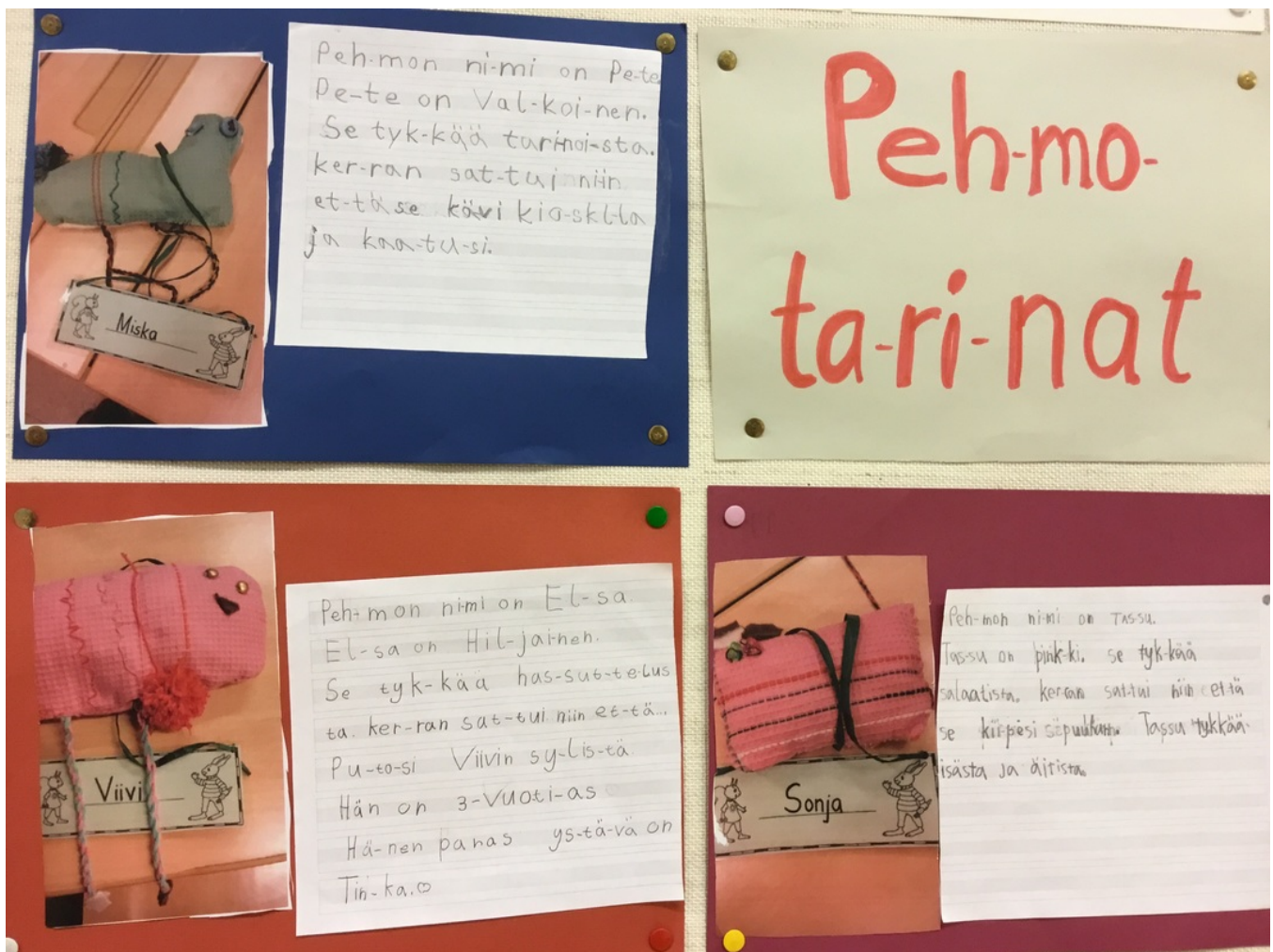

image.jpg

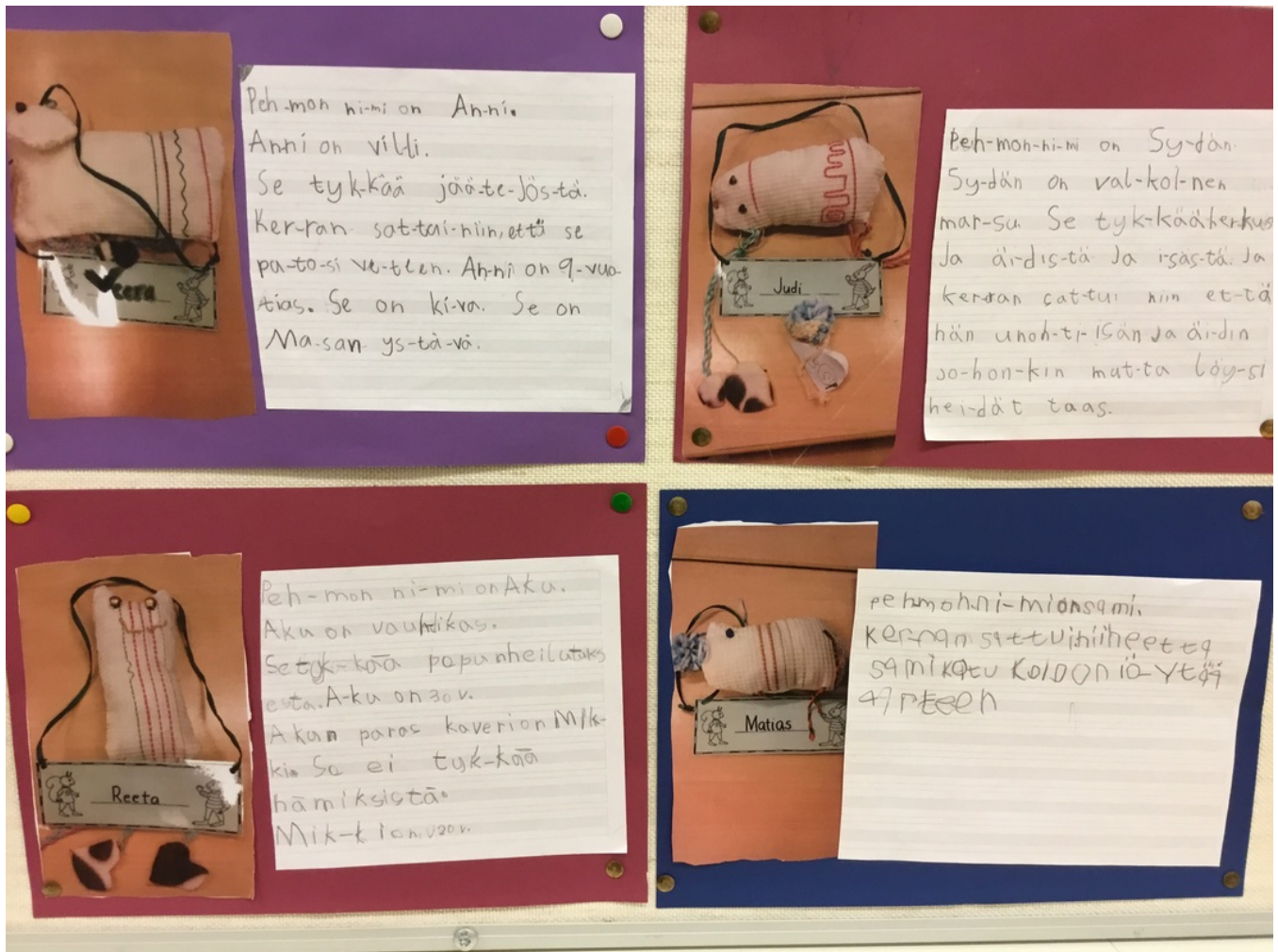

image.jpg

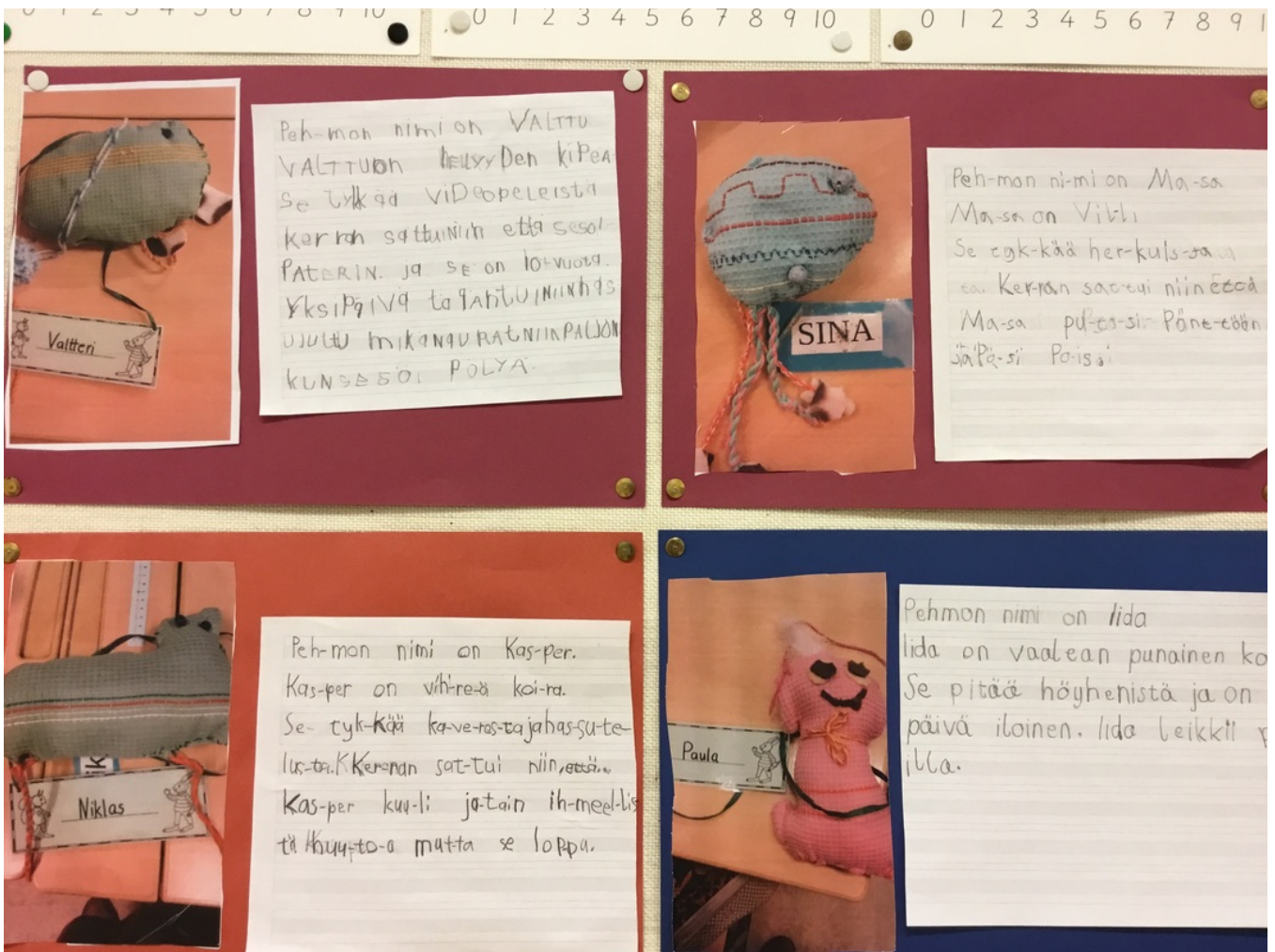

image.jpg

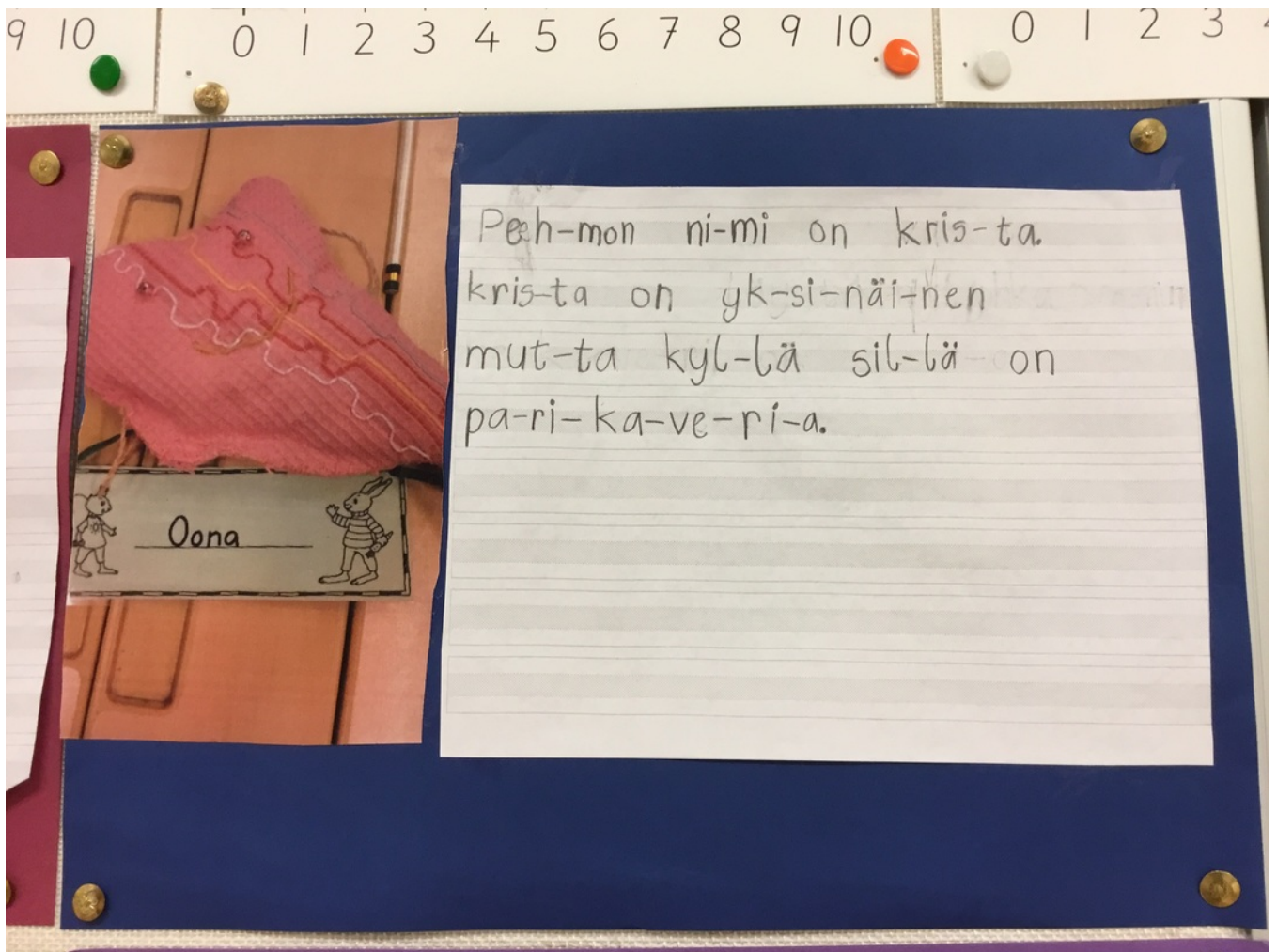

image.jpg

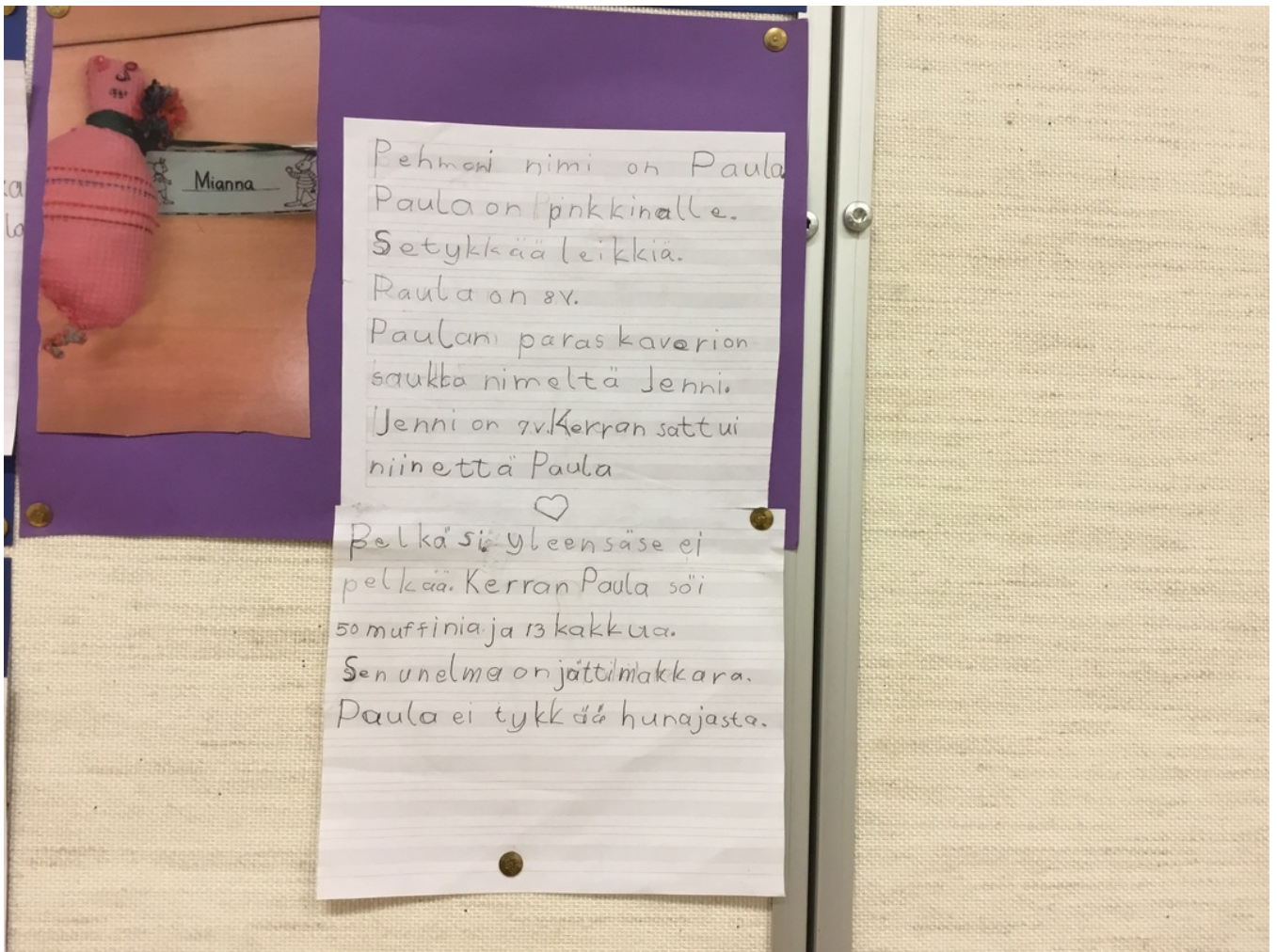

image.jpg

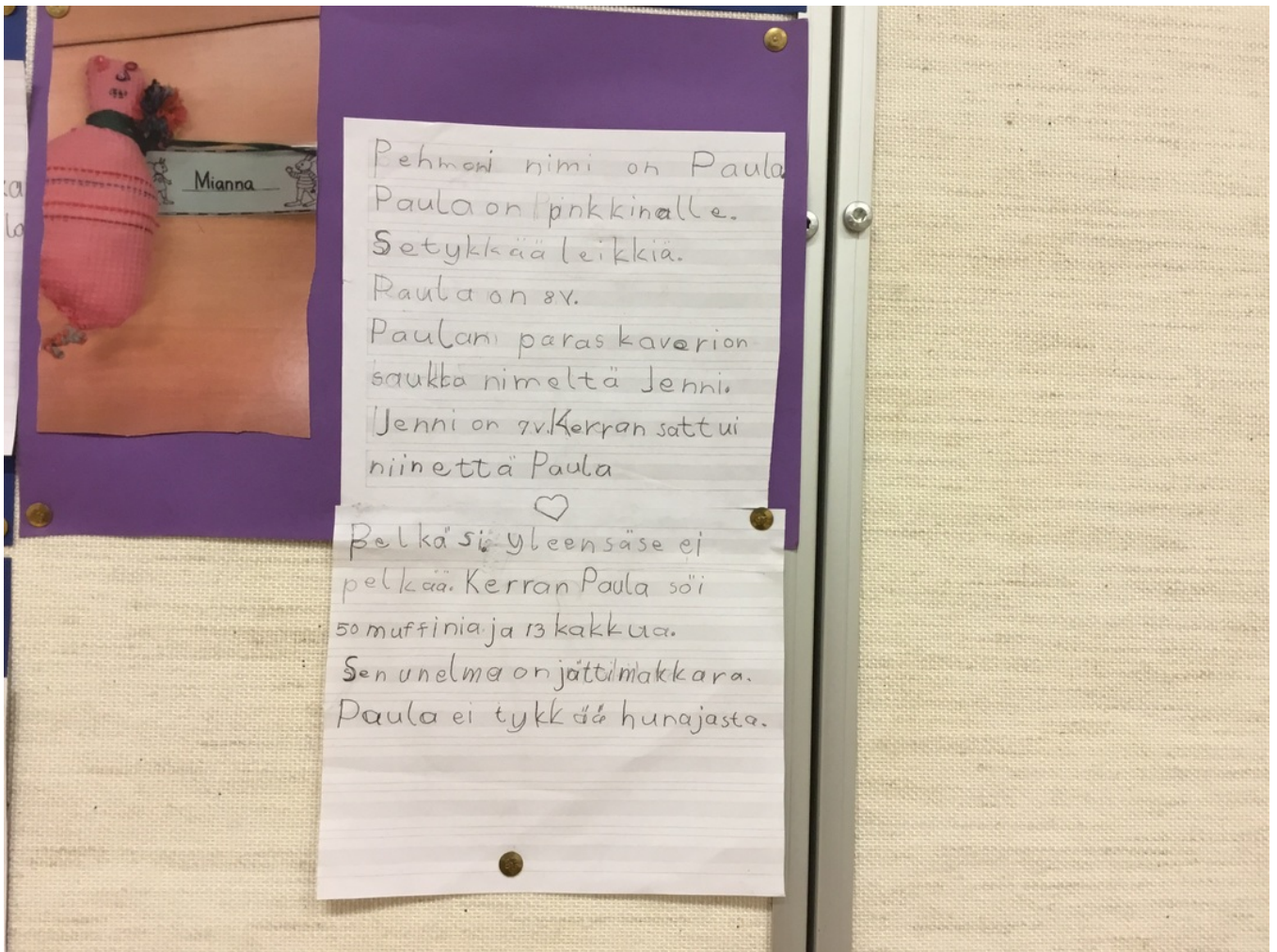
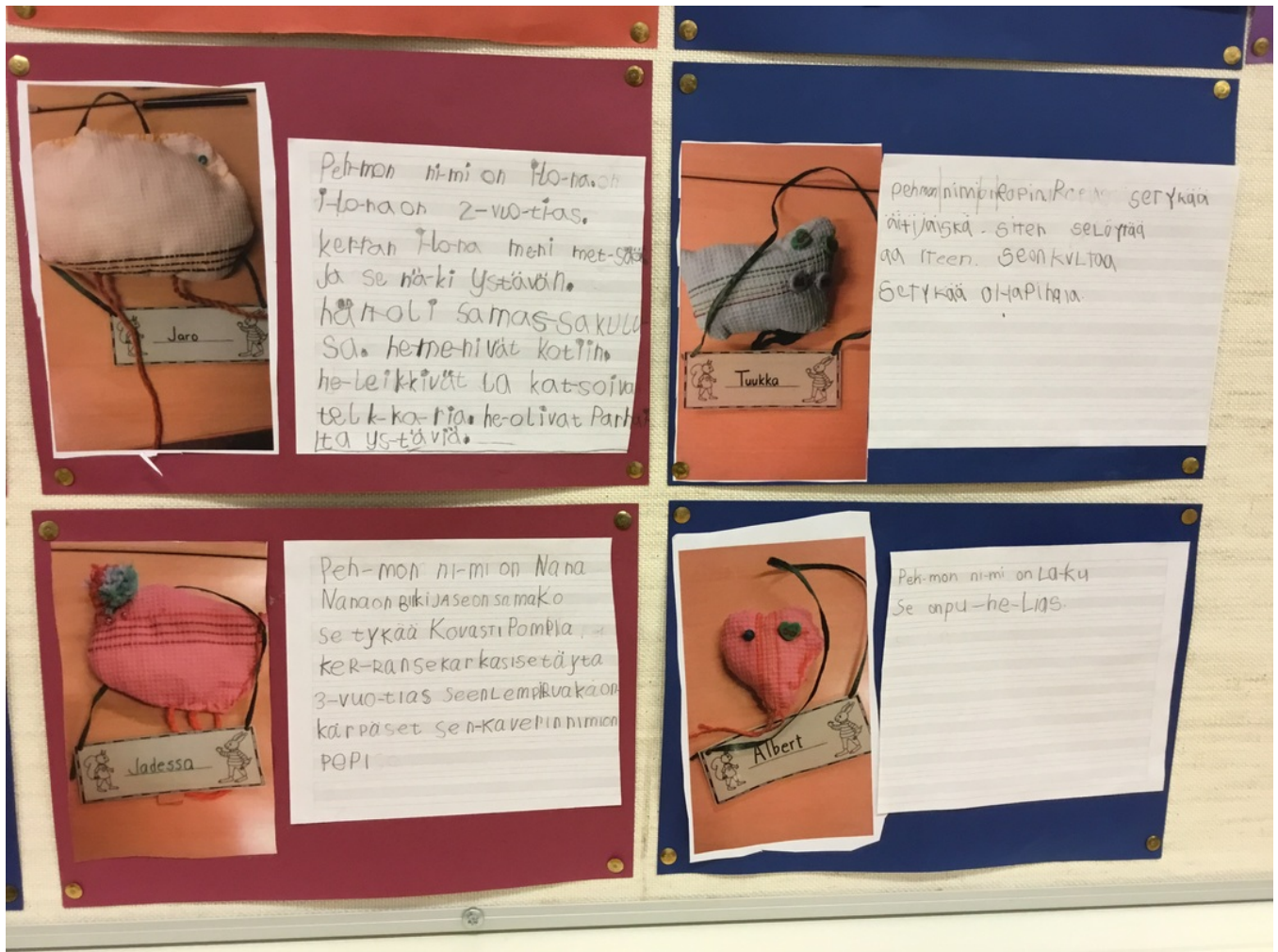

image.jpg

Kasvio

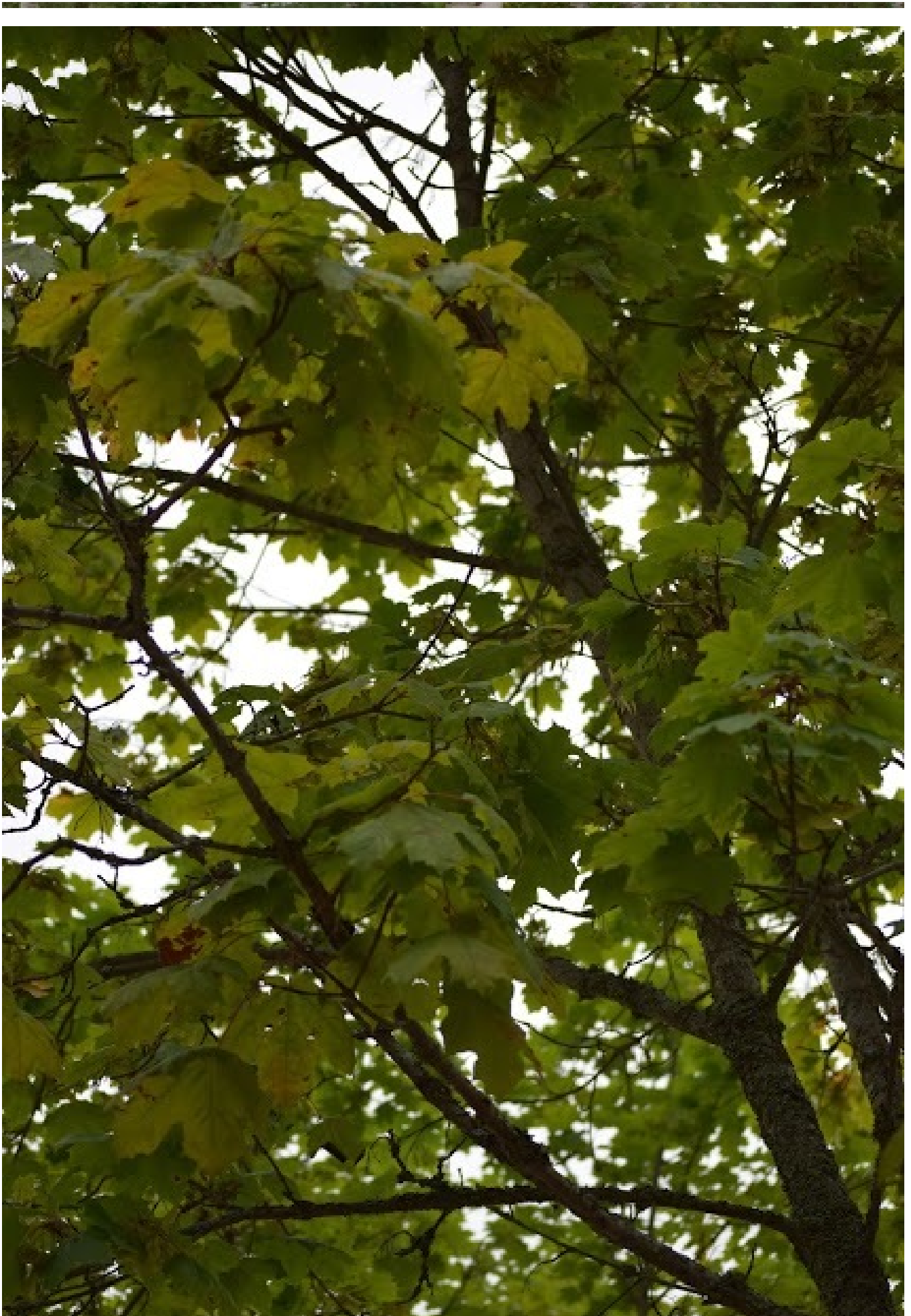
Osmankäämi

Osmankäämi
30.8.19
Pururata, Orimattila

Ketunleipä

Ketunleipä (käenkaali)

7.10.2017

Herrala

Jokivarren koulu

1.lk

3C Hannele

3C luokka

Tervetuloa 3C luokan sivuille. Luokallamme opiskelee 19 innokasta oppilasta. Oppilaat ovat aktiivisia, ahkeria ja iloisia.

Luokanopettaja on Hannele Vinnamo

0447813683

Muita opettajia:

englanti: Hanne Venäläinen (b-ryhmä) ja Pasi Varjola (a-ryhmä)
musiikki: Matti Laaksonen
käsityö: Mika Anttila ja Sanna Koskelo
et: Nina Kosonen
S2: Päivi Ojala
erityisopettaja: Outi Kivilevo

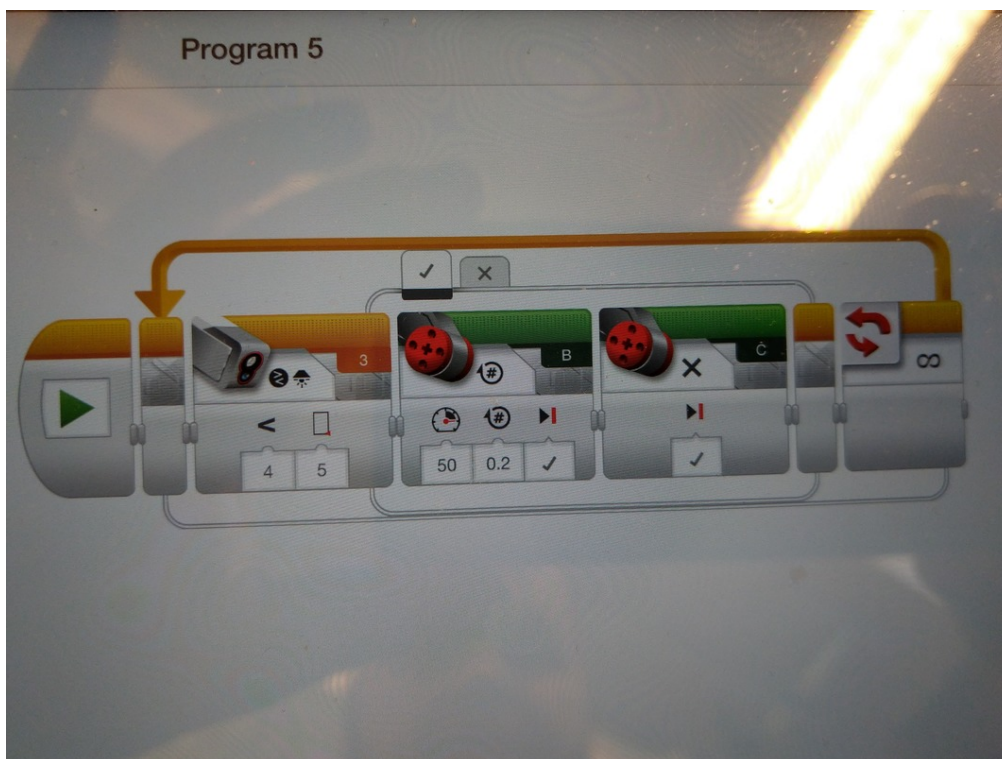
Hyödyllisiä linkkejä

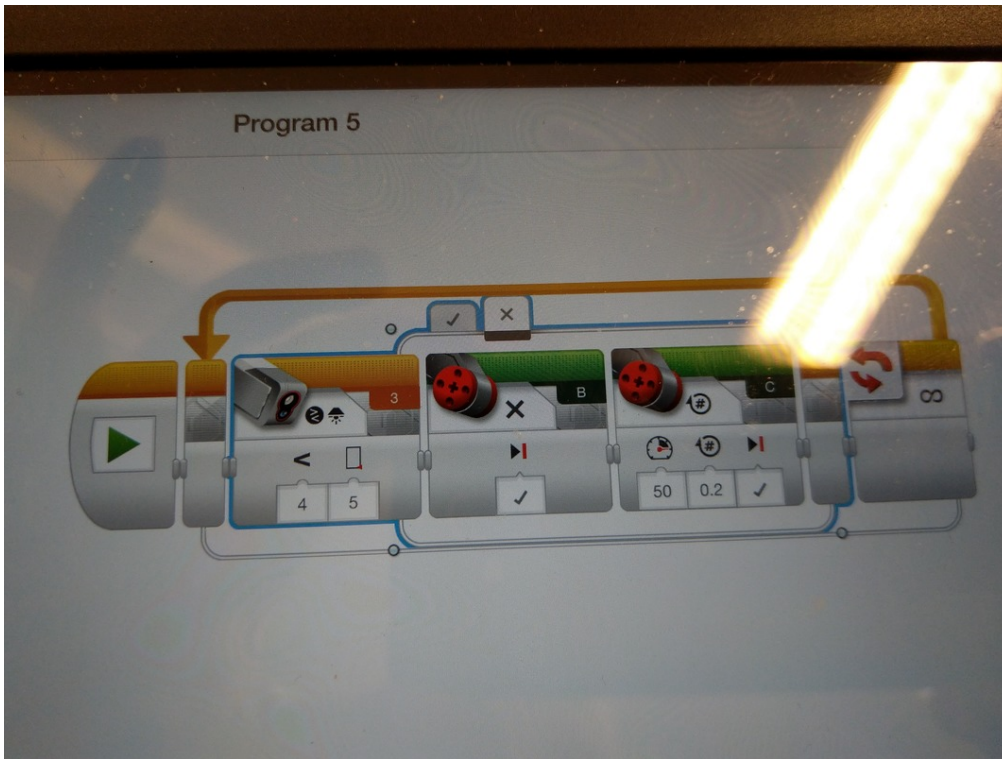
Opinaika

Mustan viivan seuraaminen - ohjelmointilinkki

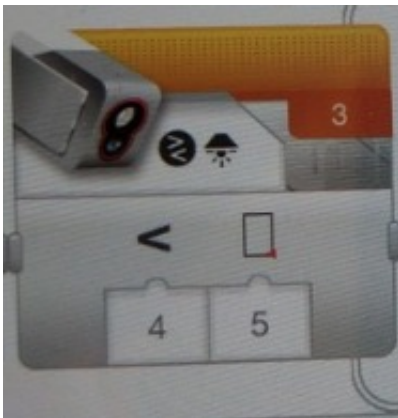
<http://www.tacple3.eu/suomi/2016/09/06/viivaa-seuraava-robotti/>

Linkistä voit katsoa ohjeet koodille (tietokoneversio). Alla screenshotit iPadilta ohjelmasta, jonka pitäisi toimia. Värisensorin korkeus maasta vaikuttaa paljon noihin arvoihin. Voit tarkastaa arvon laittamalla värisensoria erilaisille pinnoille ja tarkastaa sen jälkeen, mikä arvo iPadilla näkyy kyseisellä sensorilla. Pidä huoli siitä, että ohjelmaan laitettut portit ovat samat kuin robotissa oikeasti. Eli jos värisensori on portissa 3, niin ohjelmaan pitää myös valita portti 3.

Erityisesti tämän alla olevan kuvan oikeanpuoleisen laatikon arvoa muuttamalla saat ohjelman toimimaan.

Oppiaineet

Suomen kieli ja kirjallisuus

Käsityöt

Yhteiskuntaoppi

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Raha

Yleinen vaihdon väline, arvon mitta, omaisuuden muoto sekä valuutta. Sen tärkein tehtävä on toimia yleisesti hyväksytyynä maksuvälineenä eli sen voi vaihtaa hyödykkeisiin eli palveluihin ja tavaroihin.

Rahan historia Suomessa alkoi turkisten, lähinnä oravannahkojen vaihdannalla esihistoriallisena aikana. Varhaisimmat Suomesta löytyneet metallirahat ovat roomalaisia rahoja parin tuhannen vuoden takaa. 400-luvulla Suomeen tuotiin varhaisbysanttilaisia soliduksia.

Rahan käyttömuotoja

KÄTEINEN

Yleisnimitys seteleille ja kolikoille.

PANKKIKORTTI

Pankkikortilla voit käyttää omalla tililläsi jo olevaa rahaa kaupoissa, ravintoloissa ym.

VERKKOPANKKI

Toimii internetissä. Sitä voi käyttää mm.laskujen maksuun ja ostoksiin. Maksut veloitetaan tilillä jo olevista rahoista.

LUOTTOKORTTI

Luottokortilla voi ostaa tavaroita ja palveluita velaksi. Velka pitää maksaa takaisin ja velkasummaan lisätään korko.

Tuntitehtävät

1. Missä eri muodoissa rahaa käytetään?
2. Mitä muita valuttoja Euroopassa käytetään euron lisäksi? Mainitse vähintään neljä.
3. Miten sinä voisit saada omaa rahaa? Keksi muutama hyvä konsti!

Läksy

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymyksiin läksyn palautuksessa.

[Kolikon tie kassalle on pitkä - Täällä valmistetaan suomalaiset eurokolikot](#)

Tehtävät:

1. Mistä väärennetyn kolikon voi tunnistaa?
2. Kuinka pitkään metallikolikko voi kiertää maksuvälineenä?

Valuutat

TÄRKEIMMÄT VALUUTAT

1. USA:n dollari

Dollari on mukana lähes 85 prosentissa kaikista maailman valuuttavaihdoista.

2. Euro

Vuonna 1999 lanseerattu valuutta on noussut maailman toiseksi vaihdetuimmaksi ja sen osuus päivittäisistä vaihdoista on 39 prosenttia.

3. Japanin jeni

Jenin osuus valuuttavaihdoista on 19 prosenttia.

4. Britannian punta

Punnan osuus kaikesta vaihdosta on lähes 13 prosenttia.

0 kommenttia

Bitcoin

Mitä ihmettä tarkoittaa Bitcoin???

<https://www.youtube.com/watch?v=NcmtJ0W1PjE>

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

Teemme päivittäin monenlaista työtä. Kotitöistä (esim siivouksesta ja ruuanlaitosta) hyötyvät kaikki perheenjäsenet. Koulutyön ponnistelut auttavat opinnoissa eteenpäin.

Ansiotyössä työnantaja maksaa työntekijälle rahaa eli palkkaa.

Palkalla ihminen pystyy maksamaan elämisensä, kuten ruoan, asumisen sekä vapaa-ajan menot.

Suurin osa yli 15-vuotiaista suomalaisista on ansiotyössä ja saa palkkaa elämiseen.

Kun työnantajalla menee hyvin, hän saattaa palkata uusia työntekijöitä.

Kun työnantajalla menee heikommin, hän saattaa joutua irtisanomaan työntekijöitään.

Silloin työntekijä jää työttömäksi.

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin, vapaa-aikaan ja huolenpitoon.

Lapsen elämään kuuluu koulunkäynti sekä sovitusta kotitöistä huolehtiminen.

Ne opettavat ottamaan vastuuta.

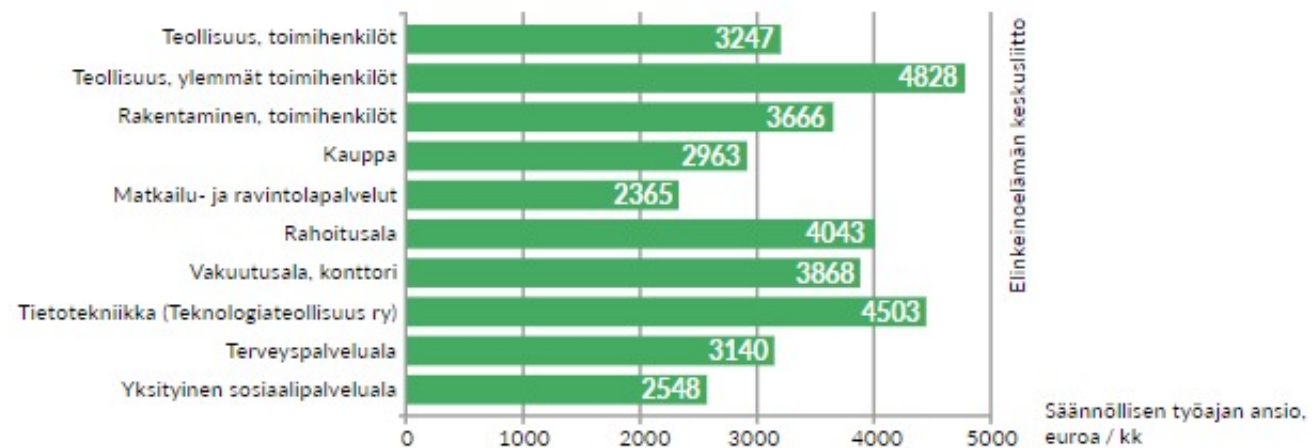
Suomen lain mukaan alle 13-vuotias ei voi mennä työpaikkaan töihin.

Sinä vuonna, jona nuori täyttää 14 vuotta, hän voi alkaa tehdä lyhyitä jaksoja kevyttä työtä esimerkiksi kesäisin.

Tuntitehtävä 2

Tutki pylväsdiagrammia ja vastaa kysymyksiin.

Keskiansioita toimialoittain syyskuussa 2014

Extra (luonnos)

Etsi netistä mahdollisia ja hieman erikoisia tulevaisuuden aloja ja ammatteja. Esittele niistä kaksi omin sanoin ja pohdi myös kuinka itse sopisit kyseiseen ammattiin ja miksi.

Palauta vastauksesi palautuskansioon.

Alapuolelta pääset kahteen tulevaisuuden ammatteja käsittelevään artikkeliin. Voit etsiä tietoa myös muualta netistä esim. hakusanoilla "tulevaisuuden ammatteja".

[Erikoiset tulevaisuuden ammatit – sinustako nostalgikko](#)
[16 ammattia, joita et osannut kuvitellakaan](#)

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

ANSIOTYÖ

Työ, jonka tekijälle maksetaan palkkaa.

TYÖVOIMA

Henkilöitä, jotka ovat yli 15-vuotiaita ja aktiivisesti työmarkkinoiden käytettävissä. Koululaiset, opiskelijat ja eläkeläiset eivät ole työvoimaa.

TYÖTÖN

Työvoimaan kuuluva ihminen, jolla ei ole työtä.

TALKOOTYÖ

Talkoissa tehdään töitä/autetaan ilman palkkaa. "Palkkana" on yleensä ruoka. Koulussa talkootyötä ovat mm luokan leirikoulu rahastoon liittyvä mokkapalacioskin järjestäminen.

VAPAAEHTOISTYÖ

Työ, josta ei makseta palkkaa. Sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta, ilman pakkoa. Esimerkiksi isoissa urheilutapahtumissa (Lahden MM-hiihdot 2017) tarvitaan paljon vapaaehtoisia erilaisiin tehtäviin (ensiapu, järjestysmiehet, ruokailu- ja siivouspalvelut, liikenteenohjaus, kansainvälisten vieraiden avustus...).

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminen

Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Useimmat maksukortit ovat nykyisin sirukortteja. Tällaisessa kortissa on pieni tunnistesiru, joka lisää kortin käytön turvallisuutta. Sirukortit ovat kansainvälisiä kortteja, eli niillä voi maksaa myös ulkomailla. Uudet sirukortit voivat olla debit-kortteja tai credit-kortteja tai näiden yhdistelmiä.

Debit-kortti

Debit-kortti on sirukortti, jolla voit maksaa maksuja omalta tililtäsi. Maksu veloitetaan tililtäsi viimeistään pari päivää maksamisen jälkeen. Sinun on pidettävä huolta, että tililläsi on tarpeeksi rahaa maksun maksamiseen. Muuten voit vahingossa ylittää tilisi saldon eli tilin rahamäärän.

Credit-kortti

Credit-kortit ovat luottokortteja. Esimerkiksi Visa ja MasterCard ovat credit-kortteja. Kun maksat credit-kortilla, summaa ei veloiteta heti tililtäsi, vaan sinulle lähetetään lasku kotiin myöhemmin maksettavaksi. Kun ostat luottokortilla, sinun on maksettava luotosta korkoa.

Yhdistelmäkortti

Useimmiten luottokortit ovat yhdistelmäkortteja, joissa on sekä debit- että credit-kortti. Kun maksat yhdistelmäkortilla kaupassa tai automaatilla, sinun on valittava, maksatko omalta tililtäsi (debit) vai luottokortilla (credit).

Kauppojen maksukortit

Kaupat tarjoavat asiakkaille maksukortteja, joihin voi yhdistää debit- ja creditkortin. Tällaisia ovat esimerkiksi S-Pankin maksukortti ja Plussa-kortti. Kaupan maksukortit toimivat samalla tavalla kuin muutkin maksukortit. Niiden saamiseen liittyy myös ehtoja. Useiden kauppojen korteilla voi myös nostaa käteistä rahaa oman kaupan kassalta. Kauppa saattaa kuitenkin ottaa nostosta palvelumaksun.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Jos luottotiedoissa on maksuhäiriömerkintä, jopa verkkopankkitunnusten ja vakuutusten hankkiminen voi hankaloitua.

Maksuhäiriömerkinnän saanut henkilö oli yrittänyt hankkia pankista verkkopankkitunnuksia. Luottotietomerkinnän vuoksi pankki oli kuitenkin kieltäytynyt myöntämästä tunnuksia. Pankin edustaja kertoi haastattelussa, että yksittäiset maksuhäiriömerkinnät eivät estä verkkopalveluiden käyttöä, mutta toistuvat laiminlyönnit voivat sen estää.

Vuosien takainen maksuhäiriömerkintä esti henkilöä saamasta skootterilleen pakollista liikennevakuutusta. Vajaan parin sadan euron vakuutusta ei myönnetty edes käteismaksua vastaan. Liikennevakuutus vaaditaan lakisääteisesti kaikilta tieliikenteessä ajettavilta ajoneuvoilta. Vakuutusyhtiön edustajan mukaan vakuutusyhtiö voi vaatia ensimmäisen vuoden vakuutusmaksujen maksamista etukäteen. Vapaaehtoisen vakuutuksen, kuten ajoneuvon kaskon, myöntämisestä vakuutusyhtiö voi kieltäytyä, jos asiakkaalla on vakava maksuhäiriö.

Maksuhäiriömerkintä estää Kuluttajaliiton mukaan usein myös kotivakuutuksen saamisen.

Tuntitehtävä 2

Säästösuunnitelma

TÄMÄN HETKEN RAHAT:

- Pankkitilillä olevat rahat: 94 €
- Säästölippaassa olevat rahat: 27 €

TULOT:

- Viikkoraha 5 €
- Nurmikon leikkaus (kerran viikossa): 2 €
- Mummon auttaminen kaupassa käynnissä (kerran viikossa): 2 €

MENOT:

- Karkki- ja jäätelöostokset: 3 € viikossa
- Muut huvimenot (esim. elokuva liput): 5 € viikossa

Samuel haluaa ostaa uuden kännykän, joka maksaa 180€.

Laatikossa on tiedot hänen rahoistaan, tuloistaan ja menoistaan.

Tehkää suunnitelma ja laskekaa tarkasti, miten Samuelin kannattaisi toimia, jotta hän saisi hankittua kännykän mahdollisimman nopeasti.

Laskekaa myös, kuinka kauan Samuelilla menee aikaa, ennen kuin hän saa kännykän hankittua.

Läksy

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymyksiin läksyn palautuksessa.

Maksukortti vinkuu jo lapsena

1. Minkä ikäisenä lapsi voi saada maksukortin

- a) S-pankkiin
- b) Nordeaan
- c) Osuuspankkiin

2. Minkä ikäisenä aikaisintaan voi saada luottokortin?

3. Miten lapsen maksukortissa varmistetaan, ettei tilin saldo ylitä eli ettei tililtä käytetä enempää rahaa kuin tilillä on?

Ota selvää!**1. Mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat?**

Tulot: Rahat, joita ihminen saa esimerkiksi tekemällä töitä.

Menot: Rahat, joita ihminen käyttää eri asioihin eli kuluttaa.

Velka: Lainattua rahaa, joka pitää maksaa takaisin.

Säästäminen: Rahan säilyttäminen myöhempää käyttöä varten. Ei tuhlaata kaikkia rahoja, vaan pidetään itsellä tiettyyn tavoitteeseen asti.

Korko: Pankki maksaa pankkitilille talletetuille rahoille korkoa.

Verkkopankki: Oman pankkitilin tapahtumia voi seurata täältä sähköisesti.

2. Mieti jokin hieman kalliimpi esine tai tavara, jonka haluaisit. Ota selville sen hinta ja tee säästämissuunnitelma, jonka avulla saat sen hankittua.

Pankkitilin avaaminen

<https://www.youtube.com/watch?v=AWJy4fzcTBc>

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

Suojaa tunnusluku (PIN) aina maksutilanteessa esimerkiksi kädellä tai lompakolla.

Muista, että tunnusluku on henkilökohtainen. Pidä se vain omana tietonasi äläkä paljasta sitä toiselle henkilölle. **Vain rikollinen kysyy tunnuslukuasi!** Mikäli mahdollista, opettele tunnusluku ulkoa ja hävitä sen jälkeen vastaanottamasi tunnuslukukirje.

Älä koskaan merkitse tunnuslukua korttiin tai säilytä sitä samassa paikassa kortin kanssa. Älä myöskään säilytä tunnuslukua sellaisessa paikassa, mistä se on helposti yhdistettävissä korttiisi. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi käsilaukku, kännykkä tai auto.

Jos kirjoitat tunnusluvun ylös, kirjoita se sellaiseen muotoon ettei sitä voi tunnistaa kukaan muu kuin sinä, ei edes perheenjäsen. Jos unohdat tunnuslukusi, voit tilata sen uudelleen pankiltasi. Pankkisi voi veloittaa tästä sinulta maksun.

Maksukortti

© Sanoma Pro / Mostphotos

46 Mikä minusta tulee isona?

Haaveesta ammattiin

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

Haaveiletko jostain ammatista?

Haave voi toteutua, jos hankit ammattiin koulutuksen.

Kaikki alkaa peruskoulusta. Hyvin hoidettu koulutyö parantaa mahdollisuuksiasi päästä ammattiin, josta haaveilet.

Erilaisia ammatteja on tuhansia ja työpaikkoja vielä enemmän.

Jotkut tietävät nuorena, mitä he haluavat aikuisena tehdä työkseen.

Toiset löytävät oman ammattinsa myöhemmin.

Tärkeintä ammatinvalinnassa on miettiä, mistä asioista pitää, mitä asioita osaa ja mistä haluaa oppia lisää.

Ammattitaito tarkoittaa tietyssä ammatissa tarvittavaa osaamista.

Eri ammateissa tarvitaan monipuolisia taitoja ja tietoja, joita oppii koulussa.

Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi ryhmässä toimiminen, esiintyminen ja toisten ihmisten huomioon ottaminen.

Kukaan ei ole hyvä kaikessa, mutta jokainen voi olla hyvä jossakin.

Peruskoulun jälkeen on monia tapoja opiskella ammattiin. Esimerkiksi kokiksi haluava voi opiskella itselleen ammatin ammattikoulussa. Lukiosta ei valmistuta ammattiin, mutta lukio antaa pohjan jatko-opintoja varten. Lukion ja ammattikoulun jälkeen voi hakea opiskelemaan korkeakouluun. Ammattikorkeakoulusta valmistuu mm. insinöörejä.

Yliopistossa voi opiskella esimerkiksi lääkäriksi tai opettajaksi.

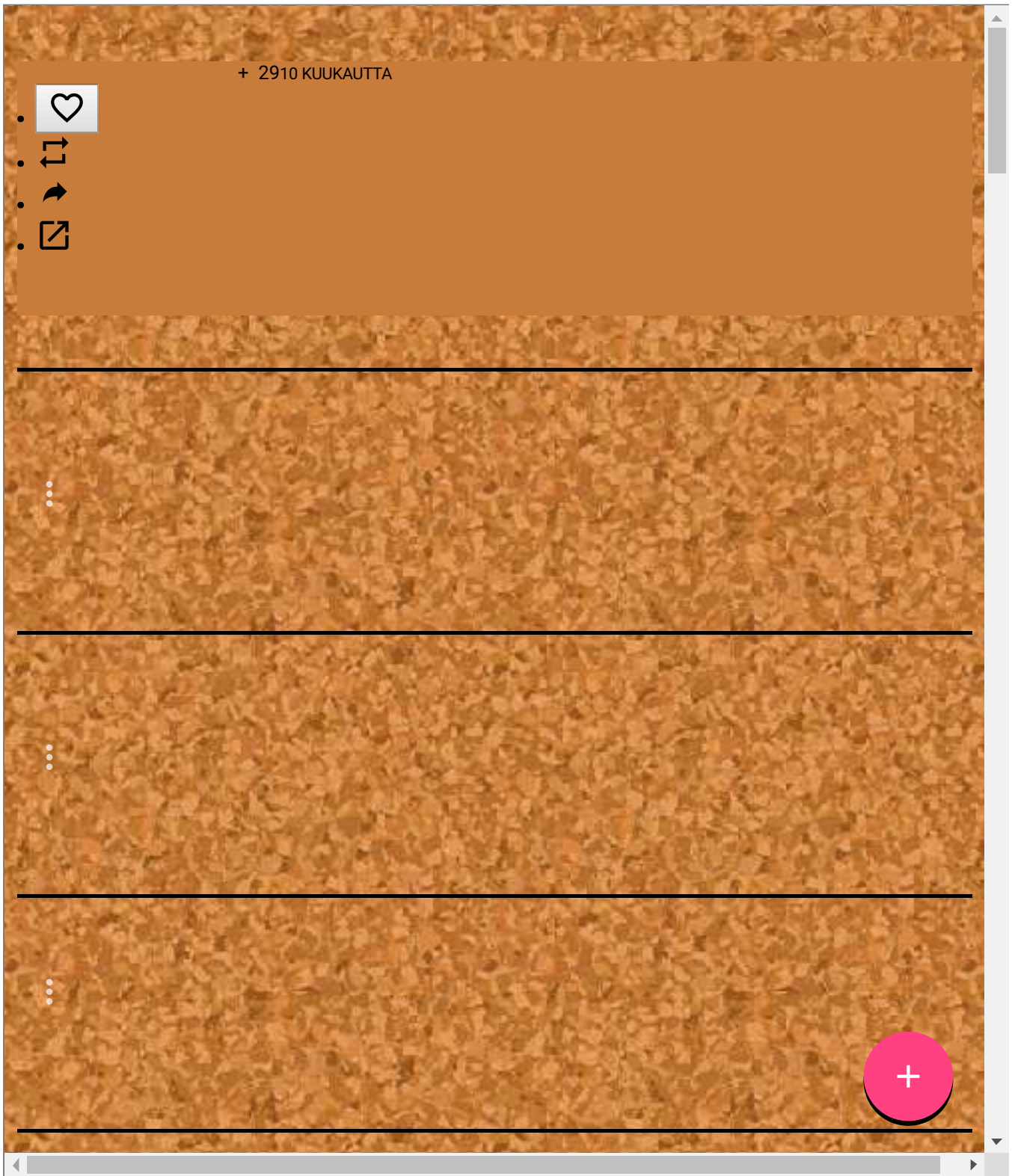
ONKO JULKISUUS AMMATTI?

Julkisuutta ihannoidaan. Monet ajattelevat, että julkisuuden ihmisillä on paljon rahaa ja hienoja juhlia. Tv-ohjelmia, joissa syntyy uusia viihdetähtiä, on lukuisia. Niitä katsellessa voi tuntua, että kuka vain voi nousta tähdeksi yhdessä hujauksessa. Monissa kyselyissä julkkikseksi pääseminen on ollut lasten ja nuorten suosituin tulevaisuuden haave.

Pelkkä julkisuudessa oleminen ei kuitenkaan ole ammatti. Tosi tv-tähtien loisto ei kestä pitkään, sillä pian tulee jo uusi ohjelma, jonka osallistujista lehdet kirjoittavat.

Aito menestys vaatii kovaa työtä. Oli sitten kyseessä laulaminen, urheilu, videoiden tekeminen tai jokin muu ammatti.

Ammatinvalintatestin tuloksia - tuplaklikkaa tai paina plussasata ja pääset kirjoittamaan tuloksesi

Made with **padlet**

EKSTRA

Etsi netistä mahdollisia ja hieman erikoisia tulevaisuuden aloja ja ammatteja. Esittele niistä kaksi omin sanoin ja pohdi myös kuinka itse sopisit kyseiseen ammattiin ja miksi.

Palauta vastauksesi palautuskansioon.

Alapuolelta pääset kahteen tulevaisuuden ammatteja käsittelevään artikkeliin. Voit etsiä tietoa myös muualta netistä esim. hakusanoilla "tulevaisuuden ammatteja".

[Erikoiset tulevaisuuden ammatit – sinustako nostalgikko
16 ammattia, joita et osannut kuvitellakaan](#)

OTA SELVÄÄ! (luonnos)

Vastaa vihkoosi.

TEHTÄVÄ 1

Miksi opiskelu kannattaa?

TEHTÄVÄ 2

Miksi on tärkeää oppia uutta koko elämän ajan?

TEHTÄVÄ 3

Haastattele aikuista hänen työstään.

Kysy:

- Miten hän on päätenyt ammattiinsa?
- Miksi?
- Mitä uusia taitoja hänen on pitänyt viime aikoina opetella työssään?

TEHTÄVÄ 4

Kirjoita vihkoosi otsikko: "Minä olen hyvä.....".

Laita vihkoosi numerot 1-3 allekkain.

Mieti, kolme (3) sellaista asiaa, jossa olet hyvä.

MUISTA NÄMÄ!

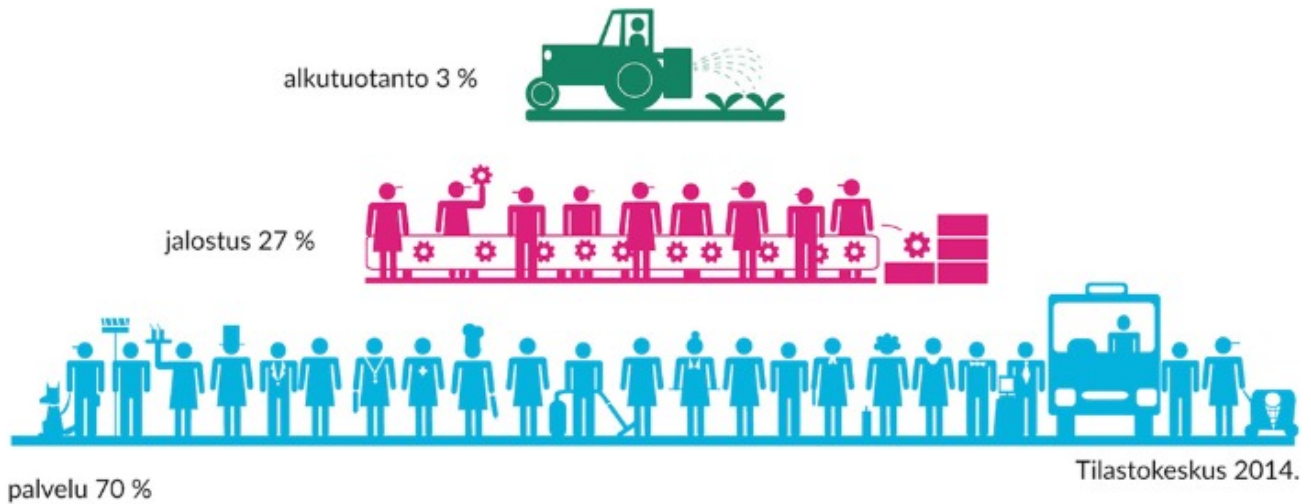
- Opiskelemalla voit saavuttaa haaveammattisi.
- Itselle mieleisessä ammatissa on mukava tehdä töitä.
- Ammatissa tarvittavaa osaamista kutsutaan ammattitaidoksi.
- Työelämässä tarvitaan kykyä toimia yhdessä.
- Jokainen on hyvä jossakin.

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

47 Pääelinkeinot ja verotus

Elinkeinot

PÄÄELINKEINOT

Pääelinkeinoja ovat alkutuotanto, jalostus ja palvelu

Työtä, jota ihminen tekee ja josta hän saa palkkaa, sanotaan elinkeinoksi. Elinkeinot jaetaan kolmeen pääelinkeinoon: alkutuotanto, jalostus ja palvelu.

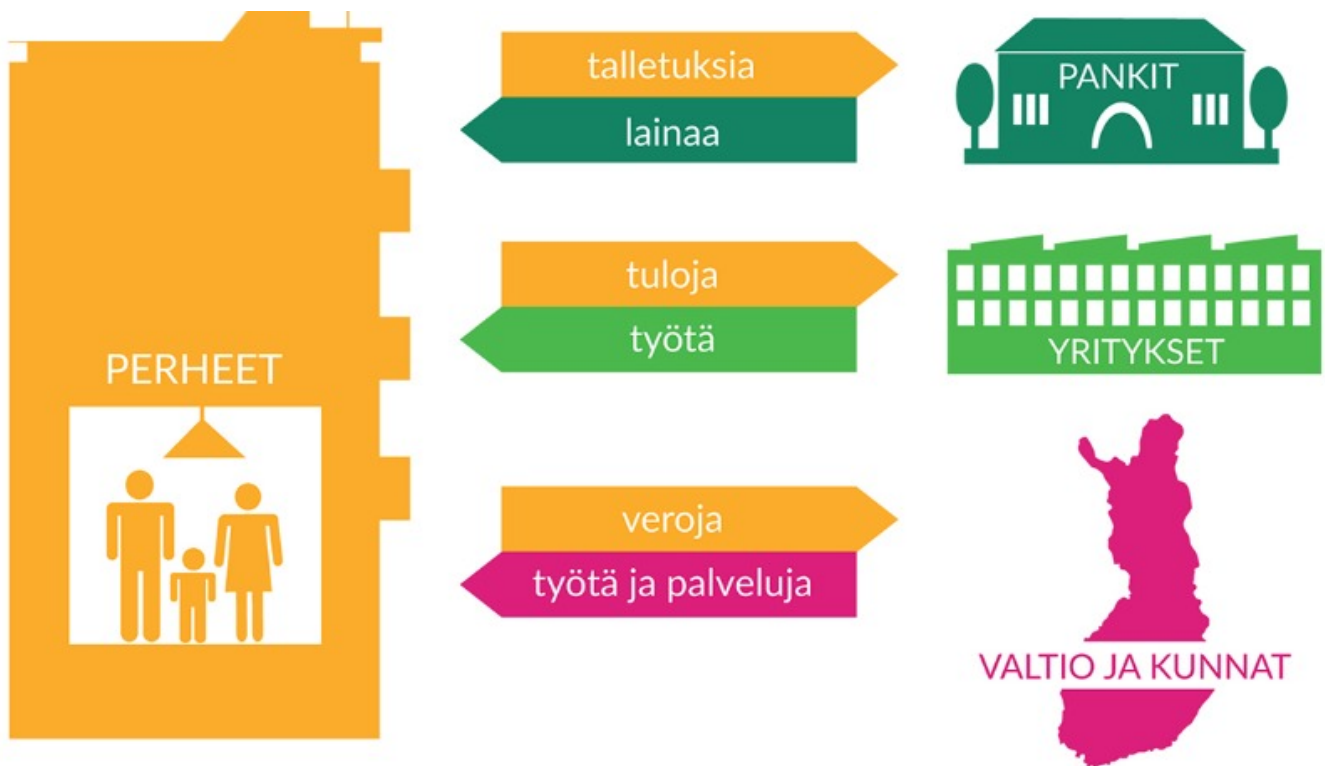
Maanviljelijöiden ja kalastajien elinkeino on alkutuotanto, koska he tuottavat muun muassa viljaa ja kalaa. Tehtaissa ja rakennustyömailla työskentelevien ihmisten elinkeino on jalostus. Palvelualalla olevien elinkeino on tarjota erilaisia palveluita. Esimerkiksi myyjät, lääkärit ja opettajat työskentelevät palvelualalla.

Palvelu on yleisin elinkeino

Yhteiskunta muuttuu koko ajan ja sitä myötä myös työelämä. Uusia ammatteja ja työpaikkoja syntyy ja vanhoja katoaa. Esimerkiksi palvelualoilla työskentelevien suomalaisten määrä on kasvanut samaan aikaan, kun hyvinvointi Suomessa on lisääntynyt. Yli 70% eli lähes kolme neljästä työntekijästä on työssä palveluammattissa. Vastaavasti alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet, koska monet työt esimerkiksi maataloilla hoidetaan koneilla. Myös teollisuudessa koneet, automaattit ja robotit ovat korvanneet ihmisten tekemiä töitä, mikä on vähentänyt työpaikkoja.

Tulevaisuudessa töitä tehdään todennäköisesti yhä enemmän terveyden ja hyvinvoinnin aloilla sekä turvallisuusalalla.

Raha liikkuu

PALVELUT MAKSETAAN VERORAHOILLA

Raha kiertää yhteiskunnassa

Ihmiset voivat ostaa työstä tienatuilla rahoilla tavaroita ja palveluita. Mitä enemmän ihmiset kuluttavat rahaa, sitä enemmän yritykset saavat tuloja. Kun yritykset menestyvät, ne voivat antaa töitä yhä useammalle. Näin ihmisillä on puolestaan enemmän rahaa käytössä tavaroihin ja palveluihin. Raha kiertää yhteiskunnassa jatkuvasti.

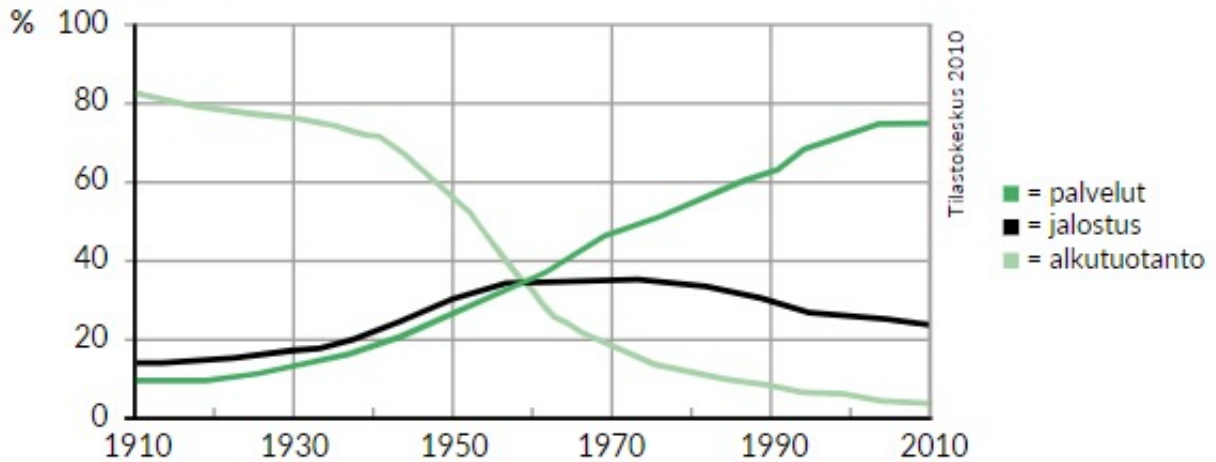
Verorahoilla järjestetään monia palveluita

Suomen valtio ja kunnat saavat suurimman osan rahoista ihmisten ja yritysten maksamista veroista. Ihmiset maksavat tuloistaan valtiolle tuloveroa ja kunnille kunnallisveroa tietyn prosenttimäärän verran. Valtio ja kunnat käyttävät veroina saadut rahat palveluiden järjestämiseen. Ilman veroja meillä ei olisi esimerkiksi terveyspalveluita, kouluja, kirjastoja, päiväkoteja, teitä tai poliiseja. Verorahoilla maksetaan valtioiden ja kuntien työntekijöiden palkat sekä esimerkiksi koululaisten oppikirjat ja kouluruuat.

Isoa palkkaa saavat työntekijät maksavat tuloistaan suuremman osan veroja kuin pienipalkkaiset. Osa veroista käytetään niiden auttamiseen, joilla on vain vähän tuloja. Verojen avulla voidaan tukea ihmisiä, joiden ei ole mahdollista tehdä työtä työttömyyden, sairauden, opiskelun tai lapsen hoitamisen vuoksi. Verojen avulla yhteiskunta tasoittaa ihmisten välisiä tuloeroja ja huolehtii siitä, ettei kukaan jää kokonaan ilman rahaa ja apua.

Tutkikaa viivadiagrammia ja vastatkaa kysymyksiin tuntitehtävän 1 palautuksessa.

Elinkeinojen muutos

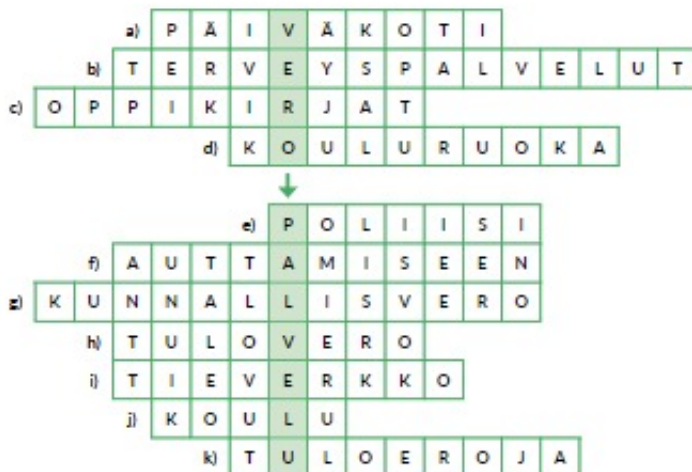

Tuntitehtävä 3

Pyytäkää opettajalta ristikko tunnin aiheesta ja ratkaiskaa se parin kanssa.

Ristikko

Ratkaise ristikko.

- Alle kouluikäisten lasten hoitopaikka.
- Yhteinen nimitys esimerkiksi sairaaloille ja terveyskeskuksille.
- Koululaisten painetut oppimateriaalit.
- Oppilaalle koulupäivän aikana tarjottava lounas.
- Valtion viranomainen, joka huolehtii järjestyksestä ja turvallisuudesta.
- Verotuloista osa käytetään pienituloisten _____.
- Palkasta kunnalle maksettava vero.
- Palkasta valtiolle maksettava vero.
- Maanteiden, katujen ja yksityisteiden muodostama kokonaisuus.
- Kunnan palvelu, joka alkaa sinä vuonna, kun täyttää seitsemän vuotta.
- Verojen avulla pyritään tasoittamaan ihmisten välistä _____.

Läksy

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymykseen läksyn palautuksessa.

[Verotiedot julkaistiin](#)

Mitä kaikkia veroilla maksettavia palveluita uutisessa mainitaan?

EKSTRA

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymykseen EKSTRAN palautuksessa.

[Tulevaisuuden mahdollisia ammatteja](#)

1. Millaisia ammatteja ovat kärsivällistäjä, inspiiraattori, ekopoliisi tai ajattelija?

läksyn vastaus (luonnos)

1. Mitä kaikkia veroilla maksettavia palveluita uutisessa mainitaan?

Koulut, sairaalat, kirjastot, urheilukentät ja lisäksi joillekin elokuville maksettava tuki. Lisäksi verorahoilla autetaan työttömiä, sairaita ja eläkeläisiä.

ekstran vastaus (luonnos)

1. Millaisia ammatteja ovat kärsivällistäjä, inspiiraattori, ekopoliisi tai ajattelija?

Kärsivällistäjä elvyttäisi pelaamisesta uupuneen aivot, inspiiraattori valaisi ihmisiin voimantunnetta, ekopoliisi huolehtisi ekotaseesta (eli siitä, että tuotteita valmistettaisiin mahdollisimman ympäristöystävällisesti) ja ajattelijan työ olisi olla positiivinen henkilö.

Tärkeät käsitteet

elinkeino	Työtä, josta ihmiset saavat palkkaa.
alkutuotanto	Yksi kolmesta pääelinkeinosta. Maanviljelijät ja kalastajat toimivat alkutuotannossa.
jalostus	Yksi kolmesta pääelinkeinosta. Tehtaat ja rakennustyömaat kuuluvat jalostukseen.
palveluala	Yksi kolmesta pääelinkeinosta. Esimerkiksi myyjät, lääkärit ja opettajat työskentelevät palvelualoilla.

Tärkeät käsitteet

vero	Ihmisten ja yritysten maksama raha, jolla valtio ja kunnat järjestävät palveluita.
tulovero	Vero, jonka ihminen maksaa omista tuloistaan valtiolle.
kunnallisvero	Vero, jonka kunta kerää. Kunnat järjestävät palveluitaan kunnallisveroista keräämillään rahoilla.

50 Mainonta

Mainonta

Mainoksia on kaikkialla

Televisio- ja radio-ohjelmat katkeavat mainoksiin, netti on täynnä mainoksia, postiluukusta tipahtelee mainoksia ja bussipysäkeillä sekä kaduilla törmää mainoksiin. Mainontaa käydään jopa tekstiviestein tai puhelujen kautta. Mainoslauseet jäävät ihmisten mieliin ja hyvistä mainoksista puhutaan kavereiden kanssa.

Mainoksilla vaikutetaan

Mainostajat ovat tutkineet mainosten vaikutuksia ja tietävät, kuinka saada ihmiset haluamaan itselleen lisää asioita. Eräs tehokas keino on laittaa mainoksiin julkikkusia, sillä ihmiset ihailevat heitä ja haluavat ehkä olla samanlaisia kuin idolinsa. Nuoriin ja lapsiin yritetään vedota mainoksilla, joissa esiintyy iloisia ja kauniita samanikäisiä. Nykyään mainoksen alussa yritetään saada katsojan huomio jollakin hausalla tarinalla. Usein vasta lopussa selviää, mitä tuotetta mainostettiin. Mainoksilla yritetään saada aikaan ihmisille mukavia

tunteita ja välttämättä itse tuotteesta kerrotaan hyvin vähän. Mainonta ei kuitenkaan saa harhauttaa ostajaa.

Tuotesijoittelu

Tuotesijoittelu on sitä, kun elokuvassa tai sarjaohjelmassa näytetään katsojille tiettyjä tavaroita. Elokuvan hahmo käyttää esimerkiksi tietynmerkkistä tietokonetta tai puhelinta tai juo tiettyä limsaa. Myös peleissä vilahtelee tuotemerkkejä. Tuotesijoittelu on mainostamista, vaikkei heti sitä huomaisikaan.

Kohdennettu mainonta

Mainosalan tuottoisin keksintö on tällä hetkellä kohdennettu mainonta. Sosiaalisessa mediassa on valtavasti tietoa käyttäjistään, esimerkiksi mistä käyttäjä tykkää, missä asuu ja minkä ikäinen hän on. Tiedot ovat täysin mainostajien hyödynnettävissä. Esimerkki: Menet Facebookiin. Verkkokauppa X:n kengät ilmestyvät uutisvirtaasi. Käyt katsomassa kenkiä X:n sivuilta, ja ne seuraavat sinua ympäri nettiä seuraavat päivät. Saatat nähdä samoja kenkiä somessa, sähköpostissa tai vaikkapa katsoessasi netistä sääennusteita. Tämä on tyypillinen esimerkki mainonnan kohdentamisesta.

Mainostajat voivat myös nykyään hyödyntää tekstiviestejä ja paikannuspalveluja. Uusimmat sovellutukset syöttävät kännykkään kauppojen tarjouksia, kun olet kävelemässä niiden ohi. Uusin mainoskikka on hahmontunnistus. Siinä yhdistyvät kännykän sijaintipalvelu ja tarkat kamerat kauppoissa, jolloin kauppa voi tarjota juuri henkilölle sopivia mainoksia.

Uutinen vai mainos

Mainontaa voi olla toisinaan vaikea havaita muun mediasisällön joukosta. Yleisöllä on oikeus tietää, lukeeko se uutista vai mainosta. Verkossa näiden sisältöjen raja hämärtyy helposti. Uutisia on nykyään kenen tahansa todella helppo tehdä ja julkaista. Oikeat uutiset täytyy kuitenkin perustua tosiasioihin.

Lapsille tarkoitettu mainonta

Lapsille suunnattua mainontaa on rajoitettu. Lapsille tarkoitetuissa mainoksissa ei saa olla pelottavia asioita. Mainontaa alaikäisille tarkkaillaan muuta mainontaa tiukemmin, koska lapsilla ei ole samanlaista kykyä ymmärtää mainoksen tarkoitusta kuin aikuisilla. Alle 15-vuotiaalle ei saa osoittaa henkilökohtaisia mainostekstiviestejä tai puhelinmyyntiä ilman vanhemman lupaa. Tuotesijoittelu lapsille on kiellettyä. Mainosta ei saa upottaa sarjakuvaan, peliin tai puuhasivuun, koska silloin lapsi ei välttämättä ymmärrä, että kyseessä on mainos.

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluutaa

Alkuperäinen teksti: Lauri Palsa ja Suvi Tuominen, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Lyhennelmä.

Useimmat verkkopalvelut ovat käyttäjille ilmaisia, vaikka palvelun taustalla olisikin kaupallinen taho. Tällöin palvelun ylläpitäjä ansaitsee rahaa mainoksilla tai lisäominaisuuksien myynnillä. Sisällöt voivat olla myös kokeilujakson ajan ilmaisia, minkä jälkeen tuotteen käyttäminen muuttuu maksulliseksi. Myös maksamalla tietyn summan voi päästä eroon mainoksista tai maksamalla voi hankkia peleihin uusia ominaisuuksia. Peleissä oikea raha vaihdetaan yleensä virtuaalirahaan.

Lapset ja nuoret käyttävät rahaa pääasiassa kolmella eri tavalla verkossa:

- Kuukausimaksut verkkopeleihin, musiikkipalveluihin ja verkkoyhteisöihin
- Ostokset peleissä ja verkkopalveluissa esim. vaate pelihahmolle tai lisäkenttä peliin
- Mobiilipelit ja sovellukset

Tehtäviä (luonnos)

1. Missä kaikkialla voit törmätä mainoksiin?
2. Mitä tarkoittaa kohdennettu mainonta?
3. Miksi lapsille tarkoitettua mainontaa rajoitetaan?
4. Mainoslauseet jäävät helposti mieleen. Muistatko, mitä tuotteita näillä mainoslauseilla myydään? Mitä muita mainoslauseita muistat?
 1. Se nyt vaan on tyhmää maksaa liikaa
 2. Hyvä ruoka parempi mieli
 3. Äitien tekemää ruokaa
 4. Yhden pysähdyksen taktiikalla
 5. Niin hyvää ettei sanotuksi saa
5. Ota mainos lehdestä tai netistä ja tarkastele sitä: Kenelle mainos on tarkoitettu? Mitä mainonnan tehokeinoja on käytetty?
6. Katso jokin sarjan jakso tai elokuva (ei piirretty) ja etsi siitä tuotesijoittelua. Mitä löydät?
7. Tee mainosvideo tai lehtimainos. Voit mainostaa keksittyä tai olemassaolevaa tuotetta. Mieti, kuka olisi mainoksen kohdeyleisö. Käytä avuksesi nettisivua: Mainonnan tehokeinoja.

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

Opetusmateriaalia mainonnasta:

<http://mediametka.fi/opetusmateriaalit/muu-opetusmateriaali/mainonta/>

Mainonnan tehokeinoja:

<http://epaper.fi/read/3228/QLuHdDu4>

Kohdennettu mainonta:

<https://yle.fi/uutiset/18-132628>

Mainonnan eettinen neuvosto:

<https://kauppakamari.fi/lautakunnat/men/>

Markkinointi alaikäisille:

<https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/aihekohtaiset/alaikaiset-markkinointi-ja-ostokset/>

Liian pelottava mainos lapsille:

<https://yle.fi/uutiset/3-9826105>

Nuorten tekemä video piilomainonnasta ja tuotesijoittelusta:

https://www.youtube.com/watch?v=rFiKz_YSpYs&index=4&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Ostajan ja myyjän välille syntyy sopimus

Kun ostat jotain, teet sopimuksen myyjän kanssa. Sinun velvollisuutesi on maksaa tuotteen hinta ja myyjän on annettava sinulle toimiva ja ehjä tuote. Kauppaa ei voi peruuttaa, vaikka ostaminen kaduttaisi jälkeensä. Vain, jos kauppa suostuu, voit vaihtaa tai palauttaa virheettömän tuotteen, mutta se ei ole kaupalle pakollista.

Viallisen tuotteen voi palauttaa

Jos ostamasi tavara on rikki tai viallinen, silloin sinulla on oikeus palauttaa se kauppaan. Sinulla olisi hyvä olla ostokuitti tallessa. Myyjä voi antaa uuden tavaran tilalle, korjata rikkiäisen tai palauttaa rahat. Joskus, jos tuotetta on käytetty ohjeiden mukaan, mutta se on silti rikkoutunut liian pian ostamisen jälkeen, tuotteen voi mahdollisesti palauttaa kauppaan. Jos tavara on ostettu kirpputorilta, rahoja ei välttämättä saa takaisin.

Ostaminen verkkokaupasta

Suomalaisten verkkokauppojen tuotteilla on aina vähintään kahden viikon palautusoikeus. Jos verkkokaupasta hankitun tuotteen haluaa palauttaa, siitä on ilmoitettava verkkokauppaan ja tuote on palautettava käyttämättömänä. Ulkomaisilla verkkokaupoilla ei ole samanlaisia vaihto- ja palautusoikeuksia.

Takuu

Kauppa voi antaa ostetulle tavaralle takuun määräajaksi, esimerkiksi vuodeksi. Takuu korvaa laitteen valmistusviat silloin, kun laitetta on käytetty ohjeiden mukaan. Takuu ei kuitenkaan korvaa, jos olet itse rikkonut laitteen esimerkiksi pudottamalla sen. Takuu annetaan usein kulkuvälineille, kodinkoneille tai elektroniikalle. Takuusta saat kuitenkin, joka kannattaa säilyttää.

Pääkäsitteet: ostaminen, kuitti, takuu, palautusoikeus.

Tuntitehtävä 1

Kun teet ostoksen, syntyy sinun ja kaupan välille a) _____ .

Sinun tehtäväsi on maksaa ostamastasi tuotteesta oikea b) _____ ja pitää huolta tuotteesta.

Myyjän pitää toimittaa sinulle tuote sovittuun aikaan ja tuotteen pitää olla c) _____ .

Tuotteen voi aina palauttaa kauppaan, jos siinä on d) _____ .

Palauttaessasi tuotetta kauppaan, on hyvä olla mukana e) _____ .

f) _____ tarkoittaa sitä, että voit vaihtaa viallisen tuotteen uuteen samanlaiseen ehjään tuotteeseen.

Suomalaisen verkkokaupan tuotteilla on aina vähintään kahden viikon g) _____ .

Jos palautat tuotteen kauppaan, sen on oltava h) _____ .

i) _____ korvaa laitteen valmistusvirheen, jos laitetta on käytetty ohjeiden mukaisesti.

Takuun antaminen on j) _____ .

Jos kauppa antaa tuotteelle takuun, saat siitä usein k) _____ , joka kannattaa säilyttää.

ehjä	valmistusvirhe	palautusoikeus
vapaaehtoista	ostokuitti	sopimus
hinta	käyttämätön	takuu
takuukuitin	vaihto-oikeus	

Täydentäkää lauseisiin puuttuvat sanat. Valitkaa sanat laatikosta. Vastatkaa tehtävään palautuskansiossa.

Tuntitehtävä 2

4	K4	M000029/0318	15:36	25-07-2015
BIGMUOVIKASSI 30L			0.18	
MAITUTUUMA LAKTON RASVATO			2.39	
HIIVA			0.20	
HIIVA			0.20	
OLIIVIJALTY			5.45	
KAURAINEN SAMPYLATAUHO			3.49	

YHTEENSA			11.91	
KATEINEN	EUR		20.00	
TAKAISIN			8.10-	
ALV	VEROTON	VERO	VEROLLINEN	
1 24.00%	0.15	0.03	0.18	
4 14.00%	10.30	1.43	11.73	
YHTEENSA	10.45	1.46	11.91	
AVOINNA MA-PE 7-21, LA 7-18, SU 12-18.				

- a) Milloin kuitissa olevat ostokset on tehty?

- b) Paljonko ostokset maksoivat?

- c) Onko ostos maksettu rahalla vai pankkikortilla? Perustele.

- d) Mitä tarkoittaa kuitissa oleva merkintä ALV?

- e) Kuinka paljon tätä veroa on pitänyt maksaa?

- f) Miksi tällaista veroa kerätään?

- g) Selvitä, paljonko tätä veroa maksetaan kirjoista ja lehdist

- h) Selvitä, paljonko uuden kännykän hinnassa on tätä veroa

- i) Miksi on tärkeää, että kuitissa on mainittu kaupan osoite ja puhelinnumero?

Tutkikaa kuittia ja vastatkaa kysymyksiin palautuskansiossa.

EKSTRA

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymykseen EKSTRAN palautuksessa.

Aletuotteenkin pitää kestää normaalisti

1) Millainen on myyjän vastuu, jos kodinelektroniikka hajoaa?

Ratkaisut

Täydennä seuraaviin lauseisiin puuttuva sana. Valitse laatikosta.

Kun teet ostoksen, syntyy sinun ja kaupan välille sopimus.

Sinun tehtäväsi on maksaa ostamastasi tuotteesta oikea hinta ja pitää huolta tuotteesta.

Myyjän pitää toimittaa sinulle tuote sovittuun aikaan ja tuotteen pitää olla ehjä.

Tuotteen voi aina palauttaa kauppaan, jos siinä on valmistusvirhe.

Palauttaessasi tuotetta kauppaan, on hyvä olla mukana ostokuitti.

Vaihto-oikeus tarkoittaa sitä, että voit vaihtaa vialleen tuotteen uuteen samanlaiseen ehjään tuotteeseen.

Suomalaisen verkkokaupan tuotteilla on aina vähintään kahden viikon palautusoikeus.

Jos palautat tuotteen kauppaan, sen on oltava käyttämätön.

Takuu korvaa laitteen valmistusvirheen, jos laitetta on käytetty ohjeiden mukaisesti.

Takuun antaminen on vapaaehtoista.

Jos kauppa antaa tuotteelle takuun, saat siitä usein takuukuitin joka kannattaa säilyttää.

- a) Milloin kuitissa olevat ostokset on tehty?
25. heinäkuuta 2015 kello 15.36.
- b) Paljonko ostokset maksoivat?
Ostokset maksoivat 11,91€.
- c) Onko ostos maksettu rahalla vai pankkikortilla? Perustele.
Kuitissa lukee "käteinen 20,00".
- d) Mitä tarkoittaa kuitissa oleva merkintä ALV?
ALV on arvonlisävero, joka lisätään tuotteen myynti hintaan.
- e) Kuinka paljon tätä veroa on pitänyt maksaa?
Arvonlisävero on maksettu 1,46 €.
- f) Miksi tällaista veroa kerätään?
Verojen avulla valtio voi maksaa monia palveluita.
- g) Selvitä, paljonko tätä veroa maksetaan kirjoista ja lehdistä.
10 %
- h) Selvitä, paljonko uuden kännykän hinnassa on tätä veroa.
24 %
- i) Miksi on tärkeää, että kuitissa on mainittu kaupan osoite ja puhelinnumero?
Yhteystiedot ovat tärkeitä, jos tuote täytyy palauttaa tai vaihtaa.

ekstran vastaus (luonnos)

1. Millainen on myyjän vastuu, jos kodinelektroniikka hajoaa?

Jos esimerkiksi pesukone hajoaa 2-3 vuoden käytön jälkeen, on myyjän vastuulla korjata se, antaa tilalle vastaava uusi pesukone tai hyvitetävä sen hinta. Mikäli elektroniikkalaite hajoaa virheellisestä käytöstä johtuen, on vika käyttäjän eikä myyjä silloin ole vastuussa.

Nettisivuja

Kuluttajan oikeudet:

<http://virtuoosi.pkky.fi/vilma/oikeudet/kulut.htm>

Kuluttajaneuvonta, reklamaatioapuri:

<https://www.kkv.fi/kuluttajaneuvonta/>

Nuorten tekemä Järkikauppa-räp

https://www.youtube.com/watch?v=DnFrlt-767s&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD&index=3

3. Ostopäätös on valinta, osa 1

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Kaupat ovat pullollaan erilaisia tuotteita, joiden seasta voi olla vaikeaa löytää juuri se oikea tuote, joten millä perusteella tuote valitaan ja ostetaan? Meillä jokaisella on omat ostopäätöksiin vaikuttavat tekijänsä. Nämä tekijät voivat olla joko sisäisiä tai ulkoisia, tiedostettuja ja tiedostamattomia.

Sisäiset ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Sisäisiä ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa, ikä, elämänvaihe, sukupuoli, elämäntyyli ja rotu. Esimerkiksi perheellisellä voi olla vähemmän rahaa käytössä kuin yksineläjällä ja vanhemmalla ihmisellä mahdollisuus kuluttaa enemmän kuin nuorella. Ostopäätökseen vaikuttavat myös useasti tunneperäiset asiat ja elämäntyyli. Asiakas saattaa tehdä ostopäätöksensä tuntemusten, asenteiden ja uskomusten perusteella.

Ulkoiset ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

- Kavereilla on iso merkitys ostopäätöksiimme. Tietynlaisen tavaran hankkiminen saattaa tuntua tärkeältä, jotta kuuluisimme kaveriporukkaan.
- Myös mainokset vaikuttavat siihen, mitä tuotteita ostamme.
- Erilaiset tuotemerkit ja muoti-ilmiöt vaikuttavat paljon siihen, mitä ostamme. On hyvä tietää, että merkkivaatteissa maksetaan myös pelkäästä merkistä. Suurin osa kuluttajista on brändiuskollisia tavalla tai toisella, ja brändi luo kuluttajalle tietynlaisen mielikuvan tuotteesta.
- Asiantuntijan vaikutus on yleensä erittäin suuri tekijä ostopäätöksen tekemisessä. Tuote ei osaa puhua, joten asiantuntijan neuvoja ja vinkkejä arvostetaan.
- Hinnan vaikutus ostopäätökseen on merkittävä. Hinta ei aina ole tärkein ostopäätökseen vaikuttava tekijä, vaan se saattaa olla yhtä hyvin osaavan asiantuntijan myyntipuhe.
- Tuotepakkauksen ulkonäöllä on merkittävä osuus kuluttajan ostopäätökseen. Pakkauksen koko, väri, käytettävyys ja materiaali ovat monelle kuluttajalle tärkeitä valintakriteerejä.
- Ostopäätökseen vaikuttavat myös esimerkiksi tuotteen kotimaisuus ja ympäristöystävällisyys. Lisäksi ostaja voi välttää eläinkokeilla valmistettuja tuotteita tai ostaa tuotteita, joiden valmistajilla on reilut työolot.

Hinnan määräytyminen

Markkinataloudessa tuotteen hinta määräytyy tarjonnan ja kysynnän perusteella: paljonko tuotetta tai palvelua on tarjolla ja kuinka monet ja kuinka paljon ihmiset sitä haluavat.

Jos appelsiineja on tarjolla enemmän kuin niitä ollaan vailla, myyjä laskee appelsiinien hintaa niin paljon, että saa ne kaupaksi. Jos taas appelsiinisato on jäänyt huonoksi ja appelsiinit uhkaavat loppua, niiden hinta nousee – tosin vain siinä tapauksessa, että kuluttajat haluavat niitä ostaa. Elleivät appelsiinit ylipäättään kiinnosta, hinta jää yhä alas.

Yksinkertaistettuna myyjät haluavat saada myymistään tuotteista mahdollisimman paljon rahaa, ostajat taas haluavat ostaa mahdollisimman halvalla. Ostopäätöksiin vaikuttavat kuitenkin myös muut tekijät, esimerkiksi tuotteen edustamat arvot tai status.

EKSTRA

Käy lukemassa lehtiartikkeli ja vastaa kysymykseen EKSTRAN palautuksessa.

[Lapsi päättää yhä useammin perheen ostoksista](#)

1. Lapset vaikuttavat nykyään entistä enemmän perheen perheen ostoksiin. Millaisia vaikutuksia tällä on tehtyihin ostoksiin?

ekstran vastaus (luonnos)

1. Lapset vaikuttavat nykyään entistä enemmän perheen ostoksiin. Millaisia vaikutuksia tällä on tehtyihin ostoksiin?

Lapsien mielipidettä kysytään erityisesti esimerkiksi huvipuistoihin ja muihin huvituksiin liittyen sekä pienempien hankintojen – kuten ruoan - kohdalla.

4. Ostopäätös on valinta, osa 2

Luomu

Mitä luomu on?

Luonnonmukaisen tuotannon tavoitteena on tuottaa maataloustuotteita valmistusmenetelmin, jotka eivät ole haitallisia ihmisten, eläinten, kasvien tai ympäristön hyvinvoinnille ja terveydelle. Samalla edistetään luonnon monimuotoisuutta sekä luonnonvarojen suojelua.

Luomukasvien viljelyssä käytetään eloperäisiä lannoitteita sekä monivuotista viljelykiertoa eri kasvilajeja vuorotellen. Teollisia lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita ei saa käyttää. Kotieläintuotannossa huomioidaan eläinten hyvinvointi ja lajikohtaiset käyttäytymistarpeet sekä rehun luonnonmukainen tuotanto.

Luomun tunnistaa merkistä

Luomutuotteen tunnistat EU:n Eurolehti-tunnuksesta, jonka käyttö on pakollista kaikissa EU:n alueella tuotetuissa ja pakatuissa luomutuotteissa. Merkkiä saa käyttää jalostetuissa elintarvikkeissa, mikäli vähintään 95 % maatalousperäisistä raaka-aineista on luonnonmukaisesti tuotettuja. Suomessa tuotettu elintarvike voi myös saada hakemuksesta Luomuliiton Leppäkerttu-tunnuksen.

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

Eläinkokeiden päätavoitteet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään.

1. Sairauksien luonteen selvittäminen ja sitä kautta lääkkeiden tai muiden hoitojen kehittäminen.
2. Lääkkeiden ja muiden kemikaalien turvallisuuden varmistamiseen,
3. Pyritään lisäämään ymmärrystä ihmisen ja eläinten elintoiminnoista eli fysiologiasta.

Eläinkokeiden kohteet

Yleisimmin koe-eläin on kala tai hiiri. Muita koe-eläimiä ovat rotta, kaniini, marsu ja koira. Tärkeimpiä eläimillä testattavia asioita ovat lääkkeet, rokotteet, kodin kemikaalit, tuholaismyrkyt, erilaiset sairauksien hoitomenetelmät sekä leikkaustekniikat. Ruoan lisäaineiden tai ihmisiin mahdollisesti kulkeutuvien kemikaalien vaikutuksia testataan myös.

Eläinkokeita alettiin tehdä 1800-luvun puoleessa välissä. Suomessa käytettiin eläinkokeisiin vuosina 2009-2011 vuosittain noin 100 000 eläintä. Saman verran eläimiä käytettiin tutkimukseen. Tämä tarkoittaa pelkkää eläimen tappamista hyväksytyllä tavalla esim. kudoksien ottamista varten. Koirat pitää Suomessa lain mukaan kasvattaa tähän tarkoitukseen.

Eläinkokeita on pyritty vähentämään kehittämällä soluviljelmien käyttöä koe-eläinten sijaan.

Kosmetiikka ja eläinkokeet

EU on kieltänyt eläinkokeiden käytön kosmetiikassa. Vielä ei tiedetä, aiheutuuko tästä esimerkiksi syöpää aiheuttavien kemikaalien lisääntyminen kosmetiikassa, joka ei käsitä ainoastaan kauneudenhoitoaineita, vaan myös esimerkiksi hammastahnat, saippuat, sampoot, ja aurinkovoiteet.

Eläinkokeiden arvostelua

Eläinten oikeuksien puolustajat vastustavat kiivaasti eläinkokeita niiden aiheuttaman kärsimyksen takia. Kiistanalaisimpia ovat kosmetiikalle tehtävät eläinkokeet.

luomutuotteiden merkit

<http://luomu.fi/ruoka/luomumerkit/>

Luomu vai ei

<https://www.youtube.com/watch?v=1a3SveQprf4>

Tämä on luomua

<https://www.youtube.com/watch?v=5MuRLy3vl1o>

Eläinsuojelujärjestöjä

<https://www.sey.fi/>

<https://oikeuttaelaimille.fi/>

<http://animalia.fi/>

5. Ostopäätös on valinta, osa 3

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestävyyskykyyn. Kansallisten toimien lisäksi kansainvälinen yhteistyö on hyvin keskeisessä asemassa pyrittäessä ekologiseen kestävyyskykyyn.

Kuva: YHA kuvapankki, Laura Oja

Ekologisen kestävyuden kannalta keskeistä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen. Sen mukaan ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimien lykkäämistä ei voi perustella täyden tieteellisen näytön puuttumisella. Ennen toimiin ryhtymistä arvioidaan riskit, haitat ja kustannukset. Muita tärkeitä periaatteita ovat haittojen synnyn ennalta estäminen ja haittojen torjuminen niiden synty lähteillä. Lisäksi haittojen kustannukset peritään mahdollisuuksien mukaan niiden aiheuttajalta.

Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen.

Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa myös kohtaamaan vastaan tulevia uusia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystoimenpiteitä.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Yhä jatkuva väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyuden haasteita. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainväliseltä yhteisöltä.

Kansalaisten perushyvinvointi on yksi tärkeä edellytys ekologisen kestävyuden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle.

Reilu kauppa - fair trade

Reilulla kaupalla tavoitellaan maailmaa, jossa kehitysmaiden viljelijöillä ja työntekijöillä on mahdollisuus turvattuun ja kestäväan toimeentuloon sekä mahdollisuus päättää itse omasta tulevaisuudestaan.

Reilu kauppa tähtää köyhyyden vähentämiseen kaupan avulla.

Reilua kauppaa tukeva kansanliike läpäisee suomalaisen yhteiskunnan. Siihen kuuluu yrityksiä, yhteisöjä ja kulutus päätöksiä tekeviä kansalaisia.

<http://www.reilukauppa.fi/etusivu/>

Hyvää Suomesta

Hyvää Suomesta -merkki on suomalaisten elintarvikkeiden alkuperämerkki. Tuttu tuotemerkki tai valmistajan nimi ei välttämättä kerro ruuan alkuperästä. Kun haluat ruokaa omasta maasta, valitse tuotteita, jotka on varustettu Hyvää Suomesta -merkillä.

Hyvää Suomesta -merkillä varustettu elintarvike on valmistettu Suomessa, suomalaisista raaka-aineista. Kaikki liha, kala, muna ja maito ovat kaikissa tuotteissa 100 % suomalaisia.

Tunnettu ja arvostettu

Merkki tunnetaan hyvin ja sillä merkittyjä elintarvikkeita pidetään turvallisina ja laadukkaina. Gallup Elintarviketiedon vuonna 2015 tekemän tutkimuksen mukaan merkin tunnistaminen on 100 %, eli kaikki aikuiset tietävät merkin. Hyvää Suomesta -merkin imagossa korostuu ennen kaikkea suomalaisuus,

luotettavuus, suomalaisia työllistävä vaikutus ja turvallisuus.

Hyvää Suomesta -merkki voi olla pakkauksessa joko pyöreän muotoinen tai Ruokaa omasta maasta -tunnuksen kanssa. Merkin sisältö on molemmissa sama.

Läksy

Selvitä, mitä seuraavat tuotemerkit tarkoittavat. Vastaa tehtävään läksyn palautuksessa.

Kestävä kehitys

<https://www.youtube.com/watch?v=tV1e1ZOSNTY>

Joutsenmerkki

Pelasta maailmaa vähän joka päivä

Joutsenmerkki eli pohjoismainen ympäristömerkki kertoo puolueettomasti tuotteen ja palvelun ympäristöystävällisyydestä – tuotteen turvallisuutta ja laadukkuutta unohtamatta. Se ohjaa meitä vastuulliseen, ympäristön paremmin huomioivaan kuluttamiseen.

Joutsenmerkki tekee hyvien valintojen tekemisen helpoksi. Merkki löytyy vain ympäristön ja terveyden kannalta parhaista tuotteista ja palveluista.

Joutsenmerkin voi löytää esimerkiksi wc- ja talouspapereista, puhdistustaineista, ajoneuvon polttoaineista, siivousvälineistä, huonekaluista, maaleista jne. Myös palvelut, kuten hotellit, painolaitokset, siivouspalvelut ja autopesulat, voivat saada Joutsenmerkin.

Jotta tuote tai palvelu voi saada Joutsenmerkin, sen on täytettävä Joutsenmerkin kriteerit. Kriteerit on laadittu lähes 60 eri tuote- tai palveluryhmälle. Kriteerit perustuvat elinkaariajatteluun.

Joutsenmerkki Suomen tunnetuin ympäristömerkki ja viidenneksi arvostetuin brändi yli tuhannen brändin joukosta. Joutsenmerkittyjä tuotteita on Suomessa noin 10 000.

Reilu kauppa - fair trade

FAIRTRADE

0 kommenttia

Lapsityövoima

<https://www.youtube.com/watch?v=JVPASIC83wA>

Ekovelkapäivä

Earth Overshoot Day on laskennallinen vuodenväli, jolloin ihmiskunnan kulutus ylittää Maan ekosysteemin vuotuisen kestävä biologisen tuotannon. Tuona päivänä ihmiset ovat siis kuluttaneet sen, mitä maapallo pystyy vuoden aikana tuottamaan ja loppuvuosi kulutetaan "velaksi". Ekovelkapäivän laskee Global Footprint Network ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen ja Maan biokapasiteetin perusteella.

Esimerkkipäivämääriä:

1970: 23. joulukuuta
1980: 3. marraskuuta
1990: 13. lokakuuta
2000: 4. lokakuuta
2010: 28. elokuuta
2017: 2. elokuuta

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

Ihminen ei tule toimeen ilman tiettyjä asioita. Ihminen tarvitsee elääkseen ainakin ruokaa ja juomaa. Olemme lukeneet historian tunneilla siitä, kuinka ihmiset mm. valmistivat erilaisia tarvikkeita (aseita, astioita, työkaluja) itse. Nykyään ihmiset eivät juuri valmista mitään. Emme esimerkiksi tee itsellemme kenkiä, sillä ne voi ostaa helposti kaupasta.

Koska ihmiset haluavat ostaa tavaroita, on syntynyt yrityksiä, jotka myyvät niitä. Jos kukaan ei ostaisi mitään, ei kukaan myöskään myisi mitään.

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

Aikaisemmin markkinat oli kaupungissa järjestetty tapahtuma, jossa kaikenlaisten tavaroiden ostajat ja myyjät tapasivat toisensa. Mutta mitä markkinoilla nykyään tarkoitetaan?

Nykyään markkinat eivät ole enää mikään varsinainen paikka, sillä kauppaa voi käydä missä vain. Tavallinen kauppakeskus on hyvä esimerkki markkinoista, koska siellä kohtaa toisensa suuri joukko ihmisiä, jotka haluavat ostaa ja myydä. Internet on myös iso markkinapaikka. Siellä on yrityksiä, jotka kauppaavat erilaisia asioita. Ja ihmisiä, jotka haluavat ostaa myytävänä olevia tuotteita.

Nykyään ihmisillä on varaa ostaa myös kaikenlaista kivaa, mutta hengissä pysymisen kannalta tarpeetonta tavaraa. Pysymme aivan hyvin hengissä, vaikka emme esimerkiksi söisikään karkkia.

Mainostamalla yritykset yrittävät saada lisää ostajia. Ihmiset eivät kuitenkaan osta mitä tahansa. Yrittäjä voi sanoa myyvänsä vaikka auringonvaloa pussissa, mutta kauppa tuskin kävisi. Yrittäjän on siis aina mietittävä tarkkaan, mitä ihmiset haluaisivat ostaa.

Tuntitehtävä 1

- a) Jos ihmiset tekisivät itse tavaransa, yrityksiä olisi vähemmän.
- b) Yritykset valmistavat vain tarpeellisia tavaroita.
- c) Yrittäjän kannattaa myydä sellaisia tavaroita, joille on ostajia.
- d) Mainosten tehtävänä on vain tarjota tietoa tavaroista.

Ovatko väitteet oikein (O) vai väärin (V). Korjaa väärät väittämät oikeiksi. Vastaa tehtävään tuntitehtävä 1 palautuksessa.

Tuntitehtävä 2

Koska ihmisten pitää ostaa monenlaisia tavaroita ja palveluita, yritykset...

Markkinat on paikka, jossa kohtaavat...

Yrittäjän täytyy miettiä tarkasti, minkälaiset tuotteet...

Mainoksilla yritetään saada...

Yllä olevat lauseet ovat jääneet kesken. Kirjoita ne valmiiksi. Lisää lauseisiin vähintään kaksi sanaa niin, että lauseista tulee järkevät. Kirjoittakaa koko virke tuntitehtävä 2 palautukseen.

Tuntitehtävä 1 vastaukset (luonnos)

2. Ovatko väitteet oikein (O) vai väärin (V)? Korjaa väärät väitteet oikeiksi alla oleville viivoille.

 PIILOTA

a) Jos ihmiset tekisivät itse tavaransa, yrityksiä olisi vähemmän.	Oikein
b) Yritykset valmistavat vain tarpeellisia tavaroita.	Väärin. Yritykset valmistavat myös turhia tavaroita.
c) Yrittäjän kannattaa myydä sellaisia tavaroita, joille on ostajia.	Oikein
d) Mainosten tehtävänä on vain tarjota tietoa tavaroista.	Väärin. Mainosten tehtävänä on houkutella ostamaan tavaroita.

Tuntitehtävä 2 vastaukset (luonnos)

3. Alla olevat lauseet ovat jääneet kesken. Kirjoita ne valmiiksi. Lisää lauseisiin vähintään kaksi sanaa niin, että lauseista tulee järkeviä.

 PIILOTA

Koska ihmisten pitää ostaa monenlaisia tavaroita ja palveluita, yritykset...	myyvät niitä ihmisille.
Markkinat on paikka, jossa kohtaavat...	ostajat ja myyjät.
Yrittäjän täytyy miettiä tarkasti, minkälaiset tuotteet...	menevät kaupaksi.
Mainoksilla yritetään saada...	ihmiset ostamaan tuotteita.

MUISTA NÄMÄ!

* Yritykset myyvät tuotteita, joita ihmiset haluavat ostaa.

* Myyjät ja ostajat kohtaavat markkinoilla.

* Yritys mainostaa tuotteitaan, jotta se saisi niille lisää ostajia.

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi (kopio)

	kirja	kappaleet	
2	Vaikuttaja 1 +Forum 2	24 ja 8	
3	Forum 2	9	
4	Vaikuttaja 1 +Forum 2	23 ja 10	
5	Vaikuttaja 1 +Forum 2	23 ja 10	
6	Forum 2	11	
7	Vaikuttaja 2	15	Yrittäjävierailu?
8	Vaikuttaja 2 (Forum 2)	16,17 (ja 12)	
9	talviloma		
10	kertaus		
11	koe		

	Kirja	kappale	
42	Vaikuttaja I	19	
43	syysloma		
44	Vaikuttaja I & II	20 & 12	
45	Vaikuttaja I	21	
46	Vaikuttaja II & Forum II	13 & 16	
47	Kertaa + täydennä		
48	koe		
49	monialainen		
50			
51			

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Raha

Yleinen vaihdon väline, arvon mitta, omaisuuden muoto sekä valuutta. Sen tärkein tehtävä on toimia yleisesti hyväksyttynä maksuvälineenä eli sen voi vaihtaa hyödykkeisiin eli palveluihin ja tavaroihin.

Rahan historia Suomessa alkoi turkisten, lähinnä oravannahkojen vaihdannalla esihistoriallisena aikana. Varhaisimmat Suomesta löytyneet metallirahat ovat roomalaisia rahoja parin tuhannen vuoden takaa. 400-luvulla Suomeen tuotiin varhaisbysanttilaisia soliduksia.

Rahan käyttömuotoja

KÄTEINEN

Yleisnimitys seteleille ja kolikoille.

PANKKIKORTTI

Pankkikortilla voit käyttää omalla tililläsi jo olevaa rahaa kaupoissa, ravintoloissa ym.

VERKKOPANKKI

Toimii internetissä. Sitä voi käyttää mm.laskujen maksuun ja ostoksiin. Maksut veloitetaan tilillä jo olevista rahoista.

LUOTTOKORTTI

Luottokortilla voi ostaa tavaroita ja palveluita velaksi. Velka pitää maksaa takaisin ja velkasummaan lisätään korko.

Ota selvää

1. Missä eri muodoissa rahaa käytetään?
2. Mitä muita valuttoja Euroopassa käytetään euron lisäksi? Mainitse vähintään neljä.
3. Miten sinä voisit saada omaa rahaa? Keksi muutama hyvä konsti!

Valuutat

TÄRKEIMMÄT VALUUTAT

1. USA:n dollari

Dollari on mukana lähes 85 prosentissa kaikista maailman valuuttavaihdoista.

2. Euro

Vuonna 1999 lanseerattu valuutta on noussut maailman toiseksi vaihdetuimmaksi ja sen osuus päivittäisistä vaihdoista on 39 prosenttia.

3. Japanin jeni

Jenin osuus valuuttavaihdoista on 19 prosenttia.

4. Britannian punta

Punnan osuus kaikesta vaihdosta on lähes 13 prosenttia.

0 kommenttia

Bitcoin

Mitä ihmettä tarkoittaa Bitcoin???

<https://www.youtube.com/watch?v=NcmtJ0W1PjE>

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

Teemme päivittäin monenlaista työtä.

Kotitöistä (esim siivouksesta ja ruuanlaitosta) hyötyvät kaikki perheenjäsenet.

Koulutyön ponnistelut auttavat opinnoissa eteenpäin.

Ansiotyössä työnantaja maksaa työntekijälle rahaa eli palkkaa.

Palkalla ihminen pystyy maksamaan elämisensä, kuten ruoan, asumisen sekä vapaa-ajan menot.

Suurin osa yli 15-vuotiaista suomalaisista on ansiotyössä ja saa palkkaa elämiseen.

Kun työnantajalla menee hyvin, hän saattaa palkata uusia työntekijöitä.

Kun työnantajalla menee heikommin, hän saattaa joutua irtisanomaan työntekijöitään.

Silloin työntekijä jää työttömäksi.

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin, vapaa-aikaan ja huolenpitoon.

Lapsen elämään kuuluu koulunkäynti sekä sovitusta kotitöistä huolehtiminen.

Ne opettavat ottamaan vastuuta.

Suomen lain mukaan alle 13-vuotias ei voi mennä työpaikkaan töihin.

Sinä vuonna, jona nuori täyttää 14 vuotta, hän voi alkaa tehdä lyhyitä jaksoja kevyttä työtä esimerkiksi kesäisin.

OTA KANTAA!

SAMAA MIELTÄ VAI ERI MIELTÄ?

Kirjoita vihkoosi numerot 1-5 allekkain.

Lue väite ja kirjoita numeron perään, oletko asiasta samaa mieltä vai eri mieltä.

Sen jälkee perustele. Miksi olet samaa mieltä? Miksi olet eri mieltä?

Väitteet:

1. Alle 14-vuotiaidenkin pitäisi saada mennä työpaikkaan töihin.
2. Sopiva viikkoraha on 5€.
3. Viikkorahan eteen kuuluu osallistua kotitöihin.
4. Osallistun mielelläni talkoisiin.
5. Robotti korvaa tulevaisuudessa autonkuljettajan.

OTA SELVÄÄ!

Vastaa vihkoosi.

1. Minkä eri ammattien edustajia koulussasi työskentelee?
2. Mikä olisi oikeudenmukainen tapa jakaa kotityöt? Keskustele asiasta kotona ja kirjoita huoltajasi kanssa vastaus vihkoosi.
3. Mitä töitä sinä teet viikottain?

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

ANSIOTYÖ

Työ, jonka tekijälle maksetaan palkkaa.

TYÖVOIMA

Henkilöitä, jotka ovat yli 15-vuotiaita ja aktiivisesti työmarkkinoiden käytettävissä.

Koululaiset, opiskelijat ja eläkeläiset eivät ole työvoimaa.

TYÖTÖN

Työvoimaan kuuluva ihminen, jolla ei ole työtä.

TALKOOTYÖ

Talkoissa tehdään töitä/autetaan ilman palkkaa. "Palkkana" on yleensä ruoka.

Koulussa talkootyötä ovat mm luokan leirikoulurahastoon liittyvä mokkapalacioskin järjestäminen.

VAPAAEHTOISTYÖ

Työ, josta ei makseta palkkaa. Sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta, ilman pakkoa.

Esimerkiksi isoissa urheilutapahtumissa (Lahden MM-hiihdot 2017) tarvitaan paljon vapaaehtoisia erilaisiin tehtäviin (ensiapu, järjestysmiehet, ruokailu- ja siivouspalvelut, liikenteenohjaus, kansainvälisten vieraiden avustus...).

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminen

Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Useimmat maksukortit ovat nykyisin sirukortteja. Tällaisessa kortissa on pieni tunnistesiru, joka lisää kortin käytön turvallisuutta. Sirukortit ovat kansainvälisiä kortteja, eli niillä voi maksaa myös ulkomailla. Uudet sirukortit voivat olla debit-kortteja tai credit-kortteja tai näiden yhdistelmiä.

Debit-kortti

Debit-kortti on sirukortti, jolla voit maksaa maksuja omalta tililtäsi. Maksu veloitetaan tililtäsi viimeistään pari päivää maksamisen jälkeen. Sinun on pidettävä huolta, että tililläsi on tarpeeksi rahaa maksun maksamiseen. Muuten voit vahingossa ylittää tilisi saldon eli tilin rahamäärän.

Credit-kortti

Credit-kortit ovat luottokortteja. Esimerkiksi Visa ja MasterCard ovat credit-kortteja. Kun maksat credit-kortilla, summaa ei veloiteta heti tililtäsi, vaan sinulle lähetetään lasku kotiin myöhemmin maksettavaksi. Kun ostat luottokortilla, sinun on maksettava luotosta korkoa.

Yhdistelmäkortti

Useimmiten luottokortit ovat yhdistelmäkortteja, joissa on sekä debit- että credit-kortti. Kun maksat yhdistelmäkortilla kaupassa tai automaatilla, sinun on valittava, maksatko omalta tililtäsi (debit) vai luottokortilla (credit).

Kauppojen maksukortit

Kaupat tarjoavat asiakkaille maksukortteja, joihin voi yhdistää debit- ja creditkortin. Tällaisia ovat esimerkiksi S-Pankin maksukortti ja Plussa-kortti. Kaupan maksukortit toimivat samalla tavalla kuin muutkin maksukortit. Niiden saamiseen liittyy myös ehtoja. Useiden kauppojen korteilla voi myös nostaa käteistä rahaa oman kaupan kassalta. Kauppa saattaa kuitenkin ottaa nostosta palvelumaksun.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Jos luottotiedoissa on maksuhäiriömerkintä, jopa verkkopankkitunnusten ja vakuutusten hankkiminen voi hankaloitua.

Maksuhäiriömerkinnän saanut henkilö oli yrittänyt hankkia pankista verkkopankkitunnuksia. Luottotietomerkinnän vuoksi pankki oli kuitenkin kieltäytynyt myöntämästä tunnuksia. Pankin edustaja kertoi haastattelussa, että yksittäiset maksuhäiriömerkinnät eivät estä verkkopalveluiden käyttöä, mutta toistuvat laiminlyönnit voivat sen estää.

Vuosien takainen maksuhäiriömerkintä esti henkilöä saamasta skootterilleen pakollista liikennevakuutusta. Vajaan parin sadan euron vakuutusta ei myönnetty edes käteismaksua vastaan. Liikennevakuutus vaaditaan lakisääteisesti kaikilta tieliikenteessä ajettavilta ajoneuvoilta. Vakuutusyhtiön edustajan mukaan vakuutusyhtiö voi vaatia ensimmäisen vuoden vakuutusmaksujen maksamista etukäteen. Vapaaehtoisen vakuutuksen, kuten ajoneuvon kaskon, myöntämisestä vakuutusyhtiö voi kieltäytyä, jos asiakkaalla on vakava maksuhäiriö.

Maksuhäiriömerkintä estää Kuluttajaliiton mukaan usein myös kotivakuutuksen saamisen.

Ota selvää!

1. Mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat?

Tulot: Rahat, joita ihminen saa esimerkiksi tekemällä töitä.

Menot: Rahat, joita ihminen käyttää eri asioihin eli kuluttaa.

Velka: Lainattua rahaa, joka pitää maksaa takaisin.

Säästäminen: Rahan säilyttämistä myöhempää käyttöä varten. Ei tuhlaata kaikkia rahoja, vaan pidetään itsellä tiettyyn tavoitteeseen asti.

Korko: Pankki maksaa pankkitilille talletetuille rahoille korkoa.

Verkkopankki: Oman pankkitilin tapahtumia voi seurata täältä sähköisesti.

2. Mieti jokin hieman kalliimpi esine tai tavara, jonka haluaisit. Ota selvälle sen hinta ja tee säästämissuunnitelma, jonka avulla saat sen hankittua.

Pankkitilin avaaminen

<https://www.youtube.com/watch?v=AWJy4fzcTBc>

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

Suojaa tunnusluku (PIN) aina maksutilanteessa esimerkiksi kädellä tai lompakolla.

Muista, että tunnusluku on henkilökohtainen. Pidä se vain omana tietonasi äläkä paljasta sitä toiselle henkilölle. **Vain rikollinen kysyy tunnuslukuasi!** Mikäli mahdollista, opettele tunnusluku ulkoa ja hävitä sen jälkeen vastaanottamasi tunnuslukukirje.

Älä koskaan merkitse tunnuslukua korttiin tai säilytä sitä samassa paikassa kortin kanssa. Älä myöskään säilytä tunnuslukua sellaisessa paikassa, mistä se on helposti yhdistettävissä korttiisi. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi käsilaukku, kännykkä tai auto.

Jos kirjoitat tunnusluvun ylös, kirjoita se sellaiseen muotoon ettei sitä voi tunnistaa kukaan muu kuin sinä, ei edes perheenjäsen. Jos unohdat tunnuslukusi, voit tilata sen uudelleen pankiltasi. Pankkisi voi veloittaa tästä sinulta maksun.

46 Mikä minusta tulee isona?

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

Haaveiletko jostain ammatista?

Haave voi toteutua, jos hankit ammattiin koulutuksen.

Kaikki alkaa peruskoulusta. Hyvin hoidettu koulutyö parantaa mahdollisuuksiasi päästä ammattiin, josta haaveilet.

Erilaisia ammatteja on tuhansia ja työpaikkoja vielä enemmän.

Jotkut tietävät nuorena, mitä he haluavat aikuisena tehdä työkseen.

Toiset löytävät oman ammattinsa myöhemmin.

Tärkeintä ammatinvalinnassa on miettiä, mistä asioista pitää, mitä asioita osaa ja mistä haluaa oppia lisää.

Ammattitaito tarkoittaa tietyssä ammatissa tarvittavaa osaamista.

Eri ammateissa tarvitaan monipuolisia taitoja ja tietoja, joita oppii koulussa.

Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi ryhmässä toimiminen, esiintyminen ja toisten ihmisten huomioon ottaminen.

Kukaan ei ole hyvä kaikessa, mutta jokainen voi olla hyvä jossakin.

Peruskoulun jälkeen on monia tapoja opiskella ammattiin. Esimerkiksi kokiksi haluava voi opiskella itselleen ammatin ammattikoulussa. Lukiota ei valmistuta ammattiin, mutta lukio antaa pohjan jatko-opintoja varten. Lukion ja ammattikoulun jälkeen voi hakea opiskelemaan korkeakouluun. Ammattikorkeakoulusta valmistuu mm. insinöörejä.

Yliopistossa voi opiskella esimerkiksi lääkäriksi tai opettajaksi.

ONKO JULKISUUS AMMATTI?

Julkisuutta ihannoidaan. Monet ajattelevat, että julkisuuden ihmisillä on paljon rahaa ja hienoja juhlia. Tv-ohjelmia, joissa syntyy uusia viihdetähtiä, on lukuisia. Niitä katsellessa voi tuntua, että kuka vain voi nousta tähdeksi yhdessä hujauksessa. Monissa kyselyissä julkkikseksi pääseminen on ollut lasten ja nuorten suosituin tulevaisuuden haave.

Pelkkä julkisuudessa oleminen ei kuitenkaan ole ammatti. Tosi tv-tähtien loisto ei kestä pitkään, sillä pian tulee jo uusi ohjelma, jonka osallistujista lehdet kirjoittavat.

Aito menestys vaatii kovaa työtä. Oli sitten kyseessä laulaminen, urheilu, videoiden tekeminen tai jokin muu ammatti.

OTA SELVÄÄ!

Vastaa vihkoosi.

TEHTÄVÄ 1

Miksi opiskelu kannattaa?

TEHTÄVÄ 2

Miksi on tärkeää oppia uutta koko elämän ajan?

TEHTÄVÄ 3

Haastattele aikuista hänen työstään.

Kysy:

- Miten hän on päätenyt ammattiinsa?
- Miksi?
- Mitä uusia taitoja hänen on pitänyt viime aikoina opetella työssään?

TEHTÄVÄ 4

Kirjoita vihkoosi otsikko: "Minä olen hyvä.....".

Laita vihkoosi numerot 1-3 allekkain.

Mieti, kolme (3) sellaista asiaa, jossa olet hyvä.

MUISTA NÄMÄ!

- Opiskelemalla voit saavuttaa haaveammattisi.

- Itselle mieleisessä ammatissa on mukava tehdä töitä.
- Ammatissa tarvittavaa osaamista kutsutaan ammattitaidoksi.
- Työelämässä tarvitaan kykyä toimia yhdessä.
- Jokainen on hyvä jossakin.

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.hs.fi/sanomapro/art-2000002609320.html>

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Ostajan ja myyjän välille syntyy sopimus

Kun ostat jotain, teet sopimuksen myyjän kanssa. Sinun velvollisuutesi on maksaa tuotteen hinta ja myyjän on annettava sinulle toimiva ja ehjä tuote. Kauppaa ei voi peruuttaa, vaikka ostaminen kaduttaisi jälkeensä. Vain, jos kauppa suostuu, voit vaihtaa tai palauttaa virheettömän tuotteen, mutta se ei ole kaupalle pakollista.

Viallisen tuotteen voi palauttaa

Jos ostamasi tavara on rikki tai viallinen, silloin sinulla on oikeus palauttaa se kauppaan. Sinulla olisi hyvä olla ostokuitti tallessa. Myyjä voi antaa uuden tavaran tilalle, korjata rikkiäisen tai palauttaa rahat. Joskus, jos tuotetta on käytetty ohjeiden mukaan, mutta se on silti rikkoutunut liian pian ostamisen jälkeen, tuotteen voi mahdollisesti palauttaa kauppaan. Jos tavara on ostettu kirpputorilta, rahoja ei välttämättä saa takaisin.

Ostaminen verkkokaupasta

Suomalaisten verkkokauppojen tuotteilla on aina vähintään kahden viikon palautusoikeus. Jos verkkokaupasta hankitun tuotteen haluaa palauttaa, siitä on ilmoitettava verkkokauppaan ja tuote on palautettava käyttämättömänä. Ulkomaisilla verkkokaupoilla ei ole samanlaisia vaihto- ja palautusoikeuksia.

Takuu

Kauppa voi antaa ostetulle tavaralle takuun määräajaksi, esimerkiksi vuodeksi. Takuu korvaa laitteen valmistusviat silloin, kun laitetta on käytetty ohjeiden mukaan. Takuu ei kuitenkaan korvaa, jos olet itse rikkonut laitteen esimerkiksi pudottamalla sen. Takuu annetaan usein kulkuvälineille, kodinkoneille tai elektroniikalle. Takuusta saat kuitin, joka kannattaa säilyttää.

Pääkäsitteet: ostaminen, kuitti, takuu, palautusoikeus.

Nettisivuja

Kuluttajan oikeudet:

<http://virtuoosi.pkky.fi/vilma/oikeudet/kulut.htm>

Kuluttajaneuvonta, reklamaatioapuri:

<https://www.kkv.fi/kuluttajaneuvonta/>

Nuorten tekemä Järkikauppa-räp

https://www.youtube.com/watch?v=DnFrlt-767s&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD&index=3

Tehtäviä

1. Miksi kuitti kannattaa säilyttää?
2. Etsi kotoa kuitti ja tutki, mitä kaikkea tietoa kuitista löytyy.
3. Mitä tarkoittaa a) vaihto- ja palautusoikeus? b) takuu? Kerro omin sanoin.
4. Tee ohjevideo ostoksia tekeväälle nuorelle.
5. Katso YouTubesta Pink Floydin *Money*-kappaleen musiikkivideo. Mitä rahaan, rikkauteen ja köyhyyteen liittyviä asioita videossa esiintyy?

3 Mainonta

Mainonta**Mainoksia on kaikkialla**

Televisio- ja radio-ohjelmat katkeavat mainoksiin, netti on täynnä mainoksia, postiluukusta tipahtelee mainoksia ja bussipysäkeillä sekä kaduilla törmää mainoksiin. Mainontaa käydään jopa tekstiviestein tai puhelujen kautta. Mainoslauseet jäävät ihmisten mieliin ja hyvistä mainoksista puhutaan kavereiden kanssa.

Mainoksilla vaikutetaan

Mainostajat ovat tutkineet mainosten vaikutuksia ja tietävät, kuinka saada ihmiset haluamaan itselleen lisää asioita. Eräs tehokas keino on laittaa mainoksiin julkkiksia, sillä ihmiset ihailevat heitä ja haluavat ehkä olla samanlaisia kuin idolinsa. Nuoriin ja lapsiin yritetään vedota mainoksilla, joissa esiintyy iloisia ja kauniita samanikäisiä. Nykyään mainoksen alussa yritetään saada katsojan huomio jollakin hausalla tarinalla. Usein

vasta lopussa selviää, mitä tuotetta mainostettiin. Mainoksilla yritetään saada aikaan ihmisille mukavia tunteita ja välttämättä itse tuotteesta kerrotaan hyvin vähän. Mainonta ei kuitenkaan saa harhauttaa ostajaa.

Tuotesijoittelu

Tuotesijoittelu on sitä, kun elokuvassa tai sarjaohjelmassa näytetään katsojille tiettyjä tavaroita. Elokuvan hahmo käyttää esimerkiksi tietynmerkkistä tietokonetta tai puhelinta tai juo tiettyä limsaa. Myös peleissä vilahtelee tuotemerkkejä. Tuotesijoittelu on mainostamista, vaikkei heti sitä huomaisikaan.

Kohdennettu mainonta

Mainosalan tuottoisin keksintö on tällä hetkellä kohdennettu mainonta. Sosiaalisessa mediassa on valtavasti tietoa käyttäjistään, esimerkiksi mistä käyttäjä tykkää, missä asuu ja minkä ikäinen hän on. Tiedot ovat täysin mainostajien hyödynnettävissä. Esimerkki: Menet Facebookiin. Verkkokauppa X:n kengät ilmestyvät uutisvirtaasi. Käyt katsomassa kenkiä X:n sivuilta, ja ne seuraavat sinua ympäri nettiä seuraavat päivät. Saatat nähdä samoja kenkiä somessa, sähköpostissa tai vaikkapa katsoessasi netistä sääennusteita. Tämä on tyypillinen esimerkki mainonnan kohdentamisesta.

Mainostajat voivat myös nykyään hyödyntää tekstiviestejä ja paikannuspalveluja. Uusimmat sovellutukset syöttävät kännykkään kauppojen tarjouksia, kun olet kävelemässä niiden ohi. Uusin mainoskikka on hahmontunnistus. Siinä yhdistyvät kännykän sijaintipalvelu ja tarkat kamerat kaupoissa, jolloin kauppa voi tarjota juuri henkilölle sopivia mainoksia.

Uutinen vai mainos

Mainontaa voi olla toisinaan vaikea havaita muun mediasisällön joukosta. Yleisöllä on oikeus tietää, lukeeko se uutista vai mainosta. Verkossa näiden sisältöjen raja hämärtyy helposti. Uutisia on nykyään kenen tahansa todella helppo tehdä ja julkaista. Oikeat uutiset täytyy kuitenkin perustua tosiasioihin.

Lapsille tarkoitettu mainonta

Lapsille suunnattua mainontaa on rajoitettu. Lapsille tarkoitetuissa mainoksissa ei saa olla pelottavia asioita. Mainontaa alaikäisille tarkkaillaan muuta mainontaa tiukemmin, koska lapsilla ei ole samanlaista kykyä ymmärtää mainoksen tarkoitusta kuin aikuisilla. Alle 15-vuotiaalle ei saa osoittaa henkilökohtaisia mainostekstiviestejä tai puhelinmyyntiä ilman vanhemman lupaa. Tuotesijoittelu lapsille on kiellettyä. Mainosta ei saa upottaa sarjakuvaan, peliin tai puuhasivuun, koska silloin lapsi ei välttämättä ymmärrä, että kyseessä on mainos.

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluutta

Alkuperäinen teksti: Lauri Palsa ja Suvi Tuominen, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Lyhennelmä.

Useimmat verkkopalvelut ovat käyttäjille ilmaisia, vaikka palvelun taustalla olisikin kaupallinen taho. Tällöin palvelun ylläpitäjä ansaitsee rahaa mainoksilla tai lisäominaisuuksien myynnillä. Sisällöt voivat olla myös kokeilujakson ajan ilmaisia, minkä jälkeen tuotteen käyttäminen muuttuu maksulliseksi. Myös maksamalla tietyn summan voi päästä eroon mainoksista tai maksamalla voi hankkia peleihin uusia ominaisuuksia. Peleissä oikea raha vaihdetaan yleensä virtuaalirahaan.

Lapset ja nuoret käyttävät rahaa pääasiassa kolmella eri tavalla verkossa:

- Kuukausimaksut verkkopeleihin, musiikkipalveluihin ja verkkoyhteisöihin
- Ostokset peleissä ja verkkopalveluissa esim. vaate pelihahmolle tai lisäkenttä peliin

- Mobiilipelit ja sovellukset

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

Opetusmateriaalia mainonnasta:

<http://mediametka.fi/opetusmateriaalit/muu-opetusmateriaali/mainonta/>

Mainonnan tehokeinoja:

<http://epaper.fi/read/3228/QLuHdDu4>

Kohdennettu mainonta:

<https://yle.fi/uutiset/18-132628>

Mainonnan eettinen neuvosto:

<https://kauppakamari.fi/lautakunnat/men/>

Markkinointi alaikäisille:

<https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/aihekohtaiset/alaikaiset-markkinointi-ja-ostokset/>

Liian pelottava mainos lapsille:

<https://yle.fi/uutiset/3-9826105>

Nuorten tekemä video piilomainonnasta ja tuotesijoittelusta:

https://www.youtube.com/watch?v=rFiKz_YSpYs&index=4&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD

Tehtäviä

1. Missä kaikkialla voit törmätä mainoksiin?
2. Mitä tarkoittaa kohdennettu mainonta?
3. Miksi lapsille tarkoitettua mainontaa rajoitetaan?

4. Mainoslauseet jäävät helposti mieleen. Muistatko, mitä tuotteita näillä mainoslauseilla myydään? Mitä muita mainoslauseita muistat?
 1. Se nyt vaan on tyhmää maksaa liikaa
 2. Hyvä ruoka parempi mieli
 3. Äitien tekemää ruokaa
 4. Yhden pysähdyksen taktiikalla
 5. Niin hyvää ettei sanotuksi saa
5. Ota mainos lehdestä tai netistä ja tarkastele sitä: Kenelle mainos on tarkoitettu? Mitä mainonnan tehokeinoja on käytetty?
6. Katso jokin sarjan jakso tai elokuva (ei piirretty) ja etsi siitä tuotesijoittelua. Mitä löydät?
7. Tee mainosvideo tai lehtimainos. Voit mainostaa keksittyä tai olemassaolevaa tuotetta. Mieti, kuka olisi mainoksen kohdeyleisö. Käytä avuksesi nettisivua: Mainonnan tehokeinoja.

4. Ostopäätös on valinta

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Kaupat ovat pullollaan erilaisia tuotteita, joiden seasta voi olla vaikeaa löytää juuri se oikea tuote, joten millä perusteella tuote valitaan ja ostetaan? Meillä jokaisella on omat ostopäätöksiin vaikuttavat tekijänsä. Nämä tekijät voivat olla joko sisäisiä tai ulkoisia, tiedostettuja ja tiedostamattomia.

Sisäiset ja ulkoiset ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Sisäisiä ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa, ikä, elämänvaihe, sukupuoli, elämäntyyli ja rotu. Esimerkiksi perheellisellä voi olla vähemmän rahaa käytössä kuin yksineläjällä ja vanhemmalla ihmisellä mahdollisuus kuluttaa enemmän kuin nuorella. Ostopäätökseen vaikuttavat myös useasti tunneperäiset asiat ja elämäntyyli. Asiakas saattaa tehdä ostopäätöksensä tuntemusten, asenteiden ja uskomusten perusteella.

Suurin osa kuluttajista on brändiuskollisia tavalla tai toisella, ja brändi luo kuluttajalle tietynlaisen mielikuvan tuotteesta. Asiantuntijan vaikutus on yleensä erittäin suuri tekijä ostopäätöksen tekemisessä. Tuote ei osaa puhua, joten asiantuntijan .neuvoja ja vinkkejä arvostetaan. Hinnan vaikutus ostopäätökseen on merkittävä. Hinta ei aina ole tärkein ostopäätökseen vaikuttava tekijä, vaan se saattaa olla yhtä hyvin osaavan asiantuntijan myyntipuhe. Tuotepakkauksen ulkonäöllä on merkittävä osuus kuluttajan ostopäätökseen. Pakkauksen koko, väri, käytettävyys ja materiaali ovat monelle kuluttajalle tärkeitä valintakriteerejä.

Luomu

Mitä luomu on?

Luonnonmukaisen tuotannon tavoitteena on tuottaa maataloustuotteita valmistusmenetelmin, jotka eivät ole haitallisia ihmisten, eläinten, kasvien tai ympäristön hyvinvoinnille ja terveydelle. Samalla edistetään luonnon monimuotoisuutta sekä luonnonvarojen suojelua.

Luomukasvien viljelyssä käytetään eloperäisiä lannoitteita sekä monivuotista viljelykiertoa eri kasvilajeja vuorotellen. Teollisia lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita ei saa käyttää. Kotieläintuotannossa huomioidaan eläinten hyvinvointi ja lajikohtaiset käyttäytymistarpeet sekä rehun luonnonmukainen tuotanto.

Luomun tunnistaa merkistä

Luomutuotteen tunnustat EU:n Eurolehti-tunnuksesta, jonka käyttö on pakollista kaikissa EU:n alueella tuotetuissa ja pakatuissa luomutuotteissa. Merkkiä saa käyttää jalostetuissa elintarvikkeissa, mikäli vähintään 95 % maatalousperäisistä raaka-aineista on luonnonmukaisesti tuotettuja. Suomessa tuotettu elintarvike voi myös saada hakemuksesta Luomuliiton Leppäkerttu-tunnuksen.

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

Eläinkokeiden päätavoitteet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään.

1. Sairauksien luonteen selvittäminen ja sitä kautta lääkkeiden tai muiden hoitojen kehittäminen.
2. Lääkkeiden ja muiden kemikaalien turvallisuuden varmistamiseen,
3. Pyritään lisäämään ymmärrystä ihmisen ja eläinten elintoiminnoista eli fysiologiasta.

Eläinkokeiden kohteet

Yleisimmin koe-eläin on kala tai hiiri. Muita koe-eläimiä ovat rotta, kaniini, marsu ja koira. Tärkeimpiä eläimillä testattavia asioita ovat lääkkeet, rokotteet, kodin kemikaalit, tuholaismyrkyt, erilaiset sairauksien hoitomenetelmät sekä leikkaustekniikat. Ruoan lisäaineiden tai ihmisiin mahdollisesti kulkeutuvien kemikaalien vaikutuksia testataan myös.

Eläinkokeita alettiin tehdä 1800-luvun puolessa välissä. Suomessa käytettiin eläinkokeisiin vuosina 2009-2011 vuosittain noin 100 000 eläintä. Saman verran eläimiä käytettiin tutkimukseen. Tämä tarkoittaa pelkkää eläimen tappamista hyväksytyllä tavalla esim. kudoksien ottamista varten. Koirat pitää Suomessa lain mukaan kasvattaa tähän tarkoitukseen.

Eläinkokeita on pyritty vähentämään kehittämällä soluviljelmien käyttöä koe-eläinten sijaan.

Kosmetiikka ja eläinkokeet

EU on kieltänyt eläinkokeiden käytön kosmetiikassa. Vielä ei tiedetä, aiheutuuko tästä esimerkiksi syöpää aiheuttavien kemikaalien lisääntyminen kosmetiikassa, joka ei käsitä ainoastaan kauneudenhoitoaineita, vaan myös esimerkiksi hammastahnat, saippuat, sampoot, ja aurinkovoiteet.

Eläinkokeiden arvostelua

Eläinten oikeuksien puolustajat vastustavat kiivaasti eläinkokeita niiden aiheuttaman kärsimyksen takia. Kiistanalaisimpia ovat kosmetiikalle tehtävät eläinkokeet.

Hinnan määräytyminen

Markkinataloudessa tuotteen hinta määräytyy tarjonnan ja kysynnän perusteella: paljonko tuotetta tai palvelua on tarjolla ja kuinka monet ja kuinka paljon ihmiset sitä haluavat.

Jos appelsiineja on tarjolla enemmän kuin niitä ollaan vailla, myyjä laskee appelsiinien hintaa niin paljon, että saa ne kaupaksi. Jos taas appelsiinisato on jäänyt huonoksi ja appelsiinit uhkaavat loppua, niiden hinta nousee – tosin vain siinä tapauksessa, että kuluttajat haluavat niitä ostaa. Elleivät appelsiinit ylipäättään kiinnosta, hinta jää yhä alas.

Yksinkertaistettuna myyjät haluavat saada myymistään tuotteista mahdollisimman paljon rahaa, ostajat taas haluavat ostaa mahdollisimman halvalla. Ostopäätöksiin vaikuttavat kuitenkin myös muut tekijät, esimerkiksi tuotteen edustamat arvot tai status.

luomutuotteiden merkit

<http://luomu.fi/ruoka/luomumerkit/>

Tämä on luomua

<https://www.youtube.com/watch?v=5MuRLy3v11o>

Eläinsuojelujärjestöjä

<https://www.sey.fi/>

<https://oikeuttaelaimille.fi/>

<http://animalia.fi/>

Tehtäviä

1. Ota selvää, miksi riistanlihaa ei saa myydä luomutuote-merkinnällä.
2. Kirjoita eläinkokeiden hyviä ja huonoja puolia.
3. Mitkä seikat vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?
4. Tee mainos, jolla yrität myydä kuluttajille luomutuotetta tai ilman eläinkokeita tuotettua tuotetta. Voit työskennellä pienessä (enintään 4 oppilasta), parin kanssa tai yksin. Mainos voi olla video, äänitallenne tai kuva+teksti.

5. Ostopäätös on valinta II

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestokykyyn. Kansallisten toimien lisäksi kansainvälinen yhteistyö on hyvin keskeisessä asemassa pyrittäessä ekologiseen kestävyteen.

Kuva: YHA kuvapankki, Laura Oja

Ekologisen kestävyden kannalta keskeistä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen. Sen mukaan ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimien lykkäämistä ei voi perustella täyden tieteellisen näytön puuttumisella. Ennen toimiin ryhtymistä arvioidaan riskit, haitat ja kustannukset. Muita tärkeitä periaatteita ovat haittojen synnyn ennalta estäminen ja haittojen torjuminen niiden synty lähteillä. Lisäksi haittojen kustannukset peritään mahdollisuuksien mukaan niiden aiheuttajalta.

Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen.

Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa myös kohtaamaan vastaan tulevia uusia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystermenoja.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Yhä jatkuva väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyden haasteita. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainväliseltä yhteisöltä.

Kansalaisten perushyvinvointi on yksi tärkeä edellytys ekologisen kestävyden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle.

Reilu kauppa - fair trade

Reilulla kaupalla tavoitellaan maailmaa, jossa kehitysmaiden viljelijöillä ja työntekijöillä on mahdollisuus turvattuun ja kestäväan toimeentuloon sekä mahdollisuus päättää itse omasta tulevaisuudestaan.

Reilu kauppa tähtää köyhyyden vähentämiseen kaupan avulla.

Reilua kauppaa tukeva kansanliike läpäisee suomalaisen yhteiskunnan. Siihen kuuluu yrityksiä, yhteisöjä ja kulutus päätöksiä tekeviä kansalaisia.

<http://www.reilukauppa.fi/etusivu/>

Hyvää Suomesta

Hyvää Suomesta -merkki on suomalaisten elintarvikkeiden alkuperämerkki. Tuttu tuotemerkki tai valmistajan nimi ei välttämättä kerro ruuan alkuperästä. Kun haluat ruokaa omasta maasta, valitse tuotteita, jotka on varustettu Hyvää Suomesta -merkillä.

Hyvää Suomesta -merkillä varustettu elintarvike on valmistettu Suomessa, suomalaisista raaka-aineista. Kaikki liha, kala, muna ja maito ovat kaikissa tuotteissa 100 % suomalaisia.

Tunnettu ja arvostettu

Merkki tunnetaan hyvin ja sillä merkityjä elintarvikkeita pidetään turvallisina ja laadukkaina. Gallup Elintarviketiedon vuonna 2015 tekemän tutkimuksen mukaan merkin tunnistaminen on 100 %, eli kaikki aikuiset tietävät merkin. Hyvää Suomesta -merkin imagossa korostuu ennen kaikkea suomalaisuus, luotettavuus, suomalaisia työllistävä vaikutus ja turvallisuus.

Hyvää Suomesta -merkki voi olla pakkauksessa joko pyöreän muotoinen tai Ruokaa omasta maasta -tunnuksen kanssa. Merkin sisältö on molemmissa sama.

Kestävä kehitys

<https://www.youtube.com/watch?v=tV1e1ZOSNTY>

Joutsenmerkki

Pelasta maailmaa vähän joka päivä

Joutsenmerkki eli pohjoismainen ympäristömerkki kertoo puolueettomasti tuotteen ja palvelun ympäristöystävällisyydestä – tuotteen turvallisuutta ja laadukkuutta unohtamatta. Se ohjaa meitä

vastuulliseen, ympäristön paremmin huomioivaan kuluttamiseen.

Joutsenmerkki tekee hyvien valintojen tekemisen helpoksi. Merkki löytyy vain ympäristön ja terveyden kannalta parhaista tuotteista ja palveluista.

Joutsenmerkin voi löytää esimerkiksi wc- ja talouspapereista, puhdistustaineista, ajoneuvon polttoaineista, siivousvälineistä, huonekaluista, maaleista jne. Myös palvelut, kuten hotellit, painolaitokset, siivouspalvelut ja autopesulat, voivat saada Joutsenmerkin.

Jotta tuote tai palvelu voi saada Joutsenmerkin, sen on täytettävä Joutsenmerkin kriteerit. Kriteerit on laadittu lähes 60 eri tuote- tai palveluryhmälle. Kriteerit perustuvat elinkaariajatteluun.

Joutsenmerkki Suomen tunnetuin ympäristömerkki ja viidenneksi arvostetuin brändi yli tuhannen brändin joukosta. Joutsenmerkittyjä tuotteita on Suomessa noin 10 000.

Reilu kauppa - fair trade

FAIRTRADE

0 kommenttia

Lapsityövoima

<https://www.youtube.com/watch?v=JVPASIC83wA>

Ekovelkapäivä

Earth Overshoot Day on laskennallinen vuodenväli, jolloin ihmiskunnan kulutus ylittää Maan ekosysteemin vuotuisen kestävä biologisen tuotannon. Tuona päivänä ihmiset ovat siis kuluttaneet sen, mitä maapallo pystyy vuoden aikana tuottamaan ja loppuvuosi kulutetaan "velaksi". Ekovelkapäivän laskee Global Footprint Network ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen ja Maan biokapasiteetin perusteella.

Esimerkkipäivämääriä:

1970: 23. joulukuuta
1980: 3. marraskuuta
1990: 13. lokakuuta
2000: 4. lokakuuta
2010: 28. elokuuta
2017: 2. elokuuta

Tehtäviä

1. Lue liite "**Eko-Elmerin uudet naapurit**". Suunnittele kaverisi kanssa vähäjätteiset ekosynttärin. Kerro niistä. Piirrä ja väritä kuvia.
2. Pohdi omia kulutustottumuksiasi. Mieti ja listaa keinoja vähentää omaa kulutusta.
3. Mitä hyvään ja kestäväan kuluttamiseen liittyviä merkkejä tiedät?

Liitteet:

 [Eko-Elmerin uudet naapurit.odt](#)

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

Ihminen ei tule toimeen ilman tiettyjä asioita. Ihminen tarvitsee elääkseen ainakin ruokaa ja juomaa. Olemme lukeneet historian tunneilla siitä, kuinka ihmiset mm. valmistivat erilaisia tarvikkeita (aseita, astioita, työkaluja) itse. Nykyään ihmiset eivät juuri valmista mitään. Emme esimerkiksi tee itsellemme kenkiä, sillä ne voi ostaa helposti kaupasta.

Koska ihmiset haluavat ostaa tavaroita, on syntynyt yrityksiä, jotka myyvät niitä. Jos kukaan ei ostaisi mitään, ei kukaan myöskään myisi mitään.

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

Aikaisemmin markkinat oli kaupungissa järjestetty tapahtuma, jossa kaikenlaisten tavaroiden ostajat ja myyjät tapasivat toisensa. Mutta mitä markkinoilla nykyään tarkoitetaan?

Nykyään markkinat eivät ole enää mikään varsinainen paikka, sillä kauppaa voi käydä missä vain. Tavallinen kauppakeskus on hyvä esimerkki markkinoista, koska siellä kohtaa toisensa suuri joukko ihmisiä, jotka haluavat ostaa ja myydä. Internet on myös iso markkinapaikka. Siellä on yrityksiä, jotka kauppaavat erilaisia asioita. Ja ihmisiä, jotka haluavat ostaa myytävänä olevia tuotteita.

Nykyään ihmisillä on varaa ostaa myös kaikenlaista kivaa, mutta hengissä pysymisen kannalta tarpeetonta tavaraa. Pysymme aivan hyvin hengissä, vaikka emme esimerkiksi söisikään karkkia.

Mainostamalla yritykset yrittävät saada lisää ostajia. Ihmiset eivät kuitenkaan osta mitä tahansa. Yrittäjä voi sanoa myyvänsä vaikka auringonvalo pussissa, mutta kauppa tuskin kävisi. Yrittäjän on siis aina mietittävä tarkkaan, mitä ihmiset haluaisivat ostaa.

MUISTA NÄMÄ!

- * Yritykset myyvät tuotteita, joita ihmiset haluavat ostaa.
- * Myyjät ja ostajat kohtaavat markkinoilla.
- * Yritys mainostaa tuotteitaan, jotta se saisi niille lisää ostajia.

OTA SELVÄÄ!

Tehtävä 1

Minkälaisia asioita ihminen tarvitsee pysyäkseen hengissä?

Tehtävä 2

Miksi yritykset valmistavat paljon muitakin kuin vain tarpeellisia asioita?

Tehtävä 3

Mitä tarkoittaa sana *markkinat*?

Tehtävä 4

Keksi asioita, joita tarvitaan vain tiettyyn aikaan vuodesta.

Tehtävä 5

Anna esimerkkejä peleistä, joissa pelaajat ostavat ja myyvät toisilleen joitain.

7.-8. Yrittäjävierailu + keskustelua

Yrittäjävierailut

Viikolla seitsemän luokassa kävi kaksi yrittäjää kertomasta yrittäjänä olemisesta.

Ensimmäinen vierailija oli jo pidempään yrittäjänä toiminut henkilö. Heidän yritys työllistää noin 150 henkeä. Yritys toimii rakennusalailla.

Toinen vierailija on ollut yrittäjänä noin puoli vuotta. Hänen yrityksensä tarjoaa hoito-, hoiva- ja terveyspalveluja ikääntyneille ihmisille.

Yhteinen tehtävä oppitunnille

Käydään luokan kanssa keskustellen läpi yrityksen perustamispolku.

Samalla kerrataan asioita, joita tulee ottaa huomioon yritystä perustaessa.

Perustamispolku löytyy osoitteesta: [Yrityksen perustamispolku](#)

Pohdittavaa

Pohdi, millaisia neuvoja yrittäjät antoivat. Mitä sellaisia neuvoja he antoivat, joita voi yhdistää jokaisen elämään?

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	Yritys A	Yritys B
LIKEVAIHTO	_____	_____
Materiaalit ja palvelut		
Aineet ja tarvikkeet	_____	_____
Ulkopuoliset palvelut	_____	_____
Henkilöstökulut		
Palkat	_____	_____
Henkilösivukulut	_____	_____
Poistot ja arvonalentumiset	_____	_____
Liiketoiminnan muut kulut	_____	_____
LIKEVOITTO	_____	_____
Rahoitustuotot ja -kulut	_____	_____
VOITTO ENNEN VEROJA	_____	_____
Tuloverot	_____	_____
TILIKAUDEN VOITTO	_____	_____

8. kokemuksia yrittäjyydestä

Kuvaamataito

Leirikoulu

Leirikoulumuistoja

Leirikaste

Leirikaste oli ihan hauskaa. Siinä aluksi jaettiin ryhmät ja jokaisessa ryhmässä oli 4-5 oppilasta. Aluksi otettiin ämpäri, jossa oli reikiä sivuilla ja pohjassa. Sitten otettiin sillä ämpärillä vettä isommunia lelu rasia. Paketissa oli lappu, jossa oli kuva Anjalan kartanon kuistista. Kuistilla oli puulaatikkoja, joihin sen jälkeen piti mennä kartanoon. Kartanossa oli vihjeitä ja kartanon historiaa. Vihjeiden avulla piti selvittää m

Veeti ja Roope

Mysterien jäljillä

Ensin meidät jaettiin ryhmiin. Sitten saimme mysteerin, joka piti selvittää. Mysterit liittyivät Anjalan historiaan. Mysteereistä tuli kirjaimia ja kun niitä oli tarpeeksi selvitetty, niin kirjaimista piti koota sana. Kun keksi sanan niistä niin piti etsiä se asia mikä sanasta tuli. Yksi mysteeri oli sellainen, että piti etsiä Anjalan Liiton muistomerkki. Ja toinen oli, että piti käydä katsomassa, mikä oli kalastusalue. Ja yksi mysteeri oli sanasokkelo, joka liittyi Regina-kouluun. Sanasokkelossa piti keksiä sanoja jotka oli vastuksia kysymyksiin niin keskelle muodostui nimi.

Ava Lilja ja Chira Kauranen

Ruokaa tulilla

Ruokaa tulilla oli yksi ensimmäisen päivän leirikouluohjelmista. Valmistimme ryhmissä nuotiolla pizzaa ja tikku

Aluksi kävimme nuotion ympärillä pizzan tekovaiheet läpi, jaoinme ryhmät ja haimme tarvikkeet. Ennen aloittamista kävimme pesemässäkädet.

Pizzapohjien valmistusta ohjasi Sarah. Otimme valmiista taikinasta nyrkin kokoisen pallon taikinaa. Painelimme

Pizzapohjien valmistajat veivät valmiit pohjat täytteiden luokse.

Ne täytettiin jokaisen oman maun mukaan. Täytteitä olivat ainakintomaattimurska, kinkku, kana, ananas, juustoraaste ja pizzamauste. Täytteitä laitettiin vain toiselle pohjanpuoliskolle ja toinen tyhjä pu

Paistajien täytyi olla kärsivällisiä, koska pizzan paistaminen kesti kauan. Jotkut pizzat paloivat, jotkut jäivät liia

Pizzat valmistuivat eri aikoihin ja suurin osa tykkäsi niistä. Pizzan kanssa juotiin mehua tai vettä kuksalla. Tarjotaan Osa joi kahvia ja osa teki vielä tikkupullia. Kaikilla tuli kylläinen olo, mutta ohjelma olihauska ja ryhmät toimivat ja sitä voi hyödyntää joskus nuotiolla.

Muusa ja Elisa

YÖSUUNNISTUS

Kokoonnuimme kiipeilytelineen

eteen. Siitä jatkoimme matkaa Matildan eteen isolle kivelle. Siinä kävimme läpi karttamerkkejä ja kompassinkäsen alta aikayksikön, mutta osa ryhmästä ei uskaltanut rastin luokse, joten kaksi rohkeaa henkilöä kävi leimaamassa lapun. Seuraavaksi ryhmämme päätti säikäyttää seuraavat tulijat. Ryhmämme sammuttivat valot ja odottivat oikeaa hetkeä ja PÖÖÖÖÖ!!! Tulijat säihkättivät pahan kerran. Säikäytetyt päättivät liittyä meidän ryhmäämme, koska heitä jännitti. Katsoimme kartasta seuraavan rasteja. Se oli hieman vaikeampi löytää, koska etsimme sitä ensin aukiolta metsässä.

Se löytyi kuitenkin vähänmatkan päästä. Kaukaa kuului rynnimistä ja taskulamppujen valoja näkyi. Neljäs ryhmä Osa ryhmästämme lähti lisärasteille. Ryhmämme ei kuitenkaan löytänyt kumpaakaan niistä, mutta he kävivät

Veera 😊 ja Opri 😊

Anjalan palloilut

Anjalan palloilussa pelataan eri pallopelejä ryhmässä: Joukkueviesti, omnikin ja ufo.

Omnikin oli yksi peleistä, jossa oli neljä joukkuetta sininen, keltainen, vihreä ja pinkki. Joukkueet yrittivät kerätä

pisteitä. Joukkueet heittivät noin metrin korkuista palloa muille joukkueille niin etteivät toisen joukkueen pelaaja

Ufo oli yksi, jossa tarvittiin nopeutta ja paljon pelaajia. Ufossa oli kaksi joukkuetta. Pelissä oli yksi pallo ja kaksi joukkuetta. Samaan aikaan samasta joukkueesta yksi pelaaja heittää kauas pallon ja juoksee joukkueensa ympäri niin mo Samaan aikaan toinen joukkue yrittää koskea palloa ja huutaa SEIS!! Sitten toisen joukkueen jouksian pitää l

Joukkueviestissä oli tarkoitus saada esim: sählypallot ja hernepusseja keltaiseen rinkulaan, josta sai yhden Jos pallo menee huti niin se pitää hakea, jotta seuraava voi heittää.

Hartti Könönen ja Miikka Ilmen

Labyrintti

Labyrintissa jaettiin ryhmiin. Siellä oli kolme eri

tehtävää. Lapputehtävässä piti etsiä lappuja joissa oli kuvia eläimistä ja kasveista. Toisessa tehtävässä piti etsiä mielestä tehtävä oli tylsä.

Niki ja Niilo

Leiridisco

Leiridisco alkoi kahdeksalta. Aluksi oli aivan hiljaista muutakun musiikki pauhasi ja kaksi henkilöä alkoivat reivaamaan ihan huolella. Kun 6C ja 6A tulivat niin bileet lähtivät ihan eri tasolle. Me aloimme pelata totuutta ja tehtävää. Me olimme losen vilpillä kun pyrtsiboy_666 nukahti vipin taakse. Opettaja Ja Katariina järjestivät limbokisan. Limbokisassa oli aivan hullu meno. Kaikki kannistivat toisi. Kun oli kolme viimeistä jäljellä Sakke, Sykke ja Iisa. Sykke voitti koko höskä. Sitten henkilö alkoi tanssia worm ja kaikki villiintyivät. Henkilö yritti opetella yksin wormia (fortnite style). Stevenin polveen meni isoja lasin siruja

Jimi K. ja Rasmus N.

Jousiammunta

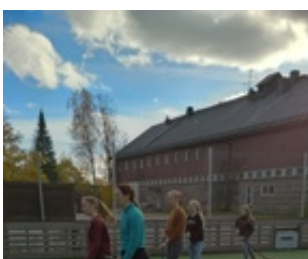
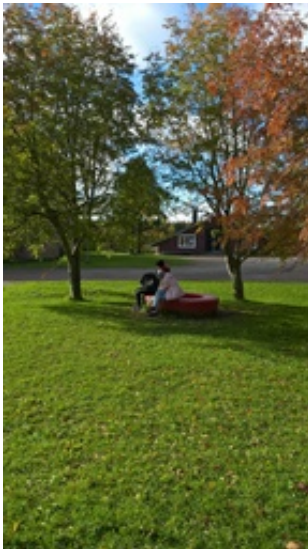
Aluksi opettelimme käyttämään joustia oikein. Se oli aika helppoa. Ja sitten viritimme jousen ja sitten päästimme irti. Jousiammunta oli hauskaa mutta tähtääminen hieman vaikeaa. Sitten nuolet piti hakea ja sekin oli aika hankalaa. Se oli hauskaa ampua koska sai ottaa kisoja kavereita vastaan. Ja sitten yksi luokkalaisista osui aivan keskelle. Jousiammunnassa oli vain aika vähän aikaa ampua koska oli niin paljo ihmisiä. Nuoli oli aika pitkä ja puusta tehty varsi ja metallinen pää ja sitten takaosassa oli kolme sulkaa ja yksi niistä oli erivärinen. Erivärisen sulan piti olla pois päin jousesta ettei sulat ota kiinni ja vaihda nuolen lentorataa. Taulujen takana oli vihreä kangas jotta nuolet eivät lentäisi pitkälle metsään. Jouset olivat aika isoja ja niitä oli vähän pienempi ja jonkun verran isompi. Taulussa oli eri värejä ja niitä oli keltainen, punainen, sininen, valkoinen ja musta. Keltainen oli paras ja valkoinen huonoin. Ja jos osui keskelle sai 10+ pistettä. Jos osui valkoiselle ei saanut ollenkaan pisteitä.

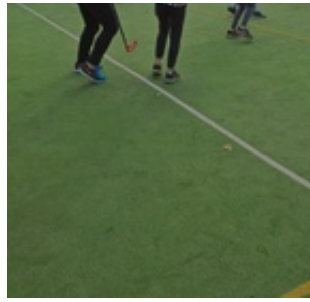
Aatu ja Arttu -_- :D

Leirikoulukuvia osa III (luonnos)

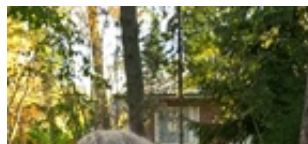
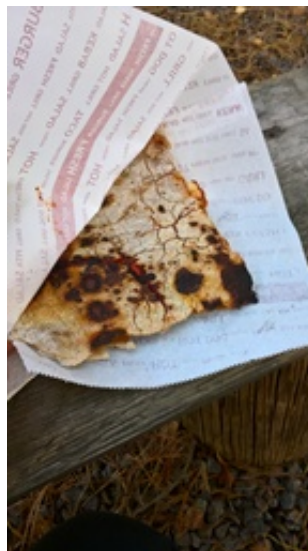
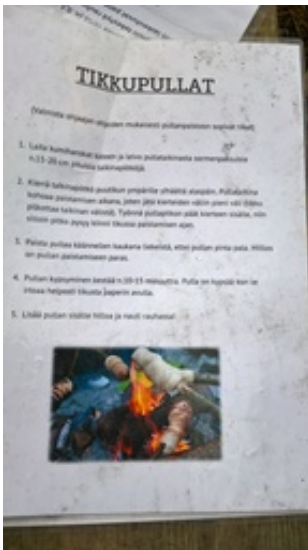

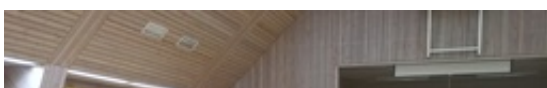

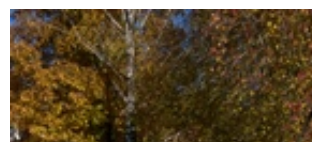
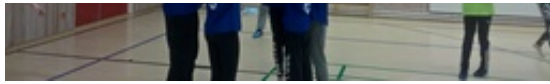

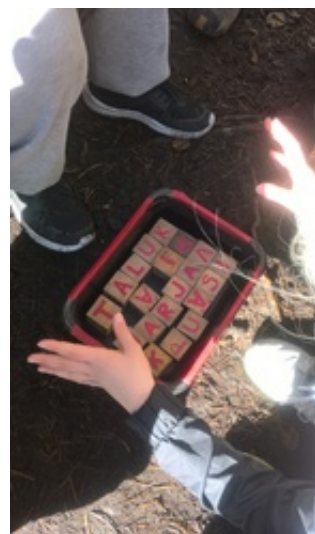

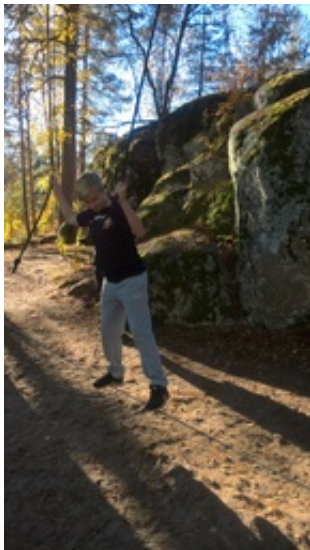
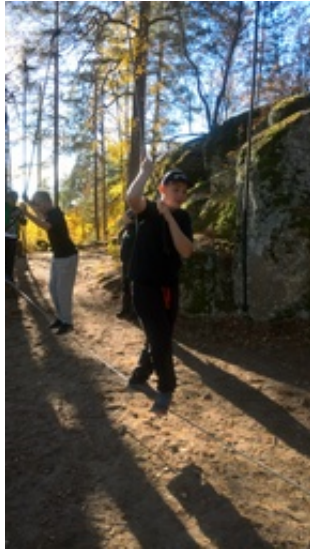
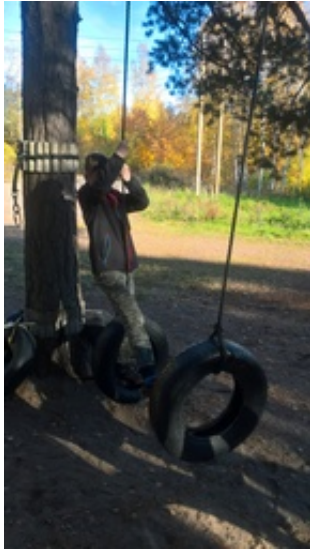

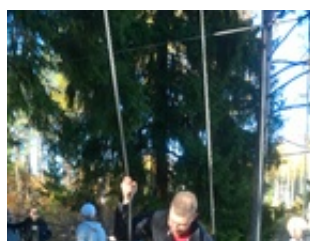
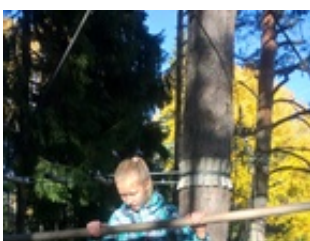
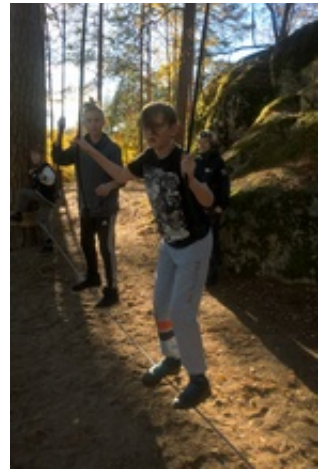
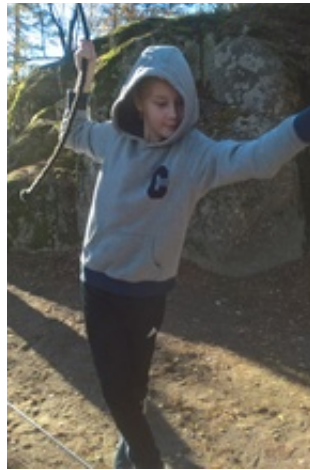
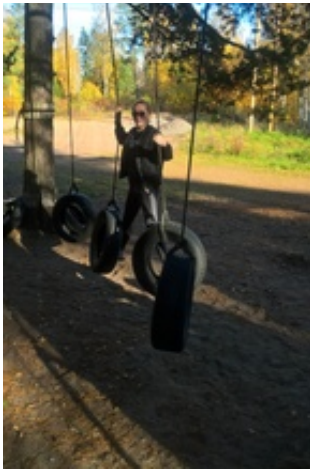

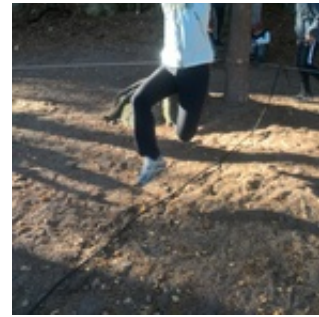

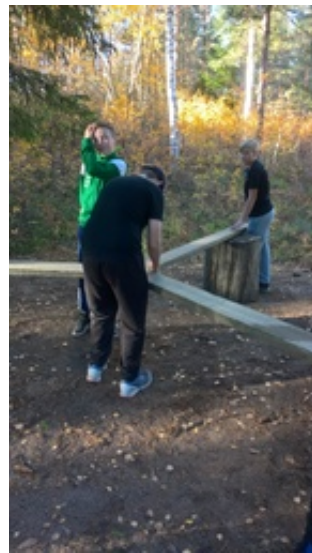
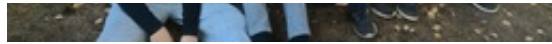

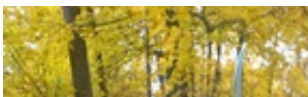
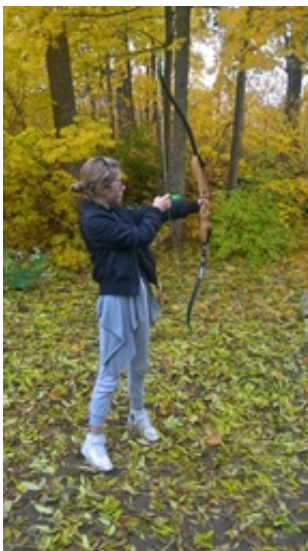
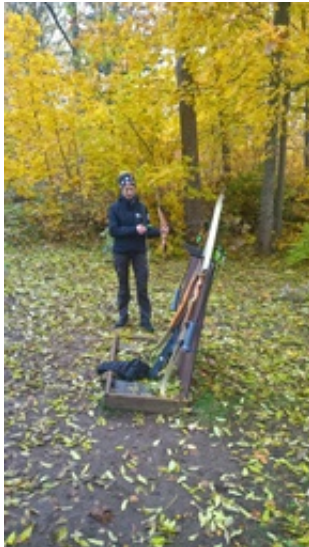

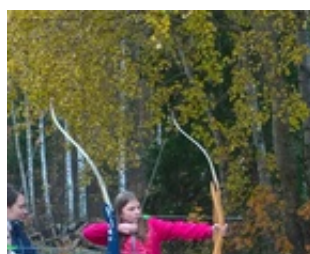

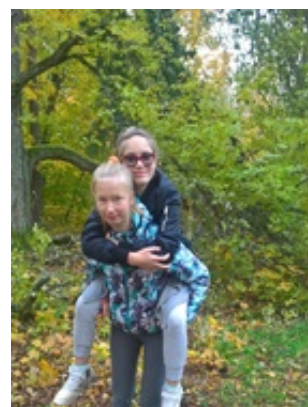
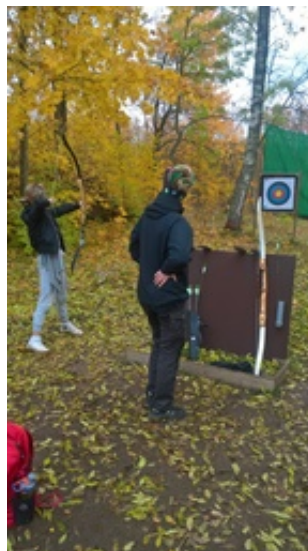
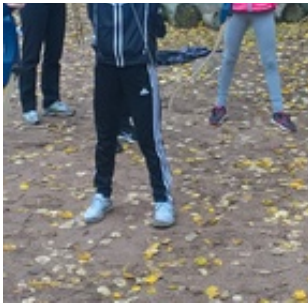

leirikoulukuvia osa II

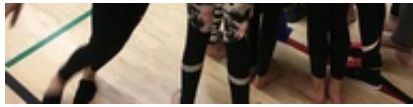

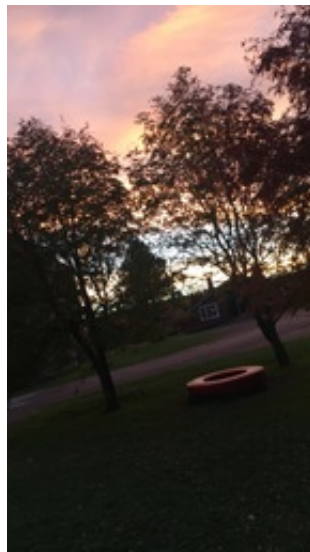

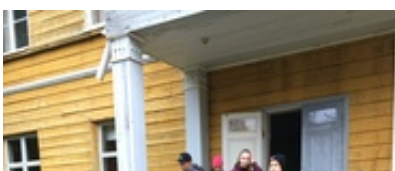

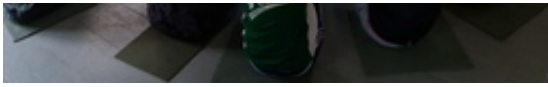

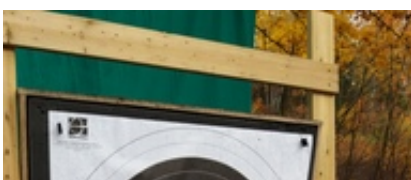

Leirikoulukuvia osa I

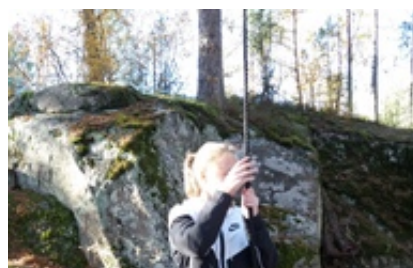
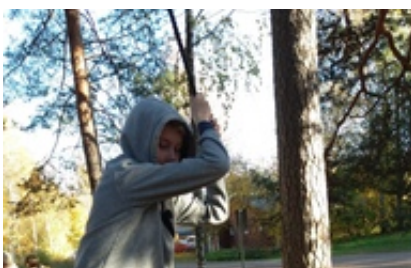

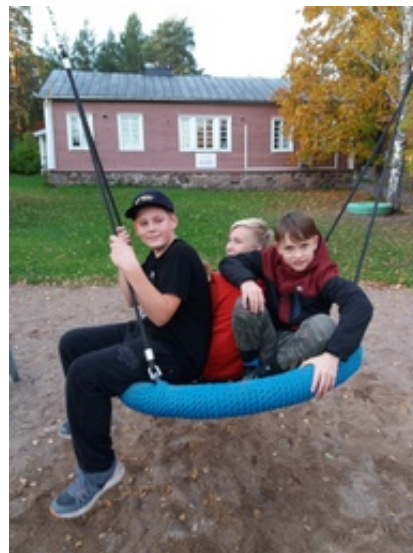

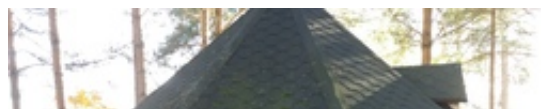

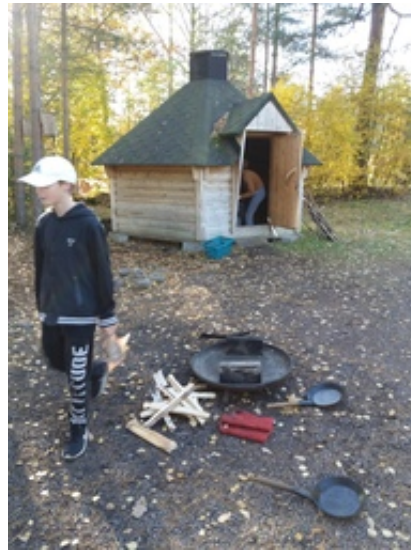

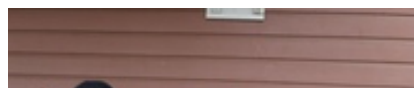

Kuvia retkiltä

4A Katariina

Luokan esittely

Tervetuloa luokan 4A:n kotisivuille. Luokallamme opiskelee 23 oppilasta. Oma luokkatilamme on C25.

Luokanopettajana toimii Katariina Jansson.

044 7813 674

katariina.jansson@orimattila.fi

Muita luokalle opettavia opettajia ovat:

englanti: Joonas Koskinen ja Pasi Varjola

matematiikka: Kirsi Sipilä

elämäkatsomustieto: Nina Kosonen

kuvataide: Hanna Rantanen

käsityöt: Liisa Lappalainen ja Juhana Raappana

musiikki: Tiina Savolainen

Luokan erityisopettaja: Outi Kivilevo

Luokassa avustajana toimii Sanna Gröndahl.

Lukudiplomin suorittaminen

Tänä vuonna meillä on käytössä Kunnari-lukudiplomin tehtävät ja kirjalistat.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opintoihin kuuluu pakollisena suorituksena perusdiplomi. Tämän lisäksi on mahdollista suorittaa Kunnari-lukudiplomi tai jopa Ahmattipalkinto.

Perusdiplomi (pakollinen suoritus)

- Vaaditaan **kahdeksan** hyväksytysti suoritettua diplomia.
- Kaikki kahdeksan diplomia voi tehdä kirjoista.
- Tai vaihtoehtoisesti seitsemän kirjosta tehtyä diplomia ja yksi Kunnari-lukudiplomiin kuuluva elokuva ja siitä tehty diplomi.

Kunnari-lukudiplomi

- Vaaditaan Kunnari-diplomisuunnitelman mukaiset **12** hyväksytysti suoritettua diplomia
- Sisältää siis kymmenen kirjaa ja kaksi elokuvaa

Ahmattipalkinto

- Vaaditaan 20 kirjoista tehtyä, hyväksytysti suoritettua diplomia

Ruokalista

 Orimattilan koulujen ruokalista 2018						
VIIKOT	RUOKA-VIIKKO	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
35,41,47	1	JAUHELIHA-PERUNASOSELAATIKKO G, K Vihreä kurkkusalaatti Punajuurivipsaleet Kasvisruoka: Härkäpappu-juustoksaus K	PINAATTIKEITTO K Riis tassu Kananmunia Paprika-kuikaleet Banaani 	LIHAPÖYRYKKÄKASTIKE M, K Perunat Puolukkasurvos Tomaatti-sipuli-basilikasalaatti Kasvisruoka: Kasvisjuuhis-pyyrykät G, M, K	MAKKARAKEITTO G, M, K Kurkkuvipsaleet Mönviljapatonki/rouhepala Tuorejuustoleivite Kasvisruoka: Keltainen kasvisseikeitto G, K	LOHIPASTAVUOKA K Jäävuori-puna- kurkkusalaatti Porikana-pölkkyt Tomaattivipsaleet Kasvisruoka: Moussaka G, K
36,42,48	2	LIHAKEITTO G, M, K Riisileipä Lehtisalaatti Omena Kasvisruoka: Kasvisborsseikeitto G, M, K Smetana	PORKKANAPIHVIT G, M, K Kermaviilikastike Keitetyt perunat Italiansalaatti Tomaattilohkot Mylineppari	KOSKENLASKIJANKALA G, K Keitetyt perunat Kaali-rucolasalaatti Paprika-ananas Kasvisruoka: Härkäpappu-ohraito M, K 	TEKMEK BROILERIKASTIKE G, M, K Täysyväriisi Höyrytetty maissit Jäävuori-paprika-kurkkunachosalaatti Kasvisruoka: Kasvispyrykät G, M Yrttinen kermaviilikastike	TÄYSIVÄMÄKARONILAATIKKO K Jäävuori-melorisalaatti Kasvisruoka: Tex Mex -vuoka G, K
37,43,49	3	HEDELMÄINEN BROILERIKASTIKE M, K Chrahelmi Höyrytetty puutarhurinkasvikset Punakaali-mustaherukkasalaatti Kasvisruoka: Linsit- tomaatti bolognese G, M, K	KINKKUKIUSAUUS G, K (Kaali-laatikko vko 37) Porikana-raaste Kasvisruoka: Herkkuvuoka G, K	MANNAPUURO K Riisileipä Mustikkakeitto G, M, K Maksamakara Paprika-kuikaleet	HERNEKEITTO G, M, K Perunarieska Porikana-pölkky Lehtisalaatti Kasvisruoka: Tuhtisoseikeitto G, K	JÄRVIKALAPIHVIT G Keitetyt perunat Kermaviilikastike Jäävuori-kurkkusalaatti Punajuurikuutiot Kananmunaslohkot Kasvisruoka: Kasviskaalikääritykset G, K
38,44,50	4	JUUSTOINEN BROILERIKASTIKE G, K Riisrouhevipale Kurkkuvipsaleet Hedelmiä Kasvisruoka: Linsit-kasviskeitto G, M, K 	UUNIMAKKARA G, M, K Perunasose Jäävuori-tomaattisalaatti Kurkkurelish Kasvisruoka: Papuloroketit G, M, K Uunijuurekset G, M, K	SITRUUNAKALA G, K Keitetyt perunat Vihreä-reihsisalaatti Omenapalat Marinoidut härkäpavut Kasvisruoka: sienikastike G, K	JAUHELIHAKASTIKE M, K Keitetyt perunat Hedelmiäinen porkkanaraaste Kasvisruoka: Mifu-kasvishöystö G, K	TOMAATTINEN SPAGETTITAISTO K Riisineppari Höyrytetty kruunukasvikset Fetajuusto-salaatti
33,39,45,51	5	NAKKIKASTIKE M, K Keitetyt perunat Höyrytetty porikana-vipsaleet Jäävuori-puna-hunajamelonisalaatti Kasvisruoka: Kasviscurry M, K	OHRASUURIMOPUURO K Riisipala Marjakeitto Palkinikki Kurkkuvipsaleet	KIRIOLHIKIUSAUUS G, K Kaali-kesäkurpitsasalaatti Appelsiinipalat Marinoidut sipulit Kukkakaalinrouhe Kasvisruoka: Rieska-kasvislagné K	KASVESOSEKEITTO G, K Riisipiirakia Raejuusto Jääsalaatti Hedelmiätarjotin 	JAUHELIHALASAGNETTE K Jäävuori-tomaatti-kurkkusalaatti Isalapenot Kasvisruoka: Ratatouillevuoka G, K
34,40,46	6	KALASTAJAN KEITTO G, K Riisipala Tomaattivipsaleet Lehtisalaatti Kasvisruoka: Intialainen betaattikeitto G, M, K	BROILERIPASTAVUOKA K Kukkakaali-omena-paprika-kurkkusalaatti Kasvisruoka: Juurespyytäri G, K Raejuusto G, K	PUNAINEN POSSUKASTIKE G, K Keitetyt perunat Kaali-kesäkurpitsa- mandariinisalaatti Kasvisruoka: Puutarhurinkastike G, K 	KEBABIUSAUUS G, K Höyrytetty parsakaali Raasterailta Kasvisruoka: Sienipesta K	KALAPÖYRYKÄT G, M, K Perunasose G, K Jogurttikastike G, K Punajuuri-purjo-omena-salaatti Kasvisruoka: Härkäpappu-lehtikaalipihvit K

G= Gluteeniton M= Maidoton K= Kananmunaton **Kaikki ruoat ovat LAKTOOSITTOMIA.** Muutokset ruokalistassa ovat mahdollisia.

Hyödylliset linkit**Lukudiplomi****Näppistaituri****Poissaoloanomus**

POISSAOLOANOMUS**Jokivarren koulu**

Perusopetuslaki 35§: *Oppilaan on osallistuttava opetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.*

Orimattilan kaupungin sivistystoimen johtosääntö: *Opettaja voi anomuksesta myöntää enintään viiden päivän vapautuksen koulutyöstä. Koulun rehtori voi harkintansa mukaan myöntää pidemmät vapautukset.*

Perusopetuslaki 26§: *Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.*

Huoltaja voi anoa tällä lomakkeella vapautusta koulutyöstä lomamatkan tms. erityisen syyn takia. Anomus toimitetaan **oppilaan omalle opettajalle**, joka päättää lyhyestä vapautuksesta tai antaa suosituksensa pidempää vapautusta varten. Anomus tulee toimittaa vähintään 3vrk etukäteen. Päätöksistä ei ole valitusoikeutta (POL 42§)

Peruskoululaisella on lukuvuodessa korkeintaan 190 koulupäivää, joten varsinaista loma-aikaa on varsin runsaasti. Tästä syystä **lomamatkat toivotaan ajoitettavan koululaisten loma-aikoihin**, jotta koulutyö ei häiriintyisi. **Huoltaja vastaa** erikseen myönnetyn vapautuksen aikana annettujen tehtävien itsenäisestä suorittamisesta. **Oppilas vastaa** tekemättä jääneiden kokeiden suorittamisesta sopimalla niistä opettajien kanssa.

Oppilaan huoltaja täyttää:

Oppilas: _____

Luokka: _____

Anottu loma-aika: _____.20 - _____.20

Perustelut: _____

Allekirjoitus: _____

Puhelin: _____

Oppilaan oma opettaja täyttää:

- Myönnän enintään viiden päivän vapautuksen anottuna.
 En myönnä vapautusta anottuna. Perustelu:

- Puollan yli viiden päivän vapautusta.
 En puolla yli viiden päivän vapautusta. Perustelu:

Allekirjoitus: _____

Koulun rehtori täyttää:

- Myönnän vapautuksen anottuna.
 En myönnä vapautusta anottuna. Perustelu:

Allekirjoitus: _____

4B Kimmo**Luokan esittely**

Moi!

Nämä ovat 4B-luokan kotisivut. Meidän luokalla on 23 oppilasta ja opena Kimmo Linsén.

Meitä opettavat myös Mervi Aherto (KU), Liisa Lappalainen (KS), Riitta Mäkinen (EN) ja Joonas Koskinen (EN). Erityisopena toimii Outi Kivilevo ja luokan avustajana Sanna Gröndahl.

Yhteystiedot

Kimmo Linsén

Työpuhelin:
044-7813649

Sähköpostiosoite:
kimmo.linsen@orimattila.fi

Koulun kirjaston aukioloajat 1.jaksossa

Tervetuloa jälleen runsain joukoin koulukirjastoon!

Koulun kirjasto on auki
tiistaisin pitkällä välitunnilla
keskiviikkoisin kolmannella tunnilla (klo 10 - 11) ja
torstaisin pitkällä välitunnilla.

Näppistaituri

<https://edu.typingmaster.com/login?id=cfr89v53>

Saamme opiskella näppistaituria ainakin ekassa jaksossa. Sormet siis näppiksille vaikka kotonakin :)

Lukudiplomi

<https://kunnarilukudiplomi.fi/kumi-tarzan/ohjeet/>

Lukudiplomin kirjat ja elokuvat (8 kirjaa ja 2 elokuvaa + niihin liittyvät tehtävät) tulee olla luettuna/katseltuna

toukokuun 2020 puoleenväliin mennessä. Viime vuodesta viisastuneena puolet tehdään jouluun mennessä. Ei tule sitten mahdotonta urakkaa keväälle.

Office-tunnukset

https://login.microsoftonline.com/common/oauth2/authorize?client_id=00000006-0000-0ff1-ce00-000000000000&response_mode=form_post&response_type=code+id_token&scope=openid+profile&state=OpenIdConnect.AuthenticationProperties%3dct0pOobb6g8wELmuXpDx35zabX-Y77Jj0U7_HcWzHagX2bywhBaq8ocNDSxvl8LmB5lbJSR8Qk4x0__fU_PhUphpE3_b3JaDnutNDXu5AUmd-rRmbfEe47sD-8asXW7F2ku13yCLKYRpi-DPb9WzUpuwY4Ku7f_IArqT0OVfcuU&nonce=637018044246062148.OWQ3YTU3MjYtNjBkZS00ZDMzLTk3NWYtMGQ1ODgzYmZhYWRhMWMwNTM3MWQtNGNmYy00MjNILWE5N2YtNTcxN2NjZTU5YTJm&redirect_uri=https%3a%2f%2fportal.office.com%2flanding&ui_locales=fi-FI&mkt=fi-FI&client-request-id=aa0cc287-8072-4088-8cf8-2b5656013985

5A Timo

Luokan esittely

Tervetuloa luokan 5A kotisivuille. Luokassa opiskelee 22 oppilasta. Oma luokkatilamme on C24.

Luokanopettajana toimii Timo Kalliokoski

044 7813640

timo.kalliokoski@orimattila.fi

Muita luokalle opettavia opettajia ovat:

englanti: Taru Hankiala ja Riitta Mäkinen

kuvataide: Miia Heino-Mäkinen

käsityö (tekstiili): Liisa Lappalainen

musiikki: Matti Laaksonen

elämänkatsomustieto: Nina Kosonen

matematiikka: Miia Heino-Mäkinen, Jouni Helppikangas, Kirsi Sipilä

Luokan erityisopettaja: Päivi Tuomala

Oppiaineiden opetussuunnitelmat 3-6 luokat

OPS

Hyödyllisiä linkkejä

Bingel

Office365

Opinaika

SanomaPro

Ville

Wilma

Ongelmia

Ongelmia

Olemme koonneet erilaisia ongelmia seuraavista lähteistä.

- <http://www.mattoteline.fi/fakiirimatto/tikkuongelmat.php>
- Oppi ja ilo: Älypala - kimurantit päättelytehtävät
- Summamutikka-keskus: tulitikkutehtäviä
- Oppi ja ilo: Maksuttomia oppimisasipelejä (http://www.oppijailo.fi/lapset_ja_nuoret)
- MALP-kurssi 2012 materiaalit

Ongelma 1

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

54 **Ratkaisu rannalla**

Joku on piirtänyt arvoituksen rantahiekkään. Täytä tyhjät ruudut luvuilla 3–6, niin että yksikään luku ei ole numerojärjestyksessä. Esimerkiksi numeroa 3 ei voi panna numeron 2 viereen.

Ongelma 2

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

59

Tikkaritehtävä

Kurkupi rivi tulee seuraavaksi, A vai B?

A

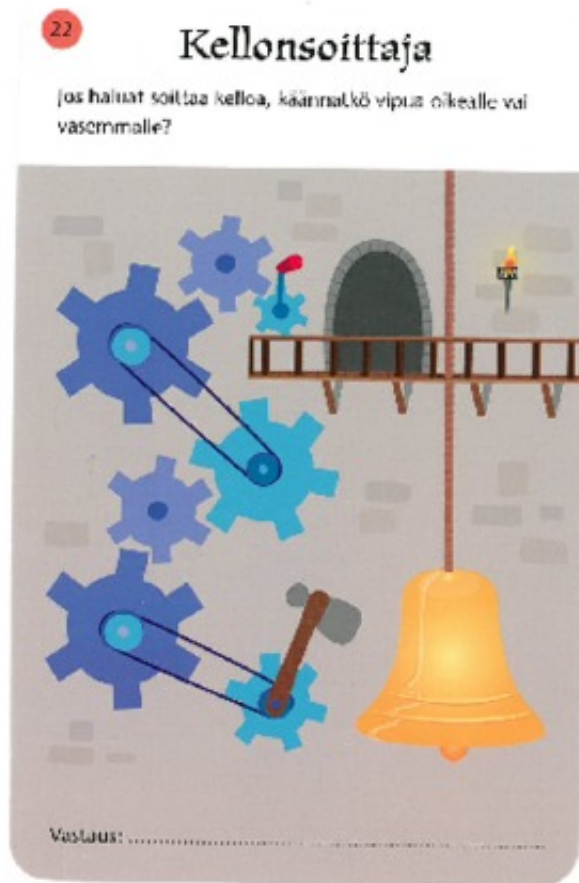

B

Ongelma 3

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

Ongelma 4

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

31

Kotkotusta

Yhdistä nimet oikeisiin kanuihin. Löydät ratkaisun kuvasta.

Kotko	Ka	Kaneli
.....
Pii	Tipu	Hillevi
.....

Ongelma 5

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

35

Makeaa mahan täydeltä

Ympyröi se karamelli tai karkkipurkki, joka on...

The illustration shows a row of ten items: a jar with colorful candies, a yellow lollipop, a jar with black and white striped candies, a small jar with colorful candies, a jar with colorful candies and a pink bow, a large colorful lollipop, a jar with red candies, a jar with colorful candies and a pink bow, a jar with colorful candies, and a small jar with colorful candies.

1 . kaksi karkkia sen karkin vasemmalla puolella, joka on kuusi karkkia sen karkin oikealla puolella, joka on aivan sen karkin vasemmalla puolella, joka on neljä karkkia sen karkin oikealla puolella, joka on aivan vihreän karkkipurkin vasemmalla puolella.

2 . kaksi karkkia sen karkin vasemmalla puolella, joka on kuusi karkkia sen karkin vasemmalla puolella, joka on kaksi karkkia sen karkin oikealla puolella, joka on kolme karkkia sen karkin oikealla puolella, joka on aivan tikkarin vasemmalla puolella?

Ongelma 6

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

61

Souturetki

Maajussi seisoo joen rannalla ketun, jäniksen ja porkkananripun kanssa. Hänen pitää kuljettaa kaikki toiselle rannalle, mutta veneeseen mahtuu vain yksi kerrallaan.

Jos maajussi jättää ketun ja jäniksen kaksin rannalle, kettu syö jäniksen. Jos hän jättää jäniksen ja porkkanat, jänis syö porkkanat. Ratkaise, kuinka maajussi saa lastinsa joen yli mahdollisimman vähällä vaivalla. Käytä taulukkoa apuna.

Vasen ranta	Vene	Oikea ranta
K,P,J		
K,P	J	
K,P		J

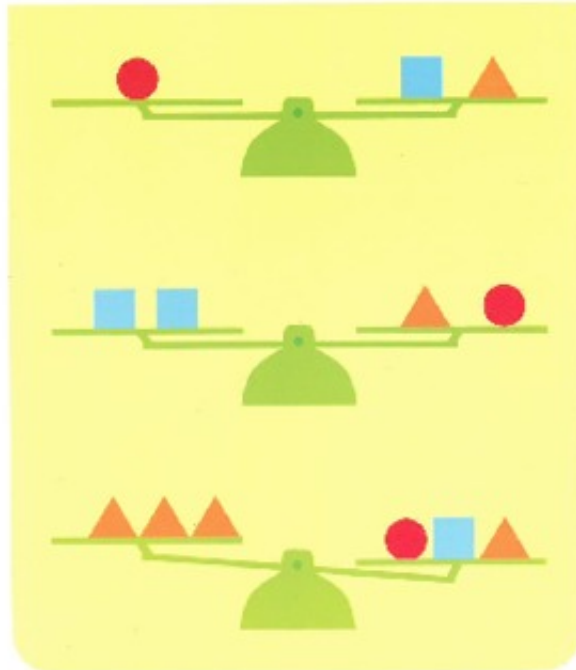
Ongelma 7

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

44

Vaakalaudalla

Kolmio, ympyrä ja neliö ovat eripainoisia. Kaksi ylintä vaakaa ovat tasapainossa, mutta alimmainen leikkaa. Piirrä vielä yksi kuvio sen vasemmalle puolelle, jotta vaakaa saadaan tasapainoon.

Ongelma 8

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

65

Ovelta ovelle

Lehdenjakaja kulkee oranssilla ovelta punaiselle ovelle ja siitä violetille ovelle. Jos hän jatkaa samaan malliin, mikä on seuraava ovi?

Vastaus:

Ongelma 9

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

82

Linnan salaisuus

Jokainen vaakunakilpi symboloi sen yllä olevaa linnaa. Selvitä, mitä symbolit tarkoittavat, ja täydennä kilpi 4.

1 2 3 4

Ongelma 10

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

48

Roomalainen arvoitus

Mies haluaa temppeleihin, muttei muista lunnussanaa. Hän piiloutuu pylvään taakse kuuntelemaan. Pian paikalle tulee toinen mies. Vartiija katsoo häntä ja tokaisee: "Kaksitoista." Mies vastaa "yksitoista" ja vartiija päästää hänet sisään. Seuraavaksi tulee nainen. Vartiija sanoo: "Kuusi." Nainen vastaa "viisi" ja pääsee sisään. Mies kiiruhtaa koettamaan onneaan. Vartiija sanoo "kahdeksan" ja mies vastaa "seitsemän", muttei pääsekään sisään. Mitä hänen olisi pitänyt sanoa?

Vastaus:.....

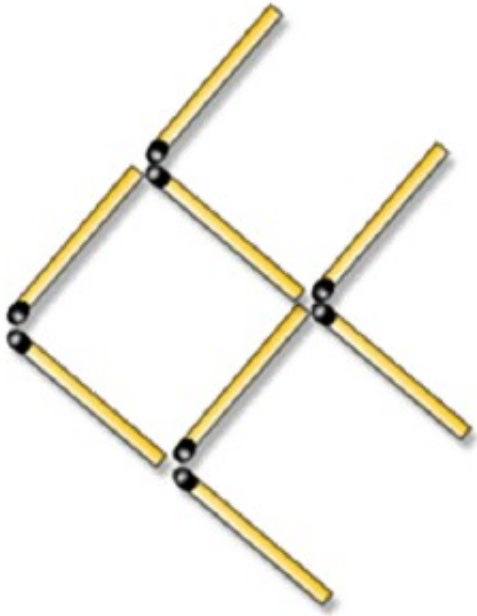
Ongelma 11

Tee tehtävä paperilla ja näytä opettajalle.

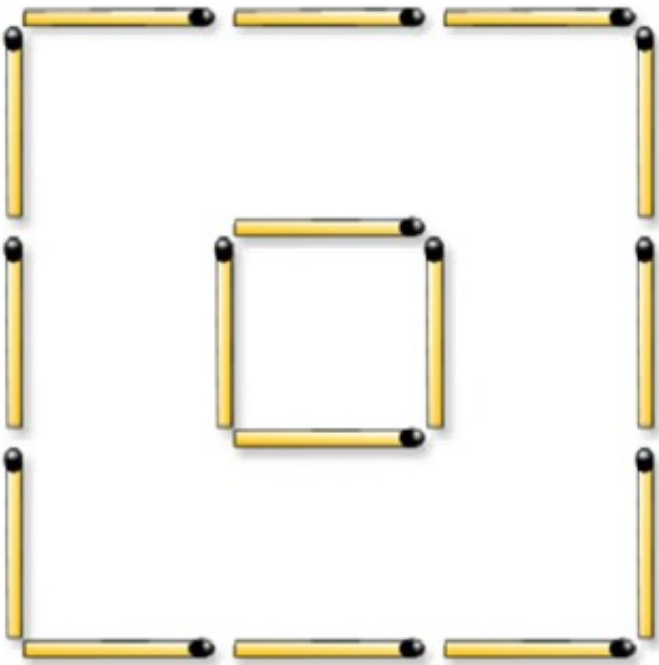
Ongelma 12

Siirrä kahta tikkua niin, että kala kääntyy.

Ongelma 13

Siirrä neljää tikkua niin, että muodostuu kolme neliötä.

Ongelma 14

Paina kuvaa ja tee tehtävät. Näytä tuloksesi opettajalle.

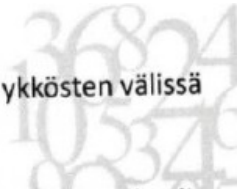
Löydetty: 0

Ongelma 15

Kirjoita vastaus erilliselle paperille ja näytä opettajalle.

Numerosarjoja

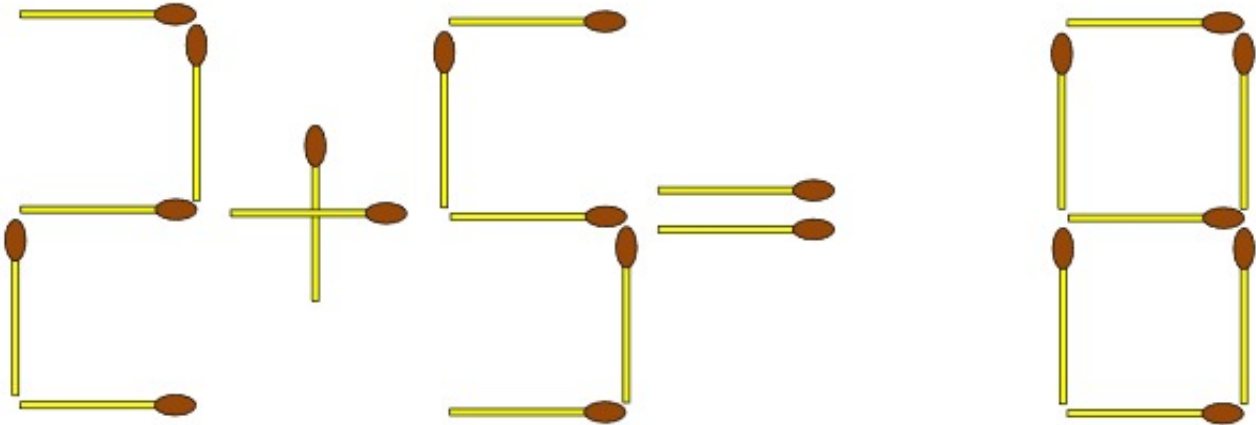
a) Sinulla on kuusi numeroa, 1, 1, 2, 2, 3 ja 3. Kirjoita ne sellaiseen järjestykseen, että ykkösten välissä on yksi numero, kakkosten välissä kaksi ja kolmosten välissä kolme

Ongelma 16

Näytä kuva opettajalle ja kerro minkä tikun siirät ja mihin.

Tee yhtälöstä tosi vain yhtä tikkua siirtämällä.

Tikkua ei saa poistaa tai laittaa toisen tikun päälle.

Ongelma 17

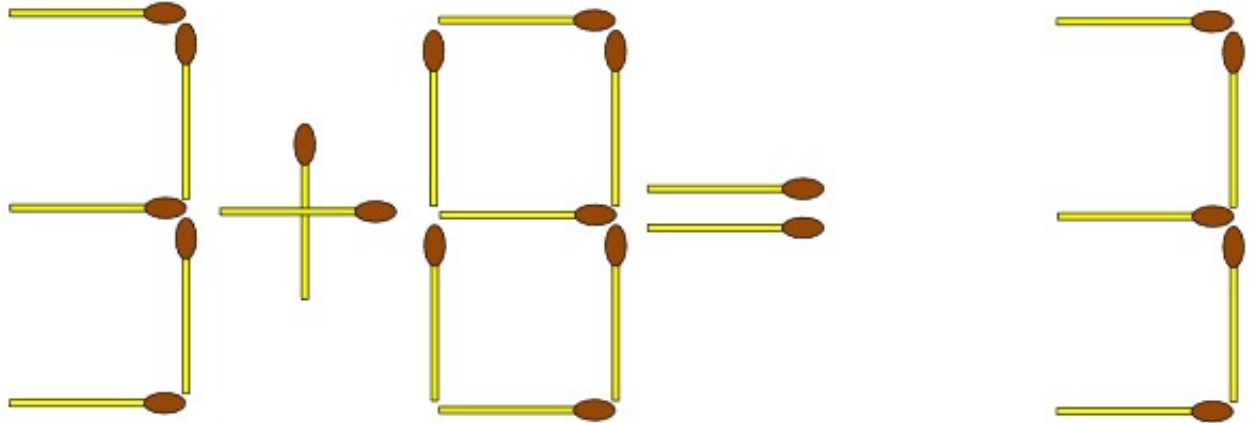
Paina kuvaa ja tee tehtävät. Näytä tuloksesi opettajalle.

Ongelma 18

Näytä kuva opettajalle ja kerro minkä tikun siirrät ja mihin.

Tee yhtälöstä tosi vain yhtä tikkua siirtämällä.

Tikkua ei saa poistaa tai laittaa toisen tikun päälle.

Ratkaisut

Ratkaisut

Ongelma 1:

5	3	1
2	6	4

Ongelma 2:

B. Tikkarit siirtyvät aina yhden oikealle, ja viimeinen siirtyy ensimmäiseksi.

Ongelma 3:

Käännä oikealle. Kohdatessaan hammasrattaat kääntyvät vastakkaisiin suuntiin. Vain ne, jotka ovat kiinni hihnalla, kääntyvät samaan suuntaan.

Ongelma 4:

Kotko 2, Ka 6, Kaneli 3, Pii 1, Tipu 4, Hillevi 5.

Kanan nimessä on yhtä monta kirjainta kuin sen siivessä sulkia.

Ongelma 5:

1. Purkki, jossa on puna-valkoraidallisia karkkeja.
2. Purkki, jossa on musta-valkoraidallisia karkkeja.

Ongelma 6:

--	--	--

vasen ranta	vene	oikea ranta
K P J		
K P	J	
K P		J
P	K	J
P	J	K
J	P	K
J		K P
	J	K P
		K P J

Ongelma 7:

Punainen ympyrä.

Ympyrä painaa saman verran kuin 3 kolmiota. Neliö painaa 2 kolmion verran.

Ongelma 8:

Keltainen. Oven numero kaksinkertaistuu joka kerta.

Ongelma 9:

Vaakunoiden pystyviivat esittävät ikkunoita ja nuoli ovea. Huom! Ovi ei aukea keskeltä, joten ratkaisussa nuolella ei saa olla vartta. Pisteet ovat aina vaakunassa.

Ongelma 10:

Yhdeksän. Salasana on vartijan lausuman sanan kirjainmäärä.

Ongelma 11:

Osaatko lukea tämän viestin?

Ongelma 12:

Ratkaisu kuvana - katso alta.

Ongelma 13:

Ratkaisu kuvana - katso alta.

Ongelma 14:

Oppilas näyttää tuloksen.

Ongelma 15:

2	3	1	2	1	3
3	1	2	1	3	2

Ongelma 16:

Numeron kaksi alempi pystyviiva siirretään niin, että muodostuu numero kolme.

$$3 + 5 = 8$$

Ongelma 17:

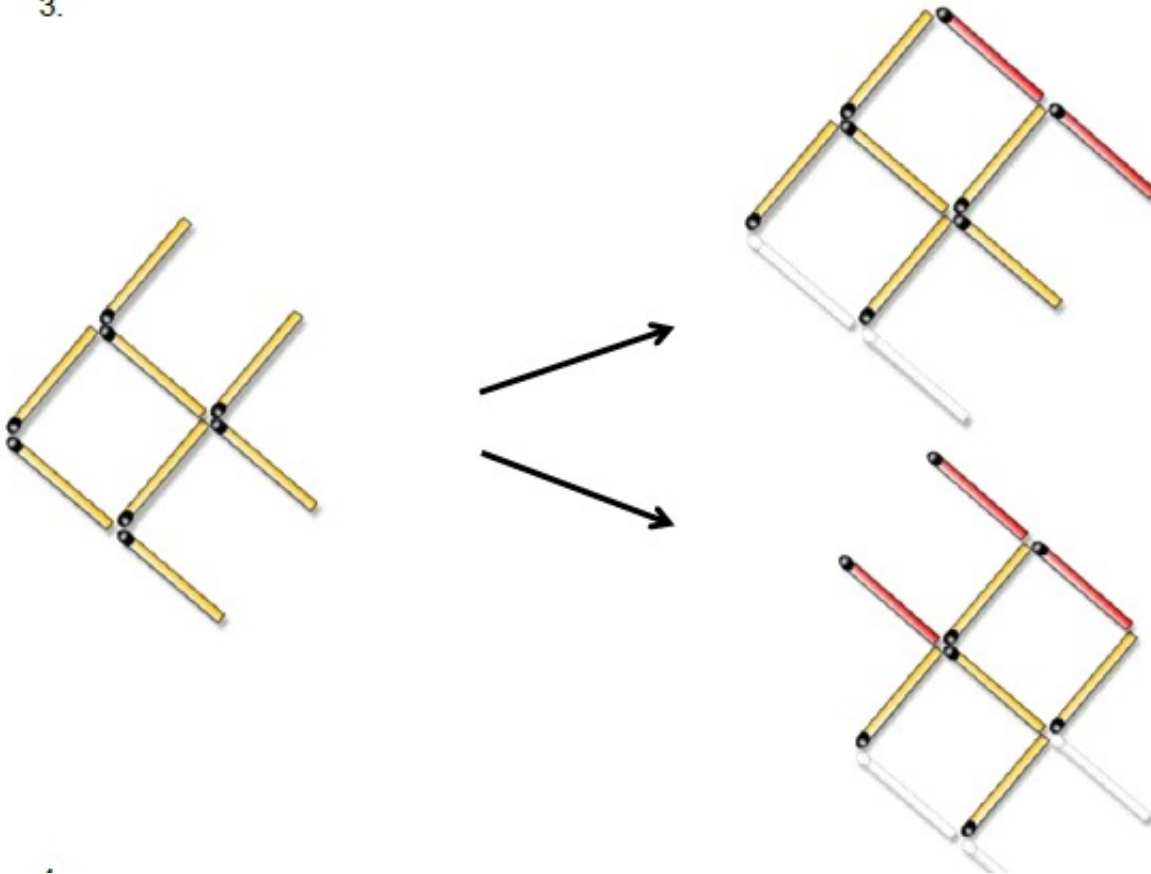
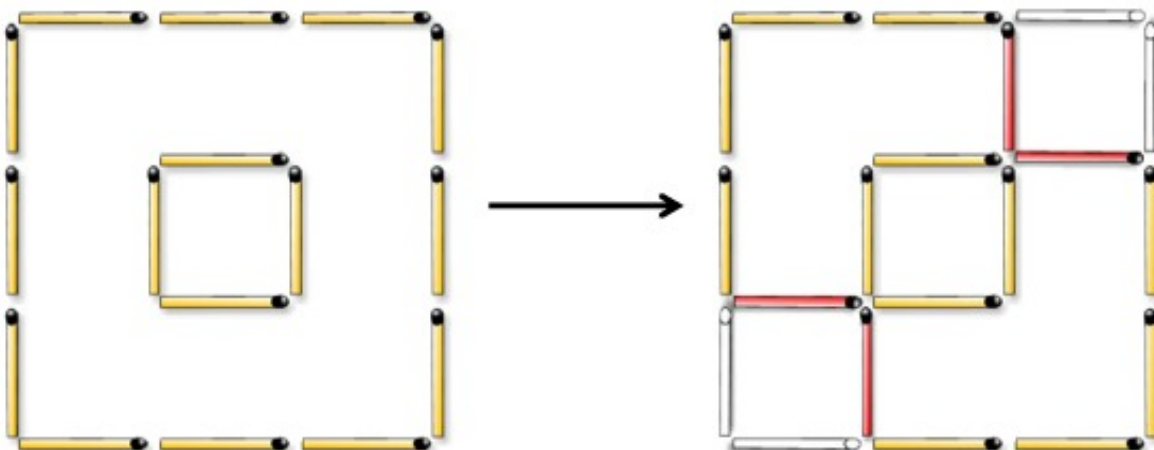
Oppilas näyttää tuloksen.

Ongelma 18:

Numeron kahdeksan oikeanpuolinen ylätikku siirretään vastaukseen niin, että numerosta kolme tulee $3 + 6 = 9$

Ongelma 12

3.

Ongelma 13**Oppiaineet**

Oppiaineet

Kokoan tämän sivun alle eri oppiaineisiin liittyviä linkkejä, tehtäviä ja muistiinpanoja.

Äidinkieli

Linkejä äikkään

Perunakellari

Lukudiplomi

Lukuvuoden 2019-2020 lukudiplomi

Käytössämme on Kunnari lukudiplomi.

5 luokkalaiset käyttävät Matilda osiota.

Linkki diplomiin: [Matilda](#)

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Lukudiplomi

Tänä vuonna tehtäväsi on lukea viisi nuorten kirjaa ja yksi tietokirja, runokirja sekä sarjakuva. Kirjalistat löydät osoitteesta: <http://lastukirjastot.fi/103110/fi/articles/lahden-kirjallisuusdiplomi>

Voit myös lukea muita kuin listasta löytyviä kirjoja, mutta nämä pitää näyttää opettajalle ennen lukemista.

Kun olet lukenut kirjan, tee kirjasta lyhyt kirjaesitelmä alla olevien ohjeiden mukaan ja palauta esitelmä "Palautuskansioon".

Ohjeet kirjaesitelmään.

- kirjan nimi
- kirjailijan nimi
- kustantaja
- sivujen lukumäärä
- Valitse sopiva. Kirja sisälsi
 - huumoria
 - jännitystä
 - ystävyyttä
 - surua
 - iloa
 - toimintaa

- Valitse seuraavista vaihtoehdoista yksi.
 - Kerro lyhyesti kirjan juoni.
 - Esittele päähenkilö/päähenkilöt.
 - Esittele kirjan tapahtumapaikka.
 - Valitse yksi sivuhenkilö. Kirjoita, miksi haluaisit olla samanlainen kuin hän.
 - Jos kirjasta tehtäisiin jatko-osa, mitä siinä tapahtuisi? Kirjoita lyhyesti.
 - Kuvita yksi kirjan runoista.
 - Piirrä sarjakuvakirjaan yksi kuuden ruudun sarjakuva lisää.

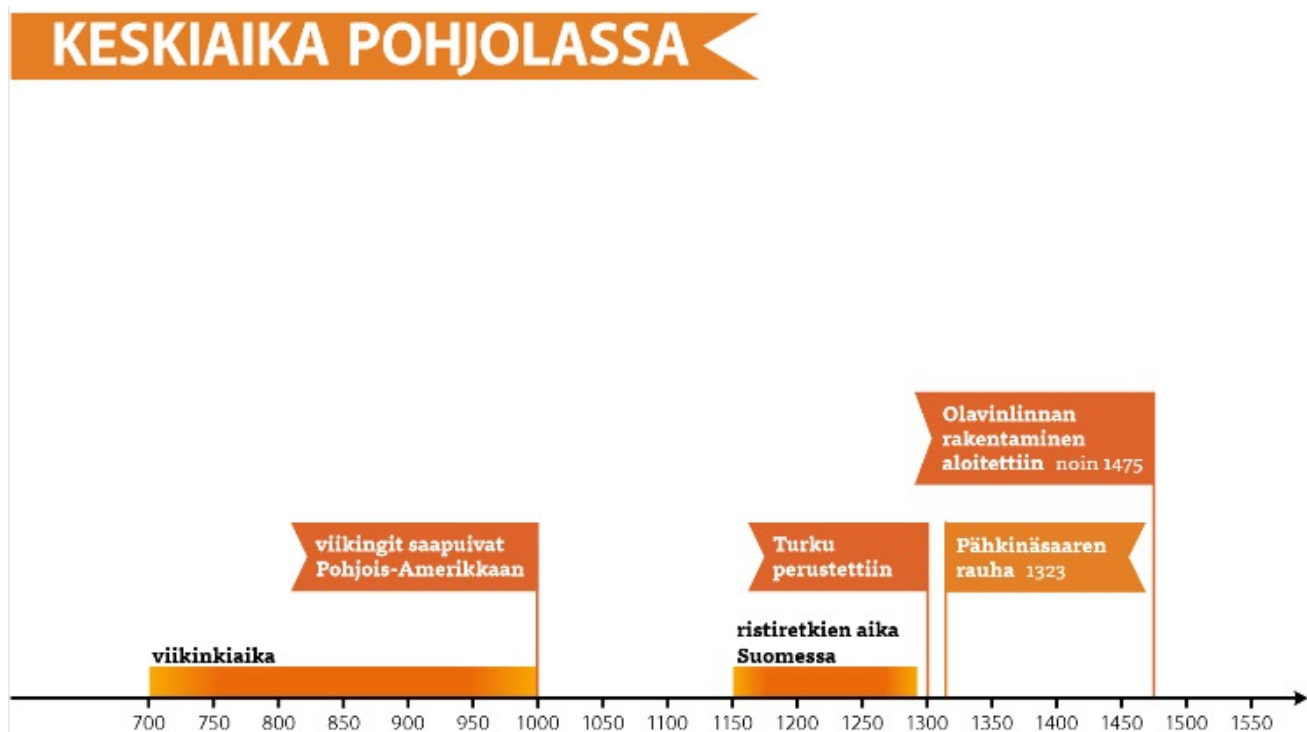
Historia

6. luokka

Keskiaika Pohjolassa

Keskiaika Pohjolassa-jakson keskeisiä asioita

Kaikki oppilaat saavat tähän koota mielestään tärkeimpiä asioita jaksosta. Kirjaa aina aluksi mikä kappale ja sen jälkeen asia. Tehdään siis yhdessä yhteistä materiaalia kokeeseen kertaamiseen.

Jakson 2 avainsanat

HISTORIA: KESKIAIKA POHJOLASSA

- x Jakson keskeiset käsitteet eli vieraat sanat ja niiden selitykset.

Kpl 6 Rohkeat ja pelottavat viikingit

viikinki	Nykyisen Ruotsin, Tanskan ja Norjan alueella 700–1000-luvuilla eläneistä ihmisistä käytetty nimitys.
siirtokunta	Oman kotimaan ulkopuolelle perustettu kylä tai kaupunki.

Kpl 7 Muinaisuskosta kristinuskaan

käräjät	Eräänlainen kokoontuminen tai neuvottelu. Suomessa on kokoonnuttu käräjille vuosisatojen ajan neuvottelemaan ja tekemään päätöksiä yhteisölle tärkeistä asioista.
peijaiset	Vanha suomalainen juhla, joka järjestettiin esimerkiksi karhun kaatamisen kunniaksi. Peijaisissa lepyteltiin kaadetun eläimen henkeä, jotta saalista saataisiin jatkossakin.
saamelaiset	Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä elävä alkuperäiskansa. Saamelaisia on elänyt Pohjolassa jo ennen keskiaikaa.
muinaisusko	Muinaisuskonnot olivat niin kutsuttuja luonnonuskontoja, joissa uskotaan luonnonjumaliin kuten metsän-, puun- ja vedenhenkiin ja palvotaan niitä.

Kpl 8 Kuninkaat valloitusretkillä idässä

Itämaa	Nimitys, jota ruotsalaiset käyttivät nykyisen Suomen alueesta keskiajalla.
piispa	Kristillisen kirkon korkea-arvoinen pappi, joka johtaa tuomiokirkkoa.
kerjäläisveli	Kerjäläisveljet olivat munkkeja, jotka olivat luopuneet omaisuudestaan ja olivat ryhtyneet munkiksi.
Hansa-liitto	Saksalaisten ja pohjoiseurooppalaisten kaupunkien liitto, joka hallitsi Itämeren alueen kauppaa 1200–1400-luvulla.

Rohkeat ja pelottavat viikingit**Kappale 1 - Tärkeät asiat**

Viikingit olivat taitavia merenkulkijoita:

- viikinkien veneet taitavasti rakennettu --> pystyi kulkemaan sekä merellä että matalassa vedessä
- viikinkilaivan miehistö oli yleensä 20-50 henkeä
- osasivat suunnistaa auringon ja tähtien avulla
- väkiluku kasvoi ja viljelysmaat eivät riittäneet kaikille. Osa ihmisistä lähtivät etsimään onneaan kotiseutujen ulkopuolelta.

Talvileireistä kasvoi kyliä ja kaupunkeja

- Talvileirit olivat leirejä, jotka sijaitsivat vierailu mailla ja siellä pystyi asua myös talvella.
- Retkillä viikingit kävivät kauppaa ja ryöstelivät
- Viikingit omaksuivat eri alueiden kieliä ja kristinuskon

Viikingit kävivät Amerikassa

- Viikingit tekivät matkoja ainoastaan kesällä.
- Matkat kestivät montaa päivää. Usein purjehtiminen oli vaarallista.
- Perustivat siirtokuntia.

Ruotsalaiset viikingit purjehtivat Bagdadiin asti

- Purjehtivat Suomenlahdella ja perustivat Venäjän alueelle kauppapaikkoja
- Jatkoivat matkaa aina Bagdadiin asti.

Viikinkiaika päättyi kristinuskon leviämiseen

- Ryöstöretket loppuivat, kun eurooppalaiset oppivat puolustamaan alueitaan
- Valtioista tuli omia valtakuntia ja kuninkaat kääntyivät kristinuskoon --> kiellettiin viikinkien jumalien palvominen
- kaupankäynti korvasi ryöstelyn

Kotitehtävät

Lue kappale kuusi huolellisesti kirjastasi tai kuuntele kappale [SanomaPron](#) sivuilta. Oppilas avain on: 8rahiin.

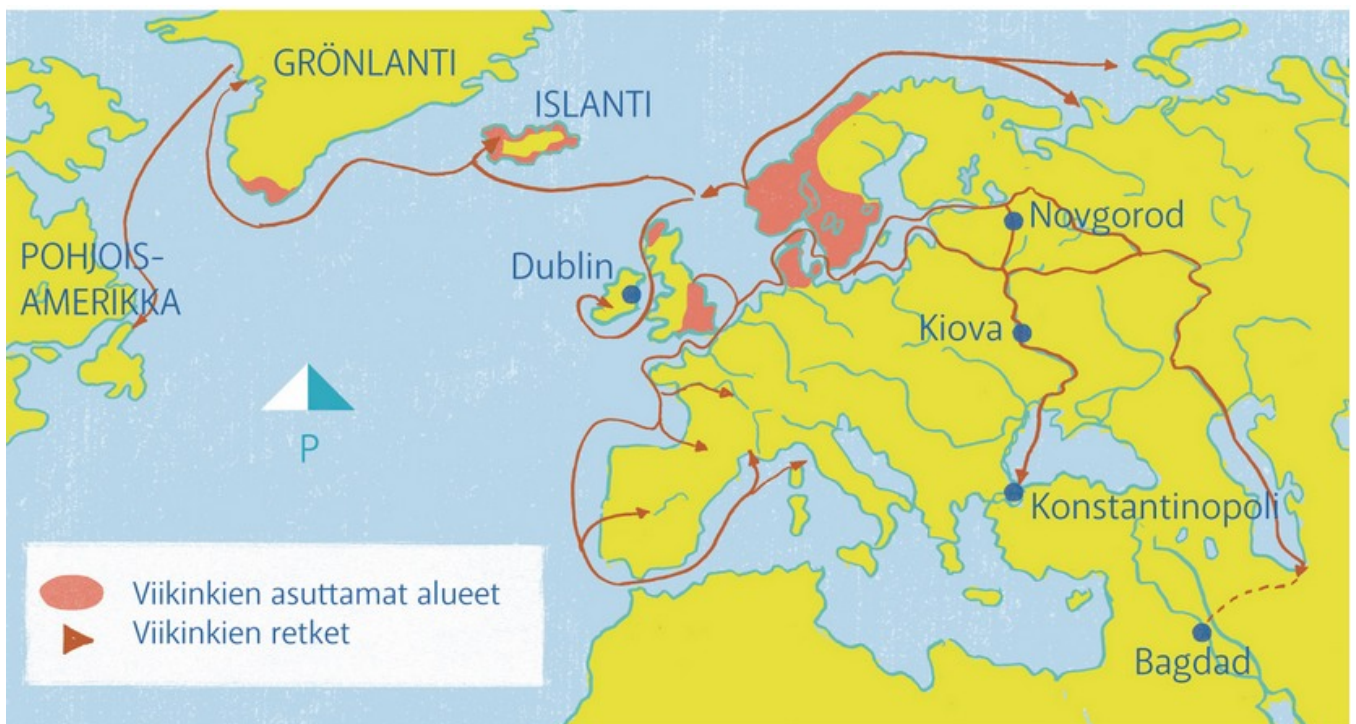
Vastaa seuraaviin kysymyksiin kokonaisiin lausein vihkoosi.

1. Miksi viikingit lähtivät pitkille matkoilleen?
2. Miksi viikinkejä voidaan pitää erinomaisina merenkulkijoina?
3. Millaisia viikinkien laivat olivat? Kirjoita ja piirrä.
4. Miksi viikinkien ryöstöretket loppuivat?

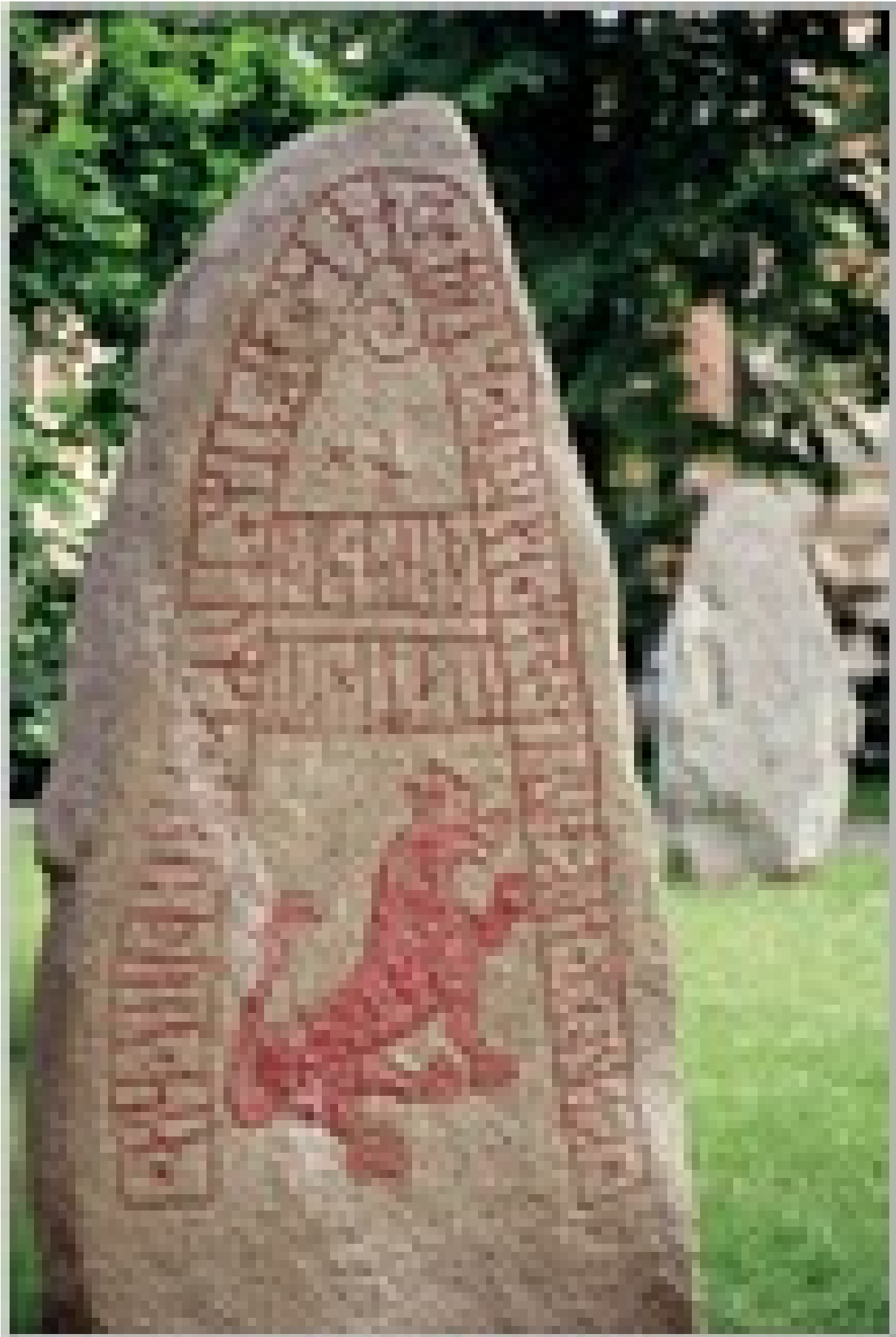
Tuntitehtävä

Kirjaudu omilla tunnuksilla Bingeliin ja tee historiasta annettu kotitehtävä.

Uutinen viikinkiaikaisesta miekasta

Riimukivi

Muinaisuskosta kristinuskoon

Kappaleen keskeiset asiat

Suomen alue oli harvaan asuttua erämaata

- Viikinki ajalla eli noin 700-1000-luvuilla nykyisen Suomen alueella asui vain muutamia kymmeniä tuhansia ihmisiä.
- Suurin osa ihmisistä asui lännessä ja etelässä, etenkin Varsinais-Suomen ja Hämeen alueilla.
- Oma kylät ja perhe olivat tärkeitä ihmisille.

Sisämaassa asui eränkävijöitä

- Erämaiden ihmiset saivat elantonsa kalastamalla ja metsästämällä.
- Turkinmetsästäjät vaihtoivat saalinsaa kauppiaiden kanssa tavaroihin, joita he eivät pystyneet tekemään
- Metsästäjät saalistivat jousilla, ansalangoilla, loukoilla ja pyyntikuopilla oravia, kärppiä, hylkeitä, kettuja ja muita turkiseläimiä.

Ihmiset palvoivat monia jumalia

- Viikinkiajalla ihmiset palvoivat jumalia, jotka he uskoivat olevan esimerkiksi maan, metsän ja veden jumalia.
- Ihmiset antoivat erilaisille haltijoille ja tontuille lahjoja, sillä he uskoivat, että tällä tavalla he pitäisivät heidät tyytyväisinä ja auttavaisina ihmisiä kohtaan.
- Erillaisia lahjoja kuten työkaluja, koruja ja aseita annettiin myös vainajille, sillä he uskoivat, että he tarvitsivat niitä kuoleman jälkeisessä elämässä.

Saamelaiset olivat metsästäjiä

- Saamelaiset olivat liikkuvaa elämää viettäneitä metsästäjiä, joilla oli omakielensä ja omat uskomuksensa.
- Saamelaiset kesyttivät tunturipeuran, minkä jälkeen heistä tuli lapin alueen poronhoitajia.

Kauppiaat toivat uuden uskonnon

- Ensimmäiset tiedot kristinuskosta saapuivat nykyisen Suomen alueelle mahdollisesti ruotsalaisten kauppiaiden mukana.
- Myös idän suunnasta tuli tietoa, osoituksena siitä sanat pappi ja risti ovat tulleet suomen kieleen lainasanoina venäjältä.

- Hautoihin laitettiin vainajan erilaisia tavaroita, koska uskottiin että vainaja tarvitsisi niitä kuoleman jälkeen.

Kotitehtävä 26.9.2017

Lue kappale 7.

Kotitehtävät

Tämä ei ole vielä tullut läksyksi. Voit halutessasi katsoa, mitä on tulossa kotitehtäväksi.

Lue kappale seitsemän huolellisesti kirjastasi tai kuuntele kappale [SanomaPron](#) sivuilta. Oppilas avain on: 8rahiin.

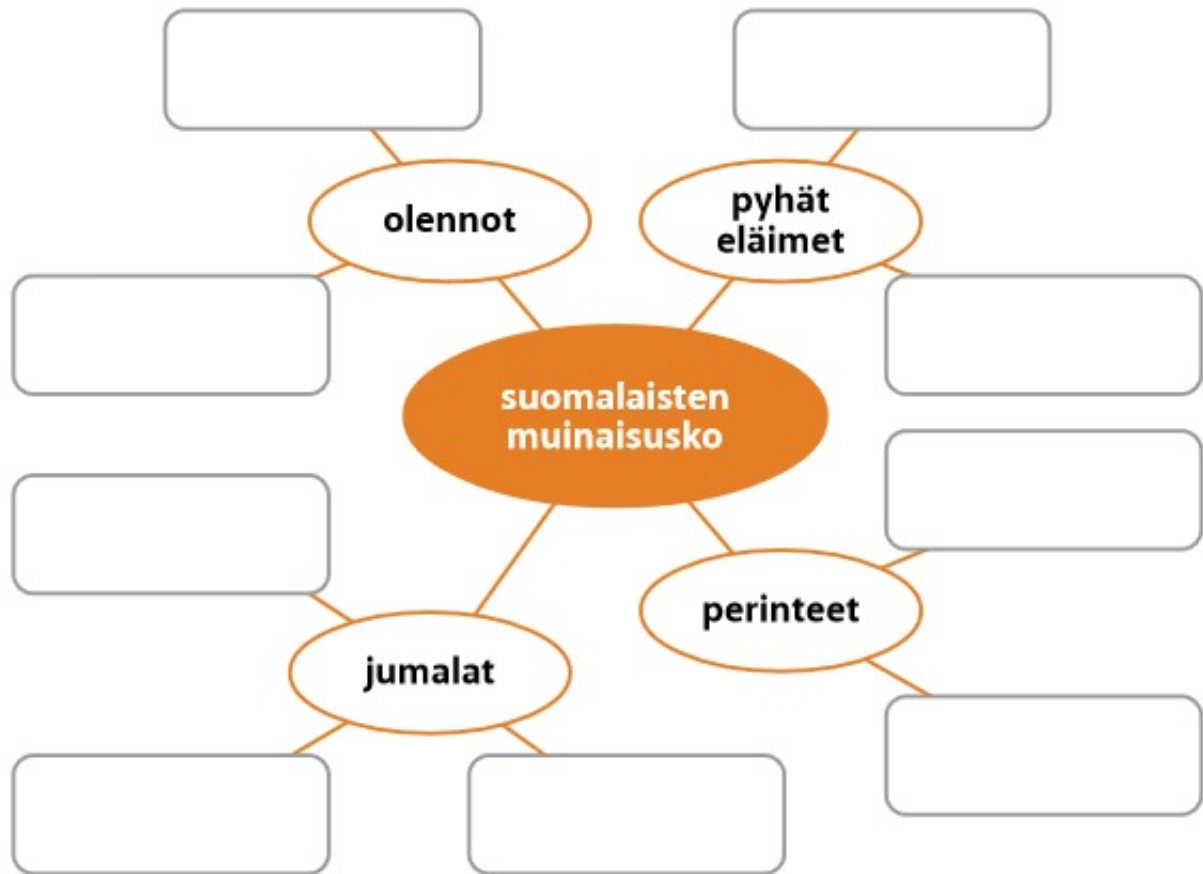
Seuraavat tehtävät tehdään vihkoon. Vastaa selkeästi kokonaisilla virkkeillä.

Selitä käsite esihistoriallinen aika:

Mitä eroja muinaisuskolla ja kristinuskolla oli?

Miten maanviljelijöiden ja eränkävijöiden elämä erosi toisistaan?

Piirrä seuraava ajatuskartta vihkoon ja täytä se.

Kalevala Koru Oy

Kuninkaat valloitusretkillä idässä

Keskeiset asiat

- Ruotsin valtakunta ja katolinen kirkko tekivät 1100- ja 1200-luvuilla ristiretkiä Suomeen
- Suomea kutsuttiin Ruotsissa Itämaaksi
- Ruotsalaiset rakennuttivat Suomen alueille linnoja
- Pähkinäsaaren rauha määrittä ensimmäisen kerran Ruotsin ja Novogorodin (sijaitsee nykyisen Venäjän alueella) välille rajan.
- Turun piispalla oli paljon valtaa ja omaisuutta.
- Keksiajalla perustettiin ensimmäiset kaupungit Turku ja Viipuri

Kotitehtävä

Opettaja näyttää videon, jossa kerrotaan linnoista.

Jos sukunimesi ensimmäinen kirjain on A-J teet esitelmän Turun linnasta.

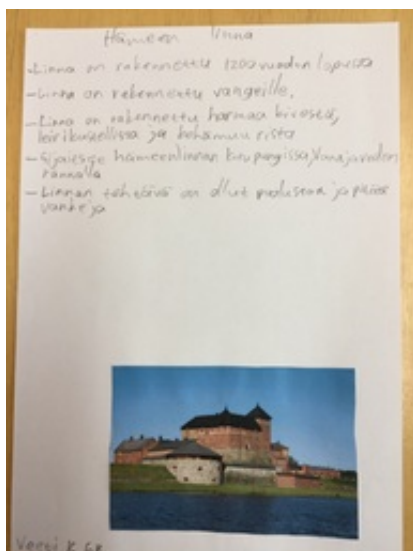
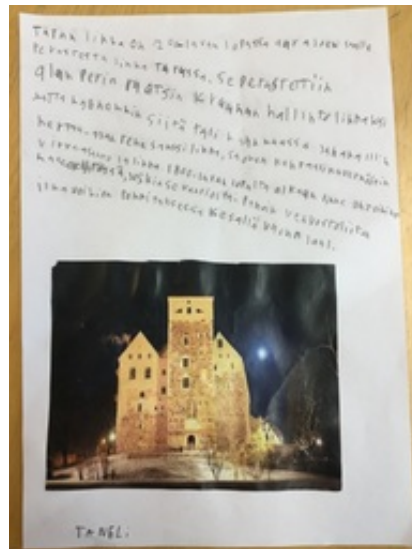
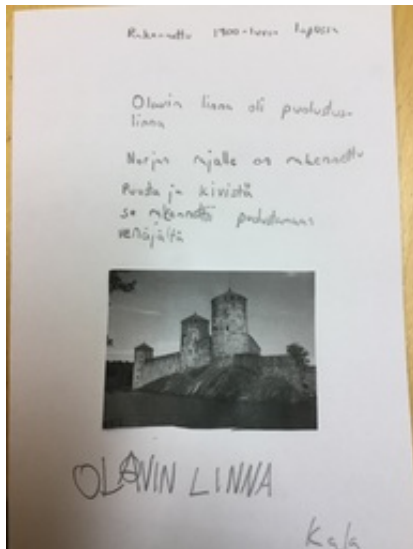
Jos sukunimesi ensimmäinen kirjain on K, L tai R teet esitelmän Hämeen linnasta.

Jos sukunimesi ensimmäinen kirjain on P, S tai V teet esitelmän Olavin linnasta.

- Vihkoon sivun ylälaitaan tulee linnan nimi
- perustiedot:
 - milloin rakennettu
 - miksi rakennettu
 - mistä rakennettu
 - mihin rakennettu
 - mitä tehtäviä linnalla on ollut
 - ...
- Kuva linnasta. Voit etsiä tietokoneelta ja tulostaa.

Lisäksi oppikirjasta tehtävät 1-2

Linnojen esittelyt

Päijälä linna

Päijälä linna on 1200-luvulta peräisin oleva, joka on yksi Suomen vanhimpien ja kauneimpien linnakkeista. Se on sijoitettu rinteeseen ja on rakennettu kiveä ja puuta käyttäen. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

Antti Vaino

Eety

...rakennettiin ...

Turun linna

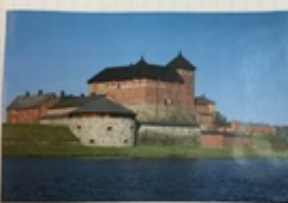
Se on kenties ja sen talle hyvin 1200-luvun lopussa rakennettu linna. Rakennettiin kiviä ja puuta käyttäen. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

13
D8

Linna

...rakennettiin ...

Turun linna

Turun linna on rakennettu 1200-luvun lopussa. Se on yksi Suomen vanhimpien ja kauneimpien linnakkeista. Se on sijoitettu rinteeseen ja on rakennettu kiveä ja puuta käyttäen. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

Turun linna Cha Gustafsson 08

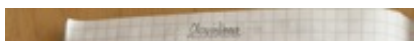
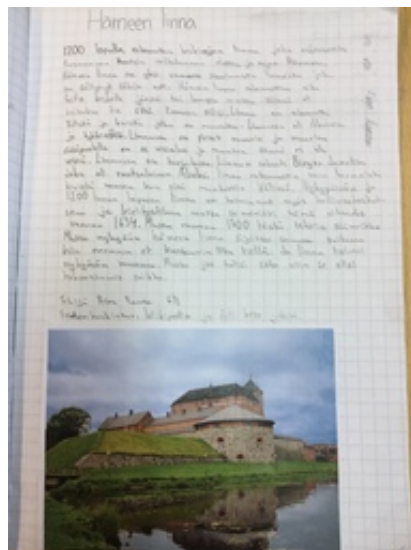
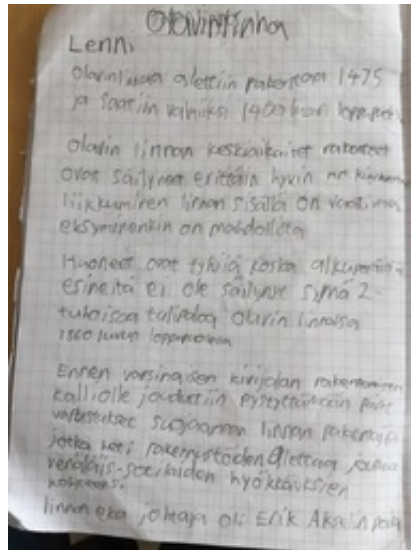
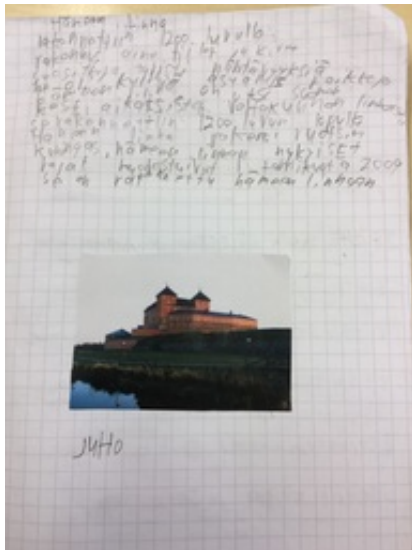
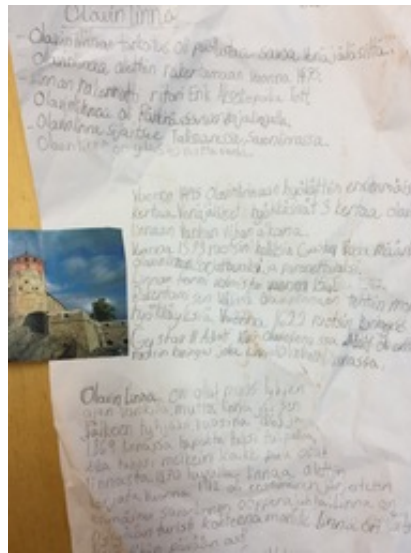
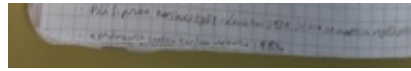
Turun linna on 1200-luvun lopussa perustettu linna. Se sijaitsee Ahtojen saarella, Turun Alueen Alueen saarella. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

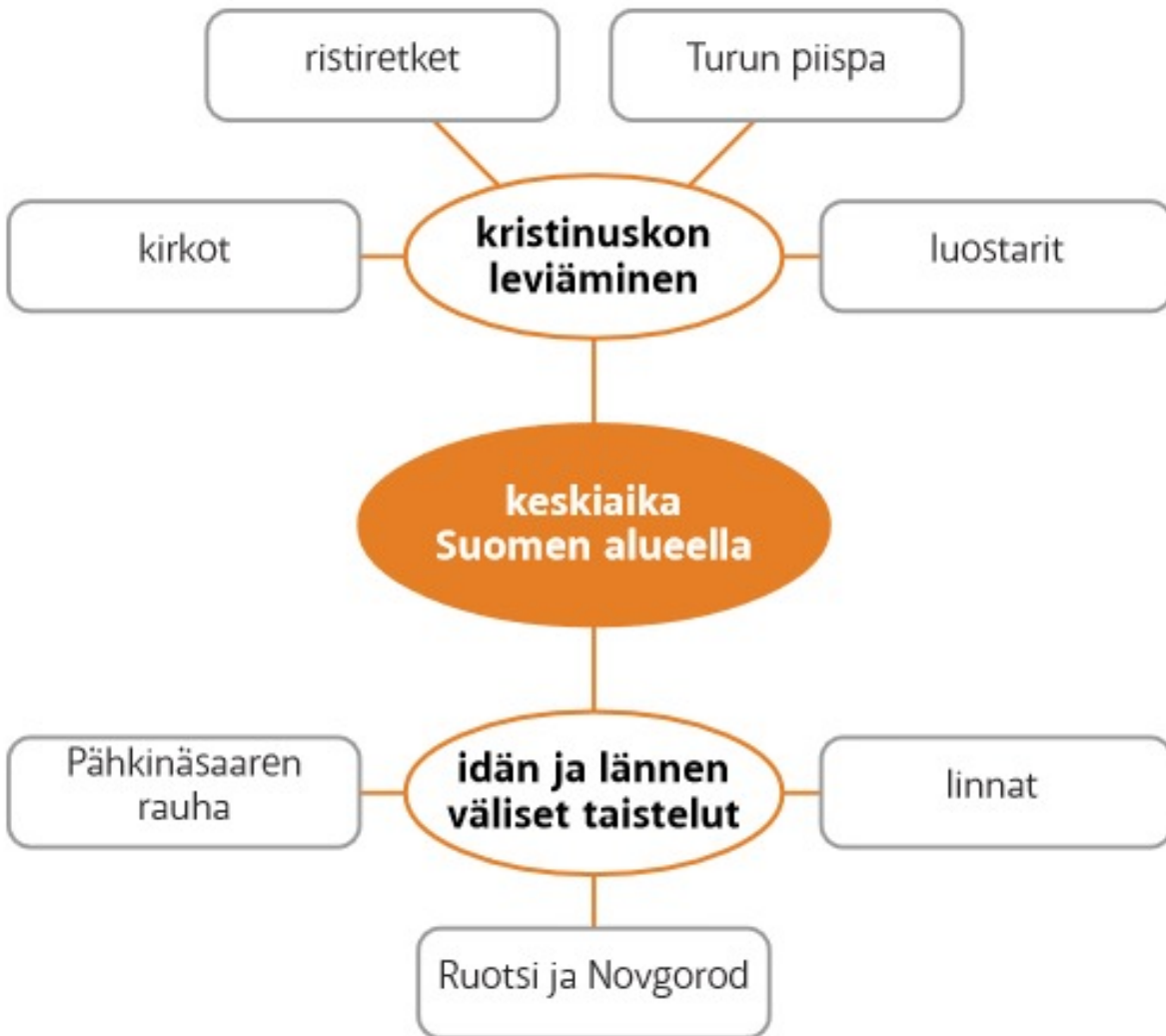
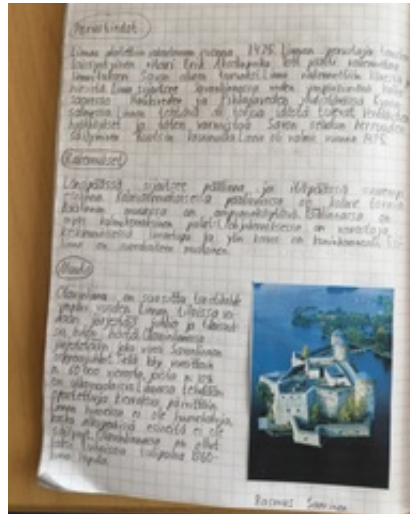

1300-luvulla linna oli vanha linna, jonka muurin oli kiviä ja puuta käyttäen. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

1700-luvun alkuun saakka päälinnan paikalla oli kiviä ja puuta käyttäen. Linnalla on neljä tornia ja se on ollut useiden eri valtakuntien hallinnassa. Se on nykyään museo ja on avoinna yleisölle.

...rakennettiin ...

Piispa Henrik

Katsotaan aluksi lyhyt video aiheesta Yle Areenasta. <https://areena.yle.fi/1-2434210>

Luetaan oppikirjan sivut 46 ja 47.

Vastataan SanomaPron digimateriaalissa oleviin kysymyksiin. Kysymykset ovat siis

1. Millaisia lähteitä piispa Henrikistä on olemassa?
2. Tutki ensimmäistä tietolähdettä. Mitä Pyhän Henrikin legenda kertoo
 - a) suomalaisista ennen ristiretkeä
 - b) Erik-kuninkaasta
 - c) piispa Henrikistä?
3. Tutki toista tietolähdettä
 - a) Mitä piispa Henrikin surmavirsi kertoo Henrikistä?
 - b) Mitä piispa Henrikin surmavirsi kertoo Erikistä?

4. Tutki kolmatta tietolähdettä. Kuinka Pyhän Henrikin muistoarkun kansi kuvaa Henrikin ja Erikin toimia? Perustele.

5. Voidaanko pyhän Henrikin pääkalloa pitää todisteena siitä, että Henrik on todella ollut olemassa? Perustele.

+ (Tätä ei ole pakko tehdä.)Hae internetistä lisätietoa Pyhän Henrikin muistoarkusta. Tutustu muihin kuviin, joita arkussa on.

Peltoviljelyä ja kaskenpolttoa

Tärkeät asiat

Kylän navetta ja pellot olivat yhteisiä

- Suurin osa ihmisistä asui Varsinais-Suomessa, Uudellamaalla ja Satakunnassa, ja pienissä kylissä.
- Kylissä oli vähintään navetta ja lato.
- Isossa kylässä saattoi olla myös talli, sikala, lampola, sepänpaja ja aittoja.

Sarkaviljely vaati yhteistyötä

- Pellot sijaitsivat lähellä kyliä ja ne olivat jaettu kaistaleisiin eli sarkoihin. Rikkailla talonpojilla oli enemmän niitä kuin köyhillä.
- Kyläläiset tekivät yhteistyötä, koska pellolla piti viljellä samaa kasvia ja työvaiheet piti tehdä yhdessä.
- Suomessa käytettiin kaksivuoroviljelyä eli viljeltiin vain joka toinen vuosi, sillä viljelyolot olivat vaikeat. Sen vuoksi sadot olivat pieniä.

Idässä poltettiin kaskea

- Kaskiviljely= poltettiin ja kaadettiin metsä. Tuhkaan viljeltiin ruista, ohraa ja naurista.
- Kaskiviljely vaati paljon työtä ja metsää.
- Pellon ravinteet riittivät muutamaksi vuodeksi.

Leipä, puuro ja keitto olivat perusruokaa

- lehmä oli tärkeä kotieläin.
- Suomessa syötiin paljon kalaa.
- Kesällä ja syksyllä vihannekset, kasvit ja marjat kypsyivät.

Juhlat rytmittivät elämää

- Tartuntataudit olivat yleisiä keskiajan ihmisten (erityisesti pienien lapsien) elämässä ja huono sato saattoi, jopa johtaa kuolemaan.
- Torit olivat vilkkaita, sillä erilaiset näyttelijät, ilveilijät ja kerjäläiset kilpailivat huomiosta toreilla.

- Muusikot vierailivat myös toreilla ja he soittivat huilua, yksinkertaista trumpettia ja viulunkaltaista jousisoitinta.
- Keskimääräinen elinikä oli alhaisempi ja tämän takia vanhuksia oli vähemmän, kun nykyään.
- Pyhimysten muistopäivät, kirkolliset pyhäpäivät ja sadonkorjuujuhlat antoivat vastapainoa arkiselle ahertamiselle.

Tehtävät

Tee tehtävät oppikirjasta sivulta 51.

Vastaa yllä olevan kuva perusteella.

Mitä kaikkea keskiaikaisilla markkinoilla tehtiin?

Minkä vuoksi ihmiset juhlivat syksyisin?

Turku oli vilkas kauppakaupunki

Turku oli vilkas kauppakaupunki

- Turku oli Suomen ensimmäinen kaupunki
- Turku oli yksi Itämeren kaupan tärkeistä keskuksista
- Kadut olivat kapeita ja mutkittelevia. Korkeat talot reunustivat katuja, joten kadut olivat myös hämääriä.
- Kaupunki oli hyvin tiiviisti rakennettu. Siksi tulipalot olivat usein tuhoisia.
- Tuomiokirkko oli kaupunkilaisille tärkeä.
- Suomen ensimmäinen koulu sijaitsi tuomiokirkon vieressä. Koulussa koulutettiin pappeja ja kirjureita. Vain pojat pääsivät kouluun
- Kirjoitettuja tekstejä on säilynyt vähän, mutta arkeologit ovat tutkineet jo pitkään Turun kaupunkia.

Tuntitehtävä

1. Mitkä seuraavista sanoista liittyvät keskiaikaiseen Turkuun? Kirjoita vihkoon.

Suurtori	Pyhän Olavin luostari	Aurajoki	raatihuone
tuomiokirkko	yliopisto	Pyhäjoki	teatteri

2. Kirjoita kirjaamiesi sanojen perusteella, millainen Turun kaupunki oli keskiajalla?

3. Pohdi, miten keskiaikainen koulunkäynti eroaa omasta koulunkäynnistäsi
Kirjoita neljä asiaa.

Uuden ajan alku

Jakson 3 avainsanat

HISTORIA: UUDEN AJAN ALKU

x Jakson keskeiset käsitteet eli vieraat sanat ja niiden selitykset.

Kpl 11 Renessanssi – uusi aika

Renessanssi	Antiikin ajan uudelleensyntyminen. Renessanssin aika kesti noin 1300-luvulta 1500-luvulle. Firenzen kaupungista Italiassa tuli renessanssin keskus.
Humanismi	Renessanssin aikaan henkilö, joka oli kiinnostunut antiikin kulttuurista.
Kirjapainotaito	Taito valmistaa kirjoja painolevyjen avulla. Kirjapainotaito tunnettiin Kiinassa jo yli 1000 vuotta sitten. Johannes Gutenbergin 1400-luvulla keksimät lyijystä tehdyt irtokirjaimet nopeuttivat kirjan painamista huomattavasti.

Kpl 12 Renessanssitaiteen mestareita

Luonnollinen perspektiivi	Renessanssin aikana opittu tapa kuvata maalauksessa kuvassa kauempana olevat ihmiset pienempänä kuin lähellä olevat.
Komedia	Antiikin Kreikassa syntynyt teatterin tyyli. Komedia tarkoittaa huviaytelmää.
Tragedia	Antiikin Kreikassa syntynyt teatterin tyyli. Tragedia tarkoittaa murhenaytelmää.
Fresko	Märälle laastille tehty seinämaalaukset. Menetelmä tekee freskoista kestäviä ja pitkään säilyviä.

Kpl 13 Martin Luther oli kirkon kapinallinen ja uudistaja

Anekauppa	Katolisen kirkon harjoittama toiminta. Anekaupassa kirkolle annettiin rahalahjoituksia, joilla saattoi ostaa syntinsä anteeksi. Reformaation aikana monet arvostelivat anekauppaa ja pitivät sitä osoituksena katolisen kirkon turmeluksesta.
Teesi	Lyhyesti ilmaistu väite tai väittäjä.
Reformaatio	Kirkon uudistusliike 1500-luvulla. Reformaation katsotaan alkaneen Martin Lutherin julkaisemista teeseistä, joissa hän arvosteli katolista kirkkoa.
Protestanttiset kirkot	Protestanttiset kirkot syntyivät reformaation eli kirkon uudistusliikkeen seurauksena.

Kpl 14 Kohti uusia mantereita

Löytöretki	Tutkimusmatka ennestään tuntemattomaan paikkaan.
Intiaani	Amerikan alueen alkuperäiskansoja kutsutaan intiaaneiksi.

1600- ja 1700-luvut maailmalla**1600- ja 1700-luvut maailmalla**

Tämän jakson opiskelusta jokainen vastaa itsenäisesti.

Tehtäväsi on lukea huolella kappaleet ja tehdä kaikki peda.nettiin kappaleen alle kirjatut tehtävät. Tehtäviä saat tehdä koulussa historian tunneilla ja kotona. Pidä huoli, että pysyt aikataulussa.

Aikataulu:

- kpl 18 ja 19 pitää olla tehtyinä 20.3. mennessä
- kpl 20, 21 ja 22 pitää olla tehtyinä 3.4. menessä
- koe koko jaksosta on 10.4.
- Suosittelemme tekemään annetut tehtävät selkeästi ja huolellisesti, koska vastauspaperit voivat olla sinulla mukana kokeessa.

Jakson aloitustehtävä

Tehtäväsi on tehdä jaksolle kansisivu.

- Ota A4-paperi
- Kirjoita kanteen jakson nimi
- Kirjaa kanteen myös kaikki jakson kappaleet
- Piirrä tai tulosta jaksoon liittyvä kuva
- Kirjoita myös oma nimesi kanteen.

JAKSON TÄRKEIMMÄT KÄSITTEET

HISTORIA: 1600- JA 1700-LUVUT MAAILMALLA

x Jakson keskeiset käsitteet eli vieraat sanat ja niiden selitykset.

Kpl 18 Itsevaltioiden aikakausi

löytöretki	Tutkimusmatka ennestään tuntemattomaan paikkaan.
itsevaltias	
barokki	Mahtipontinen ja koristeellisuutta suosiva taidesuuntaus, joka oli vallalla musiikissa, maalaustaiteessa ja arkkitehtuurissa 1600- ja 1700-luvuilla.
parlamentti	

Kpl 19 Tiede vastaan uskonto

maakeskinen maailmankuva	Vanha käsitys, jonka mukaan maapallo on maailmankaikkeuden keskus, jota Aurinko ja planeetat kiertävät.
aurinkokeskinen maailmankuva	
inkvisiittori	

Kpl 20 Työtä ja köyhää elämää

pieni jääkausi	
uusi aika	Aikakausi Euroopan historiassa. Uusi aika alkaa noin 1400-luvulta renessanssin ja löytöretkien seurauksena ja jatkuu nykypäivään asti.

Kpl 21 Yhdysvallat – siirtokunnista itsenäiseksi valtioksi

siirtokunta	
-------------	--

Kpl 22 Valistuksen ja järjen vuosisata

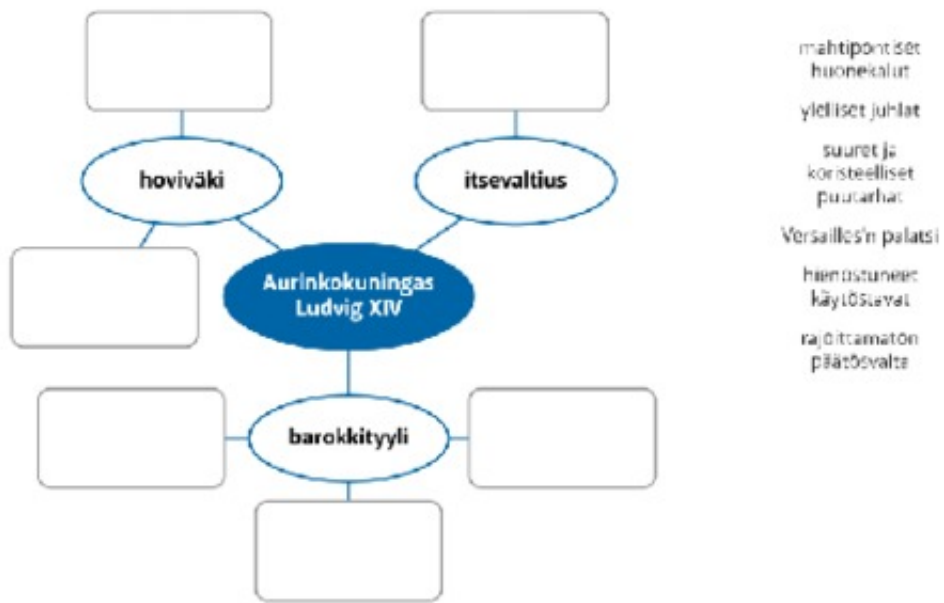
valistus	
Ranskan vallankumous	Vuonna 1789 alkanut tapahtumaketju, jossa ranskalaiset syöksivät vallasta kuninkaansa ja julistivat, että kaikki ovat pohjimmiltaan tasa-arvoisia.
oikeusvaltio	

18 Itsevaltioiden aikakausi**Tehtävä 1**

Tee kappaleen aloitussivu.

- Kirjoita sivulle kappaleen otsikko
- Kirjoita vähintään kolme virkettä, joissa tulee esille kappaleen tärkeimmät asiat. Suosittelemme kirjoittamaan useampiakin ja myös muita kuin kappaleen Tärkeää-laatikossa.
- Piirrä tai etsi kappaleeseen sopiva kuva ja liitä se aloituslehteen.

Tehtävä 2

Tulosta ajatuskartta ja täydennä se.

Tehtävä 3

Kerro mahdollisimman tarkasti alla olevasta kuvasta ja siihen liittyvistä henkilöistä ja rakennuksista.

Tehtävä 4

Yhdistä oikein.

	☐	Kuninkaan ja parlamentin kannattajien välillä käytiin sisällissota.	☐
	☐	Kuninkaan valtaa rajoitettiin.	☐
	☐	Kuninkaan piti saada hyväksyntä päätöksilleen neuvostolta.	☐
Ranska	☐	Maan kuuluisimmasta kuninkaasta käytettiin nimeä Aurinkokuningas.	☐ Englanti
	☐	Maan voimakkain hallitsija oli Ludvig XIV.	☐
	☐	Kuningas rakennutti Versailles'n palatsin oman valtansa merkiksi.	☐
	☐	Kaarle I hallitsi maata 1600-luvulla.	☐
	☐	Maasta tuli itsevaltiuden mallimaa.	☐

Barokki

Barokki

Lue teksti ja vastaa sen pohjalta kysymyksiin. Opettaja voi myös näyttää aiheesta videon.

Lue teksti barokista ja vastaa kysymyksen.

Barokki on taidesuunta, joka syntyi Italiassa 1600-luvun alussa. Barokki sai alkunsa katolisen kirkon piiristä. Kun reformaation seurauksena luterilaisista kirkkoista oli karsittu liiallinen koristeellisuus, katolista kirkosta haluttiin tehdä entistä näyttävämpää ja tuoda sinne enemmän upeita taideteoksia. Kirkosta barokki levisi nopeasti kirkonkaikeisiin, jotka halusivat koristaa omaa mahtia ja rakentaa yhä näyttävämpi palatsseja ja puutarhoja. Koristeellisuus, toistellisuus, mahtivuuus ja runsaat yksityiskohdot kuuluivat barokin tyyppisiin piirteisiin.

Barokki levisi eri taiteisiin. Aikokitehtuurissa korostui mahtipontisuus ja symmetria. Rakennuksia pyrittiin luomaan niin loistokkaita, että katsoja tunsi itsensä pieneksi valtavissa koristeellisissa huoneissa. Maalaustaidossa haluttiin luoda tunteisiin vetoavia taideteoksia. Hällittäjistä kuvattiin rikkaina ja olivn koristeellissa kultaruumuissa tummasävyllisiä maalauksia. Barokin sarjitus oli hyvin raskaata, yksityiskohdat ja koristeellista. Isokokoiset peilit ja mahtipontiset tuolit kuuluivat tyyppisiin huonekaluihin. Rikkaiden pulautuminen sai myös vaikutteita barokista. Suuret perunat, raskaat samettipuvut ja kirkkaanväkävitat korostivat rikkauksia ja valtaa. Barokki levisi myös musiikkiin, kirjallisuuteen ja teatterin pariin.

1. Miten barokki ja reformaatio liittyvät toisiinsa?

2. Kuvaile barokkia kolmella sanalla.

3. Miltä näyttivät barokkiaajan

a. palatsit?

b. maalaukset?

c. valtaistuimet?

d. rikkaiden vaatteet?

19 Tiede vastaan uskonto

Tehtävä 1

1. Tee kappaleelle kansilehti.
2. Kirjoita paperiin kappaleen otsikko
3. Kirjoita yksi virke, joka kertoo tieteen kehityksestä 1500-luvulla.
4. Kirjoita muutamalla virkkeellä, kuinka kristinusko suhtautui tieteen uusiin tutkimustuloksiin.
5. Kirjoita lyhyesti Kopernikuksen, Galilein ja Newtonin tärkeimmät saavutukset.
6. Voit halutessasi etsiä kappaleeseen liittyvän kuvan.

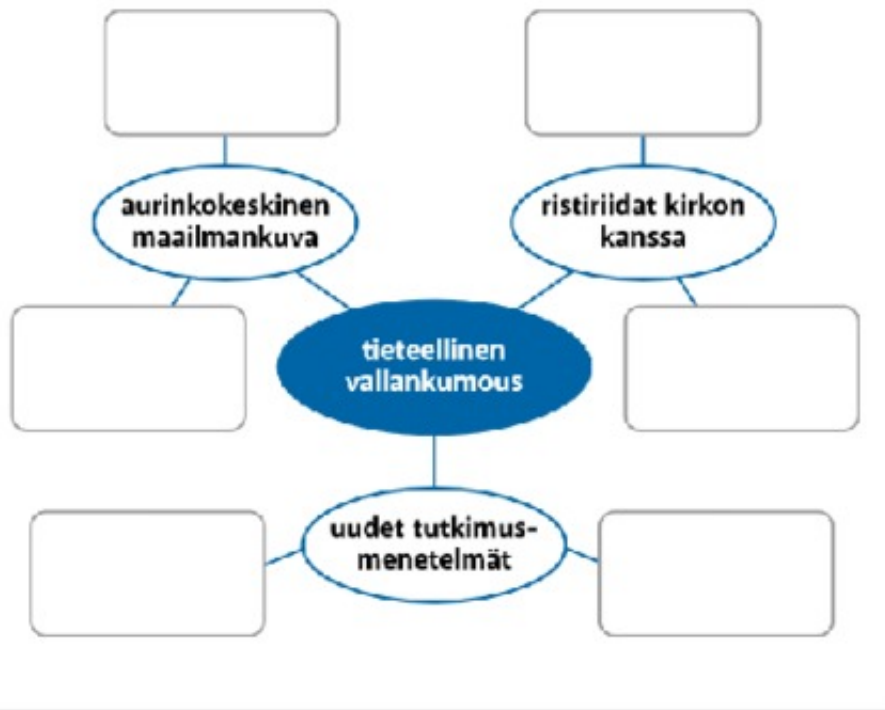
Tehtävä 2

Yhdistä oikein.

- Kirkko julisti hänen tutkimustuloksensa kielleyksi.
 - Hän keksi ajatuksen painovoimasta.
 - Hän rakensi oman aikansa parhaat kaukoputket.
 - Kopernikus ●
 - Hän päätteli, että maakeskinen maailmankuva on väärä.
 - Galilei ●
 - Hän oli koulutukseltaan pappi.
 - Hän oli puolalainen.
 - Hän tutki myös valo-oppia eli optiikkaa.
 - Newton ●
 - Hän puolusti julkisesti aurinkokeskistä maailmankuvaa.
 - Hän kirjoitti seisovansa ”jättiläisten harteilla”.
 - Hän oli italialainen.
 - Hän oli englantilainen.
- Hän joutui inkvisition tuomitsemaksi.

Tehtävä 3

Täytä ajatuskartta.

Tässä täytettävät sanat vihjeeksi:

Nikolaus Kopernikus
kiellettyjen kirjojen luettelo
kokeet

inkvisiittorit
Galileo Galilei
havainnot ja niistä tehtävät johtopäätökset

Tehtävä 4

Täytä taulukko.

nimi	Nikolaus Kopernikus	Galileo Galilei	Isaac Newton
kotimaa			Englanti
elinvuodet			
ammatti		tähtitieteilijä, fyysikko ja matemaatikko	
sävytukset			
tunnetut sanonnat	Jos tietää, että me tiedämme, mitä me tiedämme, ja tietää, että emme tiedä, mitä emme tiedä, se on todellista tietoa.		

20 Työtä ja köyhää elämää

TEHTÄVÄ 1

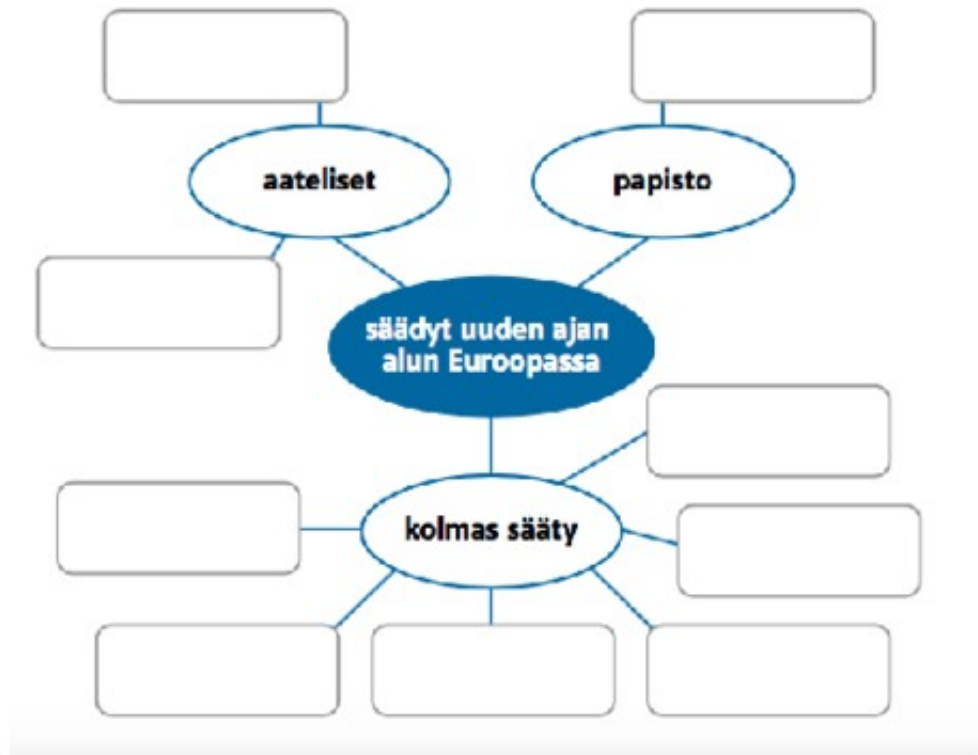
Tee kappaleen aloitussivu.

1. Kirjoita kappaleen pääotsikko.
2. Kirjoita pääotsikon alle kappaleen kaikki väliotsikot.
3. Tee vielä yksi väliotsikko "Kappaleen tärkeimmät asiat"
4. Kirjoita tämän väliotsikon alle kappaleen tärkeimmät asiat virkkeinä.
5. Tärkeitä asioita- virkeitä pitää olla vähintään neljä (4).

TEHTÄVÄ 2

TEHTÄVÄ 2

Täydennä kappaleen ajatuskartta. Apusanat sivun alaosassa.

kerjäläiset
 käsityöläiset
 papit
 kuljurit
 kauppiat
 hallitseva yläluokka
 korkeat virkamiehet
 talonpojat
 palvelusväki

Täydennä ajatuskartta apusanojen avulla.

TEHTÄVÄ 3

TEHTÄVÄ 3

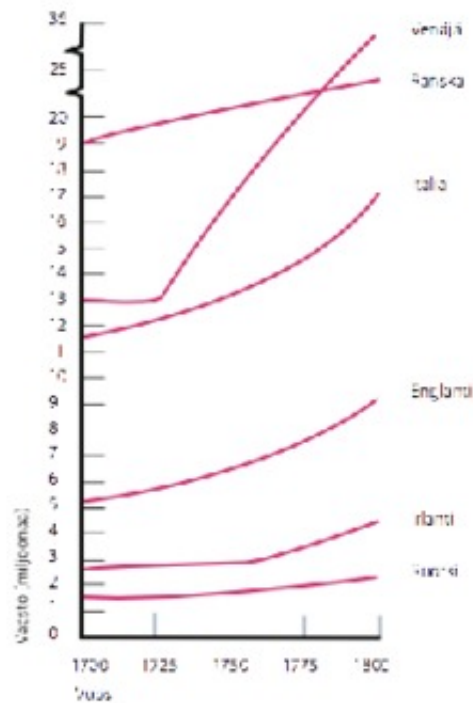
Kuvittele olevasi joku kuvan henkilöistä.
Mitä sinulle on tapahtunut juuri tänään?
Kirjoita päivästä vähintään viisi virkettä päiväkirjatyyliä.

Kirjoita kuvasta ohjeen mukaan!

TEHTÄVÄ 4

TEHTÄVÄ 4

Tutki diagrammia ja vastaa kysymyksiin:

1. Missä maassa oli eniten asukkaita vuonna 1700?
2. Missä maassa oli eniten asukkaita vuonna 1800?
3. Missä maissa väkiluku kasvoi yli 3 miljoonalla asukkaalla?
4. Miksi Euroopan väkiluku kasvoi 1700-luvulla? Kirjoita neljä syytä.

Tarkastele diagrammia!

LISÄTIETOA

Lontoon palo

Lontoo oli 1600-luvulla Pariisin ohella Euroopan suurimpia kaupunkeja. Vuonna 1666 Lontoossa oli suuri tulipalo, joka tuhosi suuria osia kaupungista. Palo kesti kolme päivää, se tuhosi yli 13 000 taloa ja suuri osa kaupungin asukkaista menetti tulipalossa kotinsa. Tulipalo sai alkunsa eräästä leipomosta. Tulipalon taloudelliset seuraukset olivat valtavia, ja hetken aikaa pohdittiin koko kaupungin rakentamista johonkin uuteen paikkaan. Näistä suunnitelmista kuitenkin luovuttiin, ja jälleenrakennustyö tapahtui aiemman asemakaavan mukaisesti.

Lontoon suuri tulipalo on kuuluisin suurkaupungin tuhonnut rauhan ajan tulipalo. Pienemmät tulipalot olivat melko tavallisia. Elävää tulta käytettiin runsaasti lämmityksessä, ruoanlaitossa ja valaisemisessa. Kaupungit oli rakennettu tiiviisti, minkä vuoksi tulipalo saattoi levitä nopeasti laajoille alueille. Tuhovoimaa lisäsi se, että palokuntalaitos oli melko kehittymätön.

21 Yhdysvallat - siirtokunnista itsenäiseksi valtioksi

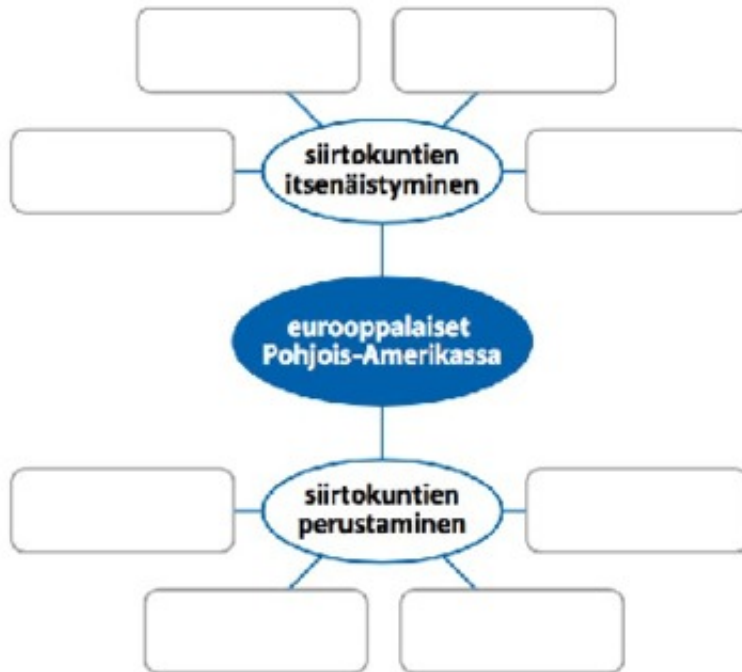
Tehtävä 1

- Kirjoita kappaleen pääotsikko: **YHDYSVALLAT - SIIRTOKUNNISTA ITSENÄISEKSI VALTIOKSI**
- Kirjoita syitä, miksi eurooppalaiset muuttivat Amerikan mantereelle. Kirjoita väliotsikoksi: **EUROOPPALAISET ALKOIVAT ASUTTAA AMERIKAN MANNERTA.**
- Kerro, miten eurooppalaisten ja intiaanien elämä sujui Amerikassa. Kirjoita väliotsikoksi: **INTIAANIT JA SIIRTOLAISET.**
- Kirjoita, mitkä tapahtumat johtivat Amerikan Yhdysvaltojen itsenäistymiseen. Kirjoita väliotsikoksi: **YHDYSVALTOJEN ITSENÄISTYMINEN.**

TEHTÄVÄ 2

TEHTÄVÄ 1

Täydennä ajatuskartta apusanojen avulla.

Kristoffer Kolumbus

Englannin
hallitsemat
siirtokunnat

George Washington

vapaussota

Yhdysvallat

inlaanien
kohtaaminen

sodat

auevallitukset

Täydennä ajatuskartta!

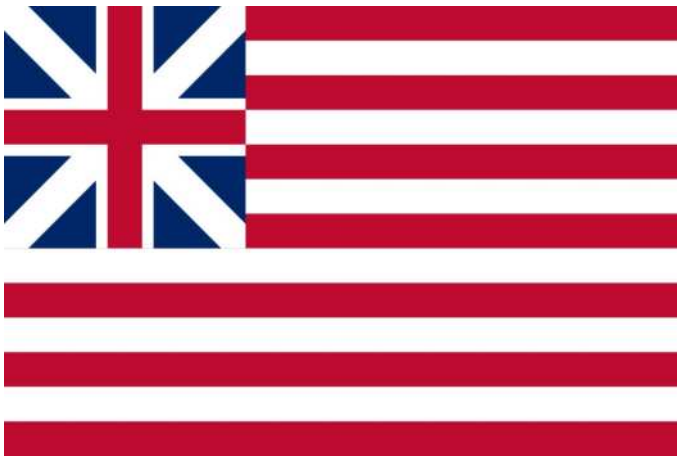
Tehtävä 3

Järjestä virkkeet aikajärjestykseen, siten että ensimmäiseksi tapahtunut on ensin.

1. Yhdysvallat julistautuivat itsenäiseksi valtioksi.
2. Eurooppalaiset perustivat siirtokuntia Amerikkaan.
3. Englannin 13 siirtokuntaa halusivat itsenäistyä.
4. Englantilaiset valloittivat sodissa itselleen muiden Euroopan maiden siirtokunnat.
5. Englannin ja Yhdysvaltojen välillä käytiin vapaussota.
6. Amerikassa asui vain intiaaneja.
7. Kolumbus purjehti Amerikkaan.

Tehtävä 4: Yhdysvaltojen lippu

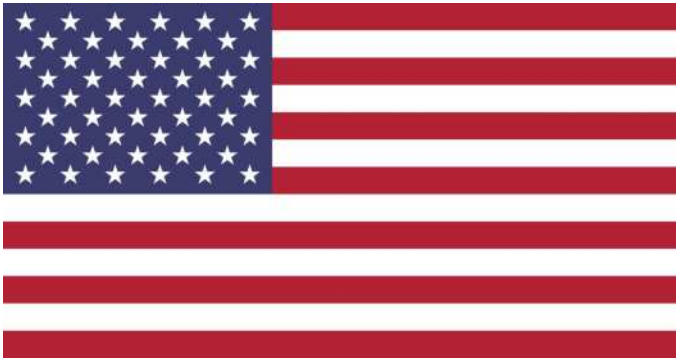
1. Kuvassa on Yhdysvaltojen ensimmäinen lippu. Mieti, miksi lipun kulma oli tämäkaltainen.

2. Kuvassa on Yhdysvaltojen toinen lippu vuodelta 1777. Laske lipun raitojen ja tähtien määrä. Mieti, miksi niitä on juuri tämä määrä.

3. Yhdysvaltojen lippua on muutettu 26 kertaa siten, että tähtien määrää on lisätty. Kuvassa on Yhdysvaltojen nykyinen lippu. Mieti, miksi lippua on muutettu tähtien määrän lisäämiseksi.

Lisätehtävä

Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus oli Pohjois-Amerikan kolmentoista brittiläisen siirtokunnan edustajien allekirjoittama itsenäisyysjulistus, jonka myötä ne julistautuivat itsenäiseksi valtioksi, **Yhdysvalloiksi**. **Philadelphiassa** kokoontunut toinen **mannermaakongressi** julisti siirtokunnat itsenäisiksi 2. heinäkuuta 1776 ja hyväksyi itsenäisyysjulistuksen 4. heinäkuuta. Nykyään juuri heinäkuun 4. päivää juhlietaan **Yhdysvaltain itsenäisyyspäivänä**.

Itsenäisyysjulistusta pidetään **Amerikan vallankumouksen** (1775–1783) kohokohtana ja Yhdysvalloissa lähes myyttisenä kansakunnan perustamistapahtumana. Julistuksen alkuun sisältyvä luettelo **ihmisoikeuksista** innoitti myöhemmin monia muita liberaaleja vallankumouksia ja ihmisoikeusjulistuksia. Erityisen kuuluisa on julistuksen toinen virke, jonka mukaan kaikki ihmiset (*men*) on luotu tasa-arvoisiksi ja heillä on luovuttamaton oikeus elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun (*Life, Liberty and the pursuit of Happiness*).

Tehtävä:

Pohdi, miten hyvin "Kaikki ihmiset on luotu tasa-arvoisiksi ja heillä on luovuttamaton oikeus elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun" -itsenäisyysjulistuksen ajatus toteutui Yhdysvalloissa sen itsenäistyessä.

Toteutuuko se mielestäsi nykyään Yhdysvalloissa?

22 Valistuksen ja järjen vuosisata

Järjen vuosisata

1700-lukua kutsutaan valistuksen vuosisadaksi. Tällöin Euroopassa sivistyneistön mielipide kääntyi yksinvaltiutta vastaan, ja kirkon suurta vaikutusvaltaa ja yhteiskunnassa nähtyjä epäkohtia alettiin arvostella. Tämä johti lopulta vuonna 1789 Ranskan vallankumoukseen ja kuningatar Marie Antoinetten mestaukseen giljotiinilla.

Valistus tai valon aikakausi, kuten sitä Ranskassa kutsuttiin, merkitsi järjen korostamista uskon tai tunteen sijaan. Järjen käytön uskottiin tekevän ihmisistä viisaampia - kaikkiin ongelmiin voitiin myös löytää ratkaisu järjeilemällä. Valistuksen ajan filosofien ja muiden ajattelijoiden tavoitteena oli muuttaa yhteiskunnallisia oloja. Erityisesti kirkkoa vastaan hyökättiin, koska ajateltiin, että kirkon opit olivat ristiriidassa järjenkäytön kanssa. Monet pitivät myös Jumalan olemassaolon todistamista mahdottomana. Ranskalainen kirjailija ja valistusfilosofi Voltaire, jota kutsuttiin Euroopan pilkkakirveeksi, hyökkäsi erityisesti kirkkoa vastaan. Kirkkoa vastustavien ajatusten vuoksi Voltaire joutui kaksi kertaa vankilaan.

Kirkon lisäksi valistusajattelijat kritisoivat itsevaltiutta. Kaiken vallan keskittämistä ainoastaan yhdelle henkilölle eli kuninkaalle pidettiin epäoikeudenmukaisena. Valistusajattelijoiden mielestä valta tuli jakaa, eikä

lakien laatija saanut olla samalla lakien valvoja. Erityisesti valistusajattelijoita vaivasi se, että valtion virkamiehet saattoivat vangita ihmisiä tai tuomita heitä kuolemaan ilman mitään syytä. Tuolloin oli myös tavallista, että vankiloissa ihmisiä kidutettiin eikä kukaan kyennyt puuttumaan asiaan.

Myös valtion rahankäyttöä arvosteltiin. Todella suuri osa valtion menoista kului monessa maassa sotivan armeijan kulujen kattamiseen. Myös kuninkaiden hovit kuluttivat paljon valtion varoja. Suurimman osan veroista maksaneet porvarit, talonpojat ja työläiset eivät voineet vaikuttaa valtion asioihin. Sen sijaan ne, joilla vähäistäkin valtaa oli - aateliset ja papisto - olivat veroista vapautetut.

Englantilainen filosofi John Locke esitti, että valta kuuluu kansalle. Kuninkaan tehtävä oli hänen mukaansa ainoastaan edustaa kansaa, mikä merkitsi sitä, että kansalla oli oikeus vaihtaa huono kuningas.

Monet valistuneet itsevaltiaat omaksuivat 1700-luvulla valistusajatuksia. Esimerkiksi venäjän tsaari Pietari Suuri aloitti maassaan monia uudistuksia. Myös Ruotsin kuningas Kustaa III seurasi valistusajattelijoita.

1700-luvulla kuningasta tai kirkkoa arvostelevien kirjoitusten levittäminen oli kiellettyä. Valistuksen ajatukset kuitenkin levisivät kirjallisuuden mukana yhä laajemmalle. Koska Ranskassa kuningasta ei voinut arvostella, kirjoja alettiin painaa Hollannissa, josta niitä levisi muualle Eurooppaan. Monet valistusajan kirjoista kiellettiin, mutta kirjailijat oppivat pian peittämään ajatuksensa ja kertoivat niitä epäsuorasti kuvitteellisten tarinoiden avulla. Esimerkiksi Jontahan Swiftin tarinassa Gulliverin retket arvostellaan Lilliputtien kuningasta ja hallintoa.

Ranskan kansa kyllästyi kuninkaanlinnan ylelliseen ja tuhlailevaan elämään. Salaliitosta vapautta ja valtion yleistä turvallisuutta vastaan tuomittu Kuningas Ludvig XVI mestattiin Pariisissa 1792. Kuningatar Marie Antoinette koki saman kohtalon n. puoli vuotta myöhemmin.

Tehtävä 1

Tee kappaleen aloitussivu

- Kirjoita sivulle kappaleen otsikko
- Lisää väliotsikot ja kirjoita muutamalla virkkeellä vastaukset kysymyksiin
- **Valistusajattelijat uskoivat järjen voimaan:** Mikä esti tieteellisen tutkimustiedon julkaisemisen j käytön 1600-luvulla? Mihin lakien ja yhteiskunnan kehittämisen tuli perustua valistusajattelijoiden mielestä?
- **Valistusajattelijat vaativat muutosta:** Esittele lyhyesti Voltaire, Immanuel Kant ja Denis Diderot
- **Valistus johti vallankumoukseen:** Mitkä syyt johtivat Ranskan vallankumoukseen? Kerro lyhyesti vallankumouksen tapahtumista ja seurauksista.
- **Valistusajattelu on muuttanut maailmaa:** Millä tavalla valistusfilosofien ajatukset vaikuttavat yhteiskuntaan nykyisinkin?

- Piirrä tai etsi kappaleeseen sopiva kuva ja liitä se aloituslehteen.

Tehtävä 2

[Valistus.odt](#)

Tulosta tehtävä ja liitä se vihkoosi. Yhdistä tiedot oikeaan henkilöön.

Tehtävä 3

Kuvan pilapiirros on 1700-luvun lopulta.

- Minkä säätyjen edustajia kuvassa on?
- Miten piirros kuvaa säätyjen välistä epätasa-arvoa?

Kuningatar Marie Antoinetten teloitus vuonna 1793 Place de la Révolutionilla.

- Ketkä vaativat kuninkaallisten ja aatelisten teloituksia?
- Mitä laitetta teloituksessa käytettiin?

[Valistus.t3.pdf](#)

Napoleon Bonaparte

Napoleon syntyi Ajaccion kaupungissa Korsikan saarella, Ranskassa. Napoleonin vanhemmat kuuluivat alhaisaateliseen sukuun.

Isä järjesti poikansa koulutuksen Ranskassa, ja nuori Napoleon pantiin Brienne-le-Châteaun sotilaskouluun 1779. Napoleonia pidettiin maalaisena ja moukkana; hän oppi ranskaa vasta kymmenvuotiaana ja puhui sitä italialaisittain.

Vuonna 1779 Napoleon lähti Ranskaan sotilaskouluun saatuaan siihen tarkoitetun stipendin.

Syyskuussa 1785 hänet lähetettiin Valenceen luutnantiksi La Feren tykistörykmenttiin.

1793 Napoleon pataljoonakomentajaksi nimitettynä johti tykistöä kapinoivan Toulonin piirityksessä.

Hän sai kenraalin arvon ansioiduttuaan vallankumoussodissa. Syyskuussa 1795 Napoleon kutsuttiin Pariisiin. Siellä hänet nimitettiin pääkaupungin varuskunnan päälliköksi, sen jälkeen ensin divisioonakenraaliksi ja sitten Ranskan kotiarmeijan ylipäälliköksi. Muutaman menestyksekkään sotaretken jälkeen hän nimitettiin itsensä Ranskan ensimmäiseksi konsuliksi.

Vallankumouksen tapahtumat mahdollistivat osaltaan Napoleonin valtaannousun.

Huolimatta kunnianhimostaan ja älykkydestään Napoleonilla tuskin olisi ollut pääsyä armeijan korkeimmille vakansseille säätyvallan aikana.

Seuraavaksi Napoleon päätti käydä taisteluun Itävaltaa vastaan. Voitettua sodan jälkeen konsuli Napoleon vakiinutti asemansa valtion johtajana. Hän aloitti Ranskan vallankumouksen mukaisia uudistuksia koulutukseen, hallintoon, lainsäädännön ja talouden sarjoilla.

Vuonna 1804 Napoleon kruunasi itsensä keisariksi. Keisarina hän aloitti suursotien sarjan Euroopassa. Nämä sodat käytiin vuosien 1803-1815 välillä. Hän kokosi itselleen 120 000 miehen armeijan, niin kutsutun Le Grande Armeen. Koko Eurooppa alkoi yhdistyä Napoleonin ja Ranskaa vastaan. Napoleon suunniteli aluksi Britannian valtaamista ja rakennuttikin paljon uusia satamia ja laivaston, joka kuitenkin osoittautui merikelvottomiksi. Tämän suunnitelman epäonnistuttua Napoleon päätti lähteä armeijoihin liikkelle. Hän lähti marssimaan kohti itää lyödeäkseen Itävallan pääarmeijan ja Venäjän. Lopulta armeijoiden kohdatessa Itävalta hävisi ja antautui Ulmin kaupungin kohdalla. Seuraavana päivänä taisteltiin surullisen kuuluisa Trafalgarin meritaistelu, jossa Ranskan ja Espanjan laivastot tuhoutuivat ja Englannista tuli merien suurvalta. 1805 Napoleon saavutti suuren voiton Itävallasta ja Venäjältä. Seuraavana vuonna hän löi Preussin ja sai Saksan haltuunsa. Tämän jälkeen hän solmi rauhan Venäjän kanssa. Tämä joka johti siihen, että Ranska ja Venäjä lähes kaksin jakoivat koko Keski-Euroopan.

Saatuaan suurimman osan Euroopasta haltuunsa Napoleon teki suuren virheen lähtiessään hyökkämään Venäjälle. Hän keräsi 600 000 miehen armeijan ja valtasi ensin Puolassa olleet Venäjän alueet. Tämän jälkeen hän jatkoi suoraan kohti Moskovaa. Napoleon oli varma voitosta ja ajatteli sotaretken kestäväksi kaksi kuukautta, mutta tämä oli virhearvio. Venäläiset käyttivät poltetun maan taktiikkaa ja ajan myötä Napoleonin sotilaita alkoi kuolla nälkään, kylmään ja sairauksiin. Lopulta ensimmäinen taistelu käytiin Moskovan edustalla. Taistelu oli verinen ja Napoleon menetti 25 000 miestä. Hän jatkoi Moskovaan ja odotti Aleksanteri I anovan jo rauhaa, mutta päästyään Moskovaan hän huomasi sen olevan poltettu ja hylätty. Napoleon palasi takaisin Ranskaan.

Sotaretki oli pettymys: 600 000 matkaan lähteneestä miehestä vain 75 000 palasi. Napoleon keräsi

ympärilleen heti uuden armeijan, mutta silti Ranska oli nyt heikoimmillaan. Ympärillä olevat valtiot huomasivat tämän ja alkoivat varustaa armeijoistaan. Vuonna 1814 Britannia, Preussi, Itävalta ja Venäjä muodostivat liiton Napoleonin vastaan ja hyökkäsivät Ranskaan. Sota alkoi loistavasti Napoleonin kannalta, mutta lopulta hän joutui antautumaan. Pariisi vallattiin ja Napoleon karkoitettiin vankeuteen Elban saarelle.

Matematiikka

Matematiikkaan liittyviä linkejä

code.org

[Scratch](https://scratch.mit.edu)

[Ville](#)

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Ohje jakson 2 opiskeluun

Ohje 1. jakson opiskeluun

Yhteiskuntaoppi

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

	kirja	kappaleet	
2	Vaikuttaja 1 +Forum 2	24 ja 8	
3	Forum 2	9	
4	Vaikuttaja 1 +Forum 2	23 ja 10	
5	Vaikuttaja 1 +Forum 2	23 ja 10	
6	Forum 2	11	
7	Vaikuttaja 2	15	Yrittäjävierailu?
8	Vaikuttaja 2 (Forum 2)	16,17 (ja 12)	
9	talviloma		
10	kertaus		
11	koe		

	Kirja	kappale	
42	Vaikuttaja I	19	
43	syysloma		
44	Vaikuttaja I & II	20 & 12	
45	Vaikuttaja I	21	
46	Vaikuttaja II & Forum II	13 & 16	
47	Kertaa + täydennä		
48	koe		
49	monialainen		
50			
51			

42 Raha on vaihdon väline

Raha on vaihdon väline

Raha

Yleinen vaihdon väline, arvon mitta, omaisuuden muoto sekä valuutta. Sen tärkein tehtävä on toimia yleisesti hyväksyttynä maksuvälineenä eli sen voi vaihtaa hyödykkeisiin eli palveluihin ja tavaroihin.

Rahan historia Suomessa alkoi turkisten, lähinnä oravannahkojen vaihdannalla esihistoriallisena aikana. Varhaisimmat Suomesta löytyneet metallirahat ovat roomalaisia rahoja parin tuhat vuoden takaa. 400-luvulla Suomeen tuotiin varhaisbysanttilaisia soliduksia.

Rahan käyttömuotoja

KÄTEINEN

Yleisnimitys seteleille ja kolikoille.

PANKKIKORTTI

Pankkikortilla voit käyttää omalla tililläsi jo olevaa rahaa kaupoissa, ravintoloissa ym.

VERKKOPANKKI

Toimii internetissä. Sitä voi käyttää mm.laskujen maksuun ja ostoksiin. Maksut veloitetaan tilillä jo olevista rahoista.

LUOTTOKORTTI

Luottokortilla voi ostaa tavaroita ja palveluita velaksi. Velka pitää maksaa takaisin ja velkasummaan lisätään korko.

Ota selvää

1. Missä eri muodoissa rahaa käytetään?
2. Mitä muita valuuttoja Euroopassa käytetään euron lisäksi? Mainitse vähintään neljä.
3. Miten sinä voisit saada omaa rahaa? Keksi muutama hyvä konsti!

Valuutat

TÄRKEIMMÄT VALUUTAT

1. USA:n dollari

Dollari on mukana lähes 85 prosentissa kaikista maailman valuuttavaihdoista.

2. Euro

Vuonna 1999 lanseerattu valuutta on noussut maailman toiseksi vaihdetuimmaksi ja sen osuus päivittäisistä vaihdoista on 39 prosenttia.

3. Japanin jeni

Jenin osuus valuuttavaihdoista on 19 prosenttia.

4. Britannian punta

Punnan osuus kaikesta vaihdosta on lähes 13 prosenttia.

0 kommenttia

Bitcoin

Mitä ihmettä tarkoittaa Bitcoin???

<https://www.youtube.com/watch?v=NcmtJ0W1PjE>

44 Lasten työtä säädellään

TYÖ ON TÄRKEÄÄ YHTEISKUNNALLE

Teemme päivittäin monenlaista työtä.

Kotitöistä (esim siivouksesta ja ruuanlaitosta) hyötyvät kaikki perheenjäsenet.

Koulutyön ponnistelut auttavat opinnoissa eteenpäin.

Ansiotyössä työnantaja maksaa työntekijälle rahaa eli palkkaa.

Palkalla ihminen pystyy maksamaan elämisensä, kuten ruoan, asumisen sekä vapaa-ajan menot.

Suurin osa yli 15-vuotiaista suomalaisista on ansiotyössä ja saa palkkaa elämiseen.

Kun työnantajalla menee hyvin, hän saattaa palkata uusia työntekijöitä.

Kun työnantajalla menee heikommin, hän saattaa joutua irtisanomaan työntekijöitään.

Silloin työntekijä jää työttömäksi.

LASTEN TYÖTÄ SÄÄDELLÄÄN

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin, vapaa-aikaan ja huolenpitoon.

Lapsen elämään kuuluu koulunkäynti sekä sovitusta kotitöistä huolehtiminen.

Ne opettavat ottamaan vastuuta.

Suomen lain mukaan alle 13-vuotias ei voi mennä työpaikkaan töihin.

Sinä vuonna, jona nuori täyttää 14 vuotta, hän voi alkaa tehdä lyhyitä jaksoja kevyttä työtä esimerkiksi kesäisin.

OTA KANTAA!

SAMAA MIELTÄ VAI ERI MIELTÄ?

Kirjoita vihkoosi numerot 1-5 allekkain.

Lue väite ja kirjoita numeron perään, oletko asiasta samaa mieltä vai eri mieltä.

Sen jälkee perustele. Miksi olet samaa mieltä? Miksi olet eri mieltä?

Väitteet:

1. Alle 14-vuotiaidenkin pitäisi saada mennä työpaikkaan töihin.
2. Sopiva viikkoraha on 5€.
3. Viikkorahan eteen kuuluu osallistua kotitöihin.
4. Osallistun mielelläni talkoisiin.
5. Robotti korvaa tulevaisuudessa autonkuljettajan.

OTA SELVÄÄ!

Vastaa vihkoosi.

1. Minkä eri ammattien edustajia koulussasi työskentelee?
2. Mikä olisi oikeudenmukainen tapa jakaa kotityöt? Keskustele asiasta kotona ja kirjoita huoltajasi kanssa vastaus vihkoosi.
3. Mitä töitä sinä teet viikottain?

KÄSITTEET ELI VAIKEAT SANAT

ANSIOTYÖ

Työ, jonka tekijälle maksetaan palkkaa.

TYÖVOIMA

Henkilöitä, jotka ovat yli 15-vuotiaita ja aktiivisesti työmarkkinoiden käytettävissä. Koululaiset, opiskelijat ja eläkeläiset eivät ole työvoimaa.

TYÖTÖN

Työvoimaan kuuluva ihminen, jolla ei ole työtä.

TALKOOTYÖ

Talkoissa tehdään töitä/autetaan ilman palkkaa. "Palkkana" on yleensä ruoka. Koulussa talkootyötä ovat mm luokan leirikouluhastoon liittyvä mokkapalacioskin järjestäminen.

VAPAAEHTOISTYÖ

Työ, josta ei makseta palkkaa. Sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta, ilman pakkoa. Esimerkiksi isoissa urheilutapahtumissa (Lahden MM-hiihdot 2017) tarvitaan paljon vapaaehtoisia erilaisiin tehtäviin (ensiapu, järjestysmiehet, ruokailu- ja siivouspalvelut, liikenteenohjaus, kansainvälisten vieraiden avustus...).

45 Raha-asiat kuntoon

Maksukortit

Maksukortit ja maksaminen

Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja.

Useimmat maksukortit ovat nykyisin sirukortteja. Tällaisessa kortissa on pieni tunnistesiru, joka lisää kortin käytön turvallisuutta. Sirukortit ovat kansainvälisiä kortteja, eli niillä voi maksaa myös ulkomailla. Uudet sirukortit voivat olla debit-kortteja tai credit-kortteja tai näiden yhdistelmiä.

Debit-kortti

Debit-kortti on sirukortti, jolla voit maksaa maksuja omalta tililtäsi. Maksu veloitetaan tililtäsi viimeistään pari päivää maksamisen jälkeen. Sinun on pidettävä huolta, että tililläsi on tarpeeksi rahaa maksun maksamiseen. Muuten voit vahingossa ylittää tilisi saldon eli tilin rahamäärän.

Credit-kortti

Credit-kortit ovat luottokortteja. Esimerkiksi Visa ja MasterCard ovat credit-kortteja. Kun maksat credit-kortilla, summaa ei veloiteta heti tililtäsi, vaan sinulle lähetetään lasku kotiin myöhemmin maksettavaksi. Kun ostat luottokortilla, sinun on maksettava luotosta korkoa.

Yhdistelmäkortti

Useimmiten luottokortit ovat yhdistelmäkortteja, joissa on sekä debit- että credit-kortti. Kun maksat yhdistelmäkortilla kaupassa tai automaatilla, sinun on valittava, maksatko omalta tililtäsi (debit) vai luottokortilla (credit).

Kauppojen maksukortit

Kaupat tarjoavat asiakkaille maksukortteja, joihin voi yhdistää debit- ja creditkortin. Tällaisia ovat esimerkiksi S-Pankin maksukortti ja Plussa-kortti. Kaupan maksukortit toimivat samalla tavalla kuin muutkin maksukortit. Niiden saamiseen liittyy myös ehtoja. Useiden kauppojen korteilla voi myös nostaa käteistä rahaa oman kaupan kassalta. Kauppa saattaa kuitenkin ottaa nostosta palvelumaksun.

Maksuhäiriömerkinnät hankaloittavat elämää

Jos luottotiedoissa on maksuhäiriömerkintä, jopa verkkopankkitunnusten ja vakuutusten hankkiminen voi hankaloitua.

Maksuhäiriömerkinnän saanut henkilö oli yrittänyt hankkia pankista verkkopankkitunnuksia. Luottotietomerkinnän vuoksi pankki oli kuitenkin kieltäytynyt myöntämästä tunnuksia. Pankin edustaja kertoi haastattelussa, että yksittäiset maksuhäiriömerkinnät eivät estä verkkopalveluiden käyttöä, mutta toistuvat laiminlyönnit voivat sen estää.

Vuosien takainen maksuhäiriömerkintä esti henkilöä saamasta skootterilleen pakollista liikennevakuutusta. Vajaan parin sadan euron vakuutusta ei myönnetty edes käteismaksua vastaan. Liikennevakuutus vaaditaan lakisääteisesti kaikilta tieliikenteessä ajettavilta ajoneuvoilta. Vakuutusyhtiön edustajan mukaan vakuutusyhtiö voi vaatia ensimmäisen vuoden vakuutusmaksujen maksamista etukäteen. Vapaaehtoisen vakuutuksen, kuten ajoneuvon kaskon, myöntämisestä vakuutusyhtiö voi kieltäytyä, jos asiakkaalla on vakava maksuhäiriö.

Maksuhäiriömerkintä estää Kuluttajaliiton mukaan usein myös kotivakuutuksen saamisen.

Ota selvää!

1. Mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat?

Tulot: Rahat, joita ihminen saa esimerkiksi tekemällä töitä.

Menot: Rahat, joita ihminen käyttää eri asioihin eli kuluttaa.

Velka: Lainattua rahaa, joka pitää maksaa takaisin.

Säästäminen: Rahan säilyttämistä myöhempää käyttöä varten. Ei tuhlaata kaikkia rahoja, vaan pidetään itsellä tiettyyn tavoitteeseen asti.

Korko: Pankki maksaa pankkitilille talletetuille rahoille korkoa.

Verkkopankki: Oman pankkitilin tapahtumia voi seurata täältä sähköisesti.

2. Mieti jokin hieman kalliimpi esine tai tavara, jonka haluaisit. Ota selvälle sen hinta ja tee säästämissuunnitelma, jonka avulla saat sen hankittua.

Pankkitilin avaaminen

<https://www.youtube.com/watch?v=AWJy4fzcTBc>

Maksukortin tunnusluku

Tunnusluku

Suojaa tunnusluku (PIN) aina maksutilanteessa esimerkiksi kädellä tai lompakolla.

Muista, että tunnusluku on henkilökohtainen. Pidä se vain omana tietonasi äläkä paljasta sitä toiselle henkilölle. **Vain rikollinen kysyy tunnuslukuasi!** Mikäli mahdollista, opettele tunnusluku ulkoa ja hävitä sen jälkeen vastaanottamasi tunnuslukukirje.

Älä koskaan merkitse tunnuslukua korttiin tai säilytä sitä samassa paikassa kortin kanssa. Älä myöskään säilytä tunnuslukua sellaisessa paikassa, mistä se on helposti yhdistettävissä korttiisi. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi käsilaukku, kännykkä tai auto.

Jos kirjoitat tunnusluvun ylös, kirjoita se sellaiseen muotoon ettei sitä voi tunnistaa kukaan muu kuin sinä, ei edes perheenjäsen. Jos unohdat tunnuslukusi, voit tilata sen uudelleen pankiltasi. Pankkisi voi veloittaa tästä sinulta maksun.

46 Mikä minusta tulee isona?

MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?

Haaveiletko jostain ammatista?

Haave voi toteutua, jos hankit ammattiin koulutuksen.

Kaikki alkaa peruskoulusta. Hyvin hoidettu koulutyö parantaa mahdollisuuksiasi päästä ammattiin, josta haaveilet.

Erilaisia ammatteja on tuhansia ja työpaikkoja vielä enemmän.

Jotkut tietävät nuorena, mitä he haluavat aikuisena tehdä työkseen.

Toiset löytävät oman ammattinsa myöhemmin.

Tärkeintä ammatinvalinnassa on miettiä, mistä asioista pitää, mitä asioita osaa ja mistä haluaa oppia lisää.

Ammattitaito tarkoittaa tietyssä ammatissa tarvittavaa osaamista.

Eri ammateissa tarvitaan monipuolisia taitoja ja tietoja, joita oppii koulussa.

Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi ryhmässä toimiminen, esiintyminen ja toisten ihmisten huomioon ottaminen.

Kukaan ei ole hyvä kaikessa, mutta jokainen voi olla hyvä jossakin.

Peruskoulun jälkeen on monia tapoja opiskella ammattiin. Esimerkiksi kokiksi haluava voi opiskella itselleen ammatin ammattikoulussa. Lukiosta ei valmistuta ammattiin, mutta lukio antaa pohjan jatko-opintoja varten. Lukion ja ammattikoulun jälkeen voi hakea opiskelemaan korkeakouluun. Ammattikorkeakoulusta valmistuu mm. insinöörejä.

Yliopistossa voi opiskella esimerkiksi lääkäriksi tai opettajaksi.

ONKO JULKISUUS AMMATTI?

Julkisuutta ihannoidaan. Monet ajattelevat, että julkisuuden ihmisillä on paljon rahaa ja hienoja juhlia. Tv-ohjelmia, joissa syntyy uusia viihdetähtiä, on lukuisia. Niitä katsellessa voi tuntua, että kuka vain voi nousta tähdeksi yhdessä hujauksessa. Monissa kyselyissä julkkikseksi pääseminen on ollut lasten ja nuorten suosituin tulevaisuuden haave.

Pelkkä julkisuudessa oleminen ei kuitenkaan ole ammatti. Tosi tv-tähtien loisto ei kestä pitkään, sillä pian tulee jo uusi ohjelma, jonka osallistujista lehdet kirjoittavat.

Aito menestys vaatii kovaa työtä. Oli sitten kyseessä laulaminen, urheilu, videoiden tekeminen tai jokin muu ammatti.

OTA SELVÄÄ!

Vastaa vihkoosi.

TEHTÄVÄ 1

Miksi opiskelu kannattaa?

TEHTÄVÄ 2

Miksi on tärkeää oppia uutta koko elämän ajan?

TEHTÄVÄ 3

Haastattele aikuista hänen työstään.

Kysy:

- a. Miten hän on päätenyt ammattiinsa?
- b. Miksi?
- c. Mitä uusia taitoja hänen on pitänyt viime aikoina opetella työssään?

TEHTÄVÄ 4

Kirjoita vihkoosi otsikko: "Minä olen hyvä.....".

Laita vihkoosi numerot 1-3 allekkain.

Mieti, kolme (3) sellaista asiaa, jossa olet hyvä.

MUISTA NÄMÄ!

- Opiskelemalla voit saavuttaa haaveammattisi.

- Itselle mieleisessä ammatissa on mukava tehdä töitä.
- Ammatissa tarvittavaa osaamista kutsutaan ammattitaidoksi.
- Työelämässä tarvitaan kykyä toimia yhdessä.
- Jokainen on hyvä jossakin.

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

AMMATINVALINTATESTI

<https://www.hs.fi/sanomapro/art-2000002609320.html>

2 Asiakkaalla on oikeuksia

Asiakkaalla on oikeuksia

Ostajan ja myyjän välille syntyy sopimus

Kun ostat jotain, teet sopimuksen myyjän kanssa. Sinun velvollisuutesi on maksaa tuotteen hinta ja myyjän on annettava sinulle toimiva ja ehjä tuote. Kauppaa ei voi peruuttaa, vaikka ostaminen kaduttaisi jälkeensä. Vain, jos kauppa suostuu, voit vaihtaa tai palauttaa virheettömän tuotteen, mutta se ei ole kaupalle pakollista.

Viallisen tuotteen voi palauttaa

Jos ostamasi tavara on rikki tai viallinen, silloin sinulla on oikeus palauttaa se kauppaan. Sinulla olisi hyvä olla ostokuitti tallessa. Myyjä voi antaa uuden tavaran tilalle, korjata rikkiäisen tai palauttaa rahat. Joskus, jos tuotetta on käytetty ohjeiden mukaan, mutta se on silti rikkoutunut liian pian ostamisen jälkeen, tuotteen voi mahdollisesti palauttaa kauppaan. Jos tavara on ostettu kirpputorilta, rahoja ei välttämättä saa takaisin.

Ostaminen verkkokaupasta

Suomalaisten verkkokauppojen tuotteilla on aina vähintään kahden viikon palautusoikeus. Jos verkkokaupasta hankitun tuotteen haluaa palauttaa, siitä on ilmoitettava verkkokauppaan ja tuote on palautettava käyttämättömänä. Ulkomaisilla verkkokaupoilla ei ole samanlaisia vaihto- ja palautusoikeuksia.

Takuu

Kauppa voi antaa ostetulle tavaralle takuun määräajaksi, esimerkiksi vuodeksi. Takuu korvaa laitteen valmistusviat silloin, kun laitetta on käytetty ohjeiden mukaan. Takuu ei kuitenkaan korvaa, jos olet itse rikkonut laitteen esimerkiksi pudottamalla sen. Takuu annetaan usein kulkuvälineille, kodinkoneille tai elektroniikalle. Takuusta saat kuitin, joka kannattaa säilyttää.

Pääkäsitteet: ostaminen, kuitti, takuu, palautusoikeus.

Nettisivuja

Kuluttajan oikeudet:

<http://virtuoosi.pkky.fi/vilma/oikeudet/kulut.htm>

Kuluttajaneuvonta, reklamaatioapuri:

<https://www.kkv.fi/kuluttajaneuvonta/>

Nuorten tekemä Järkikauppa-räp

https://www.youtube.com/watch?v=DnFrlt-767s&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD&index=3

Tehtäviä

1. Miksi kuitti kannattaa säilyttää?
2. Etsi kotoa kuitti ja tutki, mitä kaikkea tietoa kuitista löytyy.
3. Mitä tarkoittaa a) vaihto- ja palautusoikeus? b) takuu? Kerro omin sanoin.
4. Tee ohjevideo ostoksia tekeväälle nuorelle.
5. Katso YouTubesta Pink Floydin *Money*-kappaleen musiikkivideo. Mitä rahaan, rikkauteen ja köyhyyteen liittyviä asioita videossa esiintyy?

3 Mainonta

Mainonta**Mainoksia on kaikkialla**

Televisio- ja radio-ohjelmat katkeavat mainoksiin, netti on täynnä mainoksia, postiluukusta tipahtelee mainoksia ja bussipysäkeillä sekä kaduilla törmää mainoksiin. Mainontaa käydään jopa tekstiviestein tai puhelujen kautta. Mainoslauseet jäävät ihmisten mieliin ja hyvistä mainoksista puhutaan kavereiden kanssa.

Mainoksilla vaikutetaan

Mainostajat ovat tutkineet mainosten vaikutuksia ja tietävät, kuinka saada ihmiset haluamaan itselleen lisää asioita. Eräs tehokas keino on laittaa mainoksiin julkkiksia, sillä ihmiset ihailevat heitä ja haluavat ehkä olla samanlaisia kuin idolinsa. Nuoriin ja lapsiin yritetään vedota mainoksilla, joissa esiintyy iloisia ja kauniita samanikäisiä. Nykyään mainoksen alussa yritetään saada katsojan huomio jollakin hausalla tarinalla. Usein

vasta lopussa selviää, mitä tuotetta mainostettiin. Mainoksilla yritetään saada aikaan ihmisille mukavia tunteita ja välttämättä itse tuotteesta kerrotaan hyvin vähän. Mainonta ei kuitenkaan saa harhauttaa ostajaa.

Tuotesijoittelu

Tuotesijoittelu on sitä, kun elokuvassa tai sarjaohjelmassa näytetään katsojille tiettyjä tavaroita. Elokuvan hahmo käyttää esimerkiksi tietynmerkkistä tietokonetta tai puhelinta tai juo tiettyä limsaa. Myös peleissä vilahtelee tuotemerkkejä. Tuotesijoittelu on mainostamista, vaikkei heti sitä huomaisikaan.

Kohdennettu mainonta

Mainosalan tuottoisin keksintö on tällä hetkellä kohdennettu mainonta. Sosiaalisessa mediassa on valtavasti tietoa käyttäjistään, esimerkiksi mistä käyttäjä tykkää, missä asuu ja minkä ikäinen hän on. Tiedot ovat täysin mainostajien hyödynnettävissä. Esimerkki: Menet Facebookiin. Verkkokauppa X:n kengät ilmestyvät uutisvirtaasi. Käyt katsomassa kenkiä X:n sivuilta, ja ne seuraavat sinua ympäri nettiä seuraavat päivät. Saatat nähdä samoja kenkiä somessa, sähköpostissa tai vaikkapa katsoessasi netistä sääennusteita. Tämä on tyypillinen esimerkki mainonnan kohdentamisesta.

Mainostajat voivat myös nykyään hyödyntää tekstiviestejä ja paikannuspalveluja. Uusimmat sovellutukset syöttävät kännykkään kauppojen tarjouksia, kun olet kävelemässä niiden ohi. Uusin mainoskikka on hahmontunnistus. Siinä yhdistyvät kännykän sijaintipalvelu ja tarkat kamerat kaupoissa, jolloin kauppa voi tarjota juuri henkilölle sopivia mainoksia.

Uutinen vai mainos

Mainontaa voi olla toisinaan vaikea havaita muun mediasisällön joukosta. Yleisöllä on oikeus tietää, lukeeko se uutista vai mainosta. Verkossa näiden sisältöjen raja hämärtyy helposti. Uutisia on nykyään kenen tahansa todella helppo tehdä ja julkaista. Oikeat uutiset täytyy kuitenkin perustua tosiasioihin.

Lapsille tarkoitettu mainonta

Lapsille suunnattua mainontaa on rajoitettu. Lapsille tarkoitetuissa mainoksissa ei saa olla pelottavia asioita. Mainontaa alaikäisille tarkkaillaan muuta mainontaa tiukemmin, koska lapsilla ei ole samanlaista kykyä ymmärtää mainoksen tarkoitusta kuin aikuisilla. Alle 15-vuotiaalle ei saa osoittaa henkilökohtaisia mainostekstiviestejä tai puhelinmyyntiä ilman vanhemman lupaa. Tuotesijoittelu lapsille on kiellettyä. Mainosta ei saa upottaa sarjakuvaan, peliin tai puuhasivuun, koska silloin lapsi ei välttämättä ymmärrä, että kyseessä on mainos.

Lisämateriaalia: Pikseliukkoja ja virtuaalivaluutaa

Alkuperäinen teksti: Lauri Palsa ja Suvi Tuominen, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Lyhennelmä.

Useimmat verkkopalvelut ovat käyttäjille ilmaisia, vaikka palvelun taustalla olisikin kaupallinen taho. Tällöin palvelun ylläpitäjä ansaitsee rahaa mainoksilla tai lisäominaisuuksien myynnillä. Sisällöt voivat olla myös kokeilujakson ajan ilmaisia, minkä jälkeen tuotteen käyttäminen muuttuu maksulliseksi. Myös maksamalla tietyn summan voi päästä eroon mainoksista tai maksamalla voi hankkia peleihin uusia ominaisuuksia. Peleissä oikea raha vaihdetaan yleensä virtuaalirahaan.

Lapset ja nuoret käyttävät rahaa pääasiassa kolmella eri tavalla verkossa:

- Kuukausimaksut verkkopeleihin, musiikkipalveluihin ja verkkoyhteisöihin
- Ostokset peleissä ja verkkopalveluissa esim. vaate pelihahmolle tai lisäkenttä peliin

- Mobiilipelit ja sovellukset

Uutisia ja nettisivuja mainonnasta

Opetusmateriaalia mainonnasta:

<http://mediametka.fi/opetusmateriaalit/muu-opetusmateriaali/mainonta/>

Mainonnan tehokeinoja:

<http://epaper.fi/read/3228/QLuHdDu4>

Kohdennettu mainonta:

<https://yle.fi/uutiset/18-132628>

Mainonnan eettinen neuvosto:

<https://kauppakamari.fi/lautakunnat/men/>

Markkinointi alaikäisille:

<https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/aihekohtaiset/alaikaiset-markkinointi-ja-ostokset/>

Liian pelottava mainos lapsille:

<https://yle.fi/uutiset/3-9826105>

Nuorten tekemä video piilomainonnasta ja tuotesijoittelusta:

https://www.youtube.com/watch?v=rFiKz_YSpYs&index=4&list=PLc-oeAnc5vm-kRX2G_poM0WXJW3ote1AD

Tehtäviä

1. Missä kaikkialla voit törmätä mainoksiin?
2. Mitä tarkoittaa kohdennettu mainonta?
3. Miksi lapsille tarkoitettua mainontaa rajoitetaan?

4. Mainoslauseet jäävät helposti mieleen. Muistatko, mitä tuotteita näillä mainoslauseilla myydään? Mitä muita mainoslauseita muistat?
 1. Se nyt vaan on tyhmää maksaa liikaa
 2. Hyvä ruoka parempi mieli
 3. Äitien tekemää ruokaa
 4. Yhden pysähdyksen taktiikalla
 5. Niin hyvää ettei sanotuksi saa
5. Ota mainos lehdestä tai netistä ja tarkastele sitä: Kenelle mainos on tarkoitettu? Mitä mainonnan tehokeinoja on käytetty?
6. Katso jokin sarjan jakso tai elokuva (ei piirretty) ja etsi siitä tuotesijoittelua. Mitä löydät?
7. Tee mainosvideo tai lehtimainos. Voit mainostaa keksittyä tai olemassaolevaa tuotetta. Mieti, kuka olisi mainoksen kohdeyleisö. Käytä avuksesi nettisivua: Mainonnan tehokeinoja.

4. Ostopäätös on valinta

Mitkä tekijät vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?

Kaupat ovat pullollaan erilaisia tuotteita, joiden seasta voi olla vaikeaa löytää juuri se oikea tuote, joten millä perusteella tuote valitaan ja ostetaan? Meillä jokaisella on omat ostopäätöksiin vaikuttavat tekijänsä. Nämä tekijät voivat olla joko sisäisiä tai ulkoisia, tiedostettuja ja tiedostamattomia.

Sisäiset ja ulkoiset ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Sisäisiä ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa, ikä, elämänvaihe, sukupuoli, elämäntyyli ja rotu. Esimerkiksi perheellisellä voi olla vähemmän rahaa käytössä kuin yksineläjällä ja vanhemmalla ihmisellä mahdollisuus kuluttaa enemmän kuin nuorella. Ostopäätökseen vaikuttavat myös useasti tunneperäiset asiat ja elämäntyyli. Asiakas saattaa tehdä ostopäätöksensä tuntemusten, asenteiden ja uskomusten perusteella.

Suurin osa kuluttajista on brändiuskollisia tavalla tai toisella, ja brändi luo kuluttajalle tietynlaisen mielikuvan tuotteesta. Asiantuntijan vaikutus on yleensä erittäin suuri tekijä ostopäätöksen tekemisessä. Tuote ei osaa puhua, joten asiantuntijan .neuvoja ja vinkkejä arvostetaan. Hinnan vaikutus ostopäätökseen on merkittävä. Hinta ei aina ole tärkein ostopäätökseen vaikuttava tekijä, vaan se saattaa olla yhtä hyvin osaavan asiantuntijan myyntipuhe. Tuotepakkauksen ulkonäöllä on merkittävä osuus kuluttajan ostopäätökseen. Pakkauksen koko, väri, käytettävyys ja materiaali ovat monelle kuluttajalle tärkeitä valintakriteerejä.

Luomu

Mitä luomu on?

Luonnonmukaisen tuotannon tavoitteena on tuottaa maataloustuotteita valmistusmenetelmin, jotka eivät ole haitallisia ihmisten, eläinten, kasvien tai ympäristön hyvinvoinnille ja terveydelle. Samalla edistetään luonnon monimuotoisuutta sekä luonnonvarojen suojelua.

Luomukasvien viljelyssä käytetään eloperäisiä lannoitteita sekä monivuotista viljelykiertoa eri kasvilajeja vuorotellen. Teollisia lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita ei saa käyttää. Kotieläintuotannossa huomioidaan eläinten hyvinvointi ja lajikohtaiset käyttäytymistarpeet sekä rehun luonnonmukainen tuotanto.

Luomun tunnistaa merkistä

Luomutuotteen tunnustat EU:n Eurolehti-tunnuksesta, jonka käyttö on pakollista kaikissa EU:n alueella tuotetuissa ja pakatuissa luomutuotteissa. Merkkiä saa käyttää jalostetuissa elintarvikkeissa, mikäli vähintään 95 % maatalousperäisistä raaka-aineista on luonnonmukaisesti tuotettuja. Suomessa tuotettu elintarvike voi myös saada hakemuksesta Luomuliiton Leppäkerttu-tunnuksen.

Eläinkokeet

Eläinkokeiden päätavoitteet

Eläinkokeiden päätavoitteet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään.

1. Sairauksien luonteen selvittäminen ja sitä kautta lääkkeiden tai muiden hoitojen kehittäminen.
2. Lääkkeiden ja muiden kemikaalien turvallisuuden varmistamiseen,
3. Pyritään lisäämään ymmärrystä ihmisen ja eläinten elintoiminnoista eli fysiologiasta.

Eläinkokeiden kohteet

Yleisimmin koe-eläin on kala tai hiiri. Muita koe-eläimiä ovat rotta, kaniini, marsu ja koira. Tärkeimpiä eläimillä testattavia asioita ovat lääkkeet, rokotteet, kodin kemikaalit, tuholaismyrkyt, erilaiset sairauksien hoitomenetelmät sekä leikkaustekniikat. Ruoan lisäaineiden tai ihmisiin mahdollisesti kulkeutuvien kemikaalien vaikutuksia testataan myös.

Eläinkokeita alettiin tehdä 1800-luvun puolessa välissä. Suomessa käytettiin eläinkokeisiin vuosina 2009-2011 vuosittain noin 100 000 eläintä. Saman verran eläimiä käytettiin tutkimukseen. Tämä tarkoittaa pelkkää eläimen tappamista hyväksytyllä tavalla esim. kudoksien ottamista varten. Koirat pitää Suomessa lain mukaan kasvattaa tähän tarkoitukseen.

Eläinkokeita on pyritty vähentämään kehittämällä soluviljelmien käyttöä koe-eläinten sijaan.

Kosmetiikka ja eläinkokeet

EU on kieltänyt eläinkokeiden käytön kosmetiikassa. Vielä ei tiedetä, aiheutuuko tästä esimerkiksi syöpää aiheuttavien kemikaalien lisääntyminen kosmetiikassa, joka ei käsitä ainoastaan kauneudenhoitoaineita, vaan myös esimerkiksi hammastahnat, saippuat, sampoot, ja aurinkovoiteet.

Eläinkokeiden arvostelua

Eläinten oikeuksien puolustajat vastustavat kiivaasti eläinkokeita niiden aiheuttaman kärsimyksen takia. Kiistanalaisimpia ovat kosmetiikalle tehtävät eläinkokeet.

Hinnan määräytyminen

Markkinataloudessa tuotteen hinta määräytyy tarjonnan ja kysynnän perusteella: paljonko tuotetta tai palvelua on tarjolla ja kuinka monet ja kuinka paljon ihmiset sitä haluavat.

Jos appelsiineja on tarjolla enemmän kuin niitä ollaan vailla, myyjä laskee appelsiinien hintaa niin paljon, että saa ne kaupaksi. Jos taas appelsiinisato on jäänyt huonoksi ja appelsiinit uhkaavat loppua, niiden hinta nousee – tosin vain siinä tapauksessa, että kuluttajat haluavat niitä ostaa. Elleivät appelsiinit ylipäättään kiinnostaa, hinta jää yhä alas.

Yksinkertaistettuna myyjät haluavat saada myymistään tuotteista mahdollisimman paljon rahaa, ostajat taas haluavat ostaa mahdollisimman halvalla. Ostopäätöksiin vaikuttavat kuitenkin myös muut tekijät, esimerkiksi tuotteen edustamat arvot tai status.

luomutuotteiden merkit

<http://luomu.fi/ruoka/luomumerkit/>

Tämä on luomua

<https://www.youtube.com/watch?v=5MuRLy3v11o>

Eläinsuojelujärjestöjä

<https://www.sey.fi/>

<https://oikeuttaelaimille.fi/>

<http://animalia.fi/>

Tehtäviä

1. Ota selvää, miksi riistanlihaa ei saa myydä luomutuote-merkinnällä.
2. Kirjoita eläinkokeiden hyviä ja huonoja puolia.
3. Mitkä seikat vaikuttavat kuluttajan ostopäätökseen?
4. Tee mainos, jolla yrität myydä kuluttajille luomutuotetta tai ilman eläinkokeita tuotettua tuotetta. Voit työskennellä pienessä (enintään 4 oppilasta), parin kanssa tai yksin. Mainos voi olla video, äänitallenne tai kuva+teksti.

5. Ostopäätös on valinta II

Kestävä kehitys

Mitä on kestävä kehitys

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestokykyyn. Kansallisten toimien lisäksi kansainvälinen yhteistyö on hyvin keskeisessä asemassa pyrittäessä ekologiseen kestävyYTEEN.

Kuva: YHA kuvapankki, Laura Oja

Ekologisen kestävyYDEN kannalta keskeistä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen. Sen mukaan ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimien lykkäämistä ei voi perustella täyden tieteellisen näytön puuttumisella. Ennen toimiin ryhtymistä arvioidaan riskit, haitat ja kustannukset. Muita tärkeitä periaatteita ovat haittojen synnyn ennalta estäminen ja haittojen torjuminen niiden synty lähteillä. Lisäksi haittojen kustannukset peritään mahdollisuuksien mukaan niiden aiheuttajalta.

Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen.

Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa myös kohtaamaan vastaan tulevia uusia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystoimenpiteitä.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Yhä jatkuva väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyden haasteita. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainväliseltä yhteisöltä.

Kansalaisten perushyvinvointi on yksi tärkeä edellytys ekologisen kestävyden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle.

Reilu kauppa - fair trade

Reilulla kaupalla tavoitellaan maailmaa, jossa kehitysmaiden viljelijöillä ja työntekijöillä on mahdollisuus turvattuun ja kestäväan toimeentuloon sekä mahdollisuus päättää itse omasta tulevaisuudestaan.

Reilu kauppa tähtää köyhyyden vähentämiseen kaupan avulla.

Reilua kauppaa tukeva kansanliike läpäisee suomalaisen yhteiskunnan. Siihen kuuluu yrityksiä, yhteisöjä ja kulutusjärjestöjä tekeviä kansalaisia.

<http://www.reilukauppa.fi/etusivu/>

Hyvää Suomesta

Hyvää Suomesta -merkki on suomalaisten elintarvikkeiden alkuperämerkki. Tuttu tuotemerkki tai valmistajan nimi ei välttämättä kerro ruuan alkuperästä. Kun haluat ruokaa omasta maasta, valitse tuotteita, jotka on varustettu Hyvää Suomesta -merkillä.

Hyvää Suomesta -merkillä varustettu elintarvike on valmistettu Suomessa, suomalaisista raaka-aineista. Kaikki liha, kala, muna ja maito ovat kaikissa tuotteissa 100 % suomalaisia.

Tunnettu ja arvostettu

Merkki tunnetaan hyvin ja sillä merkityjä elintarvikkeita pidetään turvallisina ja laadukkaina. Gallup Elintarviketiedon vuonna 2015 tekemän tutkimuksen mukaan merkin tunnistaminen on 100 %, eli kaikki aikuiset tietävät merkin. Hyvää Suomesta -merkin imagossa korostuu ennen kaikkea suomalaisuus, luotettavuus, suomalaisia työllistävä vaikutus ja turvallisuus.

Hyvää Suomesta -merkki voi olla pakkauksessa joko pyöreän muotoinen tai Ruokaa omasta maasta -tunnuksen kanssa. Merkin sisältö on molemmissa sama.

Kestävä kehitys

<https://www.youtube.com/watch?v=tV1e1ZOSNTY>

Joutsenmerkki

Pelasta maailmaa vähän joka päivä

Joutsenmerkki eli pohjoismainen ympäristömerkki kertoo puolueettomasti tuotteen ja palvelun ympäristöystävällisyydestä – tuotteen turvallisuutta ja laadukkuutta unohtamatta. Se ohjaa meitä

vastuulliseen, ympäristön paremmin huomioivaan kuluttamiseen.

Joutsenmerkki tekee hyvien valintojen tekemisen helpoksi. Merkki löytyy vain ympäristön ja terveyden kannalta parhaista tuotteista ja palveluista.

Joutsenmerkin voi löytää esimerkiksi wc- ja talouspapereista, puhdistusaineista, ajoneuvon polttoaineista, siivousvälineistä, huonekaluista, maaleista jne. Myös palvelut, kuten hotellit, painolaitokset, siivouspalvelut ja autopesulat, voivat saada Joutsenmerkin.

Jotta tuote tai palvelu voi saada Joutsenmerkin, sen on täytettävä Joutsenmerkin kriteerit. Kriteerit on laadittu lähes 60 eri tuote- tai palveluryhmälle. Kriteerit perustuvat elinkaariajatteluun.

Joutsenmerkki Suomen tunnetuin ympäristömerkki ja viidenneksi arvostetuin brändi yli tuhannen brändin joukosta. Joutsenmerkittyjä tuotteita on Suomessa noin 10 000.

Reilu kauppa - fair trade

FAIRTRADE

0 kommenttia

Lapsityövoima

<https://www.youtube.com/watch?v=JVPASIC83wA>

Ekovelkapäivä

Earth Overshoot Day on laskennallinen vuodenväli, jolloin ihmiskunnan kulutus ylittää Maan ekosysteemin vuotuisen kestävä biologisen tuotannon. Tuona päivänä ihmiset ovat siis kuluttaneet sen, mitä maapallo pystyy vuoden aikana tuottamaan ja loppuvuosi kulutetaan "velaksi". Ekovelkapäivän laskee Global Footprint Network ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen ja Maan biokapasiteetin perusteella.

Esimerkkipäivämääriä:

1970: 23. joulukuuta
1980: 3. marraskuuta
1990: 13. lokakuuta
2000: 4. lokakuuta
2010: 28. elokuuta
2017: 2. elokuuta

Tehtäviä

1. Lue liite "**Eko-Elmerin uudet naapurit**". Suunnittele kaverisi kanssa vähäjätteiset ekosynttärin. Kerro niistä. Piirrä ja väritä kuvia.
2. Pohdi omia kulutustottumuksiasi. Mieti ja listaa keinoja vähentää omaa kulutusta.
3. Mitä hyvään ja kestäväan kuluttamiseen liittyviä merkkejä tiedät?

Liitteet:

 [Eko-Elmerin uudet naapurit.odt](#)

6. Mihin yrityksiä tarvitaan?

IHMISET JA YRITYKSET TARVITSEVAT TOISIAAN

Ihminen ei tule toimeen ilman tiettyjä asioita. Ihminen tarvitsee elääkseen ainakin ruokaa ja juomaa. Olemme lukeneet historian tunneilla siitä, kuinka ihmiset mm. valmistivat erilaisia tarvikkeita (aseita, astioita, työkaluja) itse. Nykyään ihmiset eivät juuri valmista mitään. Emme esimerkiksi tee itsellemme kenkiä, sillä ne voi ostaa helposti kaupasta.

Koska ihmiset haluavat ostaa tavaroita, on syntynyt yrityksiä, jotka myyvät niitä. Jos kukaan ei ostaisi mitään, ei kukaan myöskään myisi mitään.

MARKKINOILLA OSTETAAN JA MYYDÄÄN

Aikaisemmin markkinat oli kaupungissa järjestetty tapahtuma, jossa kaikenlaisten tavaroiden ostajat ja myyjät tapasivat toisensa. Mutta mitä markkinoilla nykyään tarkoitetaan?

Nykyään markkinat eivät ole enää mikään varsinainen paikka, sillä kauppaa voi käydä missä vain. Tavallinen kauppakeskus on hyvä esimerkki markkinoista, koska siellä kohtaa toisensa suuri joukko ihmisiä, jotka haluavat ostaa ja myydä. Internet on myös iso markkinapaikka. Siellä on yrityksiä, jotka kauppaavat erilaisia asioita. Ja ihmisiä, jotka haluavat ostaa myytävänä olevia tuotteita.

Nykyään ihmisillä on varaa ostaa myös kaikenlaista kivaa, mutta hengissä pysymisen kannalta tarpeetonta tavaraa. Pysymme aivan hyvin hengissä, vaikka emme esimerkiksi söisikään karkkia.

Mainostamalla yritykset yrittävät saada lisää ostajia. Ihmiset eivät kuitenkaan osta mitä tahansa. Yrittäjä voi sanoa myyvänsä vaikka auringonvaloa pussissa, mutta kauppa tuskin kävisi. Yrittäjän on siis aina mietittävä tarkkaan, mitä ihmiset haluaisivat ostaa.

MUISTA NÄMÄ!

- * Yritykset myyvät tuotteita, joita ihmiset haluavat ostaa.
- * Myyjät ja ostajat kohtaavat markkinoilla.
- * Yritys mainostaa tuotteitaan, jotta se saisi niille lisää ostajia.

OTA SELVÄÄ!

Tehtävä 1

Minkälaisia asioita ihminen tarvitsee pysyäkseen hengissä?

Tehtävä 2

Miksi yritykset valmistavat paljon muitakin kuin vain tarpeellisia asioita?

Tehtävä 3

Mitä tarkoittaa sana *markkinat*?

Tehtävä 4

Keksi asioita, joita tarvitaan vain tiettyyn aikaan vuodesta.

Tehtävä 5

Anna esimerkkejä peleistä, joissa pelaajat ostavat ja myyvät toisilleen joitain.

7.-8. Yrittäjävierailu + keskustelua

Yrittäjävierailut

Viikolla seitsemän luokassa kävi kaksi yrittäjää kertomasta yrittäjänä olemisesta.

Ensimmäinen vierailija oli jo pidempään yrittäjänä toiminut henkilö. Heidän yritys työllistää noin 150 henkeä. Yritys toimii rakennusalailla.

Toinen vierailija on ollut yrittäjänä noin puoli vuotta. Hänen yrityksensä tarjoaa hoito-, hoiva- ja terveystalveluja ikääntyneille ihmisille.

Yhteinen tehtävä oppitunnille

Käydään luokan kanssa keskustellen läpi yrityksen perustamispolku.

Samalla kerrataan asioita, joita tulee ottaa huomioon yritystä perustaessa.

Perustamispolku löytyy osoitteesta: [Yrityksen perustamispolku](#)

Pohdittavaa

Pohdi, millaisia neuvoja yrittäjät antoivat. Mitä sellaisia neuvoja he antoivat, joita voi yhdistää jokaisen elämään?

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	Yritys A	Yritys B
LIKEVAIHTO	_____	_____
Materiaalit ja palvelut		
Aineet ja tarvikkeet	_____	_____
Ulkopuoliset palvelut	_____	_____
Henkilöstökulut		
Palkat	_____	_____
Henkilösivukulut	_____	_____
Poistot ja arvonalentumiset	_____	_____
Liiketoiminnan muut kulut	_____	_____
LIKEVOITTO	_____	_____
Rahoitustuotot ja -kulut	_____	_____
VOITTO ENNEN VEROJA	_____	_____
Tuloverot	_____	_____
TILIKAUDEN VOITTO	_____	_____

Lukuvuosi 2018-2019 / luokka neljä

Ympäristöoppi

Ympääminen liittyviä linkkejä

Euroopan maantieto

Karttatehtäviä

Karttoja

Pikakartta

Lukuvuosi 2017-2018 / luokka kuusi

Jäljillä 6 Jakso 5

Ohje ryhmätyöhön

Luokasta muodostetaan viisi viiden hengen ryhmää. (Yhdessä ryhmässä on 4 oppilasta)
 Ryhmä tekee oman aiheen sivuille kattavan koonnin kyseisestä aiheesta ja kirjaa sinne myös tehtävät.
 Sivuille tulee määritellä avainsanat, antaa esimerkki eläimiä, kertoa eläinryhmän tuntomerkit (ulkonäkö, lisääntyminen, hengitys...). Myös kuvia pitää sivuilta löytyä. Kuvat voidaan piirtää itse ja ottaa siitä valokuva tai etsiä kuvat internetistä (muista käyttää tarkkennettua hakua ja määritellä käyttöoikeudet).

Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3	Ryhmä 4	Ryhmä 5
Kalat	Linnut	Matelijat	Nisäkkäät	Sammakkoeläimet
Iida	Ciia	Ona	Vilja	Olivia
Venla	Inka	Erica	Vilma	Saara
Jessika	Rasmus V	Helmi	Petra	Taneli
Eetu	Juho	Lenni	Nemo	Veeti
Rasmus S	Jesse	Nico	Atte	

Kalat

Avainsanat

Kidus: Kalat hengittävät kiduksien avulla eli kidukset ovat kalojen hengityselimet.

Yksinkertainen verenkiertojärjestelmä: Vereen sitoutunut happi kulkee kalan kiduksissa.

Vatsaevät: Kalan alavatsan kummallakin puolella olevat evät.

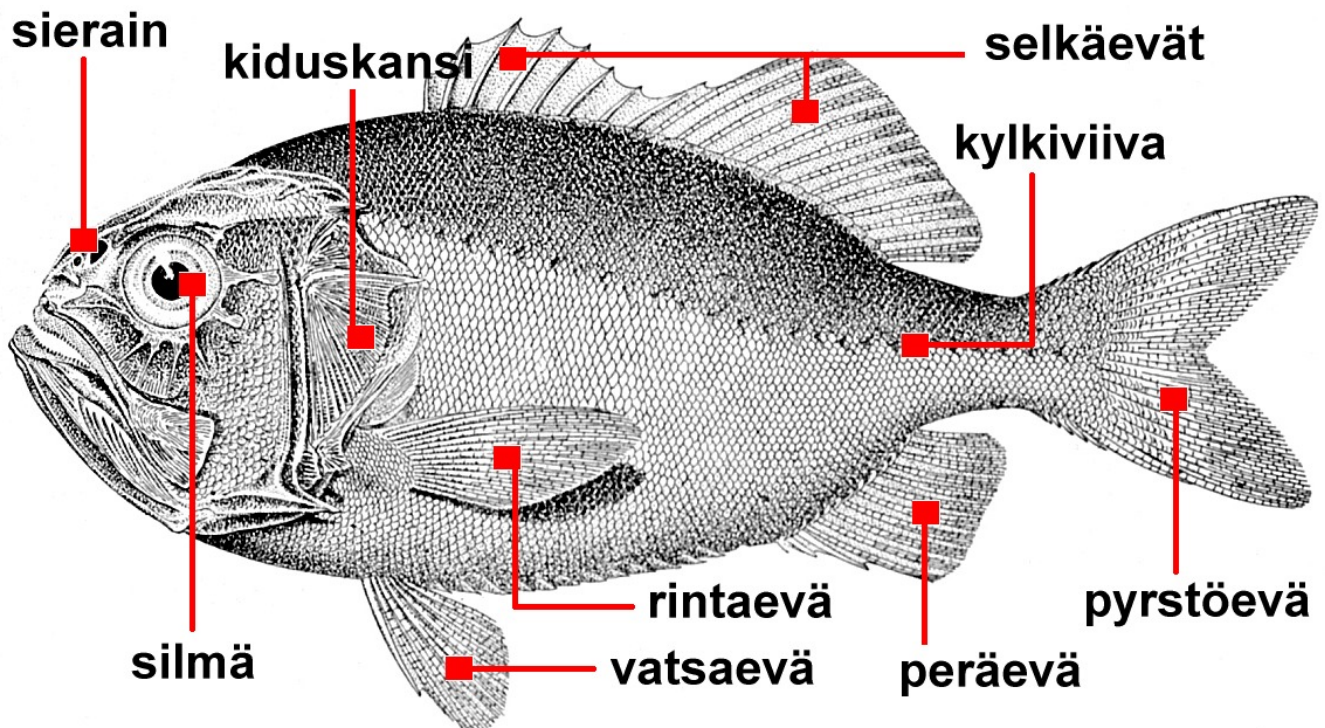
Tärkeitä asioita

- Kalat ovat maailman vanhin selkärankaisten eläinten laji.
- Kalat ovat vesieläimiä, jotka ovat sopeutuneet elämään makeassa ja suolaisessa vedessä.
- Suomen vesissä on vuoteen 2010 mennessä havaittu 103 kalalajia.
- Kalojen lisääntymistä kutsutaan kutemiseksi.
- Koiras hedelmöittää naaraan mätimunat maidin avulla.
- Kaloilla on erilaisia tapoja suojata omia mätimunia syömiseltä.

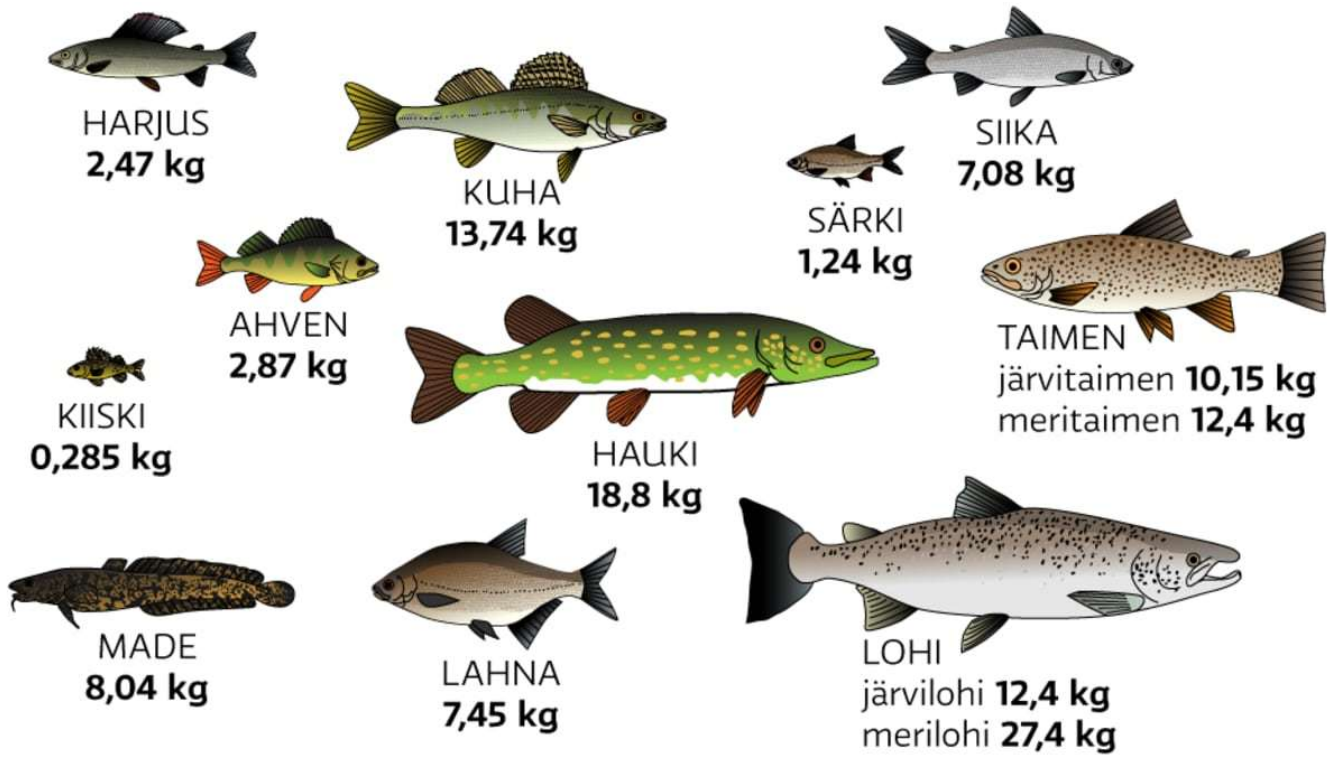
Kotitehtävät

1. Kerro kalojen lisääntymisestä?
2. Milloin kalat ovat kehittyneet?
3. Miten kalat hengittävät?
4. Miten kalojen verenkiertojärjestelmä toimii?

Kalan perusrakenteet

Suomalaisia kaloja

Särki

Kuvassa on särki, joka ui vedessä.

Linnut

Avainsanat

Hapenottokyky: Hengitys- ja verenkiertoelimistön kyky kuljettaa happea.

Höyhenpeite: Tiivis, veden kestävä ja hyvin lämmin.

Tasalämpöinen: On kun eliö pyrkii pitämään ruumiinlämpötilansa samana vaihtelevista olosuhteista huolimattila.

Muuttolintu: On lintu, joka viettää vuoden eri osat eri paikoilla.

Tärkeät asiat

- Lintujen luut ovat kehittyneet dinosauruksista.
- Maailmassa on n. 9 000 lintulajia, joista Suomessa pesii n. 240 lajia.
- Linnuilla on hyvin hauraat luut.
- Linnun höyhenpeitteessä on suuria sulkia ja peitenhöyheniä, sekä kaiken alla on untivia.
- Linnuilla on nopea aineenvaihdunta.
- Linnut lisääntyvät munimalla.
- Munia haudotaan ja varjellaan noin viikosta kolmeen viikkoon.

Lähde: Jäljillä 6

Kotitehtävät

1. Kerro viisi ominaisuutta västäräkistä.
2. Montako lintulajia on nähty Suomessa? Kerro tarkka luku.
3. Mihin västäräkki tekee yleensä pesän?
4. Minkälainen on punakylkirastaan rakenne?

Västäräkki

Västäräkki on pieni lintu.

Höyhenpeite

Höyhenpeite suojaa lintua. (Lue avansanat)

Munat

Linnut syntyvät munista.

Matelijat

Avainsanat

Taantuva eläinrymä: Heitä uhkaa vaino, sopivien elinympäristöjen katoaminen ja liikenne.

Sopeutuneet maaelämään: Ovat oppineet asumaan maalla, ennen asuivat vedessä.

Vaihtolämpöinen: Lämpötila muuttuu ympäristön mukaan.

Tiivistelmä

Lisääntyminen

Hedelmöitys tapahtuu sisäisesti ja poikaset syntyvät munista. Jotkut hautovat munia, toiset kaivavat kuopat ja antaa auringon lämmittää niitä. Liskoilla ja käärmeillä poikaset voivat syntyä emon sisään.

Ulkonäkö

Matelioilla on suomupintainen nahka. Matelijat luo nahkaansa tietyn aikavälein. Joillain matelijoilla on jalat, joillan taas ei.

Ravinto

Ravintonaan kyy käyttää pikkujyrsijöitä ja sammakkoja. Kangaskäärmeet käyttävät ravintonaan liskoja ja jopa muita käärmeitä. Useat käärmeet syövät myös linnunmunia. Sisiliskot saalistavat hyönteisiä.

Lähteet: Peda.net, Pisara 6 oppikirja kpl 25 ja wikipedia

Kotitehtävät

Kotitehtävät

1. Mitä yhteistä on sammakkoeläimillä ja matelioilla?
2. Mitä ovat mateliat?
3. Ota selvää mitä matelioita Suomesta löytyy (mainitse ainakin viisi)

kyy

Kyy elinympäristössään.

Sisilisko

Nisäkkäät

Avainsanat

Maitorauhaset

Avoeritteinen rauhanen, joka kuuluu ihon rauhasiin.

Sisäinen hedelmöitys

Hedelmöitys, jossa uros suihkuttaa tai siirtää siittiöt naaraan sisään ja tämän jälkeen naaraassa tapahtuu hedelmöittyminen.

Talvihorros

Talven yli kestävä uni, jossa nisäkkään normaali ruumiinlämpö laskee.

Talvilepo

Talven yli kestävä uni jossa nisäkkään normaali ruumiinlämpö ei muutu.

Tasalämpöinen

Eliö, joka pyrkii pitämään ruumiinlämpönsä samana ympäristöstä välittämättä.

Toisenvarainen

Eliö, joka ei pysty tuottamaan itsekseen tarpeeksi energiaa.

Nisäkkäät

Nisäkkäät ovat selkärankaisia eläimiä, jotka syntyivät 200 miljoonaa vuotta sitten. Nisäkkäät ovat lintujen tavoin myös tasalämpöisiä. Niillä on hyvin kehittyneet aistit ja ne omistavat tehokkaan hengitys- ja verenkiertoelimistön.

Nisäkkäät syntyvät naaraan kohdussa toisin kun muut eliökunnat. Yleisimmin, kun poikanen on syntynyt emo imettää sitä sen maidolla. Tämä ei kuitenkaan päde jokaiseen nisäkkääseen.

Tunnetuimmat nisäkäslajit ovat lepakot, valaat, petoeläimet, jyräjät, sorkka- ja kavioläimet.

Nisäkkäille yleistä on karvapeite, kaksi niskanikamaa, pallea, nelilokeroinen sydän, maitorauhaset ja nisät.

Osa nisäkkäistä vaipuvat talvihorrokseen. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi siili, lepakko ja hiiret. Nisäkäs, joka vaipuu talvihorrokseen ei ole sama asia, kun nisäkäs, joka vaipuu talvilepoon. Horroksessa nisäkkään ruumiinlämpö laskee, kun taas levossa se ei muutu. Tapauksia nisäkkäistä, jotka vaipuvat talvilepoon ovat esimerkiksi karhu ja mäyrä.

Nisäkkäät tarvitsevat muita eliökuntia enemmän ravintoa heidän tasalämpöisyytensä takia.

Nisäkkäät ovat toisenvaraisia. Toisenvaraisuus tarkoittaa, että ne eivät itse pysty tuottamaan omaa energiaansa vaan joutuvat hankkimaan ravintonsa muilla tavoin.

Lähde: Wikipedia, Peda.net, Luontoportti ja Helmieläimet

Kysymykset

Mitä nisäkkäät ovat?

Mitkä ovat nisäkkäiden ominaispiirteitä?

Milloin nisäkkäiden kehitys alkoi?

Miten nisäkkäät lisääntyvät?

Kerro esimerkkejä yhden nisäkäslajin ravinnosta?

Selitä talvilevon ja talvihorroksen ero?

Kettu

Kettu on koiraeläin, joka on yksi maailman levinneimpiä petoeläimiä.

Matoa syövä kontiainen

Kontiainen eli maamyyrä on maan alla elävä hyönteissyöjä.

Jänis

Jänis on lyhyen ja pörröisen hännän omistava jäniseläimiin kuuluva eläin.

Sammakkoeläimet

Avainkäsitteet

- * naaras: naispuolinen sammakkoeläin.
- * koiras: miespuolinen sammakkoeläin.
- * sammakkoeläin: nelijalkainen selkärankainen matelia, joka elää vedessä ja maalla.

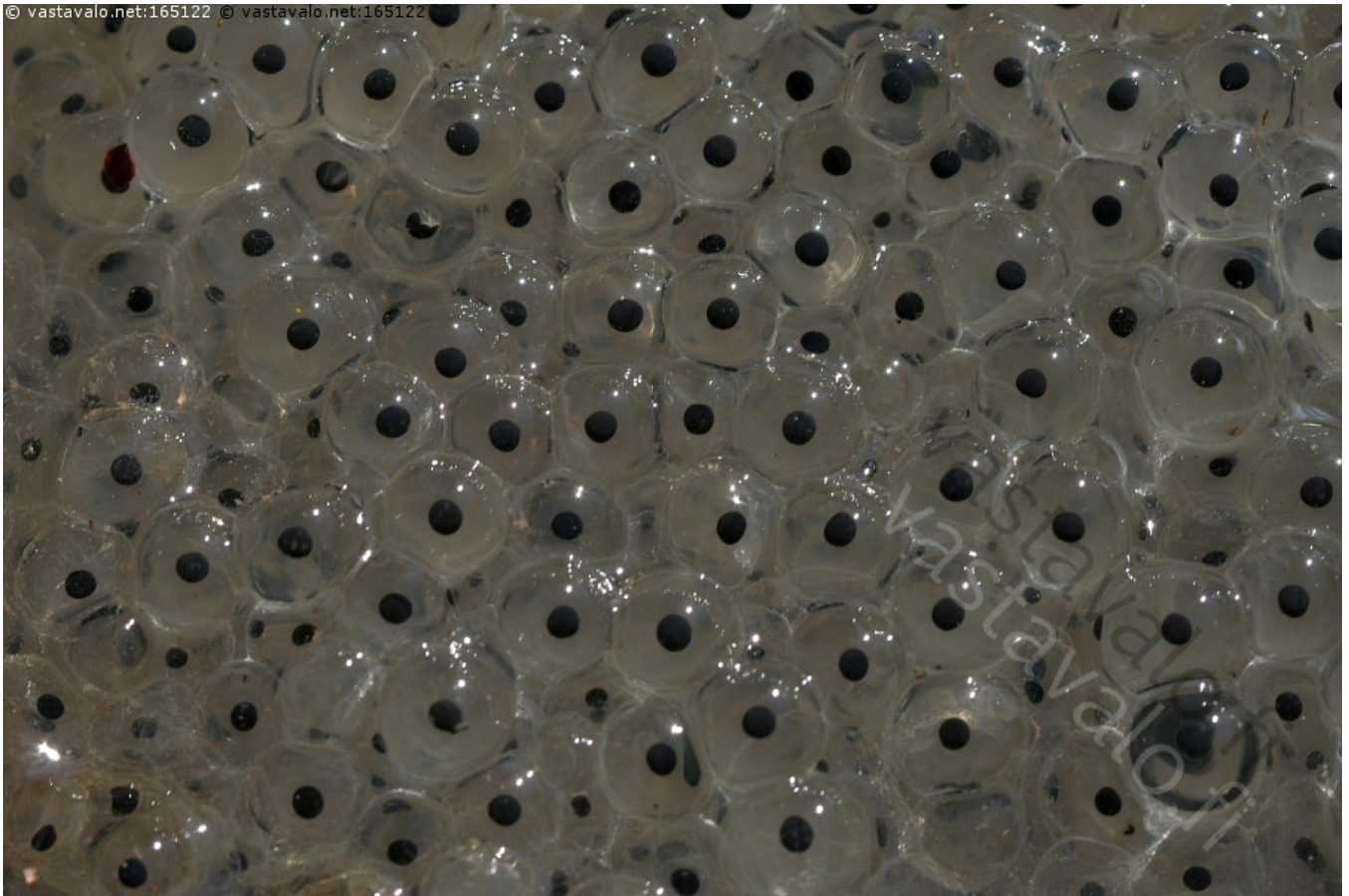
tärkeät asiat

- *Sammakkoeläimet lisääntyvät aina vedessä, naaras laskee mätinsä, jonka päälle koiras laskee maitinsa.
- *Kaikki muut paitsi mutaliskot ovat lihansyöjiä.
- *Sammakoilla on pitkät sormet ja varpaat. Sammakoiden iho on kostea.
- * Sammakot elävät maalla ja vedessä.
- * Sammakkoeläimet olivat ensimmäisiä selkärankaisia, jotka pystyivät elämään maalla.
- * Sammakkoeläimet ovat uhanalaisia ja kaikki sammakkoeläimet ovat rauhoitettuja Suomessa.

tehtävät

- Mikä on suurin ero kaloihin?
- Mitä sammakkoeläimet tarvitsevat elinympäristökseen?
- Mitä eri sammakkoeläin lajeja Suomessa on?

Sammakonkutu

Suomalainen Mölysamakko

Sammakko

e-Oppi

e-Oppi

<https://peda.net/id/d44f75dc38c>

Uskonto

Avustusjärjestöt

Avustusjärjestöt

Unicef

Mikä UNICEF on ja miksi olemme olemassa?

UNICEF on YK:n lastenjärjestö. Teemme työtä kaikkialla maailmassa heikoimmassa asemassa olevien lasten hyväksi kansallisuudesta, uskonnosta tai poliittisesta vakaumuksesta riippumatta.

UNICEF lyhyesti

- UNICEF (United Nations Children's Fund)
- Perustettu 1946
- Auttoi Suomen lapsia 1947-1951
- Toimii tänä päivänä yli 190 maassa
- Työ perustuu lapsen oikeuksien sopimukseen
- Tehtävänä auttaa heikoimmassa asemassa olevia lapsia

Työ perustuu [YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen](#), jonka tärkein tavoite on perusoikeuksien: [terveyden](#), [koulutuksen](#), [tasa-arvon ja turvan](#) takaaminen kaikille lapsille.

Mitä UNICEF tekee?

Kehitysmaissa UNICEFin maatoimistot suunnittelevat ja toteuttavat kehitysohjelmia yhdessä paikallisten viranomaisten, päättäjien, kansalaisjärjestöjen, yhteisöjen ja perheiden kanssa. Työtä tehdään yhteensä 155 maassa.

Rikkaissa maissa UNICEFin kansalliset komiteat keräävät varoja UNICEFin ohjelmatyöhön ja edistävät lapsen oikeuksien toteutumista kotimaissaan. [Suomen UNICEF ry](#) on yksi 36:sta komiteasta.

UNICEFin tavoitteena on vahvistaa maiden omia järjestelmiä niin, että ne pystyvät pitämään hyvää huolta lapsista.

UNICEF on myös yksi merkittävimmistä hätäaputoimijoista ja auttaa vuosittain noin 280 kriisissä.

Lisäksi UNICEF tekee laajaa tutkimustyötä, arvioi ja edistää lasten etua kansainvälisten sopimusten toimeenpanossa ja päätöksentekokelemissä sekä kehittää lasten elämää parantavia innovaatioita.

Lähde: www.unicef.fi

Amnesty International

Mitä Amnesty tekee?

Me haluamme, että ihmisoikeudet toteutuvat kaikille ja kaikkialla.

Amnesty on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö. Teemme ihmisoikeudet tunnetuiksi sekä tutkimme, paljastamme ja pysäytämme ihmisoikeusloukkaukset joka puolella maailmaa.

Suomen Amnestyn osasto on perustettu vuonna 1967 ja olemme yksi liikkeen varhaisimpia kansallisia toimistoja. Me tuomme päivänvaloon maailmanlaajuiset ja paikalliset ihmisoikeusloukkaukset viipymättä, tehokkaasti ja vaikuttaen.

Liikkeellämme on ollut merkittävä vaikutus:

- kidutuksen kieltämisessä kaikkialla maailmassa
- kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisessa
- kuolemantuomion käytön vähentymisessä

Viimeisen vuoden aikana:

- Joka kolmas osastomme vetoomuksista tuotti tulosta
- Kymmeniä vääriin perustein vangittua mielipidevankia vapautettiin, esimerkiksi Etiopiassa, Venäjällä, El Salvadorissa ja Turkissa.
- Taiwanin ja Australiaan on luotu uusi tasa-arvoinen avioliittolaki
- Chilessä uudistettiin aborttilakia; Irlannissa päätettiin kansanäänestyksestä aborttilain uudistamiseksi.
- Palmuöljy-tutkimuksemme pakotti työolosuhteiden parantamiseen Indonesiassa

Lähde: www.amnesty.fi

Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset toimii lasten oikeuksien puolesta parantaakseen lasten elämää kaikkialla maailmassa. Tämä tapahtuu laadukkaan ammatillisen työn, lapsipoliittisen vaikuttamisen ja auttamisen kautta.

Pelastakaa Lapset on osa maailmanlaajuisista [Save the Children](#) -liikettä, joka toimii noin 120 maassa. Tavoitteenamme on maailma, jossa jokaisella lapsella on oikeus elämään, koulutukseen ja suojeluun.

Pelastakaa Lapset on perustettu vuonna 1922, jolloin tasavallan presidentin puoliso Ester Ståhlberg ryhtyi hankkimaan kasvatuskoteja kansalaissodan sotaorvoille. Ester Ståhlberg muotoili järjestön tunnuslauseen ”jokaisella lapsella on oikeus kasvaa hyvässä kodissa”.

Nykyään Pelastakaa Lapset tekee edelleen työtä heikoimmassa asemassa olevien lasten hyväksi vaikuttamalla yhteiskunnan asenteisiin lapsia kohtaan, edistämällä lasten henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä auttamalla katastrofeista ja kriiseistä kärsiviä lapsia kaikkialla maailmassa.

Pelastakaa Lapset on voittoa tavoittelematon suomalainen kansalaisjärjestö, joka pyrkii parantamaan koko lapsiväestön asemaa ja edistää lapsen edun toteutumista.

Pelastakaa Lapset rahoittaa toimintansa mm. oman varainhankinnan (keräys- ja myyntitoiminta), lahjoitusten ja yritysyhteistyön kautta, jäsenmaksuista, Raha-automaattiyhdistykseltä sekä kuntien palvelutoiminnan tuotoista.

Lähde: www.pelastakaalapset.fi

Unicef: Meidän oikeutemme

<https://www.youtube.com/watch?v=9--lkbJVhS4&list=PL6ACEEF5085BEBDAB&t=0s&index=33>

Amnesty international - ihmisoikeuksien puolesta

<https://www.youtube.com/watch?v=dmTa8BznIR8>

Pelastakaa lapset - esittelyvideo

<https://www.youtube.com/channel/UCOVKmAyK8pUoNGEiDyoClcQ>

Tärkeitä sivuja

Järjestyssäännöt

Järjestyssäännöt

Nämä järjestyssäännöt ovat voimassa työjärjestyksen mukaisena kouluaikana koulussa, koulun piha-alueella sekä koulun järjestämässä tilaisuuksissa. Myös järjestetyistä koulukuljetuksista johtuva odotusaika lasketaan kouluajaksi.

1. Noudatan liikennesääntöjä ja hyviä tapoja. Laki velvoittaa minua käyttämään pyöräillessä ja mopoilla kypärää sekä varustamaan ajoneuvoni riittävin valoin ja heijastimin.
2. Vältän tarpeetonta ajelua koulun piha-alueella. Jätän polkupyöräni tai moottoriajoneuvoni lukittuna niille varatuille alueille. Näillä alueilla asiaton oleskelu on kiellettyä.
3. Odotan ulkona ensimmäisen oppitunnin alkua. Poistun koulualueelta viivyttelämättä koulupäiväni päätyttyä, kuitenkin viimeistään välitunnin jälkeen.
4. Riisun päähineeni tullessani sisätiloihin viimeistään luokkaan mennessäni. En oleskele sisätiloissa päähine päässäni. Säilytän ulkovaatteeni sekä kenkäni niille varatuissa paikoissa.
5. Tulen ajoissa oppitunnille asianmukaiset varusteet ja välineet mukaan ja kotitehtävät tehtyinä.
6. Käyttäydyn kaikissa tilanteissa kohteliaasti ja toisia kunnioittaen. Noudatan kaikkien koulun aikuisten antamia ohjeita. En käytä loukkaavaa kieltä enkä hyväksy henkistä enkä fyysistä väkivaltaa. Ilmoitan näkemäni kiusaamisen koulun aikuiselle.
7. Arvoesineet ja elektroniset laitteet ovat koulussa omalla vastuullani. Käytän laitteita oppitunneilla opettajan ohjeiden mukaisesti.

8. En harjoita salakatselua enkä -kuuntelua teknisiä apuvälineitä käyttäen. En julkaise asianmukaisiakaan tallenteita ilman kohteen lupaa.
9. Vietän välituntini rajatulla koulualueella lukuun ottamatta sisätiloissa järjestettyä välituntitoimintaa.
10. Huolehdin omalta osaltani koulualueen ja luokkien siisteydestä. Käytän välineitä ja materiaaleja huolellisesti ja säästeliäästi. Kysyn aina luvan koulun välineistön tai toisten oppilaiden tavaroiden lainaamiseen. Ilmoitan sattuneesta vahingosta välittömästi koulun henkilökunnalle.
11. Ruokailen hyvien tapojen ja annettujen ohjeiden mukaisesti.
12. Tupakointi ja kaikkien päihteiden käyttö ja kouluun tuominen sekä energiajuomien nauttiminen on kiellettyä.
13. Tulentekovälineiden, teräaseiden ja muiden turvallisuutta vaarantavien välineiden ja laitteiden kouluun tuominen on kielletty.

Näiden järjestyssääntöjen rikkomisesta rangaistuksiani ovat nuhtelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus tai määräaikainen koulusta erottaminen (POL 36§). Korvaan tahallaan aiheuttamani vahingot. Huonon käytöksen ja vahingonteot voin korvata myös sovittamalla tekoni työtehtävillä.

Järjestyssäännöt + pelisäännöt

JOKIVARREN KOULUN JÄRJESTYSSÄÄNNÖT JA NIITÄ TARKENTAVAT PELISÄÄNNÖT HENKILÖKUNNAN KÄYTTÖÖN

Nämä järjestyssäännöt ovat voimassa työjärjestyksen mukaisena kouluaikana koulussa, koulun piha-alueella sekä koulun järjestämissä tilaisuuksissa. Myös järjestystyistä koulukuljetuksista johtuva odotusaika lasketaan kouluajaksi.

Järjestyslain mukaan koulun järjestyssäännöt tulkitaan ns. järjestysmääräyksiksi. Järjestysmääräyksessä tulee näkyä voimassaoloalue ja -aika. Yksinkertaistetusti voidaan todeta, että koulun toimivalta alkaa oppilaan ensimmäisen opitunnin alkaessa kun kellot soivat sisään ja päättyy kun oppilas poistuu koulupäivän päätyttyä koulun pihalta. Lisäksi toimivaltaan kuuluvat tietyt kaikki koulun tapahtumat sekä kouluajan jälkeiset aktiviteetit (läksykerho, odotustunti, kerhot...).

Oppilas voi häiritä opetusta monin eri tavoin. Yleistä on että erilaisten lelujen tai laitteiden käyttäminen tunnilla taikka välitunnillakin aiheuttaa häiriötä. Esine, jota oppilas käyttää luvatta ja/tai häiritsevästi voidaan ottaa tilapäisesti oppilaalta työrauhan palauttamiseksi, erityisesti jos oppilas kiellostu huolimatta jatkaa esineen käyttämistä. Vaikka tällöin kajotaankin lyhytaikaisesti oppilaan hallintaan, on muiden oppilaiden oikeus saada opetusta niin tärkeä oikeushyvä, että hallinnan lyhytaikainen loukkaaminen on sallittua. Lisäksi kyseessä on tällöin muutoinkin lähtökohtaisesti kyseessä tilanne, jossa oppilaalle ei aiheudu haittaa, joten useimmiten ei ole edes kysymys kielletystä hallinnan loukkaamisesta. Esine on kuitenkin palautettava viimeistään koulupäivän päättyessä oppilaalle tai tämän huoltajalle.

Poisottamisen tulee aina perustua järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitotarkoitukseen taikka liittyä pakkokeinolaissa säädettyyn jokamiehen kiinniotto-oikeuteen. Mitään esinettä ei saa ottaa oppilaalta pelkästään kurinpitotarkoituksessa pois. Näin ollen esimerkiksi sellainen menettely, että opettaja ottaa oppilaiden omaisuutta haltuunsa ja palauttaa sen esimerkiksi lukuvuoden päätyttyä ei ole sallittu.

1. **Noudatan liikennesääntöjä ja hyviä tapoja. Laki velvoittaa minua käyttämään pyöräilläessä ja mopoillaessa kypärää sekä varustamaan ajoneuvoni riittävän valoin ja heijastimin.**
 - o Järjestyssäännöt eivät voi määrätä koulumatkoista, mutta toki lain olemassaolosta saa ja kannattaa muistuttaa.
 - o Suositus, että vasta 3. luokalta lähtien voi kulkea polkupyörällä kouluun. Yhtenäiseen kohteluun vedoten kyseistä määräystä ei voi kuitenkaan antaa.
 - o Koulun tapahtumissa, kuten pyöräretkillä henkilökunta valvoo liikennekäyttäytymistä sekä pyöräilykypärän käyttöä. Tarvittaessa kypäräksi kelpaa tilapäisesti koulun jääkiekkokypärä.
 - o Koska valvonta voi koitua ongelmaksi, lähtökohtaisesti mopoilla ei siirrytä paikasta toiseen. Joissain tilanteissa mopojen ja polkupyörien käyttäminen voi tuki olla perusteltua, mutta esimerkiksi yhteiset tapahtumat (kirkko tms.) päättävät koululle, joten ajoneuvot voivat hyvin odottaa koululla.
2. **Vältän tarpeetonta ajelua koulun piha-alueella. Jätän polkupyöräni tai moottoriajoneuvoni lukittuna niille varatuille alueille. Näillä alueilla asiaton oleskelu on kiellettyä.**

Poissaoloanomus

Poissaoloanomus

POISSAOLOANOMUS**Jokivarren koulu**

Perusopetuslaki 35§: *Oppilaan on osallistuttava opetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.*

Orimattilan kaupungin sivistystoimen johtosääntö: *Opettaja voi anomuksesta myöntää enintään viiden päivän vapautuksen koulutyöstä. Koulun rehtori voi harkintansa mukaan myöntää pidemmät vapautukset.*

Perusopetuslaki 26§: *Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.*

Huoltaja voi anoa tällä lomakkeella vapautusta koulutyöstä lomamatkan tms. erityisen syyn takia. Anomus toimitetaan **oppilaan omalle opettajalle**, joka päättää lyhyestä vapautuksesta tai antaa suosituksensa pidempää vapautusta varten. Anomus tulee toimittaa vähintään 3vrk etukäteen. Päätöksistä ei ole valitusoikeutta (POL 42§)

Peruskoululaisella on lukuvuodessa korkeintaan 190 koulupäivää, joten varsinaista loma-aikaa on varsin runsaasti. Tästä syystä **lomamatkat toivotaan ajoitettavan koululaisten loma-aikoihin**, jotta koulutyö ei häiriintyisi. **Huoltaja vastaa** erikseen myönnetyn vapautuksen aikana annettujen tehtävien itsenäisestä suorittamisesta. **Oppilas vastaa** tekemättä jääneiden kokeiden suorittamisesta sopimalla niistä opettajien kanssa.

Oppilaan huoltaja täyttää:

Oppilas: _____

Luokka: _____

Anottu loma-aika: _____.20__ - _____.20__

Perustelut: _____

Allekirjoitus: _____

Puhelin: _____

Oppilaan oma opettaja täyttää:

- Myönnän enintään viiden päivän vapautuksen anottuna.
 En myönnä vapautusta anottuna. Perustelu:

- Puollan yli viiden päivän vapautusta.
 En puolla yli viiden päivän vapautusta. Perustelu:

Allekirjoitus: _____

Koulun rehtori täyttää:

- Myönnän vapautuksen anottuna.
 En myönnä vapautusta anottuna. Perustelu:

Allekirjoitus: _____

Ruokalista**Ruokalista**

VIIKOT	RUOKA - VIIKKO	MAANANTAI	TIISSAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
37, 43, 49	1	JAUHELIHA- PERUNASO SELAATIKKO G, K Vihreä kurkkusalaatti Punajuurivileet Kasvisruoka: Härkäpapu- juustolisäus G, K	PINAATTIKEITTO K Kananmuna Paprika-salaatti Banaanit Risiippiirikka 	LIHAMUREKE M, K Perunasose Puolukka-suvos Tomatti-sipuli-pestosalaatti Kasvisruoka: Kasvisjuuripörykät G, M, K	MAKKARAKEITTO G, M, K Kuurkuvileet Tuorejuusto-levite Kasvishedelmä Rouhepala / Moirivillapöytä Kasvisruoka: Keltainen kasvisseleitto G, K	LOHIPASTAVUOKA K Jämsäsaali Salaattisalaatti Tomattikuutio Porkkana-pöytä Kasvisruoka: Tex Mex-voila, G, K
32, 38, 44, 50	2	LIHAKKEITTO G, M, K Lehtisalaatti Paprika Kämmelini Ruisleikki Kasvisruoka: Kasvisborsileitto G, M, K Smetana	PORKKANAPIHVI G, M, K Kermanvillakastike, paprika Keitetyt perunat Itäilänsalaatti Tomattileikit Myslineppari	KOSKENLASKUANKALA G, K Keitetyt perunat Marinoitu kaali-rucola- salaattisalaatti Punajuurikuutio Kasvisruoka: Härkäpapu-ohraat M, K 	TEXMEX BROILERIKASTIKE G, M, K Täysjyväsi Höyrytetty maissi Jämsä-paprika-kurkku- raichosaatti Kasvisruoka: Kasvispörykät G, M Valkosipuli-hermavillakastike	TÄYSIVÄ MAKARONILAATIKKO K Jämsäsaali Tomattikuutio Kurkkukuutio Luumu Kasvisruoka: Moussa, G, K tai Soijamaaronivoila
33, 39, 45, 51	3	HEDELMIINEN BROILERIKASTIKE M, K, G Ohrahelmi Höyrytetty wokkikasvikset Punakaali-mustaherukka-hilloke- jämsäsaali Kasvisruoka: Linsisi-tomaatti bolognese G, M, K	KINKKUKIUSUUS G, K Porikkanaaste Omenakuutio Kasvisruoka: Herkkuvuoka G, K	KALURAHMELMISUURIMOPUORO K Salaattisalaatti G, M, K Maksa-makkara Paprika-salaatti Ruisleipä	HERNEKEITTO G, M, K Porkkana-pöytä Lehtisalaatti Mandariini Perunarieska Kasvisruoka: Tuhtiseleitto G, K	JÄRVIKALAPIHVI G Keitetyt perunat Kermanvillakastike Jämsäsaali Punajuurikuutio Kananmuna-lohko Kasvisruoka: Feta-kasvispöytä G, K
34, 40, 46, 52	4	JUUSTOINEN BROILERIKKEITTO G, K Kurkkuvileet Luumu Rouhepala Kasvisruoka: Linsisi-kasvisleitto G, M, K	UUNIMAKKARA G, M, K Perunasose Jämsäsaali Sinaappileikki Kasvisruoka: Papuriketti G, M, K, tai Soijamaakkara, G, M, Uunijuurekset G, M, K	SITRULUUNAKALA G, K Keitetyt perunat Salaattisalaatti Rettili Herne Omenapala Kasvisruoka: Sienikastike G, K	JAUHELIHAKASTIKE M, K Keitetyt perunat Hedelmiäinen porkkana-aste Kananmuna-rouhe Kauraruusydänleipä Kasvisruoka: Mifukasvishöyry G, K	TOMAATTINEN SPAGETTIPASTOS K Höyrytetty pastasalaatti Juustosalaatti Ruisleikki
35, 41, 47	5	MAKKARAKASTIKE M, K Keitetyt perunat Höyrytetty puutarhinkasvikset Jämsäsaali-kurkkusalaatti Kasvisruoka: Kasviscurry M, K	LÄHIRUOKAPÄIVÄ OHRAJUURIMOPUORO K Mustikkaleitto Pavilinkku Kurkkuvileet Sekavuoka / Ruispala	KIRJOLHOKIUSUUS G, K Höyrytetty maissi Kaali-leipä-pikileikkisalaatti Tomattikuutio Marinoitu sipuli Kasvisruoka: Rieska-kasvislasagne K	KASVISSOSEKITTO G, K Raejuusto Jämsäsaali Hedelmiäinen Risiippiirikka 	JAUHELIHALASAGNETTE K Jämsäsaali-hunajamelonsalaatti Myslineppari Kasvisruoka: Rata-toullivuoka G, K
36, 42, 48,	6	KALASTAJAN KEITTO G, K Kurkkuvileet Lehtisalaatti Päärynä Ruispala Kasvisruoka: Intialainen salaattileitto G, M, K	BROILERIPASTAVUOKA K Kukka-kaali-omena- kurkkusalaatti Kasvisruoka: Juustokuostoyttäri G, K	PUNAINEN POSSUKASTIKE G, K Keitetyt perunat Kaali-leikkisalaatti persikkasalaatti Kasvisruoka: Puutarhinkastike G, K 	KEBABIUSUUS G, K Höyrytetty pastasalaatti Raasteita Vilinjäljet Kasvisruoka: Sienipasta K	KALAPYÖRYKÄT G, M, K Perunasose G, K Jogurttikastike G, K Punajuuri-purjo-omena-salaatti Jämsäsaali-hem-maissi-pastasalaatti Kasvisruoka: Kasviskalkkyleit G, K Ruisleikki

Leirikoulut ja retket

Leirikoulut ja retket

Tälle sivulle kootaan tietoa ja muistoja erilaisista retkistä ja tulevista leirikouluista.

Leirikoulu syksyllä 2017

Leirikoulu

Luokkamme leirikoulu pidetään Anjalan nuorisokeskuksessa 13.9.-15.9.2017. Leirikouluun osallistui 42 oppilasta luokilta 6B ja 6C. Lisäksi mukana oli kaksi opettajaa ja kolme huoltajaa.

Anjalassa vietimme onnistuneen leirikoulun.

Anjalan nuorisokeskus

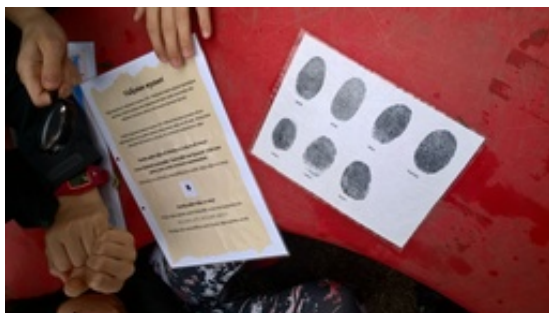
Anjalan nuorisokeskus

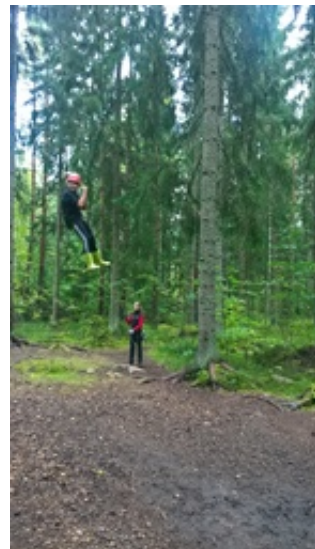
Kuvat

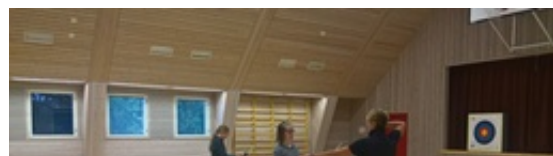
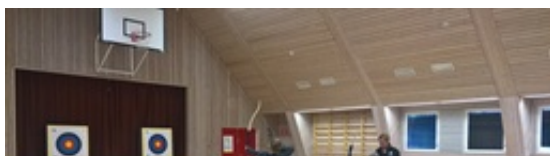
Kuvagalleria

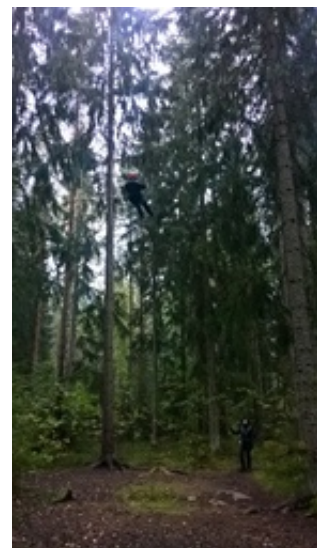
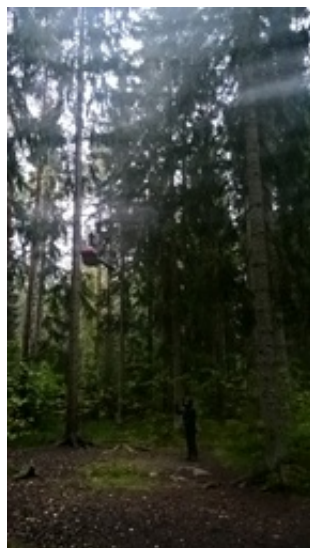

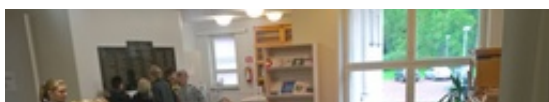

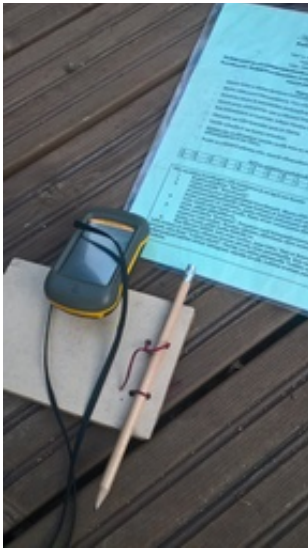

Leirikoululehti

5B Miia

MEIDÄN LUOKKAMME!

Tervetuloa!

Tämä on 5B-luokan kotisivu. Luokassamme opiskelee 23 oppilasta.

Luokkamme sijaitsee C-siivessä. Luokkatilan numero on C23.

Luokanopettajanamme toimii Miia Heino-Mäkinen.

* puhelinnumero: 044 7813632

* sähköpostiosoite: miia.heino-makinen@orimattila.fi

Meidän luokkaamme opettaa:

* Hankiala Taru: englanti

* Linsen Kimmo: ympäristöoppi

* Laaksonen Matti: musiikki

* Lappalainen Liisa: käsityö

* Mäkinen Riitta: englanti

* Raappana Juhana: käsityö

Matematiikassa on neljä ryhmää; opettajina Jouni Helppikangas, Timo Kalliokoski, Kirsi Sipilä ja Miia.

Luokkamme erityisopettaja: Päivi Tuomala

Luokkamme avustaja: Kyllikki Kiiranen

Vanhempainillan muistio 4.9.2019

5ABC-luokkien vanhempainilta 4.9.2019

Yleiset asiat yhteisessä tilaisuudessa:

- x Oppilaille on tehty Wilma-tunnukset. Jos tunnuksissa on jotain ongelmaa, opettajat auttavat oppilaita koulussa. Wilma on mahdollista ladata omaan älypuhelimeen. Tässäkin asiassa opettajat auttavat oppilaita. Oppilaiden tunnukset eroavat huoltajatunnuksista; esimerkiksi oppilas ei voi Wilma-tunnuksillaan selvittää omia poissaolojaan.
- x Jokivarren koululle on palkattu resurssiopettaja Kirsi Sipilä. Kirsi opettaa yhtä 5.lk matematiikan ryhmää.
- x Matematiikan opiskelu tapahtuu neljessä ryhmässä. Ryhmiä opettaa Mia, Timo, Jouni ja Kirsi. Kolmella matematiikan tunnilla viikossa on opettajana myös laaja-alainen erityisopettaja Päivi Tuomala. Tämän lisäksi koulunkäyntiavustaja on ryhmien käytettävissä kaikilla oppitunneilla. Nyt muodostetut ryhmät ovat ns. sekaryhmiä; jokaisessa ryhmässä on oppilaita jokaiselta luokalta. Ryhmäjohtaja voidaan muuttaa jaksokokeiden jälkeen.
- x Friends-ohjelman esittely: Friends on lapsille ja nuorille suunnattu mielen hyvinvointia edistävä ohjelma, joka opettaa lapsia ja nuoria tunnistamaan ja käsittelemään tunteita, kannustaa myönteisiin ajattelumalleihin sekä tarjoaa selviytymiskeinoja vastoinkäymisten ja pettymysten kohtaamiseen. Friends-tunteja on noin kolmen viikon välein ja tunteilta annetaan kotiläksyä.
- x SanomaPro-kirjasarjoilla on käytössä Arttu-sovellus. Tällä älypuhelinsovelluksella voi kuunnella SanomaPron kirjasarjojen tekstejä. Esimerkiksi Ritari-historian kirjan kappaleita.
- x Lukudiplomi on muuttunut Kunnarin-diplomin "Matildaan" (5.-6.lk kirjat). C-sivessä on sovittu yhteisesti, että jokainen C-sivessä opiskeleva oppilas lukee kahdeksan kirjaa. Oppilas voi halutessaan katsoa myös yhden elokuvan (hyväksytyt elokuvat löytyvät Matildasta) ja lukea seitsemän kirjaa. Jos oppilaalla on henkilökohtainen oppimissuunnitelma, diplomikirjamäärä voidaan määritellä tällaisissa tilaisissa toisin. Lukuahmatin saavuttaa lukemalla 20 kirjaa.
- x Move!-mittaukset on aloitettu jokaisella luokalla. Oppilaille on kopioitu Move!-vihkoset, johon oppilaat merkitsevät mittaustuloksensa. Opettajat eivät saa käyttää mittaustuloksia numeroarvioinnin perusteena. Tulokset viedään 5.lk laajaan terveys tarkastukseen, jos huoltaja antaa siihen luvan. Lupa kysytään Move!-vihkosen viimeisellä sivulla. Vihkonen tulee oppilaan mukana kotiin, kun kaikki mittaustehtävät on tehty. Vihko palautetaan takaisin kouluun, sillä opettaja vie luvan saaneiden oppilaiden Move!-vihkoset terveydenhoitajalle.
- x Leirikoulu on varattu alustavasti 16.-18.9.2020. Keväällä 2020 teetetään oppilaille Wilma-kyseily leirikouluohjelmista. Tarkoitus on rakentaa leirikouluohjelma oppilaiden kyseilyn tulosten perusteella; ohjelmiksi valikoituvat ne, jotka ovat oppilaille mieluisia.

5B-luokan asiat:

- x Päivitettiin leirikoulusopimus (kst. liite).
- x Huoltajissa heräti huolta mm. torstaipäivän lukujärjestyksen lukuaine painotteisuus. Reput painavat torstaisin liiankin paljon johtuen kirjojen määrästä. Mia kertoi, että jaksoon kaksi voidaan siirtää esimerkiksi kuvataiteen tunti lukuaine päivän keskelle. Se keventää päivää ja myös reppujen painoa.
- x Huoltajat kysyivät historian opiskelusta; miten oppilaat ovat ottaneet uuden oppiaineen vastaan. Mia kertoi, että oppilaat ovat kiinnostuneita historian kappaleiden asioista, jopa niin paljon, että kappaleita luetaan etukäteen. Oppilaat kyselevät paljon ja ihmettelevät asioita eli ovat motivoituneita. Historiaa opiskellaan 1,5 vuosiviikkotuntia. Se tarkoittaa sitä, että jaksossa yksi ja neljä historiaa opiskellaan 2h/vko, jaksossa kaksi ja kolme 1h/vko. Jaksossa kaksi ja kolme lukujärjestykseen tulee yhteiskuntaopin tunti (1h/vko) historian pariin.
- x Keskusteltiin Wilman poissaolomerkintöihin liittyvästä uudesta käytännöstä. Wilmaan ei enää kirjoiteta terveyteen liittyviä tietoja, koska muuten oppilaisista muodostuu rekisteri. Koulu ei saa tallentaa oppilaiden terveystietoja.
- x Mia totesi syksyn lähteneen käyntiin oikein hyvin. Oppilaat ovat iloisia, innokkaita sekä erittäin kiinnostuneita kouluasioista.

Muistion kirjoitti Mia Heino-Mäkinen

HYÖDYLLISET LINKIT**WILMA**

KUNNARIN LUKUDIPLOMI

OFFICE365

ORIMATTILAN OPETUSSUUNNITELMA; LUOKAT 3-6

SANOMAPRO

Leirikoulusopimus; päivitetty 4.9.2019

SOPIMUS LEIRIKOULUSTA JA VARAINHANKINNASTA

Päivitetty 4.9.2019

Aika ja paikka

Huoltajat päättivät leirikouluilla 12.11.2018, että paikka päätetään koulussa yhdessä oppilaiden kanssa. Luokanopettaja Miia Heino-Mäkinen oli tehnyt ennen leirikouluilta Wilma-viestiketjun, johon 5.lk huoltajilla oli mahdollisuus ehdottaa leirikoulupaikka vaihtoehtoja. Niitä tuli sovittuun aikatauluun mennessä vain kaksi: Vierumäki ja Anjala.

Luokanopettaja Timo Kalliokoski lähetti huoltajille 18.12.2018 Wilma-viestin äänestyksen tuloksista. Anjalan Nuorisokeskus sai 48 ääntä (72% äänistä).

Äänestyksen selvittyä luokanopettaja Miia Heino-Mäkinen teki Anjalaa n alustavan varauksen. Leirikoulu on varattu kaikille kolmelle luokalla (ABC-luokat) 16.-18.9.2020.

Valvojat

Luokanopettaja (tuleva 6B-luokan opettaja) vastaa omasta luokastaan koko leirikoulun ajan. Tulevassa 6.lk leirikoulussa on automaattisesti mukana kolme Jokivarren koulun opettajaa, koska leirikoulu toteutetaan luokka-asteen yhteisenä leirikouluna.

Leirikoulussa mukana olevat huoltajat ovat avustamassa.

Heillä ei ole opettajalle kuuluvaa vastuuta ja oikeuksia oppilaiden ohjantamiseen.

Huoltajan kustannukset maksetaan luokan rahoista.

Huoltaja tarvitaan tämän hetkisen arvion mukaan 1-2 huoltajaa / luokka.

Kustannukset

Arvio kustannuksista on n. 200€/oppilas (arvio määritelty 12.11.2018).

Tässä arviossa on laskettu mukaan jo kyyditys Orimattila – leiripaikka – Orimattila.

Varataan mahdollisuus kerätä kohtuullinen omavastuuosuus, jos leirikouluun ei saada kerättyä 6.lk syksyyn mennessä.

Tällä hetkellä luokan tilillä on rahaa 2682,72€.

Jos leirikouluun lähtee 23 oppilasta (eli tämän hetkinen 4B-luokka) ja kaksi valvojaa (57€/yö/huoltaja, hinta syksyltä 2019), rahaa on kerätty tällä hetkellä n. 107€/oppilas.

Opettaja pääsee Anjalaan ilmaiseksi.

Varainhankinta

Yleistä:

- x "Viikkovitokset" ovat oppilaan / huoltajan omaa rahaa. Tämän rahan saa takaisin, jos oppilas muuttaa toiselle paikkakunnalle, sairastuu tai leirikoulu peruuntuu oppilasta riippumattomista syistä.
- x Yhteisillä tempauksilla kerätyt rahat ovat luokan yhteistä rahaa, josta ei saa omaa osuuttaan mukansa muuton yhteydessä tai sairastumisen vuoksi.

Mihin rahaa kerätään?

Yhteiseen 6.luokalla järjestettävään leirikouluun.

OPPIAINEET

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

LUKUDIPLOMI

Lukuvuoden 2019-2020 lukudiplomiin luetaan seuraavat kirjat:

* 8 nuortenkirjaa

TAI

* 7 nuorten kirjaa ja 1 elokuva

Jos sinulla on suomen kielen oppimissuunnitelma, siihen on kirjattu omat lukudiplomitavoitteesi. Löydät ne suunnitelmastasi.

LUKUDIPLOMIN KIRJALISTA

Klikkaa linkkiä:

[Kunnarilukudiplomi --> Kirjat](#)

YHTEISKUNTAOPPI

YHTEISKUNTAOPPI

Klikkaa linkkiä.

Pääset sähköiseen kirjaan.

<https://peda.net/orimattila/peruskoulut/pl/jkl/opetus-luonnos/1a/6B/oppiaineet/yhteiskuntaoppi>

USKONTO

Avustusjärjestöt

Unicef

Mikä UNICEF on ja miksi olemme olemassa?

UNICEF on YK:n lastenjärjestö. Teemme työtä kaikkialla maailmassa heikoimmassa asemassa olevien lasten hyväksi kansallisuudesta, uskonnosta tai poliittisesta vakaumuksesta riippumatta.

UNICEF lyhyesti

- UNICEF (United Nations Children´s Fund)
- Perustettu 1946
- Auttoi Suomen lapsia 1947-1951
- Toimii tänä päivänä yli 190 maassa
- Työ perustuu lapsen oikeuksien sopimukseen
- Tehtävänä auttaa heikoimmassa asemassa olevia lapsia

Työ perustuu [YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen](#), jonka tärkein tavoite on perusoikeuksien: [terveyden](#), [koulutuksen](#), [tasa-arvon ja turvan](#) takaaminen kaikille lapsille.

Mitä UNICEF tekee?

Kehitysmaissa UNICEFin maatoimistot suunnittelevat ja toteuttavat kehitysohjelmia yhdessä paikallisten viranomaisten, päättäjien, kansalaisjärjestöjen, yhteisöjen ja perheiden kanssa. Työtä tehdään yhteensä 155 maassa.

Rikkaissa maissa UNICEFin kansalliset komiteat keräävät varoja UNICEFin ohjelmatyöhön ja edistävät lapsen oikeuksien toteutumista kotimaissaan. [Suomen UNICEF ry](#) on yksi 36:sta komiteasta.

UNICEFin tavoitteena on vahvistaa maiden omia järjestelmiä niin, että ne pystyvät pitämään hyvää huolta lapsista.

UNICEF on myös yksi merkittävimmistä hätäaputoimijoista ja auttaa vuosittain noin 280 kriisissä.

Lisäksi UNICEF tekee laajaa tutkimustyötä, arvioi ja edistää lasten etua kansainvälisten sopimusten toimeenpanossa ja päätöksentekokoelmissä sekä kehittää lasten elämää parantavia innovaatioita.

Lähde: www.unicef.fi

Amnesty International

Mitä Amnesty tekee?

Me haluamme, että ihmisoikeudet toteutuvat kaikille ja kaikkialla.

Amnesty on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö. Teemme ihmisoikeudet tunnetuiksi sekä tutkimme, paljastamme ja pysäytämme ihmisoikeusloukkaukset joka puolella maailmaa.

Suomen Amnestyn osasto on perustettu vuonna 1967 ja olemme yksi liikkeen varhaisimpia kansallisia toimistoja. Me tuomme päivänvaloon maailmanlaajuiset ja paikalliset ihmisoikeusloukkaukset viipymättä, tehokkaasti ja vaikuttaen.

Liikkeellämme on ollut merkittävä vaikutus:

- kidutuksen kieltämisessä kaikkialla maailmassa
- kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisessa
- kuolemantuomion käytön vähentymisessä

Viimeisen vuoden aikana:

- Joka kolmas osastomme vetoomuksista tuotti tulosta
- Kymmeniä väärin perustein vangittua mielipidevankia vapautettiin, esimerkiksi Etiopiassa, Venäjällä, El Salvadorissa ja Turkissa.
- Taiwanin ja Australiaan on luotu uusi tasa-arvoinen avioliittolaki
- Chilessä uudistettiin aborttilakia; Irlannissa päätettiin kansanäänestyksestä aborttilain uudistamiseksi.
- Palmuöljy-tutkimuksemme pakotti työolosuhteiden parantamiseen Indonesiassa

Lähde: www.amnesty.fi

Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset toimii lasten oikeuksien puolesta parantaakseen lasten elämää kaikkialla maailmassa. Tämä tapahtuu laadukkaana ammatillisen työn, lapsipoliittisen vaikuttamisen ja auttamisen kautta.

Pelastakaa Lapset on osa maailmanlaajuisesta [Save the Children](#) -liikettä, joka toimii noin 120 maassa. Tavoitteenamme on maailma, jossa jokaisella lapsella on oikeus elämään, koulutukseen ja suojeluun.

Pelastakaa Lapset on perustettu vuonna 1922, jolloin tasavallan presidentin puoliso Ester Ståhlberg ryhtyi hankkimaan kasvatuskoteja kansalaissodan sotaorvoille. Ester Ståhlberg muotoili järjestön tunnuslauseen ”jokaisella lapsella on oikeus kasvaa hyvässä kodissa”.

Nykyään Pelastakaa Lapset tekee edelleen työtä heikoimmassa asemassa olevien lasten hyväksi vaikuttamalla yhteiskunnan asenteisiin lapsia kohtaan, edistämällä lasten henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä auttamalla katastrofeista ja kriiseistä kärsiviä lapsia kaikkialla maailmassa.

Pelastakaa Lapset on voittoa tavoittelematon suomalainen kansalaisjärjestö, joka pyrkii parantamaan koko lapsiväestön asemaa ja edistää lapsen edun toteutumista.

Pelastakaa Lapset rahoittaa toimintansa mm. oman varainhankinnan (keräys- ja myyntitoiminta), lahjoitusten ja yritys yhteistyön kautta, jäsenmaksuista, Raha-automaattiyhdistykseltä sekä kuntien palvelutoiminnan tuotoista.

Lähde: www.pelastakaalapset.fi

Unicef: Meidän oikeutemme

<https://www.youtube.com/watch?v=9--lkbJVhS4&list=PL6ACEEF5085BEBDAB&t=0s&index=33>

Amnesty international - ihmisoikeuksien puolesta

<https://www.youtube.com/watch?v=dmTa8BznIR8>

Pelastakaa lapset - esittelyvideo

<https://www.youtube.com/channel/UCOVKmAyK8pUoNGEiDyoclcQ>

Ylli

Ohjeet kasvioon

Kasvion kasvit vuosiluokittain

1. voikukka, leskenlehti, käenkaali, valkovuokko, koivu, vaahtera
2. piharatamo, valkoapila, siankärsämä, kuusi, mänty, kielo, pihlaja
3. rentukka, ulpukka/lumme, osmankäämi, järviruoko, paju
4. niittyleinikki, vehnä, ohra, ruis, kaura, rypsi
5. mänty, kuusi, puolukka, mustikka, vanamo, kanerva
6. tammi, haapa, harmaaleppä/tervaleppä ja kataja sekä tupasvilla, suopursu, karpalo

Kirjoita kuvaukseen seuraavat tiedot: Päivämäärä, löytöpaikka (kunta/kaupunki), kasvupaikka.

Esimerkki: 12.6. Orimattila, tienpiennar.

Kasveja voi tunnistaa osoitteessa: www.luontoportti.com

Metallit

Metalleja on useita erilaisia. Esimerkiksi rauta, hopea, kupari, kulta ja sinkki.

Ominaisuudet: Kiilto, kestävyys ja muotoiltavuus.

On olemassa kevyitä metalleja, kuten alumiini sekä raskaita, kuten kulta ja rauta.

Metalleja saadaan malmikivestä (kivi, joka sisältää metallia)

Metallit laajenevat, kun lämpötila kasvaa ja supistuvat, kun lämpötila laskee.

5C Jouni

3 C (luonnos)

Luokassa on 22 oppilasta, joista poikia on 13 ja tyttöjä yhdeksän. Luokkatilamme on C-siivessä luokassa C13. Luokkamme koulunkäyntiavustajana toimii Riitta-Liisa(Rita) Ojala.

Luokanopettajana toimii Jouni Helppikangas
Luokanopettaja, Terveystiedon opettaja, Liikunnanohjaaja
p. 044 781 3634
jouni.helppikangas@orimattila.fi

Muita opettajia luokalla ovat:
englanti: Riitta Mäkinen(a-ryhmä) ja Katariina Launiala(b-ryhmä)
musiikki: Anniina Kaikkonen
käsityö: Juhana Raappana(tekeminen) ja Liisa Lappalainen(tekstiili)

Liikuntasuunnitelma (luonnos)

(luonnos)

19. syyskuuta 2017 klo 12.41

Ohessa liikuntasuunnitelma syyslomaan saakka. Oppitunnit alkavat ja loppuvat aina koululla. Tuntien loppuksi peseydytään ja vaihdetaan kuivat vaatteet ylle.

15.9. Yleisurheilua koulun hiekkakentällä

22.9. suunnistusta Jymylinnan maastossa

29.9. suunnistusta Jymylinnan maastossa

6.10. suunnistusta Jymylinnan maastossa

13.10. ulkopelejä/leikkejä koululla

20.10. ulkopelejä/leikkejä koululla

23.-27.10 SYYSLOMA

0 kommenttia

Käsityö

6A Tuomas

Luokan esittely

Tervetuloa 6A:n luokkasivuille. Luokallamme opiskelee 25 oppilasta ja opettajana toimii Tuomas Kauppinen (044 781 3639)

Runo 5A:n sattumanvaraisista viesteistä

Joo ihan just

En mäkään oo varma käyk se edes.
Piirsitkö ite? Ollaan Virenojan kohalla.
Ok.
OMG nii...Älä mee taksii.
Välitä, muista, ennakkoi.
Aa... Kyl se oottaa.

Leirikouluesite

Leirikoulut 2019

Lue esite ja valitse sieltä itseäsi kiinnostavimmat ohjelmat. Valitse ainakin yksi ohjelma jokaisesta osaluokasta. Äänestämme sitten halutut ohjelmat ja luokan rahatilanteen mukaan varaamme mahdolliset ohjelmat.

[0 kommenttia](#)

Taavin seikkailut

5 kommenttia

Wilma

Hyödyllisiä linkkejä

Näppistaituri

Bingel

Euroopan maantieto

Perunakellari

SANOMAPRO

s a n o m a pro

Enkku

eTwinning

<https://www.youtube.com/watch?v=cTPWDsY3CrE>

Linkejä englantiin

Kielioppiasioita

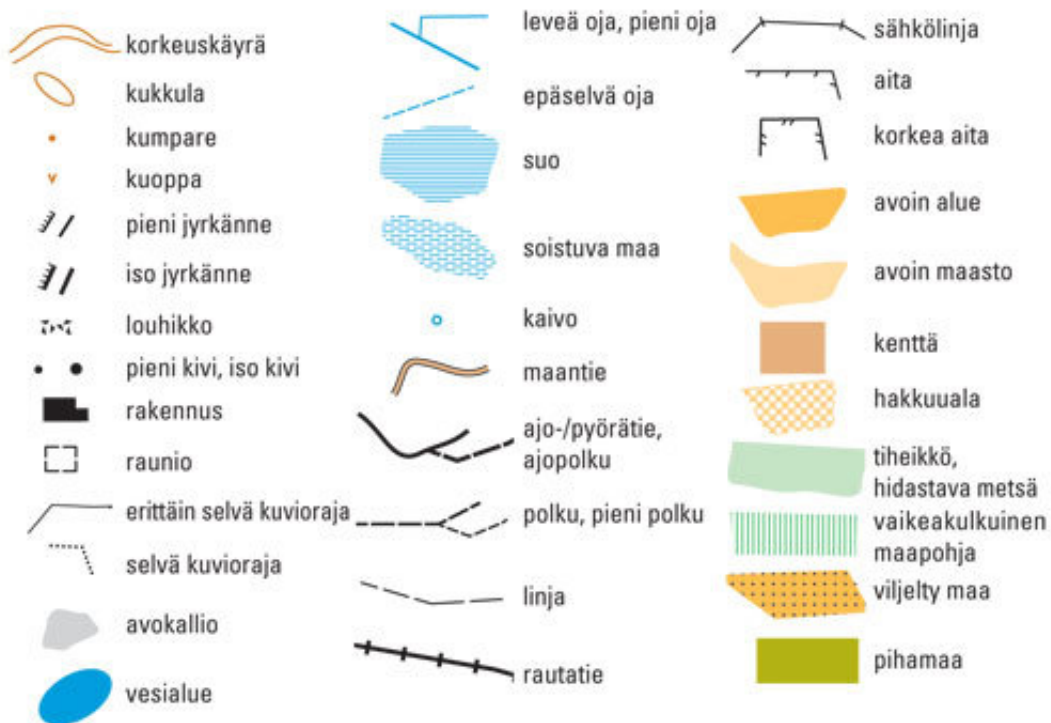

Kuvis

Oppilastyöt

Liikunta

Karttamerkit

0 kommenttia

MOVE

<https://www.edu.fi/move/move-mittaus> - Täältä löydät tietoa Movesta. Voit katsoa mallivideot ja -kuvat.

Keilaaminen

Videosta voit katsoa keilaamisen perusasioita.

<https://www.youtube.com/watch?v=8Mq7lh2LZlg>

Kevään juttuja

Pesis

Liikuntavinkkejä välkkäreille

Leikkejä kerhoon

Liikkuva koulu

Luontoliikunta

Moto-taituri

Palloilu

Ratoja

Voimistelu

Syksyn hommeleita

Move-testaus (5lk.)

Talvilajit

Ringette

Matematiikka

Yksikkömuunnokset

<https://www.youtube.com/watch?v=IpIdbyEn8yM>

<https://www.youtube.com/watch?v=Vf4Iqq6IRXY>

Code.ORG

<https://studio.code.org/sections/TXRWTJ> - KIRJAUTUMISSIVU

<https://studio.code.org/courses> - ILMAN KIRJAUTUMISTA TEHTÄVÄT KURSSIT

Ongelmanratkaisua

<https://peda.net/kotka/perusopetus/hakalan-koulu/luokkien-sivut/mari-ope/ongelmanratkaisua>

Huom! Sisällön on luonut Hakalan koulun opettaja Mari.

Opetusvideoita

Jakokulma

<https://www.youtube.com/watch?v=fq-eCf8k-l8>

Musa

Ohjeet esitelmään

Esitelmä tehdään omalle Pedanet-sivulle. **EI SIIS LUOKAN SIVULLE.** Eli mene omaan tilaan, sieltä nimeäsi kantavalle sivulle, sieltä 5lk --> musiikki (jos sinulla ei ole sivua "musiikki" niin luo se.) Luo tänne sivulle tekstitiedosto, johon teet esitelmän.

Listaa ainakin seuraavat asiat:

- Bändin tai artistin aloitusvuosi/perustamisvuosi
- Suosituin albumi (levy) ja/tai suosituin kappale/kappaleet
- Jäsenet
- Kotimaa
- Musiikkityyli
- Miksi valitsit juuri tämän bändin tai artistin ja mikä tekee siitä erityisen
- **Biisinäyte!**

<https://www.youtube.com/watch?v=Ck8zNTzvulI>

YRITTÄKÄÄ KERÄTÄ MAHDOLLISIMMAN PALJON TIETOA JA ESITTÄÄ SE SELKEÄSSÄ MUODOSSA!

Koemateriaalia

Opettele rumpujen osat: Bassorumpu, lautaset (hi-hat), virveli, pikkutomit (ylätomit), lattiatomi (alatom), Crash.

Klikkaa kuvaa niin se muuttuu suuremmaksi.

Kitaran kielijärjestys ylhäältä alas (paksuimmasta ohuimpaan) = E A D G H E (Esko Aho Diggaa Golfista Halonen Ei)

Huom! Kuvassa B kieli on sama kuin H.

Opettele kuulon suojaamisen periaatteet = Miten voin suojata kuuloni, mikä vaurioittaa kuuloa.

Maamme

Fredrik Pacius

1. Oi maam-me, Suo - mi, syn - nyin-maa, soi, sa - na kul - tai - nen!

Ei laak-so-a, ei kuk-ku-laa, ei vet - tä, ran - taa rak-kaam-paa kuin

ko - ti-maa tää poh-joi - nen, maa kal - lis i - si - en. en.

2. Sun kukoistukses kuorestaan
kerrankin puhkeaa;
Viel' lempemme saa nousemaan
sun toivos, riemus loistossaan,
ja kerran laulus, synnyinmaa,
korkeemman kaiun saa.

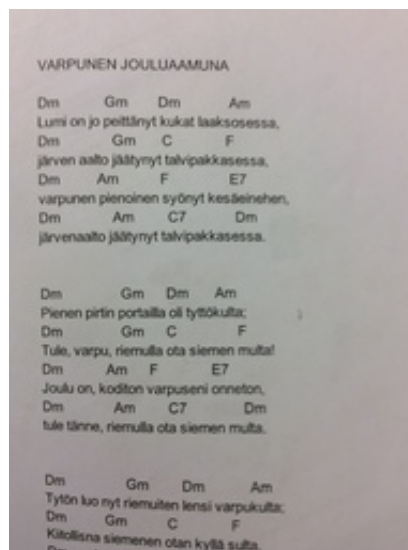
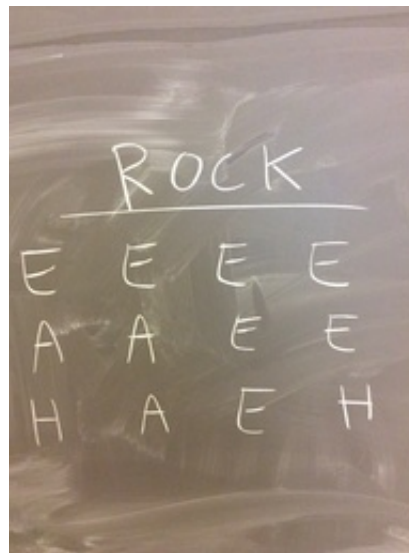
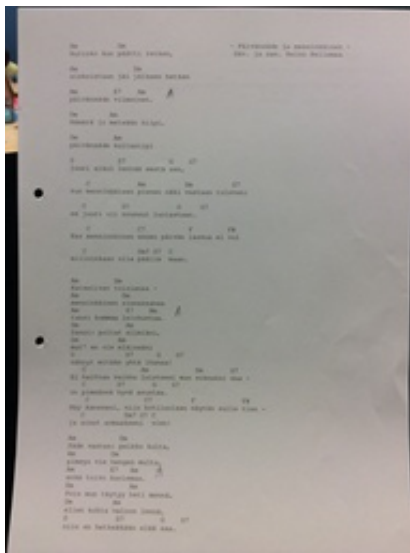
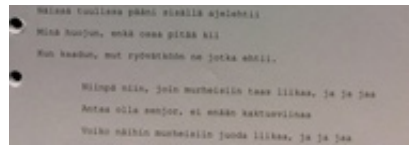
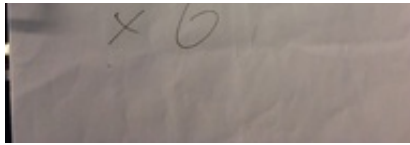
J. L. Runeberg
Suom. Paavo Cajander

Äänimaisema

<https://www.youtube.com/watch?v=UNvKhe2npMM>

Soitettavat kappaleet Youtubesta

2015-2016 Bändikerhon biisit

Mikko Kuustonen - Kaktusviinaa

<https://www.youtube.com/watch?v=KwYLMepuxUo>

Tapio Rautavaara - Päivänsäde ja menninkäinen

<https://www.youtube.com/watch?v=MzheWNd65x4>

Dingo - Levoton tuhkimo

<https://www.youtube.com/watch?v=tHEKafMBEuA>

Dingo - Sinä ja minä

<https://www.youtube.com/watch?v=JMZrarpYGxQ>

J.Karjalainen - Mies jolle ei koskaan tapahdu mitään

https://www.youtube.com/watch?v=o8Ju8T8pA_E

Juha Tapio - Mitä silmät ei nää

<https://www.youtube.com/watch?v=IK8R9eETE2w>

Samuli Edelmann Tähtipölyä

<https://www.youtube.com/watch?v=M8Bdw2USpPk>

Pariisin kevät - Kesäyö

<https://www.youtube.com/watch?v=rP6Wi4K60hl>

Stella - Piste

<https://www.youtube.com/watch?v=bVJTO0rYY8Y>

Anssi Kela - Puistossa

www.youtube.com/watch?v=JblNwt0AEFo

Anssi Kela - Nummela

https://www.youtube.com/watch?v=hqg96jIP_do

Tapio Rautavaara - Reissumies ja kissa

https://www.youtube.com/watch?v=h1Wzp_4KL_8

Bob Dylan - Knockin on heavens door

<https://www.youtube.com/watch?v=gazW7MOqHzQ>

Jenni Vartiainen - Missä muruseni on

https://www.youtube.com/watch?v=EO0p_U1w89A

PMMP - Pikkuveli

https://www.youtube.com/watch?v=QjJ7drm_oqE

Rakkauden Haudalla - Jonna Tervomaa

<https://www.youtube.com/watch?v=AmP6csMZke8>

Kitarajuttuja

Kitarajuttuja

Viritä kitara

<https://www.youtube.com/watch?v=gzKCgwwv-vw>

Igor Presnyakov - Listen to your heart (Cover)

<https://www.youtube.com/watch?v=Y5F6OOxnkGM&list=PLEF97C82E029D6CD4>

Tomi Paldanius - Livin on a prayer (Cover)

<https://www.youtube.com/watch?v=2DctCyO-E3s>

100 kitarariffiä

https://www.youtube.com/watch?v=xiC__ljCa2s

Sungha Jung - Fields of Gold (cover)

<https://www.youtube.com/watch?v=HTwfTMBB-H0>

100 Rock-riffiä ukulelella

<https://www.youtube.com/watch?v=LiSwzdinpFY>

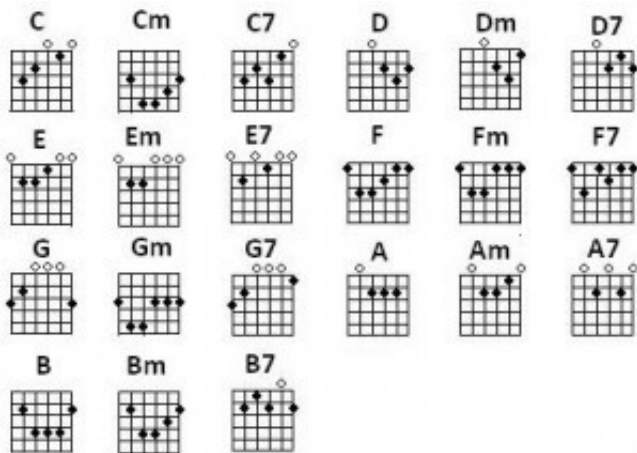
Paranoid - Opettele soittamaan soolo

https://www.youtube.com/watch?v=Ag5ptbIJ_3g

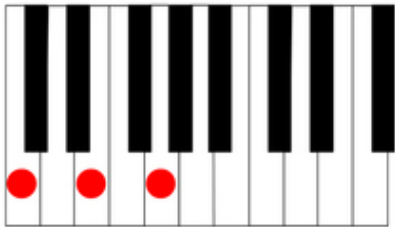
Teoriaa

Kitarasoinnut

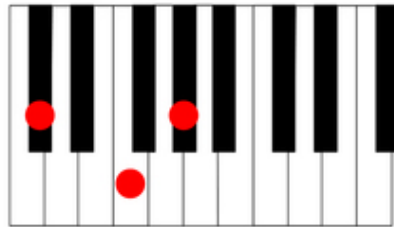

Kolmisoinnut (duurit).jpg

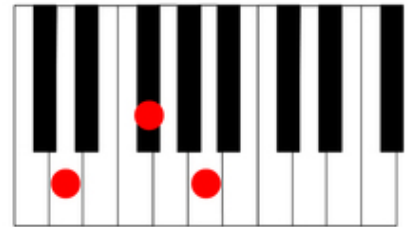
Major Chords

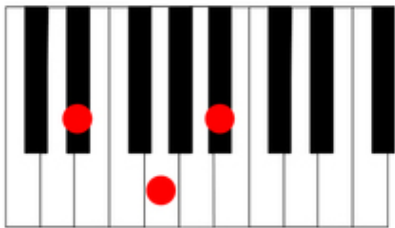
C

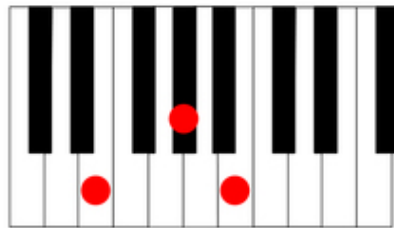
C#/Db

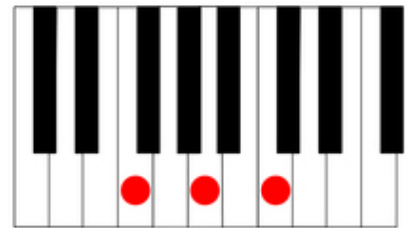
D

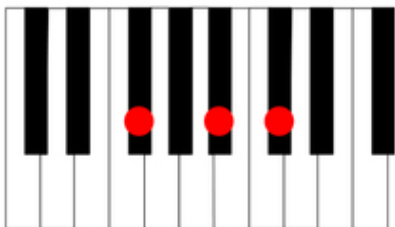
D#/Eb

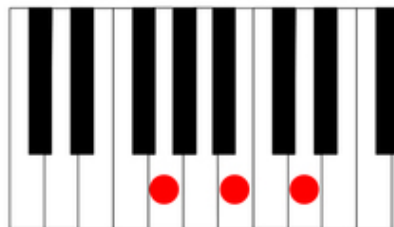
E

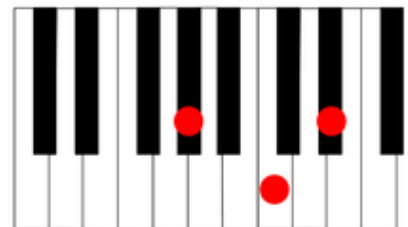
F

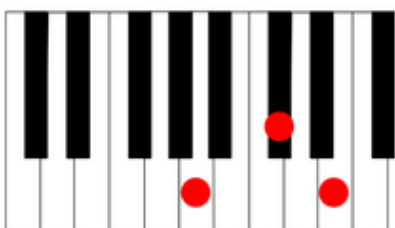
F#/Gb

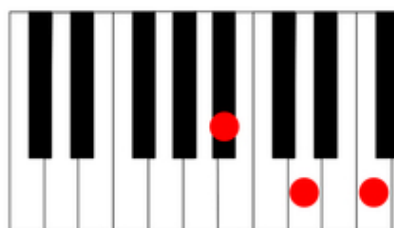
G

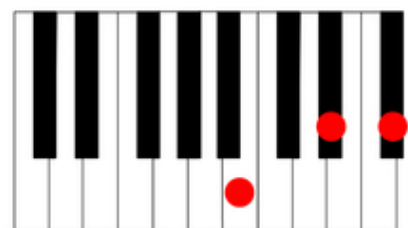
G#/Ab

A

A#/Bb

B

Pianon sävelet nuottiviivastolla

0 kommenttia

Videoita

Videoita

Teräspallosoitin

<https://www.youtube.com/watch?v=lvUU8joBb1Q>

Super Mario viululla

<https://www.youtube.com/watch?v=VSBefGi7F-Y>

Foo Fighters-Learn to Fly (1000 muusikkoa)

<http://www.youtube.com/watch?v=JozAmXo2bDE>

Nick Pitera - Dont stop believing (Cover)

<https://www.youtube.com/watch?v=9wceKiDBjFM>

Jonny May - Maple Leaf Rag (Scott Joplin)

<https://www.youtube.com/watch?v=A9IrRV2M33o>

Funny Drummer

<https://www.youtube.com/watch?v=ItZyaOlrb7E>

Anna Kendrick - Cups

<https://www.youtube.com/watch?v=cmSbXsFE3I8>

Amazing pianist at mall

<https://www.youtube.com/watch?v=N93lpd2ES6U>

Street Drummer

https://www.youtube.com/watch?v=FqJdzYY_Fas

Bad (Piano cover) - Yohan Kim

<http://youtu.be/LGvp5F9c17U>

Pirates of the Carribean - Jarrod Radnich

<https://www.youtube.com/watch?v=n4JD-3-UAzM>

Igor Presnyakov - Smooth Criminal (Michael Jackson cover)

<https://www.youtube.com/watch?v=dYsNPCfmyKo>

Igor Presnyakov - Despacito

<https://www.youtube.com/watch?v=-ZOn2HiZvHE>

Uskonto

Kirkkokuntaesitelmä

Valitse yksi seuraavista kirkkokunnista / herätysliikkeistä, jonka esittelet vihkoosi. **Muista merkitä lähteet loppuun.**

Katolinen kirkko

Ortodoksinen kirkko

Luterilainen kirkko

Reformoitu kirkko

Anglikaaninen kirkko

Evangelisuus

Herännäisyys

Lestadiolaisuus

Rukoilevaisuus

Viides herätysliike

Kerro esim. seuraavia asioita:

- Syntyhistoria (miten ja missä syntynyt?)
- Jäsenmäärät Suomessa ja Euroopassa
- Keskeiset arvot (mitä asioita kyseisessä kirkkokunnassa pidetään tärkeänä ja mitkä asiat näkyvät ihmisten arjessa)
- Pyhät toimitukset
- Kerro omia mielipiteitäsi kyseisestä kirkkokunnasta sekä sen arvoista ja käytänteistä

Esimerkki esitelmän muodosta:

Evangelisuus

Historia: Tähän kappaleeseen keräät tietoja evankelisuuden synnystä ja historiasta. Käytä kokonaisia virkkeitä.

Jäsenmäärät: Kerrot tässä kappaleessa, kuinka paljon jäseniä evankelisuudella on Suomessa ja Euroopassa. Voit myös eritellä naisten ja miesten jäsenmääriä ja kertoa esim. missä maissa kannatus on suurinta.

Mitä mieltä minä olen evankelisuudesta: Kerro mitkä asiat ovat mielestäsi evankelisuudessa hyviä ja mitkä huonoja. Missä asioissa olet samaa mieltä ja missä eri mieltä? Ylipäätään voit kertoa siitä, minkälaisia ajatuksia kyseinen kirkkokunta sinussa herättää.

Muistiinpanot ensimmäisestä jaksosta

Kristinusko

- Erilaisia kirkkokuntia esim. katolinen, ortodoksinen ja evankelisluterilainen.

Näille kaikille yhteistä:

- Usko kolmiyhteiseen Jumalaan (Isä, Poika, Pyhä Henki)
- Raamattu
- Kaste
- Ehtoollinen (Jumalanpalveluksessa öylätti ja viini)
- Rukous
- Kirkkovuoden suuret juhlat (joulu, pääsiäinen jne.)
- Uskontunnustus

Katolinen kirkko

- Maailman suurin kirkko
- Johtaja: Paavi
- Paavi jatkaa Pietarin tehtävää. Pietari oli tärkein Jeesuksen opetuslapsista ja hänestä tuli ensimmäinen piispa. Hänen seuraajiaan kutsutaan paaveiksi (=isä).
- Piispat ovat paavin alaisia. Heistä korkea-arvoisimmat ovat kardinaaleja.
- Kardinaalit valitsevat uuden paavin.
- Messu joka päivä
- Seitsemän sakramenttia eli pyhää toimitusta:
 1. Kaste
 2. Konfirmaatio (rippi)
 3. Ehtoollinen
 4. Parannuksen eli synnintunnustuksen sakramentti

- 5. Sairaiden voitelu
- 6. Pappuus 7. Avioliitto

Ortodoksinen kirkko

- Suomen toinen kansankirkko = lakiin perustuva erityisasema.
- Hyvin muuttumaton ja perinteinen kirkko
- Idän kirkko (tullut suomeen Rooman hajottua idästä) Nykyisin Euroopassa vahvin Venäjällä ja Kreikassa.

- **Ikonit:** pyhää henkilö tai tapahtumaa kuvaava maalaus.

- Koristeelliset pääsiäismunat tärkeä osa pääsiäistä.

Protestanttiset kirkot

- Aluksi kirkko yhtenäinen 1000 vuoden ajan.
- Sitten jakautui länteen (katolinen) ja itään (ortodoksi)
- 1500-luvulla lännen katolisesta kirkosta erkaantui kolme kirkkoa:

***Luterilainen kirkko**

***Anglikaaninen kirkko**

***Reformoitu kirkko**

Näitä kolmea kutsutaan **protestanttisiksi kirkoiksi**.

Eroista huolimatta kirkot tekevät paljon yhteistyötä.

Kirkon tehtävä on alusta asti ollut kaikkien kansojen kerääminen yhdeksi suureksi perheeksi eli Jeesuksen opetuslapsiksi.

28. Herätysliikkeet Suomessa

1600-1700-luvun Euroopassa paljon kannattajia **pietismillä** joka korosti aidon henkilökohtaisen uskon tärkeyttä kristityn elämässä. Arvostelivat paheellista elämää viettäviä kristittyjä.

Suomalaiset herätysliikkeet

- Evankelisuus
- Heränneisyys
- Lestadiolaisuus
- Rukoilevaisuus

-Viides herätysliike

Adventtikirkko

- Kirkot, joista jotkut kutsuivat itseensä adventeiksi, aloittivat toimintansa 1840-luvun yhdysvalloissa.
- Adventtikirkon johtaja on Kalervo Aromäki
- Adventistit ovat protestanttisiakristittyjä.
- Adventtikirkkoon kuuluu kynttilät
- kirkkokunnalle on ominaista Raamatun arvovalan korostaminen
- Adventisti tarkoittaa henkilöä joka odottaa kristuksen pikaista toista tulemistä.
- Adventtikirkon uskonnoiden on tarkoitus kattaa elämän alueet.
- profettana on pidetty Ellen G Whitea
- Ensimmäisenä päivänä liikkeen yksi
- Nykyisin maailmanlaajuisestimerkittävin adventtiryhmä ovat seitsemännen päivän adventistit

NMKY

Oulun Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys ry eli **Ynni** on noin tuhannen jäsenen yhdistys. Ynnin jäseneksi liitytään toiminnann kautta. Suurin osa jäsenistä harrastaa liikuntaa lajeina koripallo, lentopallo, yleisurheilu ja suunnistus. Partiolaisia on noin 250 ja musiikin harrastajia on toista sataa. Lisäksi yhdistyksellä on lähes sata kannattajajäsentä. **Oulun NMKY** on perustettu 1896. Ynni tarjoaa lapsille, nuorille ja aikuisille hyvät puitteet harrastaa. Toiminta on kasvatuksellista, yhteisöllistä ja terveyttä edistävää.

Nykyisin nimestään huolimatta liikkeen jäsenenä on sekä miehiä että naisia.

Liikkeen perusti George Williams Lontoossa kesäkuussa 1844 tarkoituksenaan saada nuoret miehet hyvien harrastusten pariin ja kiinnostumaan samalla kristinuskosta.

NMKY toimii jopa yli 125 eri maassa ja toimintapisteitä jopa 11000.

Suomen Vapaakirkko

Suomen vapaakirkko on vuonna 1923 perustettu, itsenäinen kristillinen protestanttinen kirkkokunta, johon kuuluu 15 437 jäsentä (2013). Vapaakirkko koostuu ruotsinkielisistä, suomenkielisistä ja venäjänkielisistä. Vapaakirkon ainoa venäjänkielinen seurakunta on helsingin Kalliossa. Vapaakirkko tekee merkittävää sosiaalityötä ja ylläpitää 10 hautausmaata.

Vapaakirkon kirkkokunnanjohtajana toimii Hannu Vuorinen.

Vapaakirkolla on palveluksessaan noin 150 työntekijää ja 40 lähetystyöntekijää 12-15 lähetyskentällä.

Vapaakirkon seurakunnat ovat itsenäisiä

vapaakirkon toimi alue on suomi.suomen vapaa kirkon juuret ovat angloamerikkalaisperäisin.vapaakirkkollisessa herätysliikeistä,jotka alkoivat vaikuttamaan suomessa vuonna 1870-luvulla eniten uudella- ja pohjanmaalla,

Pelastusarmeija 1

Pelastusarmeija on kansanvälinen avustusjärjestö (perustaja: William Booth) sekä kristillinen liike joka Toimii paikallisesti 128 eri maassa.Tavoitteena on auttaa ihmisiä kokonaisvaltaisesti- hengen, sielun ja kehon tarpeessa.

Pelastusarmeijan juuret ovat metodismissa. Perustettu 1865Luvulla. Suomessa pelastusarmeija järjestää vuosittain muun muassa "joulupata- ja "auta ihmistä" keräykset, joiden tuotoilla autetaan kotimaan vähävaraisia lapsiperheitä.Pelastusarmeija on yksi maailman suurimmista hyväntekeväisyysjärjestöistä ja Yhdysvaltojen toisesksi suurin hyväntekeväisyysjärjestö.Päämaja.Lontoo: YhdistynytKansakunta.Kenraali:Andre Cox. Sivusto www.pelastusarmeija.fi Booth ja muut sotilaat tässä "Jumalan armeijassa" käyttivät pelastusarmeijan omaa univormua kokouksissa ja muissa hengeellisissä tilaisuuksissa keskittyivät alkuaikana pelastamaan alkoholisteja sodiss

Pelastusarmeija 2

Pelastusarmeija on kansainvälinen avustusjärjestö ja kristillinen liike, joka toimii paikallisesti 128 eri maassa. Järjestö toimii kristillisen arvomaailman pohjalta, mutta avustustyön ehtona ei ole vakaumus. Suomessa Pelastusarmeija järjestää vuosittain muun muassa Joulupata- ja Auta Ihmistä -keräykset, joiden tuotoilla autetaan kotimaan vähävaraisia lapsiperheitä, yksinäisiä vanhuksia ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Pelastusarmeijan hierarkia on järjestetty armeijamaisesti. Armeijamaisella hierarkialla pyritään takaamaan toiminnan tehokkuus ja dynaamisuus. Pelastusarmeija on yksi maailman suurimmista hyväntekeväisyysjärjestöistä Toimintansa alkuajoista lähtien Pelastusarmeija on julkaissut omaa kristillistä lehteään Sotahuutoa, englanniksi War Cry. Suomessa ensimmäinen lehti julkaistiin vuonna 1890 Krigsropet-nimisenä. Nykyään Sotahuuto ilmestyy 11 kertaa vuodessa. Nappis on Pelastusarmeijan lasten pyhäkoulu- ja kerholehti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Univorm.

Ensimmäisen maailmansodan aikana Pelastusarmeijan amerikkalaiset "donitsityöt" matkustivat Ranskaan tarjoamaan virvokkeita sekä muuta apua etulinjan sotajoukoille. Pelastusarmeijan punaisen kilven historia liittyy tähän Pelastusarmeijan sodanaikaiseen työhön. Vuosisadan vaihteessa yksi Pelastusarmeijan käyttämistä symboleista oli hopeinen kilpi, jossa luki "Pelastusarmeija". Tätä kilpeä käyttivät erityisesti ne upseerit, jotka palvelivat maallisten armeijoiden tukena, mm. sotilaspastoreina.

Nykyinen punainen kilpilogo on samanlainen kaikkialla maailmassa, vain kilvessä käytetty kieli muuttuu maan mukaan. Muita Pelastusarmeijan symboleja ovat lippu ja vaakuna. Pelastusarmeijan lippu symboloi sodankäyntiä syntiä ja sosiaalisia paheita vastaan: punainen väri symboloi Kristuksen vuodattamaa uhriverta, keltainen Pyhän Hengen tulta ja sininen Jumalan puhtautta. Pelastusarmeijan vanhin virallinen symboli on vaakuna, joka oli käytössä jo vuonna 1879.

Joulupata

Pelastusarmeijan Joulupata on näkyvä osa järjestön työtä. Keräyksen idea syntyi San Franciscossa Yhdysvalloissa vuonna 1891. Pelastuskapteeni Joseph McFee pystytti San Franciscon vilkkaalle kadulle

padan, jonka avulla kerättiin varoja nälkäisille merimiehille.

Suomessa keräys on toiminut vuodesta 1906. Joulupatakeräyksen aikana Pelastusarmeijan vapaaehtoiset ja työntekijät vartioivat joulupatoja kauppojen edustalla. Padat ottavat vastaan niin käteistä kuin tavaralahjoituksiakin. Joulupatakeräykseen on vuodesta 1998 alkaen voinut osallistua myös Internetissä. Joulupadan tuotto ohjataan osastojen kautta paikallisesti sosiaaliseen apuun.

Pelastusarmeijalla on omaa musiikkia, etenkin torvisoittokuntia. Ne saivat alkunsa ikään kuin sattumalta: rakennusmestari Charles Fry oli hyvin vihainen siitä, että huligaanit käyttäytyivät raa'asti pelastusarmeijalaisia kohtaan, ja tarjoutui kuuden kaksimetrisen poikansa kanssa näiden henkivartijoiksi. Tämä lopettikin varsin pian häiriköinnin, ja koska Fry ja hänen poikansa olivat puhallinmuusikoita, sai tästä alkunsa Pelastusarmeijan ensimmäinen torvisoittokunta. Soittokunnat ovat mukana kaikissa Pelastusarmeijan kampanjoissa sekä festivaaleilla, tapahtumissa, marsseilla ja joulun aikaan joulupatojen yhteydessä. Ympäri maailmaa soittokunnat ovat olleet keskeinen osa Pelastusarmeijan evankeliointia ja tunnistettava järjestön symboli niin pelastusarmeijalaisille kuin muillekin.

Pelastusarmeijan musiikillisena perinteenä on hyödyntää kunkin aikakauden suosittua musiikkilajia saavuttamaan ihmisiä Jeesuksen nimessä. Pelastusarmeijan Joystings oli menestyvä pop-yhtye 1960-luvulla Englannissa ja muualla, ja pääsi jopa myydyimpien levyjen listoille ja televisioon] Tamburiinit ovat myös Pelastusarmeijan merkittävä musiikillinen piirre. Tamburiineissa olevat nauhat liehuvat Pelastusarmeijan väreissä, ja tamburiiniryhmät ovat tärkeässä roolissa monissa järjestön tapahtumissa. Paikallisissa osastoissa lauletaan yleensä nykyaikaisia hengellisiä lauluja perinteisten virsien ja soittokunnan säestämien laulujen lisäksi. Nykyään on yleistä, ettei Pelastusarmeijan osastolla ole täysikokoista puhallinorkesteria, vaan pienempi soittajaryhmä.

Pelastusarmeija on perustettu vuonna 1865.

Pelastusarmeijan toiminta alue on maanlaajuinen.

Ensimmäisen maailmansodan

Pelastusarmeijan juuret ovat metodismissa

Pelastusarmeijan perustaja on William Booth. Pelastus armeijan "päämaja" sijaitsee Lontoossa.

Pelastusarmeija on kansainvälinen avustusjärjestö.

Pelastusarmeija ylläpitää maailmalla asunnottomien miesten ja naisten asuntoloita, lasten lomakoteja, päiväkoteja, lastenkoteja, sairaaloita, turvakoteja, päihdeklinoita ja kouluja. Järjestöllä on lisäksi laajat katastrofityövalmiudet ympäri maailmaa.

Suomessa sosiaalisen avun muotoja ovat muun muassa lapsiperheiden taloudellinen tuki ja neuvonta, ruokajakelu, päihdeongelmaisten kuntoutus, nuorisotyö, kodittomien miesten ja naisten asumispalvelutoiminta, lasten päiväkotij- ja leiritoiminta, vanhusten asumis- ja hoivapalvelut ja vankilatyö. Pelastusarmeijan Nummelan lomakodissa on järjestetty lasten leiritoimintaa vuodesta 1914 alkaen. Suomen Pelastusarmeija on tarjonnut asumispalveluja asunnottomille helsinkiläisille vuodesta 1907. Suomen 1990-luvun alun laman aikana Helsingin Kallion Pelastusarmeijan leipäjono pääsi kansainväliseen lehdistöön.*lähde?* Pelastusarmeijalla ei enää ole yömajoja, vaan asumispalveluita, jotka tuotetaan ostopalveluna Helsingin kaupungille. Pelastusarmeija on yksi kansainvälistä tunnustusta saaneen Asunto ensin -toimintamallin toteuttajista Suomessa.

Pelastusarmeija tunnetaan myös kirpputoreistaan, joilla se hankkii rahaa toimintaansa ja hyväntekeväisyyteen. Kirpputoreja on Suomessa 25 kappaletta 12 paikkakunnalla, lisäksi kirpputorilla on oma verkkokauppa

Raamattusuunnistus

Joh 3:16.

Joh tarkoittaa kirjaa = Johannes (lukee ylhäällä lihavoituna)

3 tarkoittaa lukua (lukee myös ylhäällä)

16 tarkoittaa jaetta (pienin numeromerkintä raamatussa)

Uuden testamentin evankeliumit vanhimmasta nuorimpaan: Matteus, Markus, Luukas ja Johannes

Kultainen käsky ja rakkauden kaksoiskäsky

Kultainen sääntö = Minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille. Arjessa tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi pukukopissa olevaa tekstiä "jätä pukukoppi siihen kuntoon missä haluat sen olevan pukukoppiin tullessasi." Tarkemmin kristillisessä perinteessä tämä tarkoittaa, että kaikkia ihmisiä tulee kohdella hyvin.

Rakkauden kaksoiskäsky = Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi kuten itseäsi.

Isä meidän - rukous

Isä meidän, joka olet taivaissa.

Pyhitetty olkoon sinun nimesi.

Tulkoon sinun valtakuntasi.

Tapahtukoon sinun tahtosi,

myös maan päällä niin kuin taivaassa.

Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme.

Ja anna meille meidän syntimme anteeksi,

niin kuin mekin anteeksi annamme niille,

jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.

Äläkä saata meitä kiusaukseen,

vaan päästä meidät pahasta.

Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti.

Aamen.

Kirkkovuosi

Joulu (Jeesuksen syntymän muistoksi)

Adventti (neljä adventtisunnuntaita)

Joulu (jouluatto 24.12, joulupäivä 25.12. Aattona luetaan jouluevankeliumi)

Tapaninpäivä (26.12. vietetään marttyyri Stefanoksen muistoksi)

Uusivuosi (1.1.)
Loppiainen (6.1. Päättää joulunpyhät)
Kynttiläpäivä

Pääsiäinen (Jeesuksen ylösnousemuksen juhla)

Laskiainen (Pääsiäistä edeltävä juhla)
Paastonaika (kestää 40 päivää kristillisessä perinteessä)
Palmusunnuntai (aloittaa hiljaisen viikon, viikkoa ennen pääsiäissunnuntaita, virpominen)
Kiirastorstai
Pitkäperjantai
Pääsiäinen
Helatorstai

Helluntai (Pyhän hengen vuodattamiselle omistettu)

Helluntai
Pyhän kolminaisuuden päivä
Kirkastussunnuntai
Valvomisen sunnuntai
Tuomiosunnuntai

Osa päivistä vaihtelee tiettyjen laskukaavojen mukaan ja osa pysyy samana. Esimeriksi palmusunnuntain paikka saattaa vaihdella noin kuukaudella pääsiäisen laskukaavasta riippuen, mutta joulupäivä on aina 25.12.

Jouluevankeliumi

Evankeliumi Luukkaan mukaan 2: 1-20

Siihen aikaan antoi keisari Augustus käskyn, että koko valtakunnassa oli toimitettava verollepano. Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Quiriniuksen ollessa Syyrian käskynhaltijana. Kaikki menivät kirjoittautumaan veroluetteloon, kukin omaan kaupunkiinsa.

Niin myös Joosef lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista ja meni verollepanoa varten Juudeaan, Daavidin kaupunkiin Betlehemiin, sillä hän kuului Daavidin sukuun. Hän lähti sinne yhdessä kihlattunsa Marian kanssa, joka odotti lasta. Heidän siellä ollessaan tuli Marian synnyttämisen aika, ja hän synnytti pojan, esikoisensa. Hän kapaloi lapsen ja pani hänet seimeen, koska heille ei ollut tilaa majapaikassa.

Sillä seudulla oli paimenia yöllä ulkona vartioimassa laumaansa. Yhtäkkiä heidän edessään seisoivat Herran enkeli, ja Herran kirkkaus ympäröi heidät. Pelko valtasi paimenet, mutta enkeli sanoi heille: "Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle. Tänään on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus Herra. Tämä on merkinä teille: te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä." Ja samalla hetkellä oli enkelin ympärillä suuri taivaallinen sotajoukko, joka ylisti Jumalaa sanoen:

Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.

Kun enkelit olivat menneet takaisin taivaaseen, paimenet sanoivat toisilleen: "Nyt Betlehemiin! Siellä me näemme sen, mitä on tapahtunut, sen, minkä Herra meille ilmoitti." He lähtivät kiireesti ja löysivät Marian ja Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä. Tämän nähdessään he kertoivat, mitä heille oli lapsesta sanottu. Kaikki, jotka kuulivat paimenten sanat, olivat ihmeissään. Mutta Maria kätki sydämeensä kaiken, mitä oli tapahtunut, ja tutkisteli sitä.

Paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa siitä, mitä olivat kuulleet ja nähneet. Kaikki oli juuri niin kuin heille oli sanottu.

Ehtoollinen

Uskontoaiheisia linkkejä

Uusi testamentti

Vanha testamentti

Yhteiskuntaoppi

Opetussuunnitelma

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

- Asuminen (vuokralaisen oikeudet ja velvollisuudet)
- Hyvinvointivaltio (Mitä on hyvinvointi? Lasten terveystyöt ja sosiaaliturva)

S2 Demokraattinen yhteiskunta

- Demokratian pelisäännöt (kansalaisten vaikutusmahdollisuudet, äänestäminen ja vaalit, eduskunta, hallitus ja presidentti)
- Oppilaan vaikuttamistaidot (Keskustelutaitojen kehittäminen, väittely ja kokous)
- Media (tiedotusvälineet)

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

- Yhteiset pelisäännöt yhteiskunnassa (oikeusjärjestelmä, lakien ja asetusten merkitys, vahingonkorvausvelvollisuus)

S4 Taloudellinen toiminta

- Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet (lapsi ja nuori kuluttajana, vastuullinen kuluttaminen, kauppa)
- Oman talouden hallinta ja rahan käyttö (Itsenäisen rahan käytön rajoitukset, pankkitili, säästäminen, maksaminen, kauppa)
- Yrittäjyys (erilaiset yritykset, yrittäjyys asenteena)
- Työnteko ja ammatit (Lapsi ja nuori työntekijänä)
- Perheen ja koululaisen menot ja tulot (budjetin laadinta)
- Kestävä kulutus (ympäristömerkit, säästäminen kulutuksessa, vastuu ympäristöstä, vastuullinen kuluttaminen)

Minun kuntani 6-11

Kpl 6. Kunta päättää itse monista asioista

- Suomessa n.300 kuntaa
- Eniten asukkaita: Helsinki (n.600 000 asukasta)
- Suurin pinta-ala: Inari
- Kuntia liittynyt yhteen taloudellisista syistä (esim. Artjärvi liittyi Orimattilaan 2011)

- Kansanedustajat päättävät asioista (lait ja rahankäyttö) eduskunnassa.
- Kunnat saavat päättää itse monista asioistaan.

7. Kunta järjestää palveluita

- Eduskunta: Säättää Suomen lait.
- Kunnallisvero: Vero, jonka kunnat keräävät, jotta voivat tuottaa pakollisia palveluita.
- Kuntien pakollisiin palveluihin kuuluu muun muassa päiväkotien sekä koulujen ylläpitäminen.
- Osa kuntien tehtävistä on vapaaehtoisia. Kuten esimerkiksi kirjaston ja urheilukenttien ylläpito.
- Kunnat vastaavat omista tuloistaan ja menoistaan.
- Valtio tukee kuntia.
- Rikkaat kunnat voivat tarjota kuntalaisille monipuolisempia palveluita.

8. Kuntalaiset voivat vaikuttaa

- Kuntalaiset saavat vaikuttaa kuntansa asioihin.
- Vaikuta oikeisiin henkilöihin
- Pyri itse päätöksentekijäksi, jos haluat vaikuttaa. (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, lautakunnat yms.)
- Kuntalaisaloite Internetissä (jos tarpeeksi moni kannattaa niin päättäjät käsittelevät aloitteen)

9. Luottamushenkilöt edustavat kuntalaisia

- Luottamushenkilöt toimivat esim. kunnanvaltuustossa, kunnanhallituksessa ja lautakunnissa.
- Työ tehdään vapaa-ajalla, maksetaan kokouspalkkio.
- Kunnanvaltuusto tekee suurimmat päätökset.
- Kunnanhallitus vastaa kunnan pyörittämisestä yhdessä virkamiesten, kuten kunnanjohtajan kanssa.
- Lautakunnat päättävät ”pienemmistä” asioista ja vastaavat hallitukselle ja valtuustolle.
- Kunnallisvaaleissa valitaan kunnanvaltuusto neljän vuoden välein.

Suhteellinen vaalitapa:

Jos puolue BANAAINIT saa 900 ääntä. Vertailuluvut (joiden mukaan valinnat tehdään) menevät seuraavasti:

1. Kalle, ääniä 43 - Vertailuluku 900

2. Kirsi, ääniä 42 - Vertailuluku 450
3. Erkki-Pentti, ääni 1. – Vertailuluku 300

Puolue MANSIKAT saa 400 ääntä.

1. Jorma – 350 - Vertailuluku 400
2. Johanna – 50 - Vertailuluku 200
3. Pentti-Erkki 0 – Vertailuluku 133,3

Eli puolueen kokonaisäänimäärä jaetaan ehdokkaan sijoituksella puolueen sisällä ja näin saadaan vertailuluku.

Neljä jatsoon pääsijää olisivat siis vertailulukujen perusteella: Kalle (900), Kirsi (450), Jorma (400) ja Erkki-Pentti (300).

Erkki-Pentti pääsi siis jatsoon vain 1 äänellä, vaikka Johanna sai 50 ääntä. Näin toimii suhteellinen vaalitapa.

Taitava mediankäyttäjä

Kappale 1. Elämme viestien keskellä

Media - Tarkoittaa viestinnän eri muotoja. Esim. lehdet, Internet ja radio.

Media näkyy joka puolella ihmisten arjessa.

Media on voimakas vaikuttamisen väline. Sitä käytetään hyvään ja pahaan.

Uutisilla tiedotetaan asioista.

Mainoksilla pyritään vaikuttamaan siihen mitä ostamme.

Blogit ja mielipidekirjoitukset ilmaistaan omia mielipiteitä.

Musiikki ja valokuvat voivat ottaa kantaa tai ilmaista tunteita.

Vastuu siitä mitä julkaistaan, riippuu mediasta. Sanomalehteä valvoo tarkasti päätoimittaja, mutta blogissa yksi ihminen on vastuussa kirjoituksistaan.

KPL 2. Median käyttö vaatii taitoja

Monilukutaito = Viestien, kuvien ja muiden sisältöjen tulkinta.

Kriittinen mediankäyttäjä = Henkilö, joka osaa etsiä tietoa ja arvioida sen avulla median luotettavuutta.

Tekijänoikeus = Tekijän laissa säädetty oikeus päättää kirjallisen tai taiteellisen teoksensa käytöstä.

Media on täynnä viestejä, on tärkeää osata erottaa valheellinen tieto ja totuus.

Viestien ymmärtäminen vaatii harjoittelua.

Jokainen mediankäyttäjä vastaanottaa ja tuottaa itse sisältöä (kirjeet, tekstiviesti, valokuvat internetissä jne.)

Tärkeää miettiä, mitä kannattaa tai saa julkaista ja missä.

Kpl3. Sosiaalisen median sisältö luodaan yhdessä

- Somessa keskustellaan ja jaetaan tietoa
- Paljon erilaisia **yhteisöjä** esim. harrastajia, pelaajia, kavereita jne.
- Kuvat, videot ja päivitykset.
- Ikärajat suojaavat nuoria käyttäjiä
- Tutustu käyttöehtoihin ennen kuin hyväksyt ne.
- Monesti luodaan oma profiili – muista, että joku voi tehdä valeprofiilin.
- Profiilissa on erilaisia tietoja henkilöstä (saa yleensä itse päättää, mitkä asiat näkyvät julkisesti).

Näitä ei **välttämättä** kannata julkaista: Koko nimi, tarkka syntymäpäivä, puhelinnumero, osoite.

Ei missään tapauksessa julkaistavia: henkilötunnus, pankkitiedot.

4. Sosiaalisessa mediassa tieto kulkee nopeasti

- Mielenpito ja ajatuksen ilmaiseminen monelle helppoa somessa (päivitykset, kuvat)
- Some on nykyään tärkeä vaikuttamisen väline. Pelkkä mukana oleminen ei ole vielä vaikuttamista. Sisältö saattaa tavoittaa jopa miljoonia ihmisiä.
- Muista, että virheellisetkin tiedot leviävät nopeasti
- Olet itse vastuussa siitä mitä julkaiset.
- Lait koskevat myös Internetiä, esim. kunnianloukkaus saattaa syntyä helpostikin.
- Netiketti – netin säännöt / toimintakoodi.
- Muista, että nettiin laitettu sisältö saattaa näkyä monille ja se voi jäädä nettiin, vaikka ottaisit sen itse pois.

5. Mainokset houkuttelevat ostamaan

- Mainoksilla pyritään yleensä saamaan ihminen ostamaan jokin asia tai liittymään johonkin.
- Kun ymmärtää mihin mainoksella pyritään, on helpompi tehdä ostopäätös.
- Mainoksilla pyritään vaikuttamaan yleensä ostajan tunteisiin.

- Mainonnassa on paljon sääntöjä.
- Mainokset eivät esimerkiksi saa johtaa harhaan, yllyttää väkivaltaan tai olla kohdennettu pelkästään lapsille.
- Mainoksien tulee erottua mainoksiksi eikä esimerkiksi sekoittua tv-ohjelmiksi. Jos esim. tubettaja saa rahaa jonkun tuotteen esittelemisestä, tulee videossa mainita, että kyseessä on mainos tai ”kaupallinen yhteistyö”.
- Edellä mainittua kutsutaan **piilomainonnaksi**.
- **Sivutuote / kaupanpäällinen** ei saa olla mainoksessa suuremmassa roolissa kuin päätuote.

Taitava rahankäyttäjä

Kappale 19 - Raha on vaihdon väline

Käteinen Yhteinen nimitys kolikoille ja seteleille.

Valuutta on maan raha, Suomessa euro.

Yleisin ihmisten ansio Suomessa on työnteosta saatava **palkka**. Tällä palkalla hän voi ostaa tuotteita ja palveluita eli hän vaihtaa näihin saamansa palkan.

Kappale 20 - Lasten työtä säädelään

Kotityöt on reilua jakaa perheen kesken.

Alle 15-vuotias ei voi jäädä työnteon takia pois koulusta.

10-vuotiaana saa tehdä töitä taiteilijana (laulaja, näyttelijä...)

14-vuotias voi tehdä lyhyitä jaksoja kevyttä työtä.

Lainsäädäntö turvaa Suomessa sen, että lapsien ei tarvitse käydä töissä.

Kappale 21 - Raha-asiat kuntoon

Tulo - Rahat, joita ihminen tai yhteisö saa eri lähteistä (palkka, vuokratulot, pääomatulot, perintö jne.)

Meno - Rahat, jotka ihminen tai yhteisö käyttää eri asioihin.

Korko - Pankki maksaa pankkitilille talletetuille rahoille korkoa. Myös kuluttaja joutuu maksamaan korkoa esim. pankkilainasta tai autolainasta.

Säästäminen - Kun tulot ovat suuremmat kuin menot, pystyy ihminen säästämään.

Velka - Kun menot ovat suuremmat kuin tulot, jää ihminen velkaa.

Kappale 22 - Hintojen vertailu kannattaa

Vertailemalla hintoja voit säästää rahaa.

Vertailua kannattaa tehdä esim. verkkokauppojen välillä.

Hintavertailu kannattaa kaikissa tuotteissa eli kannattaa vertailla niin maidon hintaa kuin kalliin television hintaa - Maitoa pitää ostaa vuoden mittaan paljon.

Helpoin tapa säästää on karsia turhia menoja = erilaiset huvimenot / viihdemenot.

Hinta-laatusuhde tarkoittaa sitä, kuinka laadukas tuote on suhteessa sen laatuun. Hinta-laatusuhdetta parannetaan yleensä alentamalla hintaa, mutta myös parantamalla tuotteen laatua.

Kappale 23 - Ostopäätös on valinta

Ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä:

Hinta
Laatu
Kotimaisuus
Miltä tuote näyttää
Tarvitaanko tuotetta
Tuotteen maine / mitä on kuullut tuotteesta
Onko tuote muodissa
Brändi - Kuinka suosittu yhtiö tai merkki on

Kappale 24 - Kauppa on sopimus

Kun teet ostoksen sinun ja kaupan välille syntyy sopimus.
Kuluttaja pitää huolta siitä, että maksaa tuotteesta oikean hinnan.
Myyjä pitää huolen siitä, että tuote on ehjä.
Tuotteen voi aina palauttaa, jos siinä on valmistusvirhe.
Muista palauttaessasi tuotetta, että sinulla on hyvä olla **ostokuitti** mukana
Vaihto-oikeus tarkoittaa, että voit vaihtaa viallisen tuotteen uuteen, samankaltaiseen ehjään tuotteeseen.
Kaupoilla ja verkkokaupoilla on käytössään yleinen 14 päivän eli kahden viikon **palautusoikeus**.
Jos palautat tuotteen kauppaan, sen on oltava käyttämätön / virheetön.
Takuu korvaa laitteen valmistusvirheen, jos laitetta on käytetty ohjeiden mukaisesti.
Takuun antaminen on myyjälle aina **vapaaehtoista**.
Jos kauppa antaa tuotteelle takuun saat siitä usein takuukuitin.
ALV eli **arvonlisävero** laitetaan tuotteiden verottoman hinnan päälle

Ostopäätös

Ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä

Hinta
Laatu
Kotimaisuus
Miltä tuote näyttää
Tarvitaanko tuotetta
Tuotteen maine / mitä on kuullut tuotteesta
Onko tuote muodissa
Brändi - Kuinka suosittu yhtiö tai merkki on

Maahanmuuton syitä eli miksi joku haluaa muutta pois kotimaastaan

Työ - Omassa maassa ei ole töitä tai saa hyvän tarjouksen muualta.
Sodat - Sotaa pakoontava ihminen on pakolainen. Yleensä pakolaiseksi muutetaan naapurimaahan.
Luonnonkatastrofit/ilmast - Maanjäristykset, tulvat, hirmumyrskyt.
Poliittiset syyt - esim. liian ankarat lait tai syrjintä jonkin ominaisuuden perusteella.
Opiskelu - esim. vaihto-oppilaaksi.
Toisen ihmisen takia - esim. perheenjäsen asuu toisessa maassa tai oma puoliso asuu toisessa maassa.

Haluaa vain "vaihtaa maisemaa". Esim. haluaa elämässään jollain tapaa eteenpäin. Tämä voi olla esim. työn, kavereiden, perheen ja harrastusten yhteisvaikutus. Eli on monta pientä asiaa, jotka vaikuttavat päätökseen.

Suomessa syötäviä ulkomaalaisia ruokia

Lasagne - Italia
Pizza - Italia
Pasta bolognese- Italia
Kebab - Keski-Aasia
Tortilla - Meksiko
Hampurilainen - Saksa
Lihapullat - Useita, esim. Ranska, Kiina, Ruotsi.
Jäätelö - Kiina
Sushi - Japani
Ranskanperunat - Belgia
Linssikeitto - Useita, esim. Marokko, Espanja, Irak
Chili con carne - Yhdysvallat (Texas)

Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 1/3)

Ilmainen koulunkäynti
Ilmainen vapaa aika
Voi elää rauhassa
On vapaa aikaa
Oikeus elää turvassa.
Oikeus sanoa oma mielipide
Lapset saa leikkiä
Oikeus olla kavereiden
Oikeus ilmaiseen kouluruokaan
Oikeus olla mitä haluaa
Oikeus leikkiä kavereiden kanssa
Oikeus sanoa mitä haluaa
Ei tarvitse käydä töissä lapsena.

Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 2/3)

Täällä saa käydä ilmaista koulua. Suomessa ei ole myrkyllisiä eläimiä. Täällä ei ole myöskään sotia. Suomi on rauhallinen maa. Suomessa ei käytetä lapsityövoimaa.
Suomessa saa ilmaista kouluruokaa.
Suomessa saa elää turvassa.
Oikeus leikkiin ja vapaa aikaan.
Saa olla oma itsensä ja samanlainen kuin muut.
Suomessa on oikeus sanoa oma mielipiteensä ja vaikuttaa.
Suomessa lapsien ei tarvitse tehdä töitä.

Mitkä asiat suomessa ovat hyvin (Ryhmä 3/3)

Suomessa on henkilötunnus ja passi

Suomessa on ilmainen kouluruoka

Suomessa saa käydä koulua ilmaiseksi

Suomessa saa ruokaa kaupoista ja juomaa.

Suomi on vapaa maa. Lapsilla on suomessa vapaa-aikaa.

Lapsen-oikeuksiin kuuluu myös: Oikeus sanoa mielipiteensä ja vaikuttaa, oikeus elää turvassa ja oikeus saada huolenpitoa ja hoitoa.

Saa leikkiä.

Saa kavereita. Suomessa ei ole sotaa.

Saa elää turvassa .

Saa olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut.

On lasten oikeudet ja niitä valvoo lapsiasiavaltuutettu.

Minä ja yhteiskunta

Minä ja yhteiskunta-jakso

Kappale 1 Mitä yhteiskuntaoppi on?

Yhteiskunta on ihmisistä ja yhteisöistä muodostuva kokonaisuus, jossa elämme.

Yhteiskuntaoppi on oppiaine, jossa tutkitaan omaa yhteiskuntaamme ja opitaan tietoja ja taitoja.

Säännöt ovat tärkeä osa yhteiskuntaa.

Meidän yhteiskuntamme on Suomi.

Kappale 2 Olen yhteiskunnan jäsen

Yhteiskunnan jäsen sitoutuu noudattamaan sääntöjä.

Yhteiskunnan jäsenen voi tunnistaa henkilötunnuksesta tai kuvallisesta henkilöllisyystodistuksesta (esim. passi tai ajokortti)

Henkilötunnus on ihmisen henkilökohtainen tunniste, jonka avulla ihmiset erottavat ihmiset toisistaan.

Pelkkä syntymäpäivä ja nimi ei riitä, sillä samannimiset ihmiset ovat voineet syntyä samana päivänä.

Huoltaja on lapsesta vastuussa oleva henkilö, yleensä äiti tai isä.

Kappale 3 Olen mukana eri yhteisöissä

Yhteisö on ihmisten muodostama ryhmä, kuten koululuokka, perhe, suku, jalkapallojoukkue jne.

Perhemuotoja on monia erilaisia. Esim. adoptioperhe, uusperhe, sijaisperhe, yhden vanhemman perhe, leskiperheet jne.

Kappale 4 Yhdessä eläminen vaatii sääntöjä

Sääntöjä tarvitaan kaikkialla: välituntipeleissä, työpaikoilla, liikenteessä jne.

Säännöt lisäävät ihmisten turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Vahingonkorvausvelvollisuus alkaa heti syntymästä, rikosoikeudellinen vastuu 15-vuotiaana.

Ikärajat suojaavat lapsia ja nuoria heille vahingollisilta peleiltä ja elokuvilta

Laki on kaikkia koskeva määräys. Laissa määritellään mikä on sallittua ja mikä kiellettyä.

Kappale 5 Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille

Lapsen oikeuksien sopimus (osa kohdista)

Oikeus olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut.

Oikeus saada huolenpitoa ja hoitoa.

Oikeus elää turvassa.

Oikeus sanoa mielipiteensä ja vaikuttaa.

Oikeus ilmaiseen koulunkäyntiin.

Oikeus leikkiin ja vapaa-aikaan

Ihmisoikeudet = kaikille ihmisille kuuluvat oikeudet.

Yhdistyneet kansakunnat eli YK = Valtioiden muodostama järjestö jonka tehtävänä on edistää rauhaa ja turvallisuutta.

Yhteiskunta toimii

Yhteiskunta toimii

Kappale 6 - Asun itsenäisessä Suomessa

-Suomi on itsenäinen valtio

- Suomi on muuttunut itsenäisyyden aikana (100 vuotta) voimakkaasti. Väestö on lisääntynyt, Suomi on rikkaampi, teollistuminen on kehittynyt, terveydehuolto ja koulutus ovat kehittyneet eli Suomesta on tullut hyvinvointivaltio.

- Hyvinvointivaltio ei ole syntynyt ilmaiseksi vaan sen eteen on tehty vuosikymmenten työ.

- Suomessa on silti esimerkiksi köyhiä ja asunnottomia.

Kappale 7 - Yhteiskunta perustuu tasa-arvoon

- Perusoikeudet kuuluvat kaikille Suomessa asuville ihmisille (oikeus tasa-arvoon, oikeus omaisuuteen, oikeus omaan mielipiteeseen jne.)

- Tasa-arvo on yksi tärkeimmistä periaatteista Suomessa. Ihmisiä ei saa syrjiä esim. iän, sukupuolen, kansallisuuden tai seksuaalisen suuntautumisen takia. Syrjintä on kielletty lailla.

Kappale 8 - Kuulun Suomen väestöön

- Suomen väkiluku on noin 5,5 miljoonaa ihmistä.

- Vähemmistö on jonkin ryhmän pienempi osa (alle puolet). Vähemmistöön voi kuulua esim. sukupuolen, kielen tai uskonnon perusteella.

- Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa
- Lappi on Suomen harvaan asutuin alue

Kappale 9 - Suomi on kansainvälinen

- Suomi on ottanut paljon vaikutteita muista maista (Ruotsi, Saksa, Yhdysvallat, Japani, Italia, Venäjä jne.)
- Suurin osa Suomeen muuttaneista ulkomaalaisista on muuttanut työn perässä.
- Pakolainen on ihminen joka on joutunut jättämään kotinsa esim. sodan tai vainon takia.
- Kansainvälistyminen näkyy esim. ruoissa (pizza, hampurilainen, risotto, sushi, gulassikeitto jne.)
- Myös kansainvälinen kulttuuri näkyy elokuvissa, musiikissa, taiteissa jne.

Kappale 10 - Demokratia on yhdessä päättämistä

- Demokratia eli kansanvalta tarkoittaa asioista yhdessä päättämistä.
- **Edustuksellisessa demokratiassa** äänestetään edustajaa, joka edustaa sen jälkeen äänestäjiään (esim. oppilaskunnan hallituksen edustajat)
- **Suora demokratia** tarkoittaa, että kaikki paikalla olevat päättävät asiasta (esim. äänestys luokassa siitä, mitä pastillimakuja valitaan tai äänestys siitä, mihin perhe menee lomalle.)
- Läheskään kaikki maat eivät ole demokraattisia, vaan asioista päättää todellisuudessa todella pieni joukko ihmisiä tai pahimmillaan vain yksi ihminen.

Kappale 11 - Eduskunta päättää Suomen asioista

- Suomessa on 200 kansanedustajaa, jotka valitaan joka neljäs vuosi eduskuntavaaleissa.
- Kansanedustajat ovat töissä eduskunnassa Helsingissä.
- Kansanedustajat säätävät lakeja ja päättävät Suomen valtion rahoista ja niiden käytöstä.

Kappale 12 - Hallitus ja presidentti johtavat Suomea

- Hallitus hallitsee maata lakien mukaan, valmistelee uudet lait ja valtion budjetin
- **BUDJETTI** on arvio tuloista ja menoista eli paljonko rahaa saadaan ja paljonko sitä kuluu.
- Pääministeri johtaa hallitusta.
- Presidentti valitaan kuuden vuoden välein.

Taitava rahankäyttäjä

Taitava rahankäyttäjä

Kappale 19 - Raha on vaihdon väline

Käteinen Yhteinen nimitys kolikoille ja seteleille.

Valuutta on maan raha, Suomessa euro.

Yleisin ihmisten ansio Suomessa on työnteosta saatava **palkka**. Tällä palkalla hän voi ostaa tuotteita ja palveluita eli hän vaihtaa näihin saamansa palkan.

Kappale 20 - Lasten työtä säädellään

Kotityöt on reilua jakaa perheen kesken.

Alle 15-vuotias ei voi jäädä työnteon takia pois koulusta.

10-vuotiaana saa tehdä töitä taiteilijana (laulaja, näyttelijä...)

14-vuotias voi tehdä lyhyitä jaksoja kevyttä työtä.

Lainsäädäntö turvaa Suomessa sen, että lapsien ei tarvitse käydä töissä.

Kappale 21 - Raha-asiat kuntoon

Tulo - Rahat, joita ihminen tai yhteisö saa eri lähteistä (palkka, vuokratulot, pääomatulot, perintö jne.)

Meno - Rahat, jotka ihminen tai yhteisö käyttää eri asioihin.

Korko - Pankki maksaa pankkitilille talletetuille rahoille korkoa. Myös kuluttaja joutuu maksamaan korkoa esim. pankkilainasta tai autolainasta.

Säästäminen - Kun tulot ovat suuremmat kuin menot, pystyy ihminen säästämään.

Velka - Kun menot ovat suuremmat kuin tulot, jää ihminen velkaa.

Kappale 22 - Hintojen vertailu kannattaa

Vertailemalla hintoja voit säästää rahaa.

Vertailua kannattaa tehdä esim. verkkokauppojen välillä.

Hintavertailu kannattaa kaikissa tuotteissa eli kannattaa vertailla niin maidon hintaa kuin kalliin television hintaa - Maitoa pitää ostaa vuoden mittaan paljon.

Helpoin tapa säästää on karsia turhia menoja = erilaiset huvimenot / viihdemenot.

Hinta-laatusuhde tarkoittaa sitä, kuinka laadukas tuote on suhteessa sen hintaan. Hinta-laatusuhdetta parannetaan yleensä alentamalla hintaa, mutta myös parantamalla tuotteen laatua.

Kappale 23 - Ostopäätös on valinta

Ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä:

Hinta

Laatu

Kotimaisuus

Miltä tuote näyttää

Tarvitaanko tuotetta

Tuotteen maine / mitä on kuullut tuotteesta

Onko tuote muodissa

Brändi - Kuinka suosittu yhtiö tai merkki on

Kappale 24 - Kauppa on sopimus

Kun teet ostoksen sinun ja kaupan välille syntyy sopimus.

Kuluttaja pitää huolta siitä, että maksaa tuotteesta oikean hinnan.

Myyjä pitää huolen siitä, että tuote on ehjä.

Tuotteen voi aina palauttaa, jos siinä on valmistusvirhe.

Muista palauttaessasi tuotetta, että sinulla on hyvä olla **ostokuitti** mukana

Vaihto-oikeus tarkoittaa, että voit vaihtaa viallisen tuotteen uuteen, samankaltaiseen ehjään tuotteeseen.

Kaupoilla ja verkkokaupoilla on käytössään yleinen 14 päivän eli kahden viikon **palautusoikeus**.

Jos palautat tuotteen kauppaan, sen on oltava käyttämätön / virheetön.

Takuu korvaa laitteen valmistusvirheen, jos laitetta on käytetty ohjeiden mukaisesti.

Takuun antaminen on myyjälle aina **vapaaehtoista**.

Jos kauppa antaa tuotteelle takuun saat siitä usein takuukuitin.

ALV eli **arvonlisävero** laitetaan tuotteiden verottoman hinnan päälle

Ylli

Vastuu itsestä ja toisista

Kpl 8. Nuoruus on matka aikuisuuteen

Fyysinen kehitys – Kehoon liittyvät muutokset

Psyykinen kehitys – mm. Ymmärryksen ja omien tunteiden kehittyminen

Itsetunto – Käsitys omasta itsestä ja omasta arvosta

Kehittyminen lapsesta aikuiseksi tapahtuu pitkän ajan kuluessa. 18 vuotta on lain määritelmä aikuisesta.

Itsetunto muodostuu vuorovaikutuksessa à uskalla olla oma itsesi!

Kpl 9. Elämässä ystävystytään ja ihastutaan

Yhteistyötaidot kehittyvät, kun olet tekemisissä muiden kanssa.

Opit neuvottelemaan, sopimaan, jakamaan yms.

Suvaitsevaisuus – Hyväksyy toiset ihmiset ja erilaisuuden.

Joskus **ystävyyttä** voi muuttua **ihastukseksi** à muista, että toista ei voi omistaa eikä hän välttämättä tunne samoin.

Älä unohda kavereitasi, kun seurustelet.

Kpl 10. Jokainen päättää omasta kehostaan

Kehonkuva – Käsitys siitä, miltä näytät

Saattaa vääristyä helposti esim. Somen takia.

Seksuaalisuus – Saa etsimään rakkautta, ihmissuhteita ja läheisyyttä

Keho voi olla mieltä edellä kehityksessä.

Keho on yksityisalue, koskettamiseen ei tarvitse suostua

à mieti etukäteen vastaus

Seksuaalinen häirintä on vakavaa (puheita ja tekoja). Alle 16-v kohdistuneet seksuaaliset teot kiellettyjä (ei esim. 15 ja 15 vuotiailta)

Kpl 11. Vastuun ottamista voi harjoitella

Perheillä on omat säännöt à Voivat olla hyvin erilaisia

Koulussa omat säännöt

Laki asettaa mm. ikärajoja, joiden on tarkoitus suojella lapsia.

Ruutu-aika on tietokoneella, kännyköillä tai muilla laitteilla käytettävä aika. Jos ei rajoiteta, niin älä unohda ulkoilua ja liikuntaa.

Virheitä tehdään ja niitä saa tehdä, mutta koita oppia niistä!

Rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-v – Voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta.

Vahingonkorvausvelvollisuus ei tunne ikärajaa eli alkaa 0-v. (Vauvoja ei käytännössä tuomita --> ei

ymmärrystä)

Ilkivalta on tahallista häiritsemistä tai toisen omaisuuden rikkomista.

Kpl 12. Päihteet ovat haitallisia

- Luonnon raaka-aineista voidaan valmistaa **päihteitä**
- Aineita, jotka muuttavat aivojen toimintaa, mielialaa ja käytöstä.
- Alkoholi, tupakka, nuuska, huumeet, lääkkeet (väärinkäyttö), liimat, lakat yms.
- *Riippuvuus* voi tulla kaikista päihteistä --> elimistö "tarvitsee" päihteiden kemiallisia aineita, esim. **nikotiini**.

13. Tupakka ja alkoholi ovat yleisiä päihteitä

Tupakkatuotteet

- **Tupakka on kasvi**
- **Nuuska imeskellään, oikeastaan imeytyy (pussi tai löysä)**
- **Nikotiini ja muut aineet imeytyvät verenkiertoon**
- **Heikentää keuhkoja, aiheuttaa sydän- ja verisuonitauteja.**

Alkoholi vaikuttaa keskushermostoon

- **Miedot (olut, siideri, lonkero)**
- **Väkevät (liköörit ja viinat)**
- **Vaikutus keskushermostoon à humalatila**
- **Alkoholia "pilkkoo" eli poistaa maksa à Lapsen maksa ei tähän juuri pysty.**

Huumausaineet ovat todella vaarallisia

- **Esim. Kannabis, ekstaasi, LSD, heroiini ja amfetamiini.**
- **Osa lamauttaa, piristää tai aiheuttaa harhoja.**
- **Pysyvä vaikutus keskushermostoon**

Maantietopeli

<https://online.seterra.com/fi> - Kaikki maanosat, maat, pääkaupungit jne. toimii myös iPadeilla.

Yllin linkkejä

Universumin koko

Voit verrata esim. ihmisen kokoa aurinkoon.

Maantietopeli - koko maailma (Seterra)

Sähköinen aineisto Luontoon 5

Euroopan maantieto (toporopa)

Täällä voit harjoitella karttatunnistusta, maiden lippuja, jokia, kaupunkeja ja paljon muuta.

Kasvio

Kasvion kasvit

Kasvion kasvit vuosiluokittain

1. voikukka, leskenlehti, käenkaali, valkovuokko, koivu, vaahtera
2. piharatamo, valkoapila, siankärsämä, kuusi, mänty, kielo, pihlaja
3. rentukka, ulpukka/lumme, osmankäämi, järviruoko, paju
4. niittyleinikki, vehnä, ohra, ruis, kaura, rypsi
5. mänty, kuusi, puolukka, mustikka, vanamo, kanerva
6. tammi, haapa, harmaaleppä/tervaleppä ja kataja sekä tupasvilla, suopursu, karpalo

Kirjoita kuvaukseen seuraavat tiedot: Päivämäärä, löytöpaikka (kunta/kaupunki), kasvupaikka.

Esimerkki: 12.6.2019 Orimattila, tienpiennar.

Kasveja voi tunnistaa osoitteessa: www.luontoportti.com

Esitelmät Pohjoismaista ja Baltiasta

Ohje työskentelyyn

Esitelmästä pitää löytyä ainakin seuraavat asiat.

- Perustiedot: Väkiluku, pääkaupunki, virallinen kieli, valuutta, naapurimaat, hallitsija (onko presidentti, kuningas, kuningatar...) jne.
- Lippu
- Millainen ilmasto maassa on (mannerilmasto, väli-ilmasto jne.)
- Millainen kasvillisuus maassa on.
- Millainen eläimistö maassa on.
- Kuuluisimmat nähtävyydet.

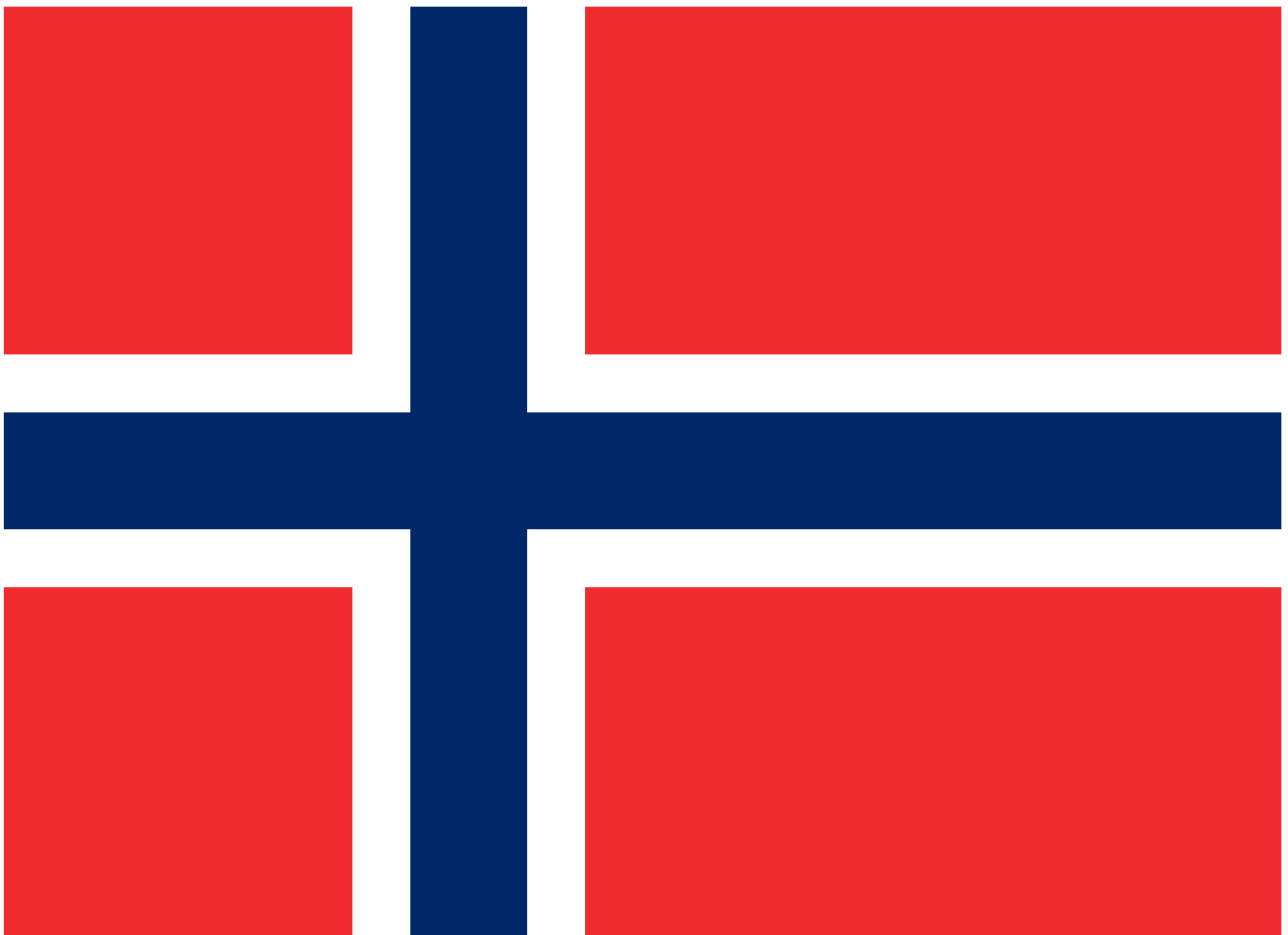
Norja

Juho T, Samu, Helmiina

Norjan perus tiedot

- Norjan pääkaupunki on Oslo.
- Norjan väkiluku on 5,233 miljoonaa.
- Oslo väkiluku on 634 293 tuhatta.
- Norjan kuningas on Harald V.
- Norjan kuningatar on Sonja.
- Norjan yleisimmät kasvit Tunturikasvit, Natura, Mielikuvat, Kanerva.

-Norjan lippu

- Norjan eläimet hirvi, susi ,myskihärkä.
- Norjan nähtävyydet nordkapp, lofootit, preikestolen, geirangerinvuono.
- Norjan kaupungit tromssa, bergen, alattio, drammen.

-Norjan naapurimaat Ruotsi, Tanska, Englanti ja Islanti.

-Norjan pinta-ala 385 203 km.

-Norjassa käytetään kruunuja.

-Norjan isoin järvi Mjøsa.

-Norjan pisin vuori Galdhøpiggen pituus 2 469 metriä

videoita Norjasta

Norjasta videoita

<https://www.youtube.com/watch?v=xQI6DkX3xqs>

kuvia Norjasta

Onni Y, Reetta ja Karri

Norja

perus tiedot

- ihmisiä 5,2 miljoonaa asukasta
- pinta ala on 385 203 km
- norjan kuningas on Harald v
- norjan kuningatar on sonja
- norjan pääkaupunki on Oslo
- virallinen kieli : Norjan kieli
- norjassa on kruunu

Video norjasta:

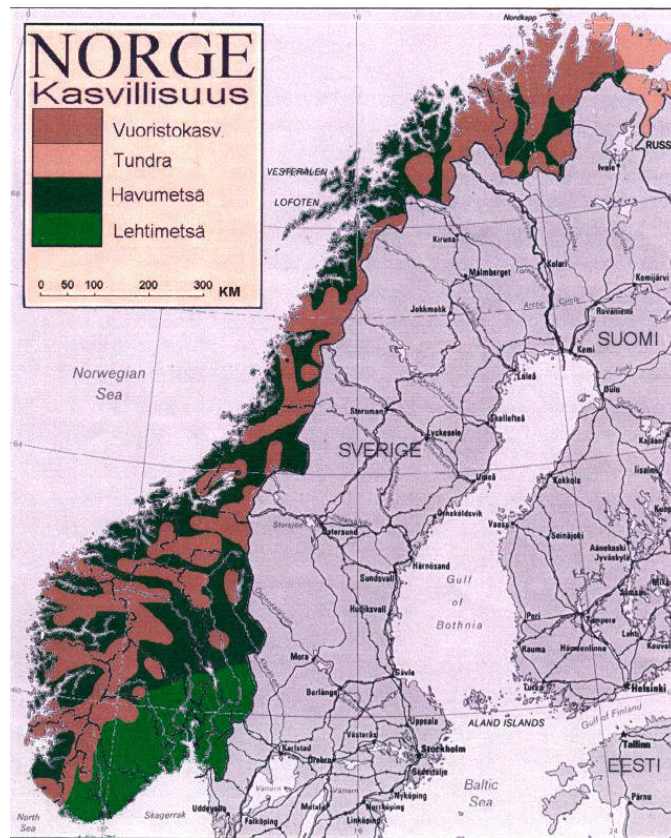
<https://www.youtube.com/watch?v=xQl6DkX3xqs>

-norjan rannikoilla vallitsee lauhkea meri-ilmast

-Norjan naapurimaat: Suomi Ruotsi Venäjä

-Oslon ilmasto:

	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu		
Vrk:n ka. ylin lämpötila (°C)	-1,8	-0,9	3,5	9,1	15,8	20,4	21,5	20,1	15,1	9,3	3,2	-0,5	ka.	9,6
Vrk:n ka. alin lämpötila (°C)	-6,8	-6,8	-3,3	0,8	6,5	10,6	12,2	11,3	7,5	3,8	-1,5	-5,6	ka.	2,4
Vrk:n keskilämpötila (°C)	-4,3	-3,9	0,1	5,0	11,2	15,5	16,9	15,7	11,3	6,6	0,9	-3,1	ka.	6
Sademäärä (mm)	46	36	47	41	53	65	81	89	90	84	73	55	Σ	763
Sadepäivät (d)	16	12	13	12	13	14	15	16	16	17	15	15	Σ	174

4 kommenttia

Kuvia norjasta

Ruotsi

Ruotsi

Ruotsin kuninkaalliset

Ruotsin kuningas: Kaarle XVI Kustaa

Ruotsin kuningatar: Silvia

- Ruotsin kruununprinsessa: Victoria
 - Victorian aviopuoliso: Prinssi Daniel
 - Victorian ja Danielin lapset: Prinsessa Estelle ja Prinssi Oscar
-
- Ruotsin prinssi: Carl Philip
 - Carl Philipin aviopuoliso: Prinsessa Sofia
 - Carl Philipin ja Sofian lapset: Prinssi Alexander ja Prinssi Gabriel
-
- Ruotsin prinsessa: Madeleine
 - Madeleinein aviopuoliso: Christopher O' Neill
 - Madeleinein ja Christopherin lapset: Prinsessa Leonore ja Prinssi Nicolas

Pääkaupunki: Tukholma

Pinta-ala: 450 295

Väkiluku: 9,903 miljoonaa

Raha: Ruotsin kruunu

Virallinen kieli: ruotsi

Naapurimaat: Suomi, Norja ja Tanska

Eläimet: Ruotsin kuusi suurinta nisäkästä ovat hirvi, ahma, susi, karhu, ilves ja myskihärkä

Kasvillisuus: Ruotsin kasvillisuus vaihtelee Lapin karuista tunturialueista. Etelä-Ruotsin vehmaisiiin lauhkeisiin lehtimetsiin.

Ilmasto: Ruotsi voidaan jakaa myös neljään vyöhykkeeseen: Skandit, Tukholman pohjois- ja eteläpuoli sekä Skåne ja lounaisrannikko.

Ruokia: Lihapullia, Ruskea kastike, Perunamuussi ja Puolukkahillo.

Ruotsin pienin kaupunki: Sundbybergs kommun.

Ruotsin itsenäisyyspäivä: 6. kesäkuuta, Kustaa Vaasan kruunajaisten 1523 vuosipäivänä.

Kaupunki määrä: Enimmillään 133

Pääkadut: Sigtunan ja Stora Storgatan

Suomen ja Ruotsin aikaero: 1 tunti

Suomi on edellä Ruotsia: Yhden tunnin

Tukholman kuuluisimpia nähtävyyksiä: Drottningholm Palace, Tyskan Kyrkan

Ruotsin kansallislintu: Mustarastas

Sanoja: Kiitos-tack, päivä-dag en, ilta-kväll en, hei-hej, aamu-morgan en, yö-natt en, terve-friska, ole hyvä-
varsågod, ruotsi-svenska en, tervetuloa-välkommen, suomi-finska en.

Ruotsin vähemmistö: Suomi, saame

Ruotsin pelejä: candy slip and slide, temple jewels, krismas mahjong and adam and eve4

Ruotsin kansallislaulu

https://www.youtube.com/watch?v=lm_noUOyv_E

Tanska

Aapo ja Mikael

TANSKA PERUSTIEDOT

väkiluku:5,731miljoonaa (2016)

pääkaupunki:Kööppenhamina.Väkiluku:583 525 (2015)

lippu:värit valkoinen ja punainen

tanska on ystävällinen maa. Siellä ihmiset leikkivät muitten kanssa vaikka he ei tunteisi toisiansa.

Tanska on tunnettu leegoista ympäri maailmaa.Tanskassa on monia miljoonia legoja.

tanskassa hallitsee kuningatar nimeltä Margareeta II

tanskan raha on kruunu.

Tanskan naapuri maat ruotsi ja saksa.

Maa jossa ei ole vuoria

video:

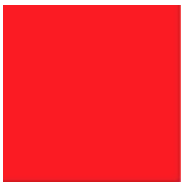
<https://www.youtube.com/watch?v=cT7qhPMVS-s>

video jääkiekko:

https://www.youtube.com/watch?v=U7kcR_Z1NEQ

tanskanlippu:

kuvia Tanskasta:

lego:

Tanskassa ei ole vuoria ihmiset ovat kiltejä ja lego Landia on suuri. Tanskan kieli on ihmeellinen.

3 kommenttia

Katariina ja Maria

Tanskan perustiedot

väkiluku:5,731(2016)

pääkaupunki:Kööpenhamina

kuningatar:Markareetta

virallinen kieli:tanskan kieli

pinta-ala: 2211000 km2

nähtävyyksiä:kööpinhaminan tivoli ja Frederiksborgin linna

kansalliseläin:kyhmyjoutsen

eläimistö:uurimmaksi osaksi kettuja ja peuroja sekä joitakin pienempiä eläimiä

kotieläimistö:tärkeimmät ovat nauta,sika ja kana

naapurimaat:saksa ja ruotsi

lippu:

kasvillisuus:Tanskalainen luonto on varsin monimuotoinen.

ilmasto:melkein samanlainen kuin muualla pohjoismaissa.

[1 kommenttia](#)

Videoita Tanskasta

video tanskasta

<https://www.youtube.com/watch?v=PkJrY9Yv9rk>

Islanti

ISLANTI

Islannista tietoa: Islannissa on jäätiköitä ja Islannissa on myös vähän ihmisiä mutta paljon maata. Islannissa on monia upeita nähtävyyksiä. Islannissa varsinaisen elämistön tuottavat linnut joita on tavattu ainakin 300 lajia merilinnut, vesilinnut ja kahlaajat ovat yleisimmät kotimaiset linturyhmät. Islannissa on myös presidetti **Guðni Thorlacius Jóhannesson nimeltään. Islannissa rahana toimii kruunu. Islannin väkiluku on vuonna (2014)**

KASVILLISUUS

vain neljännes Islannin pinta-alasta on kasvillisuuden peitossa.

Islannissa viljellään banaania.

Islannissa on monia eria hienoja nähtävyyksiä.

Kahden maailmansodan aikana Islanti oli ensin brittien peittämä ja myöhemmin puolustusliitossa yhdysvaltojen kanssa.

Kalastus on todella tärkeässä asemassa Islannin talousväessä.

Islannin

Viro

Julia ja Nino

PERUSTIEDOT

Kansallis eläin: haarapääsky

virallinen kieli: eesti

valuutta: euro

pääkaupunki: Tallinna

vakiluku noin:1 320 174,

naapurimaat:venäjä,tanska,suomi

viron presidentti on: Kersti Kaljulaid

viron lippu:

viron ilmasto on todella samanlainen kuin suomessa.

videoita virosta

videoita virosta

https://youtu.be/hOO-ejhkK_Y

<https://youtu.be/NB-J77ZRLBE>

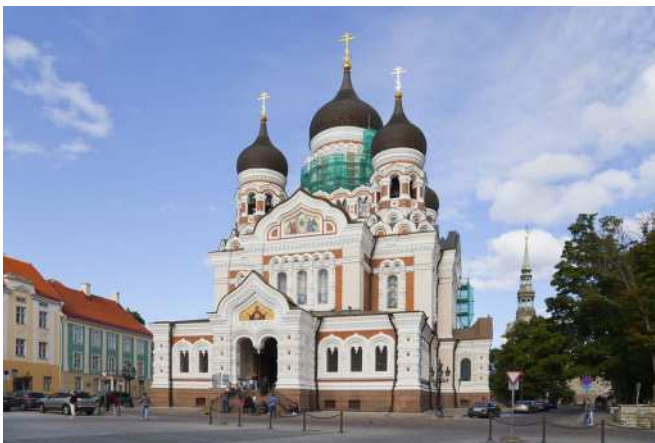
KUVIA VIROSTA

KUVIA VIROSTA

presidentin talo:

viron kirkko:

maarianhaminan kirkko:

viron pääkaupunk:

haarapääsky:

viron presidetti:

Minette ja Onni K.

perustiedot

Väkiluku: 1,316 milj. (2016)

pääkaupunki: Tallinna

Virallinen kieli: Eesti

 Kuvahaun tulos haulle viron lippu

valuutta: euro

Presidentti: Kersti Kaljulaid

-Yksi kuuluisista nähtävyyksistä Virossa on Kadriorgin puisto joka on yksi hiennoimista puistoista Virossa.

-Virolla ei ole vakituista kansaliseläintä, sitä on mietitty olisiko se siili, susi, vai mäyrä? Kuitenkin kärkipaikoissa on kuitenkin ollut enimmästössä susi joka edustaisi sopivasti nisäkkäitä pienessä maassa.

-Viron naapurimaita ovat *Latvia, Venäjä,*

Viron kansallislaulu

Viroon ja sen tapoihin, kulttuuriin ja historiaan voit tutustua näiden videoiden avulla.

<https://youtu.be/NB-J77ZRLBE>

https://youtu.be/hOO-ejhkK_Y

viron ilmasto: Viron ilmasto on lauhkealle vyöhykkeelle luonteenomainen: selkeä vuosittainen rytmi, jossa esiintyy neljä vuodenaikaa. Vuoden lämpimin kuukausi on heinäkuu ja kylmin helmikuu. Virossa mitatut ääriämpötilat ovat olleet 35°C ja -43°C. Sisävedet jäätyvät useimmiten joulukuussa ja sulavat huhtikuussa. Meren jäätyminen riippuu pitkälti tuulien voimakkuudesta ja meren syvyydestä. Itämeren vaikutuksesta ilmasto rannikolla on lauhkeampi kuin sisämaassa, missä kontrastit ovat suuremmat.

Eläimet: Virossa tavataan noin 20 000 eri hyönteislajia, sekä 65 kala-, 10 sammakkoeläin- ja viisi matelijalajia. Sammakkoeläimistä suurin osa on harvinaisia ja rauhoitettuja. Selkärangaisia on yhteensä noin 500 lajia.

KUVA: Kersti Kaljulaid

HISTORIA: Viro itsenäistyi vuonna 1918, mutta se liitettiin Neuvostoliiton osaksi vuonna 1940. Viron tasavalta palautti itsenäisyytensä Neuvostoliiton hajottua vuonna 1991.

Viron Ministerit:

o

HALLITUS

hallitukset ovat kaatuneet verrattain pieniinkin kiistoihin. Yleensä jonkin hallituskumppanipuolueen epäluottamuslause on johtanut koko hallituksen kaatumiseen. Monesti hallituksen ovat joutuneet muodostamaan kaksi pahinta vastustajaa, jolloin hallituspohja on ollut jo heti hutera, varsinkin jos se on jouduttu tekemään vähemmistöperusteella.

Vaikka hallitukset ennen Ansipin hallituksia vaihtuivat tiheästi, politiikan talousliberaali suuntaus pysyi yhtenäisenä. Oma virolainen ilmiönsä on myös, se ettei vasemmistolla ole ollut jalansijaa Riigikogussa hallituksista puhumattakaan. Ansipin II hallitus oli ensimmäinen, jossa oli mukana sosiaalidemokraatit, jotka eivät kuitenkaan halua profiloitua erityisesti vasemmistolaisena. Sen sijaan Viron lehdissä Keskustapuoluetta on kutsuttu vasemmistolaiseksi, koska se ei ole tukenut hallitusten talousliberaalia politiikkaa.

Monet Viron puolueista ovat itsenäistymisen jälkeen 1990-luvulla olleet liberaaleja ja keskustalaisia. Hallituksessa istuneista puolueista tärkeimmät ovat olleet Isänmaanliitto, Viron reformipuolue, Viron Keskustapuolue, Viron Kansanliitto, Maltilliset ja Res Publica. Isänmaanliitto ja Res Publica yhdistyivät ja ovat nykyisessä hallituksessa nimellä Isänmaan ja Res Publican liitto. Maltilliset tunnetaan nykyään sosiaalidemokraatteina. Myös puolueet ovat olleet hallitusten tapaan epävakaita, kun ne ovat muuttaneet nimiään, hajonneet tai yhdistyneet toisiinsa. Esimerkiksi 1990-luvun alun ja puolen välin valtapuolue Kokoomuspuolue katosi puoluekartalta vuonna 2000.

Laivalla viroon:

ENITEN KÄYTETYIN LÄHDE:

[Viro – Wikipedia](#)

Latvia

Perustiedot

Väkiluku:

1,96milj.(2016)

Pääkaupunki:

Riika.

Valuutta:

Ennen lati, nykyään euro.

Virallinen kieli:

Latvian kieli.

Pinta-ala:

64 589km, joista sisävesiä 1,5%

Naapuri maat:

Venäjä, Liettua, Viro ja Valko-venäjä

Lippu:

Presidentti:

Raimonds Vejonis

Pääministeri:

Māris Kucinskin

[0 kommenttia](#)

Latvian eläimiä ,ilmastoa ja kasvillisutta

Ilmasto:

Latviassa vallitsee leuto mannerilmasto. Kesä on lämmin, kevät ja syksy ovat leutoja. Joskus talvella on purevan kylmää, kun kylmä ilmavirtaus Venäjältä saavuttaa Latvian.

Eläimet:

Latviassa suuriin nisäkkäisiin kuuluvat susi, ilves, saksanhirvi, metsäkauris, villisika ja saukko. Kuurinmaalla vaeltaa villejä visenttejä ja villiintyneitä hevosia. Linnuista näyttävämpiä ovat kattohaikara, mustahaikara ja pikkukiljukotka.

Kasvisto:

Kasveihin kuuluu yli 30 harvinaista kämmekkälajia. Latvian maisemaa koristavat suuret metsät, järvet ja muutamat suot, jotka ovat pääosin keidassoita. Metsiä on maan pinta-alasta noin neljännes ja metsäteollisuus onkin tärkeä teollisuudenala. Latvian metsät ovat hemiboreaalista sekametsää.

[0 kommenttia](#)

Nähtävyyksiä

Latvian vanhakaupunki

Paholaisen luola

0 kommenttia

Videoita Latviasta

video: koripallopele Slovenia vs Latvia

<https://www.youtube.com/watch?v=S-DKtLy9S1M>

video:

<https://www.youtube.com/watch?v=c84x6ZZwHT4>

2 kommenttia

Liettua

Minea, Nea, Juho H.

Liettua

väkiluku,2,80milj

Tautiska giesme

Aika vyöhyke UTC+2

presidentti,Dalia Grybauskaite

pääministeri,saulius skvernelis

Hyvä matka kohde
pääkaupunki vilna

kansallis eläin enrn

pinta ala 65, 302 km sijalla120

valtiomuoto tasavalta

virallinen kieli liettua

raha euro

Lehti kasvillisuuta

Lauhkea

Liettuan vaakuna

Liettuan lippu

nähtävyydet

Ristikukkula

Trakain linna

Gate of Dawn

<https://www.youtube.com/watch?v=qEhuGs25FDE>

<https://www.youtube.com/watch?v=7t2sXOCVYHc>

Naapurimaat Latvia, Viro

1 kommenttia

Ukraina

Esitelmät Euroopasta

Työskentelyohje

Esitelmästä pitää löytyä ainakin seuraavat asiat.

-Perustiedot: Väkiluku, pääkaupunki, virallinen kieli, valuutta, naapurimaat, hallitsija (onko presidentti, kuningas, kuningatar...) jne.

- Lippu

- Sijainti kartalla (esim. Euroopan karttapohjaan väritettynä)

-Millainen ilmasto maassa on (mannerilmasto, väli-ilmasto jne.)

-Millainen kasvillisuus maassa on.

- Millainen eläimistö maassa on.

- Kuuluisimmat nähtävyydet.

Espanja (Maria, Iida)

Espanja

Espanjan lippu

Espanjan lippu on Madrid

Espanjan virallinen kieli on Espanja

Kuningas on Felipe VI

Espanjan pinta-ala on 504 645 km

Valuutta:euro

Espanjan naapurimaat ovat Portugali ja Ranska

Muita kaupunkeja : Barcelona, Valencia ja Sevilla

kasvillisuus ja ilmasto vaihtelevat voimakkaasti rannikon ja sisämaan välillä sekä korkeuden mukaan.
Kuuluisimmat ovat Sagrada Família, museo Reina Sofia ja Park Güel.

Espanjan maisemat

<https://youtu.be/j6HANZHAMZQ>

Aleksandar Vrzalci via Getty Images

Bosnia ja Hertsegovina (Juho H, Aino)

Bosnia ja Hertsegovina

Perustietoa

Pääkaupunki: Sarajevo

Pinta-ala: 51129 neliökilometriä

Väkiluku: 3,517 (2016). Väkiluku on laskenut vuodesta 2013.

Valuutta: Bosnian markka

Naapurimaat: Serbia ja, Kroatia

Viralliset kielet: bosnia,kroatia,serbia

Presidentti: Mladen Ivanic

Pääministeri: Bakir Izetbegovic

Kansallislaulu: Intermeco

Vaakuna:

Lippu:

Intermeco

<https://youtu.be/AMwOQ-47Exw>

0 kommenttia

Ukraina (Minea, Juho T.)

Ukraina

-Ukrainan lippu

-Ukrainan vaakuna

-Ukrainasta video

<https://youtu.be/aF530bWU7h4>

-Pääkaupunki on Kiova

-Väkiluku 45 miljoonaa vuonna 2016

-Pinta-ala 603 628 neliökilometriä

-Presidentti on Petro Porošenko

-Valuutta hryvnia

-Ukraina on pinta-alaltaan Euroopan toiseksi suurin ja samalla suurin kokonaan Euroopassa suurin valtio

-Ukrainan rajanaapurit idässä Venäjä,pohjoisessa Valko-venäjä lännessä Puola,Slovakia,Unkari,Romania ja Moldova

-Ukrainan kuuluisimmat nähtävyydet Mount Hoverla,Sofiyivka Park,Odessa National,Academic Opera and Ballet Theater

-Ukrainan kasvillisuuden metsä- ja marskimaa metsääro ja aro

-Ukrainan kansallislaulu

<https://youtu.be/DvL26u-2Xil>

-Mount hoverla

-Sofiyivka Park

-Odessa National

-Academic Opera and Ballet Theater

Iso-Britannia (Aapo, Minette)

Iso-Britannia

ISO BRITANNIA

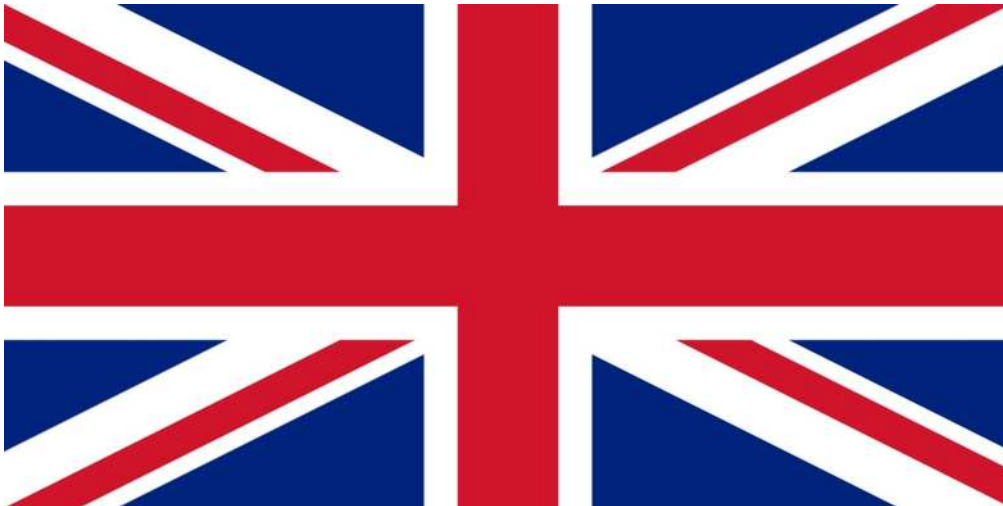
Iso-Britannia eli Yhdistynyt kuningaskunta (Iso-Britannia+Pohjois-Irlanti)

PERUSTIETOJA

- *kieli: Englanti*
- *pääkaupunki: Lontoo*
- *pääkaupungin väkiluku: 8,3 miljoonaa*
- *maan väkiluku: 64 308 261 (2014)*
- *valuutta: punta*
- *naapurimaa: Irlanti*
- *kansalliseläin:leijona*

Iso-Britanniaan kuuluu Wales sekä Skotlanti.

LIPPU :

VAAKUNA:

:

Maan hallitsijana toimii Elisabeth II (toinen)

Historiasta:

-Ennen roomalaisaikaa Britanniassa asui skotlantilaisia piktejä, walesilaisia kansoja sekä Britannian omaa kantaväestöä.

Elinkeinorakennetta BKT:sta

maataloutta 0,9 %

Teollisuutta 22,1 %

Palvelu 77,1 %

Kreikka (Onni Y, Karri)

Kreikka

Kreikan presidentti on Prokópis Pavlóoulos

kreikan pää kaupunki on Ateena

kuva tuossa. ^Ateena
korkein vuori kreikassa on òlympos

Kreikka kuuluu helleenien tasavaltaan

Venäjä (Onni K, Karita)

Venäjä

Valtiomuoto: liittotasavalta

Venäjän lippu:

Presidentti: Vladimir Putin

Pääministeri: Dmitri Medvedev

Pääkaupunki: Moskova (10 409 200) asukasta

Pinta-ala:

-yhteensä 17 075 400km

-josta sisävesiä 1,1%

Väkiluku: 146 877 088 asukasta

-väestötiheys: 8,3

-väestönkasvu: 0,01%

Viralliset kielet: venäjä koko federaatiossa alueellisesti yli 100 muuta kieltä

Valuutta: rupla (RUB)

Itsenäisyys Neuvostoliitosta: 12.kesäkuuta 1990 (suvereenisuusjulistus)

Venäjän vaakuna:

Lyhenne:

-ajoneuvot: RUS

-lentokoneet: RA

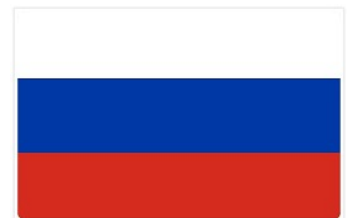
Elinkeinorakenne

-maatalous 4,9%

-teollisuus 33,9%.

-palvelut 61,2%.

Venäjän naapurimaat: Norja, Suomi, Viro, Latvia, liettua, Puola, Valko-Venäjä, Ukraina, Georgia, Azerbaidžan, Kazakstan, Kiina, Mongolia ja Pohjois-Korea

Bulgaria (Samu, Helmiina)

Bulgaria

- Bulgariassa on noin seitsemän miljoonaa asukasta
- Pinta-ala: Pienempi kuin Suomi
- Presidentti: Rosen Plevneliev
- Pääkaupunki: Sofia
- Viralliset kielet: Bulgaria

Bulgaria sijaitsee Mustanmeren rannalla, ja sen rajanaapureita ovat: Kreikka ja Turkki, etelässä. Serbia ja Makedonia, lännessä. Ja Romania pohjoisessa.

- Rahayksikkö: Valutta
- Valtiomuoto: Tasavalta
- Kansallislaulu: Mila Rodino

-Bulgarian sijainti

-Kansallislaulu

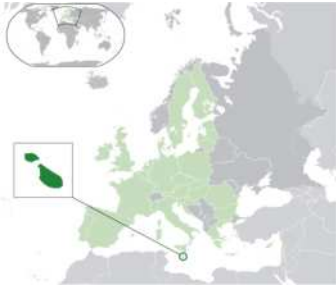

<https://youtu.be/1s7jwVtkCyl>

Malta (Vilma, Tuulianna)

Esitys Maltasta

Malta on saarivaltio joka sijaitsee Välimerellä Italian alapuolella.

-Presidentti: Marie Louise Colero Preca

-Pääministeri: Joseph Muscat

-Pääkaupunki: Valletta

-Muita kaupunkeja: Birkirkara ja Mdina

-Väkiluku (2015) :413 965

-Valuutta:euro

-Viralliset kielet: Malta ja Englanti

-Lähimmät maat: Italia, Tunisia ja Egypti

-Maltan lippu

- Maltan vaakuna

-Kuuluisimmat nähtävyydet: Gozo adventures ja Mdina old city (vanha kaupunki)

Gozo adventures

-Kasvillisuus: Maltalla on monia maisematyyppejä: metsää, pensaikkoo, kallioita, rantoja ja hiekkadyynejä. Siksi saarten kasvisto on monipuolista

-Ilmasto: Maltan ilmastoon vaikuttaa vahvasti saarta ympäröivä Välimeri. Tyypillistä ovat kuumat ja kuivat kesät, lämpimät ja ajoittain sateiset syksyt sekä lyhyet ja leudot talvet sateineen

-Jääkauden lopussa hävisi runsaasti eläimistöä luultavasti rajujen ilmastonmuutosten ihmisen harjoittaman metsästyksen

-Kansallislaulu: L-Innu Malti

<https://youtu.be/8q-0jciioAE>

Italia (Reetta, Meea)

Italia

Italia

- Italian väkiluku: *60,6 miljoonaa (2016)*
- pinta-ala: *301 338 km²*
- pääkaupunki: *Rooma*
- Italian tyypillisin eläin: *karhu*
- Italian valuutta: *euro*
- virallinen kieli: *italia*
- Italia itsenäistyi: *17.maaliskuuta 1861*
- maan presidenttinä toimii: *Sergio Mattarella* ja pääministerinä: *Giuseppe Conte*.
- *Sergio Mattarella* • *Giuseppe Conte* •

- Maan lippu on väreissä: *vihreä, valkoinen ja punainen*

- Italian rajanaapuri maita ovat: *Slovenia, Itävalta, Sveitsi ja Ranska*
- Italian yksi kuuluisimmista nähtävyyksistä on: *Colosseum*.

- Italian sisässä sijaitsee kaksi maata San Marino ja Vatikaanivaltio.
- Maan kansallislaulu: *Fratelli d'Italia*

<https://youtu.be/04ckV9QueXc>

Saksa (Ellen, Julia)

Saksa

- Saksa sijaitsee keski- Euroopassa.
- Väkiluku: 82,8 miljoonaa asukasta.
- Pääkaupunki: Berliini.
- Naapurimaat: Tanska, Hollanti, Belgia, Luxemburg, Ranska, Sveitsi, Itävalta, Tšekki, Puola.
- Saksassa on rahaa noin 4,37 biljoonaa dollaria.
- Saksan pääministerin nimi on Tointa ja presidentti on Frank-Walter steinmeier
- Valuutta: euro
- Pinta-ala: 357 376 km²
- Virallinen kieli: saksa
- Kansallis eläin on
- Kansallis laulu on Deutschlandlied

<https://youtu.be/VeBYqL8nuSw>

•Saksan lippu

Entinen aika

Natsi-Saksa

Portugali (Jesse, Jimi, Katariina)

Portugali

väkiluku (2016): noin 10 309 500

pääkaupunki: Lissabon

Valtiomuoto: tasavalta

Julkikisä: Cristiano Ronaldo,

muita kaupunkeja: Porto, Coimbra, Funchal

virallinen kieli: portugali

valuutta: euro (eur)

pinta-ala: 92 090

naapurimaat: Espanja ja Ranska

kansallislaulu: A Portuguesa

presidentti: Marcelo Rebelo de Sousa

Elinkeinorakenne

- maatalous 2,6%

-teollisuus 22,2%

-palvelut 75,2%

Portugalin siirtomaaimperiumi oli Euroopan vanhin ja pitkäikäisin.

lyhenne pt

-ajoneuvot: p

-lentokoneet: cs

kansainvälinen suuntanumero: +351

maan nähtävyyksiä:

kansallislaulu:

<https://www.youtube.com/watch?v=GqjdtkWNF60>

Belemin torni:

Belgia (Nino, Nea)

Belgia

Belgia on länsieurooppalainen liitto

Naapuritmaat ovat Ranska, Saksa, Alankomaat ja Luxemburg

Belgian pääkaupunki on Bryssel

väkiluku noin 10,4 miljoonaa

suurin osa on uskonnosta ovat katolisessa kirkossa

Belgia on jakautunut kahteen merkittävään yhteisöön

Valtiomuoto perustuslaillinen monarkia

kunigas on Philippe

pääministeri Charles Michael

Muita kaupunkeja Antwerpen, Gent, Charleroi, Liège ja Brugge

viralliset kielet Hollanti, Ranska, Saksa

Valuutta Euro € EUR

itsenäisyys

- julistautui 1830

- tunnustettiin 1839

lynnä BE

Ajoneuvot B

lentokoneet OO

kansainvälinen suuntanumero +32

kansallislaulu La Brabançonne

Belgian lippu

Belgian vaakuna

Belgian kansallislaulu

https://youtu.be/d9u_ituu2Q8

<https://youtu.be/XM5vs35MfzM>

Myrkytykset ja päihteet

Myrskytys- ja päihdetietoa

Päihdelinkki

Laajaa tietoa erilaisista päihteistä.

Kotitapaturma - Myrkytykset

SPR-myrkytystieto

[0 kommenttia](#)

Pikkulasten myrkytykset ja niiden hoito

Tieteessä | katsaus

PIRJO TYNÄLÄ

LKT, lastentautien ja lastenneurologian erikoislääkäri
Myrkytystietokeskus,
HYKS Akutit
pirjo.tynala@hus.fi

EERO RAHIALA

LL, lastentautien erikoislääkäri
Lastenklinikka
HYKS Akutit ja nuorten sairaudet

KALLE HOPPU

professori, ylilääkäri
Myrkytystietokeskus,
HYKS Akutit

Pikkulasten myrkytykset ja niiden hoito

- Epäillyt ja todelliset myrkytystapaturmat ovat yleisiä etenkin 1–2 vuoden ikäisillä pikkulapsilla.
- Pikkulasten myrkytystapaturmien tavallinen syntymekanismi liittyy oraaliseen kehitysvaiheeseen.
- Lapsi laittaa suuhunsa kaikkia aineita mitä kotiympäristöstä löytyy, kuitenkin vakavat myrkytykset ja myrkytyskuolemat ovat harvinaisia.
- Todellisen vaaratilanteen tunnistaminen ja oikean tilannearvion tekeminen edellyttävät altisteen selvittämistä ja lapsen saamista viipymättä hoitoon.
- Monet pikkulasten myrkytyksistä voidaan yksinkertaisilla keinoin ehkäistä. Lääkkeitä ja kodin kemikaaleja tulee säilyttää lapsen ulottumattomissa.

Pikkulasten epäillyt myrkytystapaturmat ovat yleisiä. Ne poikkeavat syntymekanismiltaan ja sen vuoksi myös aiheuttaja-aineiden osalta oleellisesti vanhempien lasten, nuorten ja aikuisten myrkytyksistä. Myrkytystapaturmien erityispiirteiden ymmärtäminen on oleellista oikean hoidon valinnassa ja myrkytysten ehkäisyssä.

Pikkulasten myrkytysten yleisyys

Myrkytyspäilyjen esiintymisestä kotona ei ole luotettavia esiintyvyysslukuja. Jonkinlaisen kuvan pikkulasten myrkytystapaturmien yleisyydestä saa Myrkytystietokeskuksen puhelutietokantoista. Myrkytystietokeskuksen tulee vuosittain vajaan 40 000 puhelinkyselyä, joista noin 80 % on ns. myrkytyskyselyjä koskien epäiltyä tai todettua myrkytystä. Vuosina 2012–2014 tuli noin 14 000–15 500 alle 6-vuotiaita koskevaa myrky-

tytystä sairaalan ensiapuun myrkytyksen takia. Vuosina 2002–2006 TAYS:n poliklinikalla myrkytyksen takia käyneistä alle 16-vuotiaista otettiin sairaalaan seurattavaksi tai hoitoon 79 %, hoitoajan mediaanin ollessa yksi vuorokausi. Neljää viidestä sairaalan otetusta potilaasta hoidettiin teho-osastolla (1). OYS:ssa vuosina 1991–2010 myrkytyksen takia sairaalaan otetuista lapsista ja nuorista puolet hoidettiin teho-osastolla (2). Koko maan tilastoihin (poisto-/hoitoilmoitusrekisteriin) perustuvassa pitkäaikaisseurannassa pikkulasten vakavien myrkytysten osuus pieneni vuosina 1971–2005, kun mittareina käytettiin sairaalan osastohoidon vähentämistä ja polikliinisen hoidon lisääntymistä. Näiden 35 vuoden aikana alle 4-vuotiaiden sairaalahoidon tarve väheni peräti 51 %. Suurin muutos tapahtui 1990-luvulta alkaen (3).

Lapsen myrkytyskuolema on hyvin harvinainen

1960-luvun alussa Suomessa kuoli vielä parikymmentä lasta vuodessa tapaturmaiseen myrkytykseen. Seuraavien 20 vuoden aikana alle viisivuotiaiden lasten tapaturmainen myrkytyskuolleisuus putosi käytännössä noloon. Vuoden 1980 jälkeen kuolemia on ollut vähemmän kuin yksi kymmenessä vuodessa (4). Vuosina 1982–2002 kuoli kaksi alle 4-vuotiasta tahalliseen myrkytykseen perhesurman yhteydessä (5). OYS:n tutkimuksen aikana 1991–2010 ei kuollut yhtään lasta. Tampereella kuoli 2-vuotias poika vuonna 2003 juotuaan grillin sytytysnestettä. Hän oli kahteenkymmeneen vuoteen ensimmäinen ja toistaiseksi viimeinen Suomessa tapaturmaisesti myrkytykseen kuollut alle 5-vuotias, kun häämyrkytyksiä ei oteta huomioon.

Yksivuotias ottaa kotiympäristön haltuun maistelun kautta.

tyskyselyä. Eniten yhteydenottoja tuli 1- ja 2-vuotiaista (kuvio 1). Pikkulapsia koskevat myrkytyskyselyt ovat Myrkytystietokeskuksen yli 50-vuotisen toiminnan aikana aina kattaneet yli puolet kyselyistä. Noin 80 % kaikista puheluista tulee yleisöltä, joten luvut antavat viitettä kotona tapahtuvien myrkytystapaturmien yleisyydestä, vaikka ovat varmasti aliarvioita. Valtaosa tapauksista voidaan ohjeistaa hoidettavaksi kotona: vuonna 2013 peräti 81 %.

Jonkin verran vakavamman tilanteesta on yleensä kysymys, jos lapsi joutuu päihystykselli-

VERTAISARVIOITU

SUOMEN LÄÄKÄRILEHTI 49/2015 VSK 70

3371

0 kommenttia

5-luokka

Kysymyksiä sähkö-opista

1. Mikä on jännitteen yksikkö?
2. Kuinka suuri jännite on verkkovirrassa?
3. Kuinka suuri jännite on AA-Paristossa (esim. kaukosäätimissä ja leluissa käytetään usein näitä)
4. Voisiko ihminen mielestäsi nykypäivänä selvittää ilman sähköä? Perustele, älä vastaa vain "kyllä" tai "ei"
5. Millä tavoin sinä säästät sähköä?
6. Millä tavoin sinä mahdollisesti tuhlaat sähköä? - Miten voisit muuttaa toimintaasi?
7. Jos virtapiiri on _____ niin lamppu palaa. Mikä sana tulee viivalle?
8. Miksi aurinkoenergia, tuulivoima tai vesivoima ovat hyviä vaihtoehtoja tuottaa sähköä?
9. Erimerkkiset sähkövaraukset a) Hylkivät toisiaan b) vetävät toisiaan puoleensa
10. Miten akut eroavat paristoista?
11. Miksi kodin isoja sähkötöitä ei saa yrittää tehdä itse? (Paitsi jos sattuu olemaan sähkömies)
12. Mitkä lamput ovat ympäristöystävällisimpiä - Hehkulamput, ledilamput vai energiansäästölamput?
13. Kuinka kauan yksi ledivalo voi palaa?
14. Mikä on kotisi kallein sähkölaite?

15. Mikä tämä on?
16. Mihin näitä käytetään? - Nykyään koteihin rakennetaan lähinnä automaattivarokkeita (voit etsiä kuvan)

17. Kuka keksi hehkulampun?

18. Mikä seuraavista laitteista kuluttaa eniten sähköä ollessaan päällä tunnin? (laitteet ovat uusia). Televisio, radio, kännykkä, kahvinkeitin, uuni.

Metallit

Metallit

Metalleja on useita erilaisia, esimerkiksi: rauta, kulta, hopea, kupari, alumiini ja elohopea.

Metallit ovat **ominaisuuksiltaan** samankaltaisia, mutta myös erilaisia.

- Alumiini on hyvin kevyt metalli ja kulta puolestaan painavaa.
- Metallit ovat erivärisiä
- Kiiltäviä
- Johtavat sähköä

Metalleja käytetään eri tarkoituksiin

- Kulta ja hopea: Korut ja osittain elektroniikassa
- Alumiini: Limsatölkit, autot, lentokoneet
- Kupari: Kaapelit, löylykauhat
- Elohopea: Lämpömittarit

Ekstrasettiä

Lämpölaajeneminen

Esim: Kuparijohto on talvella lyhyempi kuin kesällä. Eli metallit vievät kylmässä vähemmän tilaa ja laajentuvat lämpimässä. Keväisin peltikatot paukkuvat tämän ilmiön johdosta.

Sähkö

Jännitteen yksikkö on voltti (V)

Tavallisen AA-pariston jännite on 1,5V.

Ihminen tarvitsee sähköä nykyään lähes jatkuvasti. Ilman sähköäkin voi pärjätä (esim. ruuan voi kypsentää tulella)

Sähköturvallisuus

Laitteita korjattaessa tai lamppuja vaihdettaessa virta tulee olla kytkettynä pois päältä (joko sulake, verkkojohto, virtakytkin tai automaattivaroke)

Älä koskaan koske sähkölaitteeseen ollesasi märkä.

Sähköpaloa ei saa sammuttaa vedellä - Sähköiskun vaara.

Verkkovirta (pistorasiasta tuleva virta) on tappavaa (230V)

Vioittuneet eli rikkiinäiset laitteet ja johdot tulee vaihtaa tai korjata. Älä siis käytä rikkiinäisiä kuulokejohtoja.

Akku, paristo ja verkkovirta - kolme erilaista virtalähdettä.

Akun voi ladata, paristoja ei (nykyään on olemassa myös ladattavia paristoja)

Akkukäyttöisiä laitteita: Kännykkä, tabletti, auto, porakone, kamera, kannettava tietokone.

Sähkövaraukset

Erimerkkiset varaukset vetävät puoleensa.

Samanmerkkiset varaukset hylkivät toisiaan.

Hankaussähköä voi syntyä esim. vaatteiden hankautuessa ihoa vasten.

Johtimet ja eristeet

Johtimet johtavat sähköä (esim. metallit) ja eristeet puolestaan eristävät eli eivät johda sähköä (kumi, muovi, puu...)

Kohti Eurooppaa

Kokeessa tulee osata

- Kartan määritelmä
- Mittakaavan määritelmä ja käyttö
- Yleisimmät karttamerkit ja -merkinnät.
- Maanosien (7kpl) nimeäminen ja ero mantereeseen
- Koordinaatiston käyttö, päiväntasaaja, 0-pituuspiiri
- Ilmansuunnat (myös väli-ilmansuunnat)
- Maailman pisimmät joet, suurimmat järvet, korkeimmat vuoristot (sivu 34)
- Euroopan rajat (piirtämällä ja nimeämällä) Kuva s.35
- Alanko, ylänkö, vuoristo
- Maapallon asutuksen jakautuminen epätasaisesti – mihin paikkoihin?
- Muuttamisen syyt toiseen maahan (siirtolaisuus=vapaaehtoinen, pakolaisuus=pakollinen)
- Luonnonvarat – aineelliset ja aineettomat sekä **uusiutuvat ja uusiutumattomat**.
- Euroopan erilaiset elinkeinot (Alkutuotanto, jalostus/teollisuus ja palvelut)

Kartta kuvaa a.uetta ylhäältä päin

- Kartta on pienennös maastosta
- Mittakaava ilmoitetaan kartoissa esim. 1:10 000
→ 1cm kartalla on 10 000cm luonnossa (= 100m)
- Eri värit tarkoittavat eri asioita

esim. pelto kuvataan yleensä keltaisena ja vesi sinisenä.

- Nykyään suurin osa kartoista on sähköisinä (esim. google maps)
- Kartta on pienennös joka tehdään ilma- tai satelliittikuvista.

Koordinaatit kertovat paikan sijainnin

- Maapallo on jaettu asteverktoon
- Pituuspiiri (itäinen ja läntinen) **pystysuunnassa**

- Leveyspiiri (pohjoinen ja eteläinen) **vaakasuorassa**

0-leveyspiiri on nimeltään päiväntasaaja.

0-pituuspiiri kulkee Lontoon Greenwichin kautta

Koordinaatit luetaan näin (esim. Suomi)

60 astetta pohjoista leveyttä ja 30 astetta itäistä pituutta

Maanosat (muutamia maita esimerkkeinä)

Eurooppa – Belgia, Espanja, Suomi, Ruotsi, Norja, Saksa, Italia, Valko-Venäjä, Serbia, Viro, Latvia, Liettua, Unkari, Sveitsi, Kreikka, Puola, Slovakia, Slovenia, Bulgaria, Portugali, Ranska, Iso-Britannia, Islanti, Tanska, Irlanti, Bosnia Hertsegovina, Romania, Tsekki, Moldova, Malta, Kypros, Makedonia,

Aasia – Iran, Kiina, Saudi-Arabia, Intia, Qatar, Japani, Venäjä, Vietnam, Indonesia, Filippiinit, Thaimaa.

Afrikka – Nigeria, Libya, Algeria, Somalia, Mali, Benin, Sudan, Mauritania, Kongon tasavalta, Marokko, Tunisia, Egypti, Madagaskar, Namibia, Sambia, Komorit.

Etelä-Amerikka – Brasilia, Argentiina, Peru, Chile, Bolivia, Uruguay, Kolumbia, Venezuela, Ecuador, Suriname, Paraguay.

Pohjois-Amerikka – Kanada, Yhdysvallat, Meksiko

Oseania – Australia, Uusi-Seelanti, Papua Uusi-Guinea

Etelämanner

Kappale 12 Olemme osa Eurooppaa

Opettele Euroopan rajat!

-Pohjoisessa: Jäämeri

-Idässä: Uralvuoret, Uraljoki sekä Kaspianmeri ja Mustameri + Kaukasuksen vuoristo

-Etelässä: Välimeri

-Lännessä: Atlantin valtameri

Värit kartalla

- Syvämpi sininen = syvämpi kohta meressä

- Vihreä väri tarkoittaa alankoa, ruskea väri vuoristoa.

-Pohjanmereltä Uralille ulottuu suuri alanko (vihreä)

- Keski-Euroopassa on paljon ylänköä ja etelää kohti mentäessä esiintyy vuoristoja (keltaisesta ruskeaan)

Alanko = Alle 200m merenpinnasta

Ylänkö = 200m-1000m merenpinnasta

Vuoristo = Yli 1000m merenpinnasta

Euroopan vuoristot

Skandit (Ruotsi+Norja)

Alpit (Sveitsi, Itävalta, Ranska)

Kaukasus (Venäjä)

Karpaatit (Romania, Ukraina)

Pyreneet (Espanja, Ranska)

Apenniinit (Italia)

Ural (Venäjä)

KAPPALE 13. Maapallon asutus on epätasaista

Asukastiheys = henkilöä / neliökilometri

Asukastiheyteen eli siihen kuinka paljon ihmisiä asuu

tietyllä alueella vaikuttavat seuraavat asiat:

- Kuumuus ja kylmyys
- Ruoka → Soveltuvatko esim. pinnanmuodot ja maaperä viljelyyn

Kiinassa ja Intiassa asuu noin ¼ eli 25% maailman ihmisistä.

Euroopassa on suuri asukastiheys. Harvinta asustus on Pohjois-Euroopassa

Maastamuuton eli toiseen maahan muuttamisen syitä:

Sodat
Nälänhätä
Uskonnolliset vainot
Kansallisuuteen liittyvät vainot
Rodulliset vainot

Edellä mainitut syyt tekevät ihmisestä **pakolaisen**.

Siirtolaisia ovat ihmiset jotka ovat muuttaneet seuraavista syistä:

- Työ
- Opiskelu
- Rakkaus
- Perhe
- Halu elää toisessa maassa

Kappale 14. Kulttuuri näkyy ihmisten elämässä

Kulttuuri = Kaikki ihmisen toiminta. Arkikielessä ymmärretään monesti taiteina, tieteenä, kirjallisuutena.

Näky: Kielet, tavat, uskonto, arvot, tieteet ja taiteet.

Länsimainen kulttuuri (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Australia)

on sekoitus eri kulttuureista.

Euroopassa useita kymmeniä kieliä. Puhutuimmat: venäjä, saksa, englanti, ranska ja italia.

Saksaa puhutaan mm. Saksa, Hollanti, Itävalta, Belgia, Sveitsi.

Englantia: Iso-Britannia, Irlanti ja vähemmistökielenä monessa maassa.

Venäjä: Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina, Viro, Latvia, Liettua, Puola jne.

Suurin uskonto: kristinusko. Nopeimmin kasvava: islam.

Kappale 15. Ihminen hyödyntää luonnonvaroja

Luonnonvara = Kaikkea, mitä voit hyödyntää luonnosta.

Aineelliset luonnonvarat = Tuotteita joita voi hankkia luonnosta ja joiden arvo mitataan rahassa.

Aineettomat luonnonvarat = ilma, aurinko, tuuli, maisema – arvoa vaikea mitata rahassa.

Aineelliset luonnonvarat jaetaan **uusiutuviin- ja uusiutumattomiin luonnonvaroihin**.

Uusiutuvia ovat esim. puut ja kasvit. Eivät lopu ellei käytetä loppuun nopeammin kuin uusiutuvat.

Uusiutumattomia ovat esim. kiviaines, metallit ja öljy. Niitä on tietty määrä eikä niitä tule lisää. Vähenevät, kunnes käytetty loppuun.

Kappale 16 Euroopassa on monenlaisia elinkeinoja

Elinkeinoaloja on kolme ja ne ovat kaikki ihmisen työtä.

Alat ovat alkutuotanto, jalostus ja palveluala.

Alkutuotanto = Maa- ja metsätaloutta. Eli esim. maanviljelyä ja karjan kasvattamista. Euroopassa alkutuotantoa vähän, koska koneet hoitavat suuren osan töistä. Suomessa alkutuotanto 4%.

Teollisuus jalostaa tuotteita ihmisen tarpeisiin, esim. puuta ja metalleja. Esim. koneet, autot, tietokoneet, lääkkeet jne.

Kaadettu puu on siis osa alkutuotantoa, mutta kun se sahataan laudaksi se on osa jalostusta. Suomessa jalostusta eli teollisuutta 22%.

Palvelut ovat suurin elinkeino 73%. Tuottaa aineettomia hyödykkeitä eli palveluita. Esim. terveydenhuolto, majoitus, kauppa, ravintolat, opetus, parturit, hierojat jne.

Ihmeellinen ihminen

Kappale 38. Ihminen on kokonaisuus

- Tarvitset **lepoa, liikuntaa ja ravintoa.**
- Ruoka on kehon polttoainetta
- Solut ovat kehon rakennuspalikoita
- Monta samaa solua yhdessä --> kudokset
- **Tuma** ohjaa solun toimintaa (solun tietokone)
- Elimistö muodostuu elimistä (sydän, haima, maksa, iho jne.)

Elämässä on eri vaiheita

- Lapsuus, murrosikä, aikuisuus, vanhuus.
- Ei tarkkoja rajoja, vaikka on tehty ikärajoja.

39. Kehon muoto tulee luista ja lihaksista

- Luiden tehtävä on tukea ja suojata kehoa.
- Ihmisellä yli 200 luuta
- Suojelee aivoja ja sisäelimiä
- Jotkut onttoja, joissain luuydintä

Nivelet liittävät luut yhteen

- Luiden välillä
- Nivelside pitää nivelen paikoillaan
- Pallonivel (olkapää, lonkka) sarananivel (kynärpää, polvi) kiertonivel (pää)
- Selkä koostuu nikamista ja välilevyistä

Lihakset

- Yli 600 lihasta
- Rakentuvat lihassoluista

- Kiinni luissa
- **Tahdonalaiset lihakset** supistuvat, kun käsket.
- **Tahdosta riippumattomat** lihakset supistuvat, kun niiden tarvitsee.
- Liikunta ja terveellinen syöminen pitävät lihakset kunnossa. Muista myös lihahuolto (lämmittely ja venyttely).

Kappale 40. Happi ja hiilidioksidi kulkevat kehossa

- Keho käyttää happea joka hetki
- Solut eivät toimi ilman happea
- Happea tarvitaan ravinnon polttamiseen. Palamisen yhteydessä syntyy hiilidioksidia, joka hengitetään ulos.
- Hengitys tapahtuu hengityselimistössä (opettele s.102).

Hengityselimistö: Suu, nenä, henkitorvi, keuhkoputket ja keuhkot.

- Hengittäminen on automaattista.
- Keuhkoissa ilma etenee keuhkorakkuloihin, joista happi siirtyy vereen

Hengityselimistön sairaudet

- Aiheutuvat monesti pölystä.
- Astmat ja allergiat.
- Astmassa keuhkoputket tulehtuvat.

Kappale 41. Sydän ja verisuonet muodostavat verenkiertoelimistön

- Ihmisessä useita litroja verta.
- Punasolut kuljettavat happea.
- Valkosolut suojaavat kehoa viruksilta ja bakteereilta.
- Veri koostuu näistä sekä veriplasmasta ja verihiutaleista.

Sydän on noin nyrkin kokoinen, supistelee ja saa siten veren kiertämään elimistössä.

Veri liikkuu kehossa **valtimoissa** ja **laskimoissa**.

Veri kulkee verisuonistossa kuljettaen lämpöä ja ravinteita kehoon.

Kappale 42. Ravinto pilkkoutuu elimistössä

- Ravintoa tarvitaan kasvamiseen ja liikkumiseen.
- Toimii kehon polttoaineena

Ravintoaineet: hiilihydraatit, rasvat, valkuaisaineet eli proteiinit, vitamiinit ja kivennäisaineet.

Opettele ruokakolmio s.106.

- Ruoansulatuselimistössä monta osaa, opettele s.107. (Suu, sylkirauhaset, ruokatorvi, mahalaukku, ohutsuoli, paksusuoli, peräsuoli, peräaukko.)
- Kaikki ravinto ei imeydy ohutsuolesta vereen
- Jäljelle jää kuituja ja sulamattomia --> paksusuoleen.
- Lopulta jää vain kiinteä uloste, joka poistuu peräsuolen kautta muutaman päivän kuluessa.

Kappale 43. Tieto kulkee hermostossa

- Hermosoluja koko kehossa
- Välittävät aistimuksia ja viestejä
- Hermosolut --> selkäydin --> aivot -->käsky keholle tehdä jotain.
- Hermosolut, selkäydin ja aivot = hermosto.
- **Refleksi** – Viesti suoraan selkäytimestä keholle nopeasti (ei käy aivoissa).
- aivot tarvitsevat lepoa mm. oppimisen takia.
- Lyhytkestoisessa muistissa** asiat säilyvät hetken.
- Pitkäkestoinen muisti** tallettaa asiat vasta harjoittelun jälkeen.

Kappale 44. Aistit välittävät tietoa ympäristöstä

Makuaisti – Kieli ja suu välittävät tietoa aivoihin. Varoittaa esim. myrkyllisestä ruoasta.

Hajuaisti – Toimii yhdessä makuaistin kanssa. Tapahtuu nenän kautta ja varoittaa pahoista / myrkyllisistä hajuista.

Tuntoaisti – Ihon hermopäätteet aistivat kosketuksen, kivun, lämpötilan ja paineen. Tuntoaisti viestii esim. kehon asennon ja liikkeen.

Näköaisti - Suurin osa aistihavainnoista tapahtuu näköaistin kautta. Opettele s.111. kuva silmästä.

Pupilli säätelee silmään tulevan valon määrää.

Nähty kuva siirtyy verkkokalvolle ja vielä näköhermosta aivoihin.

Kuuloaisti – Korvalehdestä korvakäytävän kautta tärykalvolle. Tärykalvo värisee ja vie viestin kuuloluille. Sisäkorvassa ääni etenee simpukkaan ja sieltä kuulohermojen välityksellä aivoihin.

Aistit toimivat yhdessä ja antavat koko ajan tietoa maailmasta kehollesi.

Kappale 45. murrosikä tuo muutoksia

- Alkaa yleensä noin 10-12 vuoden iässä.
- Nuori kehittyy hiljalleen aikuiseksi
- Hiukset ja iho rasvoittuvat, hiki alkaa haista, pituuskasvu kiihtyy, lihakset kasvavat, sukupuolielimet kehittyvät, ihokarvoja kainaloihin ja sukupuolielinten ympärille
- Sukukypsyys tarkoittaa kykyä lisääntyä eli saada lapsia.
- **Tyttöjen** murrosikä alkaa aikaisemmin
- **Kuukautiset** ovat merkki sukukypsyydestä (n.28 päivän välein)
- **Pojilla** ääni madaltuu ja kivekset sekä penis alkaa kasvaa. Koko tai muoto ei vaikuta peniksen toimintaan.
- **Siemensyöksyt** ovat merkki sukukypsyydestä.

Kpl 46. Lapsi on hedelmöityksen tulos

- Naisen ja miehen sukusolut yhdistyvät. Miehen siittiöt menevät emättimen kautta kohtuun ja nopein hedelmöittää munasolun.
- Hedelmöittynyt munasolu kiinnittyy kohtuun ja kehittyy alkioksi.
- 8 viikon jälkeen alkio on sikiö, jonka sydän sykkii.
- Sikiö kehittyy kohdussa. Lapsivesi suojaa sikiötä ja napanuoran sekä istukan välityksellä se saa ravintoa.
- Raskaus kestää 9 kuukautta. Synnytys luontaisesti joko emättimen kautta tai keisarileikkauksella vatsan kautta.
- Napanuoran katkaisun jälkeen vauva hengittää itse.
- Jos tarkoitus ei ole hankkiutua raskaaksi, käytetään ehkäisyvälineitä kuten ehkäisypillerit tai kondomi.

Tutustutaan avaruuteen

TUTUSTUTAAN AVARUUTEEN - JAKSO

31. Maapallo on osa avaruutta

- Maailmankaikkeus eli koko avaruus syntyi alkuräjähdyksessä n. 15 miljardia vuotta sitten.
- Tutkijat uskovat, että avaruus laajenee koko ajan.
- **Aurinkokunta** = Tähti + osassa kiertävät planeetat ja kuut.
- **Galaksi** = Monia tähtiä eli koostuu aurinkokunnista.
- Meidän galaksimme on Linnunrata.
- Etäisyydet **valovuosissa** = **valon kulkema matka vuodessa**. Valon nopeus on 300 000 km/s. Auringosta maahan valolla kestää n. 8min.
- Auringon jälkeen lähimmälle tähdelle Proxima Centaurille kestäisi valolla neljä vuotta.
- Tähtikuvioita on käytetty mm. suunnistamiseen merellä.

32. Aurinko on lähin tähti

- Tähdet ovat hehkuvia kaasupalloja.
- Tuottavat valoa ja lämpöä.
- Syntyvät tähtien välisen pölyn ja kaasun tiivistyessä
- Aurinko on meitä lähinnä oleva keskikokoinen tähti
- Auringossa on monta kerrosta. Ytimen lämpötila 15 miljoonaa celsiusastetta. Uloimmassa kaasukehässä Koronassa jatkuvasti kaasupurkauksia. **Opettele s.85 kuva!**

https://www.youtube.com/watch?v=ULtAsUTUv_c

33. Aurinkokunnan keskus on aurinko

<https://www.youtube.com/watch?v=W56ltzZm2H>

- Auringon kiertolaisia: planeetat, kuut ja asteroidit.
- Aurinko vetää kiertolaisia puoleensa, vaikuttaa niiden ratoihin sekä valon ja lämpötilan määrään.
- Planeetat kiertävät tarkalla radalla.

Kiviplaneetat: Merkurius, Venus, Maa, Mars.

Pieniä, vähän kuita ja lähellä aurinkoa. Kiinteä pinta johon voi laskeutua.

Kaasuplaneetat: Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus.

Ydin kiveä tai metallia ja sen ympärillä kaasupilvi. Jättiläisplaneettoja, ei kiinteää pintaa. Kaikilla näillä on kivistä, kaasusta ja jäätä koostuvat renkaat.

Asteroidi – Kivistä ja jäätä muodostunut kiertolainen, ei välttämättä pyöreä. Marsin ja Jupiterin on asteroidivyöhyke (kymmeniä tuhansia asteroideja).

Asteroidia pienempi kappale on **meteoroidi**, joita on avaruudessa kaikkialla. Kun meteoroidi saavuttaa maan ilmakehän, siitä tulee **meteoriitti**.

34. Kuu seuraa maata

- Kuussa ei ole ilmakehää → ei tuule eikä pilviä. Jos huudat, ääni ei kuulu, koska sillä ei ole ainetta missä kulkea.
- Pinta päivällä kiehuva kuuma, yöllä jääkylmä, koska ei ilmakehää.
- Kuu heijastaa auringon valoa, siksi näet sen.
- Muoto vaihtelee auringon valon osumiskulman takia.
- Kuussa on pieni **vetovoima (kappaleiden välinen voima)**, koska se on pieni. Jos hyppäät maassa metrin korkeutta, hyppäät kuussa kuusi metriä.
- Kuun vetovoima maassa aiheuttaa vuorovesi-ilmiön --> Opettele s.89

35. Aikaa lasketaan Maan ja Kuun liikkeistä.

- Maan kierähdys akselinsa ympäri on vuorokausi – 24h

- Sillä puolella, joka on kääntynyt aurinkoon päin on päivä ja toisella puolella yö.

- Maa pyörii vastapäivään

- **Kuukausi** on aika jona Kuu kiertää maan (27,5 päivää)

- **Vuosi** on aika jona Maa kiertää Auringon.

- **Vuodenaikojen vaihtelut** johtuvat siitä, että maa kiertää aurinkoa 23,5 asteen kulmassa.

Euroopan alueita**47. Euroopassa on viisi ilmastotyyppiä****Kylmä ilmasto**

-Euroopan pohjoisosissa. Talvet pitkiä ja kylmiä, kesät lyhyitä. Muutama kuukausi keskilämpötila yli 0°C. Aivan Suomen pohjoisosissa on kylmä ilmasto.

Meri-ilmasto

Rannikolla. Sataa koko vuoden melko paljon. Viileät kesät ja leudot talvet. Mm. Norja ja Iso-Britannia.

Mannerilmasto

Itä-Eurooppa, Venäjä. Talvet todella kylmiä ja kesät kuumia. Sataa vähän.

Väli-ilmasto

Meri- ja mannerilmaston välissä. Melkein koko Suomi.

Tasaista sadetta. Kesät lämpimiä ja talvet kylmiä.

Välimeren ilmasto eli talvisateiden ilmasto

Etelä-Euroopassa. Talvet sateisia ja leutoja. Kesät kuumia. Espanja, Italia, Kreikka jne.

48. Ilmasto vaikuttaa kasvillisuuteen

Tundra – Pohjois-Euroopassa. Kylmää ja maa roudassa ei kasva puita. Kasvaa: jäkälää, sammalta, varpukasveja, matalia pensaita.

Havumetsä (Taiga) – Pohjois- ja Itä-Eurooppa, melkein koko Suomi. Talven kylmyyden takia havupuut menestyvät paremmin kuin lehtipuut. Yleisimmät puut: mänty, kuusi ja koivu.

Lehtimetsä – Keski-Eurooppa. Leudot talvet ja kosteutta à paljon lehtipuita (esim. tammi, pyökki, vaahtera). Viro, Latvia, Liettua, Saksa jne.

Nahkealehtinen kasvillisuus – Välimeren alue, talvisateet. Kesän kuivuus ja kuumuus à kasveilla nahkeat lehdet, jotka haihduttavat vähän.

Aro – Itä-Euroopan puutonta aluetta. Mannerilmasto à vähän vettä à ruohoa, heinää ja sipulikasveja.

49. Eläimet ovat sopeutuneet erilaisiin ilmastoihin

- Eläimet sopeutuvat eri ilmastoihin.
- Miksi tietyssä paikassa tiettyjä eläimiä? à suoja, ravinto pesäpaikat.

50.

Länsi-Euroopassa on hyvät liikenneyhteydet

- Tiheään asuttua.
- Paljon ihmisiä muuttanut maailmalta, esim. Afrikasta.
- Paljon satamia, laivaliikennettä ja kaupankäyntiä.
- Juna- ja lentomatrustaminen suosittua autoruuhkien takia.
- Englannin kanaali (Eurotunneli) yhdistää Iso-Britannian Ranskaan.
- Iso-Britannia on saarivaltio
- Ranska merkittävä maatalous- ja teollisuusmaa.

51. Keski-Eurooppa on teollisuuden moottori

- Pinnanmuodot vaihtelevat alangosta vuoristoon.
- Alpit yli 1000km pitkä vuoristo, korkeimmat huiput yli 4000m.
- Asutus pääosin alangolla (vuoristoon vaikea rakentaa)
- Rein ja Tonava pisimmät joet.
- Paljon teollisuutta (elintarvikkeita, tavaroita, autoja, elektroniikkaa jne.)
- Paljon maanviljelyä.
- Saksassa yli 80 milj. ihmistä. Paljon maahanmuuttajia.
- Pääkaupunki Berlin on kulttuurikeskus (opperat, konsertit, museot).
- Keski-Euroopassa käy paljon turisteja ympäri vuoden.

52. Etelä-Eurooppa kiehtoo turisteja

- Pyreneiden, Apenniinien ja Balkanin **niemimaat**.
- 140 miljoonaa ihmistä. Eniten Espanjassa ja Italiassa.
- Balkanilla paljon eri valtioita ja uskontoja. Ollut sotaisia alue.
- Matkailu tärkeä elinkeino monelle maalle.
- Välimeri ja aurinko, nähtävyydet, kulttuuri houkuttelevat.
- Vuoristot vaikeuttavat viljelyä.
- Viiniviljelmää paljon.

53. Itä-Euroopassa on maataloutta ja luonnonrikkauksia

- Itä-Euroopan maita: Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina, Romania, Bulgaria ja Turkki
- Ulottuu pohjoisesta Jäämereltä etelään Mustallemerelle
- Harvaan asuttua
- Ilmasto ja kasvillisuus vaihtelevat
- Maatalous tärkeä elinkeino aroilla, mustaa multaa
- Kulttuuririkasta aluetta, mm. säveltäjiä
- Venäjällä paljon luonnonrikkauksia, mm. rautamalmi ja öljy

Äikkä

Ainekirjoitus

Äidinkielen päättöaine 5lk.

Tee vähintään kolme sivua ja maksimissaan kuusi sivua pitkä aine kirjoitusvihkoon. Aihe on vapaavalintainen, mutta saat myös esimerkkiaiheita, jotka on listattu alle.

Teksti voi olla kertomusteksti, asiateksti, mielipidekirjoitus jne...

Muista ainetta tehdessä seuraavat asiat!

- Valitse aihe, josta osaat kirjoittaa.
- Tee tarkka suunnitelma siitä, mitä asioita käsittelet aineessasi ja missä järjestyksessä
- Suunnitelman voi tehdä muistisanalistana tai esimerkiksi ajatuskarttana
- Tarkasta tekstistäsi seuraavat asiat:

- käsiala
- isot alkukirjaimet
- lopetusmerkit
- kappalejako
- pilkut
- vuorosanojen kirjoittaminen (s.64 ja s.173)

Otsikkoaiheita

- Yökylässä
- Meidän joukkue yllätti kaikki
- Se oli seikkailu
- Eksyksissä
- Tuntureilla tuulee

- Lentokone vie meidät
- Jälki-istunto
- Karattiin koulusta
- Päiväkirja kertoo
- Yksinäisyys

- Päivä hevosena
- Aikakoneella faaraoiden aikaan
- Hiihtokilpailut
- Peikkolapset koulussa
- Rakensimme majan

[0 kommenttia](#)

Kokeeseen kertaaminen (Isot alkukirjaimet, yhdyssanat)

Äidinkielen kokeeseen kertaaminen

Yleisnimi kirjoitetaan pienellä.

Erisnimi kirjoitetaan isolla.

Yleisnimiä (kirjoita pienellä)

Eläin- ja kasvilajit (susi, tammi, ruusu)

Viikonpäivät ja kuukaudet (tiistai, elokuu)

Vuodenajat ja juhlapäivät (paitsi jos alkaa erisnimellä)

Kielet ja kansalaisuudet (englanti, ruotsalainen)

Asukasta tarkoittavat (turkulainen, helsinkiläinen)

Ammatit (poliisi, lääkäri)

Ruuat (lasagne, karjalanpaisti)

Sukulaissuhteet (veli, äiti, serkku)

Uskonnot ja sodat (hindulaisuus, talvisota)

Tyyli- ja aikakaudet (barokki, kivikausi)

Erisnimet (kirjoita isolla)

Ihmisten ja eläinten nimet (Ida-Maria, Viiru)

Maantieteelliset nimet (Pohjois-Suomi, Itämeri, Koulukatu)

Elokvien, radio- ja tv- ohjelmien nimet

Kirjojen, pelien ja lehtien nimet

Tuotteiden nimet (Oltermanni, Jaffa)

Yritysten nimet (Lidl, Kone, Microsoft)

Yhdistysten ja seurojen nimet (Jymy)

Yksittäisten rakennusten nimet (Olympiastadion)

Yhdyssanat

Yhdyssanan alkuosa tarkoittaa sen loppua. esim pyörä jota poljetaan on polkupyörä.

Yhdysmerkki

Jos edellinen sana loppuu vokaaliin, jolla seuraava alkaa. **Ankka-allas, tanssi-ilta, aamu-uinti.**

(Vokaalit = a e i o u y ä ö å)

Jos osana on erisnimi (Pekka-serkku, Alias-peli)

Yhdysosan osana numero, kirjain, lyhenne tai merkki (12-vuotias, C-luokka, MM-kilpailut, @-merkki)

Yhdysosojen yhteistä osaa ei lueta.

Kirjoitustaito ja lukutaito → kirjoitus- ja lukutaito.

Kirjoitusvihko ja kirjoituskynä → kirjoitusvihko ja -kynä

Lopetusmerkit

Piste - toteamuslause

Huutomerkki - huudahduslause

Kysymysemmerkki - kysymyslause (Virke alkaa kysymyssanalla tai kysymyksellä)

Lukudiplomi

0 kommenttia

NäppisTaituri

HELSINGIN SANOMAT

Vuorosanojen merkitseminen

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/138>

Kielioppijuttuja

Kirjaimista ja äänneistä

Vokaalit = a, e, i, o, u, y, å, ä, ö

Pitkä vokaali = Kaksi samaa vokaalia peräkkäin.

Konsonantti = Kaikki loput kirjaimet.

Kaksoiskonsonantti = Kaksi samaa konsonanttia peräkkäin.

äng-äänne = Esimerkiksi Helsinki, Mongolia, Hanko, Singapore

Vierasperäiset kirjaimet = b, c, f, g, q, w, x, å ja z.

Lukudiplomi

Luokkalehti (luonnos)

Toimitus työssään

Blogi

4A blogi

Muistiinpanot Viikko 39 Karita Nino

Eläimet

hamsterit

Tänään tällä puhutaan hamstereista hamsterille pitää joka päivä vaihtaavesi ne ovat vilillä tuulella yöllä esm juoksee juoksupyörää ja pitää vikinää mutta onne vaan söpöjä aina hamsteri

[0 kommenttia](#)

Lemmikien hyöty ihmisille 🐾

Monissa lemikeissä on paljon hyötyä. Lemmikit ovat söpöjä ja eri rotusia. Koirat voivat ohjata sokeita ihmisiä ja auttaa paljon. Lemmikit maksavat yleensä paljon.

Eläimet on elämää

1. Koirat on viksuja
2. kissat ovat ihania
3. lemmikit ovat aina oikeassa
4. oravat ovat hauskoja ja nopeita
5. possut ovat söpöjä
6. linnut ovat ihania kun ne lentää
7. kissa kehää koira kerjää
8. lepakot ovat yö eläimiä

[0 kommenttia](#)

Eläimet

Eläimet ovat söpöjä

Koirat on vihksuja

[0 kommenttia](#)

Eläinpalsta 🐾

koirat on söpöjä ja niitten kanssa voi leikkiä ja käydä lenkillä. Joskus niitä pitää käyttää rokotuksessa kun on tarve. Koirille voi opettaa temppuja ja leikkejä. Koiria on eri rotuja esim pystykorva, mäyräkoira, saksanpaimenkoira ja on paljon muitakin rotuja. Koirille annetaan kolme kertaa päivässä ruoka ja vesi. Koirilla on myös erillaisia tehtäviä kuten poliisi koira, palomies koira ja metsästys koira. Minulla on söpö koiran pentu ja se on neljä kuukautta. Se on minulle rakkain lemmikki. Koirani nimi on Musti. Se riamastuu kun näkee ihmisiä ja se alkaa vinkua. Musti leikkii kaikkien kanssa kenet se näkee ja

kuulee.Koirat on parhaita leikki kavereitani jos on tylsää.Koirat voi olla silee karvasii tai pörrösi.Itse asiassa koirat on maailman parhaita koti eläimiä.Koirilla on hyvä kuulo ja näkö aisti .Koirien kanssa kannattaa olla koska ne tylsistyy ja se on huono juttu.Jos koira on tylsistyny niin pitäisi leikkiä sen kanssa että niillä on tekemistä.Koirien kanssa on hyvä leikkiä että ne oppii uusia juttuja ja tapoja. Koirat ovat viisaita eläimiä. Koirat on söpöjä leikki kavereita ja ystäviä. Eli kannattaa leikkiä koiran kanssa paljon ja opettaa.Koiria on myös erin värisiä esim musta,harmaa,valkoinen,vaaleen ruskee.Koiria voi myös käyttää näyttelyssä.Näyttelyssä kaikki koirat tekevät tempuja ja käymyös ratuja läpi.Koirat on sukua kettuille ja sussille.Sudet,ketut ja koirat osaa metsästää esim vaikka kauriin ja jänikset.Susilla,ketuilla ja koirilla on terävät hampaat joilla ne sitte syö lihat ja muut ruuat.Koirat osaa mielestäni vaikkuttaa ihmisiä.Koirilla saatta olla oma lelu ja puruluu.Minun koiralla on puruluu,pehmolelu ja oma koppi jossa on peti ja äitin tekemä villa paita.Koira on minulle maailman ihanin leikki toveri varsinkin Musti.

Eläinpalsta 🐾

Koiria on eri rotusia ja erin laisia.Meillä on saksanmetsästysterrieri ja sen nimi on Lola ja sillä on viisi pentua. Koirat ovat söpöjä sekä ihania.Koirilla on myös pehmeä turkki ja joillain voi olla myös kova turkki.

Meille jää yksi koiranpentu ja loput koiranpennut myydään mettastyskoira rigissä weisbuukissa.

Koirani lumi

Lumi on koirani ja se on aika villi, mutta ei kuitenkaan pentu. Lumi syö raksuja ja on minulle rakas koira.

Kirjoittanut: Nea

[4 kommenttia](#)

Koirat

Koirat ovat fiksuja, mutta joskus tyhmiä. Useimmat koirat ovat nopeitaja ja ne syövät paljon. Koirat ovat söpöjä tai kauniita. Koirat elävät noin 8-15 vuotiaaksi. Koirat nukkuvat paljon ja leikkivät paljon.

Eläimet

Harrastuspalsta

Pelejä.

Pelaaminen on harrastus. Pelejä voivat olla vaikkapa.
Geeteeaa,Mx gp,pixel gun 3d,Minecraft,fifa 16,

Lukeminen

Lukeminen on harrastus

Kirjoja ovat esim

Jaakko ja jättipersikka

Uppo nalle

Ja Kingi ja joulujen joulu

Sarja kuva on

Aku ankka

Aku ankka on yksi Suomen suosituimpia sarjakuvia.

Motocross

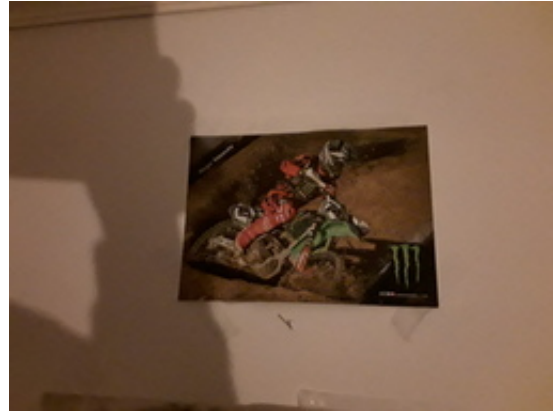
Motocross pyörien merkkejä ovat ktm,suzuki,tm,kawasaki,huksvarna ja honda. Kuutio tilavuuksia ovat 50,65,85,125,250,450 ja 500. Motocross pyöriä voi virittää vaikka minkä laisilla putkistoilla,sylintereitä tai paremmilla korotuksilla. Mutta crossi pyörään ei saa laittaa pitkää takasfingiä. Motocrossin maailman mestarina ovat olleet esim Ken Roczen,Antonio Cairoi,Romain Feber,Ryan Dunkey,Tim Gaiser,Eli Tomac ja Jeffry Herlings.

Kuski Aapo Rantanen. Pyörä ktm sx 65. Ihan vähä viriä.

kuvia

0 kommenttia

Karate

Karate on harrastus, jossa harjoitellaan itsepuolustusta.

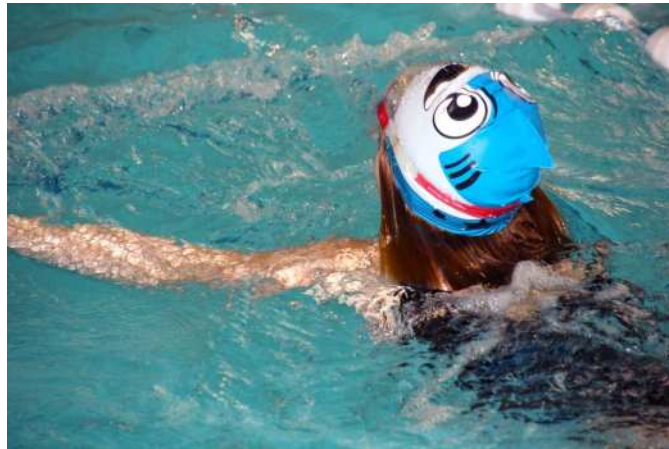
koripallo

Donkki on tälläinen. Koripallo on suosittu harrastus

Uinti

Uinti on harrastus jossa ollaan vedessä. Uinissakin voi saada vammoja. Uinnissa voi uida perhosuintia, vapaauintia, sammakkouintia, koirauintia tai kissauintia.

0 kommenttia

Yleisurheilu

Yleisurheilu on usein yksin laji. Kuten vaikka keihäs pituushyppy tai vaikka korkeushyppy. Ne pitävät suorittaa yksin.

Harrastuksia

KORIPALLO

Koripallo on yksi monista harrastuksista. Kentällä on samaan aikaan 5 pelaajaa. Yksi pelaajista on takamies joka tuo pallon puolen kentän yli. Laitapelaajat eli laiturit. Toinen laitapelaajista avaa/syöttää takamiehelle ja juoksee laitaa. Toinen taas juoksee suoraan laitaa. Sitten on vielä sentterit. Sentterit juoksevat suoraan alas korin väliin eri puolille. Jos puolustaja rikkoo pelaajaa joka hyökkää niin siitä tulee virhe ja hyökkääjä saa 2 vapaaheittoa.

JÄÄKIEKKO

Kentällä on samaan aikaan 5 pelaajaa plus maalivahti.

PARKOUR

On monia harrastuksia, parkour on niistä yksi. Se on harrastus jossa tulee hiki ja opit huimia temppuja.

MOTOCROS

Motocrossissa voi olla joukkue tai yksilö kisoja crossi on rankka laji.

Se on myös vaarallinen

NÄYTTELEMINEN

Näyttelemisessä pitää olla heittäytyvä, rohkea ja sitoutunut.

LUKEMINEN

Harrastuksen ei aina tarvitse olla urheilullinen, esimerkiksi lukeminen. Se on hyvä harrastus ja auttaa koulussa.

[4 kommenttia](#)

Harrastuspalsta

Harrastuksia ovat esim. uinti, jalkapallo, motocross, koripallo ja jääkiekko.

Sinä voit harrastaa vaikka leikkimistä harrastuksen ei tarvitse aina olla urheilua.

Harrastuslajeja on maailmalla vaikka kuinka paljon.

Suomen kansallis urheilulaji on pesäpallo.

Harrastaminen on kivaa puuhaa jos laji on sinulle oikea. Kun mietit jotain lajia jonka haluaisit aloittaa mieti myös sitä että onko se sinun juttusi.

[6 kommenttia](#)

Jääkiekko

Jääkiekossa eikossa on kentällä 5 pelaajaa plus maalivahti.

liiga joukkueita ovat esim pelicans, ilves, kärpät, jyppi, kookos ässät ja HPK

[0 kommenttia](#)

Koripallo

Koripallossa on kentällä 5 pelaajaa. Yksi takamies, kaksi laitapelaajaa ja kaksi sentteriä. Koripallossa on myös sääntöjä. Orimattilassa on koripallo seura, Orimattilan jymy. Siellä on monenikäisille joukkueita.

Yksi suosituimmista koripallomerkeistä on Molten.

Motocross

Motocrossissa voi kuolla ja loukkaantua pahasti. Yksin ajaminen ei kannata. Mutta jos on paljon muita kuskeja niin se on turvallisempaa. Paitsi jos on paljon vetomiehiä niin silloin ei kannata mennä ajamaan.

tanssi

Tanssi kehittää tasapainoa.

Tanssi lajeja on paljon erillaisia esim baletti, show-tanssi ja kaikenlaiset katulajit.

Tanssia ei tarvitse harrastaa aina ryhmässä sitä voi myös harrastaa kotona.

[1 kommenttia](#)

Pelit

Battlefront

Battlefront on julkaistu vuonna 2016 Battlefrontissa on multiplayer moodi ja tarinamoodi tarina moodissa on 3 peliä

Agar.io alku

Agar.io on pallo peli. Siinä voi syödä toisia pelaajia. Ja kasvaa isoksi palloksi. Agar.io:ssa voi myös kasvaa syömällä pieniä palloja mitä tulee itestään mappiin.

Clash Royale

Clash Royale

Clash Royale on strategia peli. Se on melko vanha peli, mutta hyvä. Siinä on claanit. Kun olet kolme levelinen saat claanin auki.

CS:GO

Tietoa CS:GO

CS:GO on sotapeli, jossa ammutaan toisia. Pelin ikäraja on 16 vuotiaalle koska siinä lentää verta ja siinä pystyy avata caseja joista saa skinejä aseisiin tai hyvällä tuurilla puukko. Puukko on yleensä yli 100 euroa, mutta avaimet maksaa ainakin 2 euroa joten ei kannata tuhllata rahaa avaimii ja caseihin. Pelissä on paljon aseita. Minun lempiaseet ovat AWP ja AK47.

Minecraft

Jotain tietoa

Jänikset piti tulla Minecraftiin jo vuonna 2011, mutta siitä ei tykätty, joten ne tuli 2016. Herobrine ei ole ollut koskaan Minecraftissa vaikka 1.8 versiossa sanotaan, että Herobrine on poistettu, mutta Herobrine ei tule koskaan Minecraftiin.

Wither Netherstar ei voi hävitä maasta tai esim. räjähtää mitenkään. Se pysyy siinä niin kauan kun se otetaan. Witherin spawnaaminen on otettu inspiraatiota terraria pelistä. Witheri on eniten Hp:ta omaava mobi Minecraftissa. Kun Wither on menettänyt puolet healthistaan niin siitä tulee immuuni nuolille. Jos Wither osuu sinuun, saat Wither efektin eli pahaa myrkkyä. 1.4-2.1.5 versioissa Wither pystyi matkustamaan kaivoskärryssä. Wither nakee näkymättömät pelaajat.

Jos nimeät lampaan jeb niin siitä tulee sateenkaarilamma Lamma spawnaa vaaleanpunaisena 0.164% mahdollisuudella. Lampaan voi värjätä eri väriaineilla.

Minecraft

Minecraftissa voi pelata luovaa tilaaja survival tilaa. Luovassa tilassa voit lentää ja et voi kuolla. Survivalissa tarvitset ruokaa elääksesi. yön mobit voivat tappaa sinut ellet pakene tai teistele. minecraftissa on kaksi alotus ulkonäkö tyyppiä eli skiniä. jos nimesi kuulostaa tytöltä niin saat alex skinin jos nimesi kuulostaa pojalta saat stevenin. voi vaihtaa tarvittaessa skiniä netistä eri sivuilta. minecraft päivittyy aina välillä ja tulee uusia juttuja esim 12.2 versiossa on komento plokki jota ei saa normaalisti komento blokilla voi tehdä kaikenlaista esim spawnata jätti zombien ja vaihtaa vaikka päivästä yöhön. Minecraft on Ps 2 ps 3 ja ps4 ja koneella koneella voi pelata muitten kanssa mutta jos haluat pelata multissa sinun pitää kirjoittaa serverin nimi esim Hypixel on hyvä serveri suosius aloittelialle. Minecraftissa on demoversio jossa sinulla on tunti aikaa pelata. Normaalisissa versiossa voit pelata niin kauan kun haluat ja olla luovassa. Kuvassa Steveni vasemmalla ja Alex oikealla

[1 kommenttia](#)

Serverit Minecraftissa

Play.opalmc.com Seuraava Play.minesuperior.com Seuraava mc-central.net Seuraava mc.snapcraft.net Seuraava pvp.Desteria.com

Välineet miekat yms...

Puumiekalla voi hakata 60 kertaa muita sitten se menee rikki. Kivimiekalla voi hakata 132 kertaa sitten se menee rikki. Kultamiekalla voi hakata 33 kertaa sitten se menee rikki. Rautamiekalla voi hakata 251 kertaa sitten se menee rikki. Timantti miekalla voi hakata 1562 kertaa sitten se menee rikki Axen, pixaxen, lapion, kuokan kaikki jutut ovat Tässä on osa minecraftin jutuista

Farming simulator17

Pelillä farmariksi

Farming simulator2017 on moderni maanviljely peli jossa pystyt viljelemään ohraa,kauraa,

Project cars 2

Project cars 2

Project cars 2 on autosimulaattoripeli, jossa pääset autourheilun maailmaan. Peli julkaistiin 22.9.2017. Siinä on 180 autoa, joilla voit ajaa. Siinä on monia automerkkejä, ja nopeita urheiluautoja. Pelissä ei ole maksavaa sisältöä. Kärkkäiseltä saat tämän pelin tietokoneelle hintaan 47,90. Saatavilla myös lahdessa! Playstation 4:ljlle ja Xbox one:lle saat tämän pelin hintaan 59,90. HUOM! Sopii vain windows10:nelle!

<https://www.projectcarsgame.com/> voit käydä katsomassa tätä peliä klikkaamalla linkistä.

0 kommenttia

Battlefront

Agar.io

Roblox

Roblox

Roblox on ilmainen [massiivinen monen pelaajan verkkopeli](#) (MMOG), jossa pelataan palikoista tehdyissä pelimaailmoissa. Robloxissa pelaajat itse luovat palikoista sekä [Lua](#)- koodauksista oman paikkansa ja julkaisevat sen muiden pelattavaksi Robloxin sivuille. Tämän takia Robloxin motto on "You Make The Game".

Peleissä on omat maailmat. Peliin astuessa pelaaja luo uuden maailman, jonne muut pelaajat ohjataan automaattisesti. Pelin rakennusvaiheessa tekijä voi itse määrittää, kuinka monta pelaajaa hänen maailmaansa voi samaan aikaan tulla käymään. Pelaajat koostuvat palikoista ja muodoista kuten tukasta, housuista ja paidoista.

Robloxin päämaja, josta käsin ohjelmointi- ja päivitystyöt hoidetaan, on [Kalifornian Piilaaksossa](#).

Valuutat

ROBLOXissa on valuuttana ROBUXia, jotka toimivat esim. pelaajien tekemien paikkojen erilaisien lisäosien ja muun sälän kanssa. Valuutoilla voi ostaa myös erilaisia hattuja, paitoja, housuja, eri muotoisia ruumiinosia, erilaisia naamoja, erilaisia kädessä pidettäviä tavaroita esim. ase, miekka, kirja, ja niin edelleen, hahmollesi. Robuxeja voi myös ostaa oikealla rahalla.

Roblox poisti pelistä Tickets/TIX-valuutan huhtikuussa 2016.

Jäsenyydet

Builders Club (BC lyhenteeltään) on ROBLOXin ensimmäinen jäsenyys, joka julkaistiin kaikkia muita ennen. Tällä saat esim. 15 ROBUXia per päivä, 10 paikkaa aktivoituna samaan aikaan & pääset pelaamaan BC paikkoja & pystyt ostamaan BC tavaroita. Saat myös ominaisuuden myydä paitoja, housuja, t-paitoja,

vaihtamaan hattuja & rahaa pelaajien kanssa. Se maksaa noin 5,5€ kuukaudelta, mutta voit myös ostaa sen vuodeksi noin 53,25€:lla.

- Turbo Builders Club

Turbo Builders Club (TBC lyhenteeltään) on ROBLOXin toinen jäsenyys. Tällä saat esim. 30 ROBUXia per päivä, 30 paikkaa aktivoituna samaan aikaan & pääset pelaamaan BC paikkoja & pystyt ostamaan BC & TBC tavaroita. Saat myös ominaisuuden myydä paitoja, housuja, t-paitoja, vaihtamaan hattuja & rahaa pelaajien kanssa. Se maksaa noin 11€ kuukaudelta, mutta voit myös ostaa sen vuodeksi noin 79€:lla.

- Outrageous Builders Club

Outrageous Builders Club (OBC lyhenteeltään) on ROBLOXin kolmas, ja tällä hetkellä viimeinen jäsenyys. Tällä saat esim. 60 ROBUXia per päivä, 100 paikkaa aktivoituna samaan aikaan & pääset pelaamaan BC paikkoja & pystyt ostamaan BC & TBC & OBC tavaroita. Saat myös ominaisuuden myydä paitoja, housuja, t-paitoja, vaihtamaan hattuja & rahaa pelaajien kanssa. Se maksaa noin 18,30€ kuukaudelta, mutta voit myös ostaa sen vuodeksi noin 120€:lla.

BC, TBC ja OBC jäsenyyttä ei saa enää loppuelämäksi.

Tavarat ja esineet

Robloxissa on monenlaisia tarvikkeita, vaatteita ja muita käyttötavaroita joita voi ostaa pelin sisällä robuxeilla.

Pelaajat voivat julkaista paitoja & housuja, kunhan omistavat BC, TBC tai OBC jäsenyyden. He voivat myös myydä näitä ja tienata 70% sen hinnasta jokaisesta myydystä kappaleesta. Housut ja paidat menevät automaattisesti pois myynnistä jos BC, TBC tai OBC jäsenyys loppuu. T-Paitoja voi tehdä ilmaiseksi, mutta niitäkään ei voi myydä ilman minkäänlaista jäsenyyttä.

Joidenkin tavaroiden käyttöä on rajattu myyntimäärän, myyntiajan, kestävyuden tai itse valittavan hinnan mukaan. Nämä ovat nimeltään 'Limited Items'

<https://www.roblox.com/>

0 kommenttia

Ruoka ja juoma

Toimittajat

Toimittajat

Eläinpalsta: Ellen, Katariina, Maria, Nea, Minea, Samu, Iida

Harrastuspalsta: Meea, Tuikku, Helmiina, Aapo, Karita, Aino, Vilma, Karri

Urheilu: Onni K, Juho, Jimi

Ruoka ja juoma:

Pelit: Onni Y, Mikael, Juho T, Juho H

Vitsipalsta: Nino, Julia, Minette

Blogi: Järjestäjät

Päätoimittaja: Tuomas

Urheilu

Urheilu-uutisia

Uutisia

uutisia

...

Vitsipalsta

4.A parhaat vitsit

-Kuka on kenkäkauppiaan ihanneasiakas?

-Tuhatjalkainen

-Mikä on keltainen, jolla on mustia ja **punaisia** pilkkuja?

-Leopardi jolla on vesirokko

-Mitä eroa on mustilla ja kirjavilla kanoilla?

-Musti on **koira**

-Mikä on hitauden huippu?

-Kun etana jarruttaa kaartessa.

-Mitä yhteistä on Peter Panilla ja kalalla?

-Molemmat pelkäävät koukkua.

-Miehellä on ollut ongelmia noin vuoden ajan. Hän lähti lääkärille ja heti siellä lääkäri kysyi:
-Kuinka kauan sinulla on ollut oireita? Mies vastasi: No noin vuoden ajan.
Sitten lääkäri kysyi: Kuinka kauan olet ollut naimisissa?
Mies vastasi: Noin vuoden ajan...

Mitä eroa on Pelicansilla ja harakoilla?
-Pelicans ei juokse kiiltävien mitalien perässä.

mitä samaa on lihapullalla ja joulupukilla?
-molemmat on yhtä pyöreitä

Mikä on niskahieroja pahin asiakas?
-Suvi teräsniska

miksi sumopainija voittaa aina?
koska hän on niin pyöreä☺

Pekan ja Liisan vitsit

-Liisa näki kaupan ovesa lehden jonka otsikko oli "Kuinka laihtua nopeasti" sitten hän sanoi Pekalle:
-Sinun pitäisi lukea tuo.

-Liisa kysyi Pekalta että "missä ryhmässä sä oot lätkässä?"
Pekka vastasi: "en mä oo lätkässä keheekää"

-Pekka kysyi Liisalta ,että "onko sulla kello nyt varmasti oikeassa?"
Liisa vastasi : -Ei ole, se on vasemmassa.

-Pekka oli ensimmäistä kertaa kirkossa. Papin kavutessa mustassa kauhtanassaan alttarille,
Pekka huusi kaikille: -Hei, kattokaa, Batman!

-Liisa ja Pekka menivät mustikkaan mutta Pekka ei mahtunutkaan

-Pekka kysyi Liisalta: Voitko sä saattaa mut kotiin?
Liisa vastasi: TYHMÄ!! Me asutaan samassa talossa!!!!!!

PIENIÄ KOMPIA JA ARVOITUKSIA

-Koira oli kiinni 3m pitkässä narussa ja 5m päässä oli iso luukasa.
-Kuinka koira pääsi luiden luo?

VASTAUS: Naru ei ollut kiinni missään.

-Vanha mies istui kannolla.
-Kuinka vanha mies oli?

VASTAUS: istuen.

- Jos pinossa on 10 perunaa ja niistä syödään 3.
- Kuinka monta perunaa pinossa on vuoden jälkeen?

VASTAUS: 7

- Eräällä miehellä on kolme poikaa ja jokaisella niistä on yksi sisko.
- Kuinka monta lasta miehellä on?

VASTAUS: 4 LASTA

- Mikä kasvaa jos otat siitä pois?

VASTAUS: KUOPPA

- poika oli kävelyllä ja kaupungissa oli sähkökatkos eikä kaupungissa ei toiminut valot ja pojalla ollut mitään heijastimia tai mitään valoa. Häntä kohti tulee auto ilman valoja, mutta juuri ennenkuin poika oli astumassa suojatielle, niin auto pysähtyy.
- Miten tämä on mahdollista?

VASTAUS: OLI PÄIVÄ

- Mikä kasvaa kun sitä ei ruoki ja tappaa tarpeeksi isoksi kasvettuaan?

VASTAUS: NÄLKÄ

Tämänhetkiset vitsipalstan kirjoittajat

MOI JA TERVETULOA VITSIEN PARIIN! Eli täällä me kirjoitetaan vitsejä yhdessä Ninon Julian ja Mineten kanssa ja luultavasti eri palstojen pitäjät tulee vaihtumaan joten me kolme ei siis olla aina täällä näitä vitsejä kirjoittelemassa. Lisäksi pari juttua:"Pekan ja Liisan vitsit" kertoo heidän elämästään ja mitä heille sattuu aina välillä tapahtumaan. Lisäksi meillä on "4.A parhaat vitsit jonne tulee muita hauskoja vitsejä ja juttuja. Sitten on vielä "PIENIÄ KOMPIA JA ARVOITUKSIA" Joissa just sä saat miettiä oikeaa vastausta ennenkun katot sen. Toivomme että pidätte vitseistämme ja otatte ne ihan läpällä eli ei tosissaan. kaikenlaisia vitsejä nyt sattuu tipahtelemaan tänne aina välillä.
MOIKKA!!!!!!!!!!

Hissa

1. Jakso (Keskiaika Euroopassa)

Mitä historia on?

Historia on mennyttä aikaa sekä sen tutkimista.

Historia tutkii mennyttä, selittää tätä päivää ja pyrkii ennustamaan tulevaa.

Mistä voin saada tietoa historiasta?

- Netistä (esim. Wikipedia)
- Kirjoista
- Uutiset
- Puhuttu tieto (suullinen perimätieto)
- Rakennukset
- Maalaukset
- Esineet

Kappale 1. Antiikin jälkeen seurasi keskiaika.

Antiikki = Historian aikakausi. Noin 800 eaa. – 500 jaa.
eaa. (ennen ajanlaskun alkua) jaa. (jälkeen ajanlaskun alun)

Länsi-Rooma = Rooman valtakunnan hajoamisen jälkeen sen länsiosasta käytetty nimitys.

Itä-Rooma = Tunnetaan nimellä Bysantti. Rooman valtakunta hajosi kahtia 300-luvun lopulla. Länsi-Rooma tuhoutui 400-luvulla, mutta Itä-Rooman valtakunta säilyi vuoteen 1453 asti.

Varhaiskeskiaika = Vuodet 500-900.

Miksi Rooma hajosi?

- Useita syitä
- Roomasta tuli liian iso hallittavaksi
- Armeija ja eliitin elämä kävi liian kalliiksi
- Hallinnossa ei ollut enää pelkkiä syntyperäisiä roomalaisia

Keskiajalla maanviljely kehittyi ja ilmasto lämpeni à väestö lisääntyi

Maaorja = Maanviljelijä, joka sai vähän maata maanomistajalta à viljeli à suurin osa maanomistajalle. Ei saanut muuttaa pois.

Kappale 2. Aateliset olivat kuninkaiden tuki

Paavi = Katolisen kirkon johtaja.

Aatelinen = Aateliset olivat kaikkein korkein sääty- Monia etuoikeuksia, kuten verovapaus ja yksinoikeus ylempiin virkoihin.

Sääty = Yhteiskunnallinen asema, arvojärjestelmä. Aateliset, papisto, talonpojat, orjat.

Ritari = Keskiajan raskaasti aseistettu ratsuväen sotilas

Feodalismi eli läänityslaitos

Keskiajan Euroopan läänityslaitos. Perustui kuninkaan ja aatelisten välisiin sopimuksiin. Kuningas antoi maata, aateliset huolehtivat alueen laista ja verojen keräämisestä.

Kappale 3. Kirkko vaikutti kaikkialla

Luostari = Kirkon laitos, jossa munkit ja nunnat työskentelivät yleensä eristyksissä. **Harjoitettiin** myös tieteitä ja opiskeltiin.

Kirkonkirous = Paavin julistama rangaistus. Kirottu ihminen eristettiin muista eikä hän saanut osallistua jumalanpalveluksiin tai solmia avioliittoa.

Pyhimys = Katolisen kirkon pyhimykset ovat paavin pyhäksi julistamia ihmisiä, jotka tekivät "ihmetekoja".

Vanhat tavat muinaisuskonnoista elivät Euroopassa pitkään kristinuskon rinnalla.

Paavi oli jopa kuninkaita vaikutusvaltaisempi.

Kirkot rakennettiin Jumalan kunniaksi

Kirkko vaikutti paljon ihmisten arkeen (verot, jumalanpalvelukset, kirkkopyhät jaksottivat vuotta yms.)

Kappale 4. Islamilaisen kulttuurin kukoistus

Islam = Profeetta Muhammedin 600-luvulla perustama uskonto. Syntyi nykyisen Saudi-Arabian alueella.

Filosofia = Ajattelemisen taitoa korostava tiede. Sai alkunsa antiikin Kreikasta.

Sydänkeskiaika = Vuodet 1000-1200.

Ristiretki = Keskiajalla kristinuskon puolesta käyty sota. Ristiretkien tarkoitus oli valloittaa pyhinä pidettyjä alueita kristittyjen haltuun. Tavoitteena oli kristinuskon levitys.

(Paavi antoi kristityille käskyn vallata Jeesuksen hauta Jerusalemissa).

Islam vaikuttanut paljon Eurooppaan, erityisesti Espanjaan.

Kulttuurit ovat sekoittuneet noista ajoista saakka. Esim. arabialaiset numerot 0-9.

Kulttuurit sekoittuvat Euroopassa voimakkaasti edelleen.

Islamilaisessa valtakunnassa annettiin valloitetujen alueiden pitää oma uskontonsa ja tapansa.

Kappale 5 maaseudulta kaupunkiin

- Keskiajalla kaupungit kasvoivat, kun ihmiset muuttivat maaseudulta kaupunkiin.
- Paljon eri ammatteja
- **Porvari** kaupungissa asuva kauppias tai käsityöläinen
- Keskiajalla siirryttiin hiljalleen vaihtokaupasta rahankäyttöön.

- **Kaukokauppa** lisääntyi
- Kaupunkeja ympäröivät muurit (portti kiinni yöksi)
- Talot monesti puuta à Tulipalot

- Kaupungit itsenäistyivät aatelisten vallasta

- Ennen tätä: **läänityslaitos**. Kuningas antoi aatelisille alueita, joilta he keräsivät veroa ja pitivät yllä järjestystä.

- Käsityöläiset muodostivat **ammattikuntia**, jotta kaikki niiden jäsenet saisivat kunnon palkkaa.

- **Musta surma** eli **rutto** tappoi jopa puolet Euroopan väestöstä 1300-luvulla.

- Levisi äärettömän helposti, taudin kantajina rotat ja niissä olevat kirput. --> Hyvä puoli: selvinneille jäi enemmän ruokaa ja töitä.

5-luokka

Antiikin Kreikka

15. Kreikkalainen kulttuuri syntyi

Antiikin aika (800eaa. – n.500 jaa.)

Kreikkalainen kulttuuri kehittyi ja kukoisti antiikin aikana.

- **Demokratia** (kansa päättää asioista yhdessä) ja **filosofia** (tiede joka tutkii mm. totuutta ja tietoa) syntyivät.

- Antiikin kreikalla suuri vaikutus myöhempien aikojen taiteeseen.

- Kreetan saarella syntyi minolainen kulttuuri (n.5000 vuotta sitten)

- Toinen tärkeä kulttuuri Kreikan mantereella ollut mykeneläinen kulttuuri.
- Ilias ja Odysseia (kansantarinoita) Kirjoittaja Homeros.

Kreikkalaisia jumalia:

Zeus (ylijumala, ukkosen jumala)

Hera (Zeuksen puoliso, avioliiton jumalatar)

Poseidon (Meren jumala)

Afrodite (Rakkaus)

Pallas Athene (Sotataito ja viisaus, Ateenan suojelija)

Kreikkalaiset uhrasivat jumalille lahjoja ja rakensivat temppeleitä.

16. Kaupunkivaltiot Ateena ja Sparta

- Kreikkalaiset asuivat pienissä kaupunkivaltioissa. Kaupunkivaltiot päättivät itse asioistaan.
- Kauppapaikkoja eli siirtokuntia perustettiin Välimeren rannoille, koska oma maa ei tuottanut tarpeeksi paljon viljaa eikä puutavaraa.
- Kaksi tunnetuinta kaupunkivaltiota olivat Ateena ja Sparta
- Spartassa kaikista pojista kasvatettiin sotilaita. Kotoa siirryttiin pois ja sotilaaksi kouluttautuminen aloitettiin jo 7-vuotiaina. Spartalaiset naiset saivat hankkia omaisuutta ja liikkua vapaasti, koska spartalaiset ihannoivat vahvoja naisia.
- Ateenalaiset naiset viettivät suurimman osan elämästään kotona, eikä heillä saanut olla omaisuutta.
- Kaikki Ateenan kansalaiset saivat osallistua politiikkaan.
- Ateenassa syntyi kansanvalta eli demokratia.

18. Teatteria, urheilua ja taidetta

- Kreikkalaiset arvostivat näyttelemistä, taidetta ja urheilua.
- Joka kaupungissa teatteri ja stadion.

Teatteri

- Kaikki näyttelijät miehiä, myös naisten rooleissa.

- Näyttelijöillä naamiot.
- Ulkoilmateatteri – ääni kantautui muodon takia hyvin.
- Kuoro aina mukana.
- Tragedioita ja komedioita
- Saattoivat kestää päiviä

Urheilu

- Olympiassa kisat joka neljäs vuosi Zeuksen kunniaksi.
- Sotiminen kielletty kisojen ajan
- Juoksua, vauhditon pituushyppy, kiekonheitto, keihäänheitto, paini.
- Miehet kilpailivat alasti.
- Voittajia pidettiin sankareina.

Taide

- Patsaita marmorista ja pronssista.
- Ihailtiin kaunista kehoa.
- Jumalten kunniaksi temppeleitä.

19. Antiikin filosofeja ja tiedemiehiä

- Kreikkalaiset halusivat selittää luonnonilmiöitä ja pohtia elämää → syntyi filosofia.
- **Filosofia on ajattelun taitoa korostava tiede.**
- Luonnonfilosofit halusivat tietää, mistä maailma koostuu.
- Moni luuli, että alkuaineet ovat maa, ilma, tuli ja vesi.

Sokrates – ensimmäinen suuri filosofi. Taitava ajattelija, hyvä kysymään.

Platon – Sokrateen oppilas. Platon korosti ihmisen järkeä ja totuutta.

Aristoteles – Platonin oppilas. Ihminen pyrki onnellisuuteen ja hyvään elämään. **Kultainen keskitie.**

- Tiede ja tekniikka kehittyivät.
- **Hippokrates** oli lääkäri, joka selitti sairaudet tieteellisesti eikä jumalien aiheuttamana.

- Matematiikkaa ja geometriaa kehittivät Pythagoras, Arkhimedes, Eukleides.
- Tähtitiede – Ptolemaios väitti, että aurinko kiertää maata.

1.Jakso (Esihistoria)

1. Jakso

Mitä historia on?

Historia on mennyttä aikaa sekä menneen ajan tutkimista eli historia on myös tieteenala.

Historian avulla opimme menneestä, selitämme nykyaikaa ja pyrimme ennustamaan tulevaa.

Historian lähteet: mistä saamme tietoa menneestä?

- Kirjat / kirjoitukset
- Puhuttu tieto ihmisiltä (aikalaiskertomukset)
- Rakennukset
- Esineet
- Internet esim. Wikipedia
- Elokvat (erota fakta ja fiktio!)
- TV-dokumentit

Termit:

Arkeologi – Tutkii historiaa maaperästä löytämiensä esineiden ja jäännösten (luut) avulla. Tekevät kaivauksia.

Esihistoriallinen aika – Aikaa ihmiskunnan historiassa ennen kirjoitustaidon keksimistä.

Historiallinen aika – Aika, jolta löytyy kirjoituksia / kirjoitettua tietoa.

ea. = Ennen ajanlaskun alkua

jaa. = Jälkeen ajanlaskun alun

Rauniot – Hävitetyn tai sortuneen rakennuksen jäännökset.

Historialliset lähteet – Ihmisten jättämiä jälkiä menneestä elämästä.

Lähteiden luotettavuutta tulee aina miettiä = pitääkö lähteen tiedot paikkaansa / onko tämä se esine tai asia joksi sitä luulen.

Opiskelemme historiaa ymmärtääksemme maailmaa.

Kappale 3 Kiviesineitä ja vaeltajan elämää

Kivikausi = Ihmiskunnan historian pisin ajanjakso. Aika jolloin kivistä on valmistettu aseita, työkaluja ja rakennelmia.

Homo sapiens = Nykyihminen, tieteellinen nimi latinaksi.
Eli muiden ihmislajien kanssa samaan aikaan, mm. Neanderthalin ihmisen.

Jääkausi = Aikakausi jolloin jäätiköt peittivät suurta osaa maailmasta. Jääkausia on ollut useita.

Metsästäjä-keräilijä

Kivikauden ihmisen varhaisin elinkeino. Eivät harjoittaneet vielä maanviljelyä.

Kappale 4 Salaperäiset luolamaalaukset

Luolamaalaus = Kivikaudella eläneiden ihmisten luolaan tekemiä maalauksia.

- Vanhimmat Altamirasta yli 35 000 vuotta.
- Taide kuvasi ihmisiä ja eläimiä.
- Löydetty kaikkialta maailmasta

- Säilyneet hyvin
- Catal Höyik (Turkki) oli kivikauden suurin kaupunki (vanhimmat talot 9000-vuotta vanhoja)

- Maanviljelyä ei vielä ollut, mutta muutamia kaupunkeja syntyi silti alueille, joissa oli paljon metsästettävää ja keräiltävää.

Kappale 5. Ihmiset keksivät maanviljelyn

Maanviljely muutti ihmisten elämää seuraavasti

- Helpotti ruuan hankkimista (ei tarvinnut metsästää kaikkea)
 - Ihminen pystyi asettumaan aloilleen (ei tarvinnut muuttaa ruuan perässä). Alkoi syntymään kyliä lopulta kylistä tuli kaupunkeja. Muutos oli kuitenkin hidasta.
 - Ruokavalio muuttui. Huonosti jauhetut siemenet kuluttivat hampaita.
 - Ihminen oppi varastoimaan satoa.

- Kaupungit synnyttivät ammatteja, koska niille tuli tarve. Samasta syystä ihminen oppi lopulta kirjoittamaan.
Ammatit ovat siis syntyneet työnjaon takia. Ei ollut järkevää, että ihminen, joka osasi tehdä taitavasti käsitöitä olisi pelkästään metsästännyt.

2. Jakso (varhaiset korkeakulttuurit)

Varhaiset korkeakulttuurit

Jakso 2. Varhaiset korkeakulttuurit (6-11)

Maanviljelyn keksiminen muutti historiaa. Kaupunkeja syntyi, kirjoitustaito kehittyi ja uusia ammatteja syntyi.

Sumerit keksivät nuolenpääkirjoituksen 3400 eaa.
Samaan aikaan alkoi niin kutsuttu **pronssikausi**.

Korkeakulttuurit **syntyivät jokien varsille**. Johtui siitä, että maanviljely oli näissä paikoissa helpompaa, koska joesta saatiin helposti vettä kasteluun. Lisäksi jokien liete oli hedelmällistä viljelymaata.

Kappale 6. Korkeakulttuurit syntyivät

Kivi vaihdettiin kestävämpään pronssiin → Siirtyminen pronssikauteen kivikaudesta. Pronssi = kupari + tina.

Lähi-idässä 3000eaa. Suomessa 1000eaa. pronssikauteen.

Kastelukanavat kehitettiin maanviljelyä varten. Joista saatiin vettä pelloille → asutus jokien varsille.

Enemmän ruokaa → enemmän ihmisiä tietyllä alueella → kaupungit.

Eri puolilla maailmaa suurista kaupungeista kehittyi valtakuntia, joita kutsuttiin korkeakulttuureiksi. Esim. Kiina, Egypti, Mesopotamia.

Monimutkainen yhteiskunta → erilaisia ammatteja ja tehtäviä → muistin tueksi kehitettiin kirjoitustaito.

Intiaanit kehittivät Etelä-Amerikassa oman korkeakulttuurin.

Pronssikauden jälkeen alkoi **rautakausi (n.1000eaa)**. Aluksi rautaa löytyi vain meteoriiteista, lopulta osattiin sulattaa malmista rautaa.

7. Sumerit keksivät pyörän

- Mesopotamiassa ensimmäinen korkeakulttuuri, Sumer.
- Syntyi 5500 vuotta sitten jokien Euftrat ja Tigris väliin.
- Joet tulvivat à vettä ja ravinteita pelloille. Keksitiin kastelukanavat.
- Syntyi kaupunkivaltioita (kaupunki + ympäröivä maaseutu)
- Kaupunkivaltioiden välille syntyi sotia. Voittanut osapuoli saattoi alistaa muut.

Sumerit keksivät kirjoitustaidon

- Savitauluihin merkattiin kauppatarvike ja maksettuja veroja.
- Ensimmäiset merkit kuvakirjoitusta, lopulta merkistä ei voinut päätellä sen merkitystä.
- **Sumerit keksivät pyörän** – Aluksi saviruukkujen valmistuksessa (dreija) lopulta kärryissä.
- Taitavia tähtitieteessä ja matematiikassa (kehittivät mm. aikajärjestelmän 60min = tunti ja 24h = vuorokausi)
- **Hammurabin laki** – Kuningas Hammurabin lakikokoelma. ”silmä silmästä ja hammas hampaasta.”
- Rikoksen tuomio piti vastata itse rikosta.
- **Mesopotamian kukoistus päättyi 2500 vuotta sitten.** Syytä ei tiedetä. Mahd. syytä – Kastelujärjestelmä ei toiminut tai pelloille tuli suolaa veden mukana.

8. Kiina ja Indus

-Kiina syntyi Keltaisenjoen laaksoon

-Indus syntyi Indus-joen varrelle

-Maanviljely mahdollista + kirjoitustaito = korkeakulttuuri

Kiina

- Keisarikunta (vuonna 220 eaa. Kiina yhdistyi)
- Kukoisti noin 2000 vuotta
- Keisarin kuoltua haudaan mukaan muistoesineitä (terrakotta)
- Kiinan muuri rakennettiin suojaamaan Kiinaa ulkopuolisilta valloittajilta
- Muurilla oman vartiointijärjestelmä. Erivärisiä lippuja, joilla lähetettiin viesti seuraavalle ja edelliselle tornille (näköyhteys torneilla)

Indus

- Nykyisen Pakistanin alueella useita suuria kaupunkeja
- Tarkkaan suunniteltuja ja todella kehittyneitä
- Induksen kirjoitusta ei osata lukea
- Yli tuhat kylää ja suuria kaupunkeja
- Tuhoutui luultavasti maanviljelyn hankaloiduttua

9. Egyptin valtakunta syntyi Niilin varrelle

- Alkoi kehittymään noin 5000 vuotta sitten
 - Niili-joki tärkeässä roolissa (maanviljely ja liikkuminen)
 - Vuodenajat: tulvakausi, kylvökausi, sadonkorjuukausi
 - Tulvan mukana hedelmällistä maata à kuivuessaan mutaa. à Hyvää viljelyalustaa, tehtiin myös tiiliä ja astioita.
-
- Niilistä paljon kalaa
 - Papyruskaislasta tehtiin papyrusta (paperin kaltaista)
 - Taitavia purjehtijoita ja veneenrakentajia
 - Vaihtokauppaa eri kansojen kanssa mm. Afrikassa
-
- Faarao hallitsi Egyptiä. Pidettiin auringonjumala Ran poikana.
 - Itsevaltiias eli päätti kaikista asioista
 - Jumalan ja ihmisen välissä

- Johti armeijaa, valta isältä pojalle.
 - Papit ja kirjurit auttoivat faraota.
 - Veroja maksettiin faraolle.
 - **Hieroglyfi:** egyptiläisten kirjoitusmerkkejä, vaikeita tulkita
 - Kirjurit opettelivat merkkejä viisi vuotta koulussa.
-
- **Suurin osa kansasta maanviljelijöitä**
 - Armeija soti kirveillä, jousilla, keihäillä ja miekoilla.
 - Taiteilijoita ja käsityöläisiä arvostettiin

Kansa jakautui portaittain seuraavasti

Farao

Papit ja kirjurit

Sotilaat, taiteilijat, käsityöläiset

Maanviljelijät

Orjat

Kpl.10 Perhe-elämää savitiilitaloissa

- Talot savitiilistä, puusta ja kaisloista.
 - Puutarhat yleisiä rikkailla
 - Maanviljely
 - Kalastus
 - Vaaleat seinät viileitä
 - Tärkein ruoka oli leipä. Myös vihanneksia, hedelmiä ja joskus lihaa.
 - Rikkaat söivät paremmin ja enemmän lihaa.
-
- Suurin osa maanviljelijöitä, kalastajia tai rakentajia
 - Naiset olivat melko tasavertaisia miesten kanssa.
 - Nainen päätti kodin arkisista asioista ja tyttöjen kasvatuksesta.

- Lapset olivat tärkeitä.
- Pojat oppivat ammatin isältään.
- Äidit opettivat tytöille kodinhoitoa.
- Rikkailla mahdollisuus opiskella, myös tytöillä.

- Egyptiläiset arvostivat kauneutta ja puhtautta.
- Koristeellisia vaatteita ja peruukkeja miehillä ja naisilla.

11. Egyptiläiset uskoivat kuolemanjälkeiseen elämään

- Uskonto oli tärkeää egyptiläisille
- Jumalia palvottiin ja annettiin lahjoja
- Papit hoitivat uhrimenot
- Kuolemaan valmistauduttiin jo nuorena
- Rikkaiden ruumiit palsamoitiin muumioksi
- **Sarkofagi** – Kivestä tehty arkku.

- Ajateltiin, että hyvät ihmiset saavat kuoltuaan ikuisen elämän ja pahoja tekoja tehnyt ei.

- **Pyramidit olivat faraoiden hautoja**
- Rakennettiin monta vuotta rakennusmiesten toimesta.
- Valekäytäviä haudanryöstäjiltä suojautumiseen.
- Pyramideissa taidetta ja aarteita

Egyptistä tuli osa Rooman valtakuntaa

- Egypti hallitsi laajoja alueita
- Naapurikansat tekivät sotaretkiä Egyptiin
- Idästä persialaiset, pohjoisesta kreikkalaiset, roomalaiset ja arabit

- Vähitellen valloittajien uusien tapojen myötä 3000 vuotinen egyptiläinen kulttuuri hävisi.
- Osaksi Roomaa vuonna 30 eaa.

Rooma

Rooma

ROOMA (753 eaa. – 395 jaa.)

- Tuhatvuotinen (ylikin)
- Antiikin suurin valtakunta (imperiumi)
- Vahva armeija
- Taitavia rakentajia (tiet, vesijohdot)
- Hevosajot, gladiaattorit

<https://www.youtube.com/watch?v=w5zYpWcz1-E> Roman historia vuosi vuodelta.

21. Rooman synty

- Rooma kasvoi kaupungiksi pienistä kylistä.
- Etruskeilla suuri vaikutus Roomaan alussa.
- Vaikutteita myös kreikkalaisilta (mm. jumalat → uudet nimet)

- Aluksi Rooma oli kuningaskunta, mutta 509 eaa. lähtien tasavalta.
- Vapaat roomalaiset miehet päättivät asioista.
- Kaksi konsulia (toisella armeija, toisella pääkaupunki)
- Kansankokous (lait, sodat, nimitykset) ja senaatti.

Valloittaminen

- Monet alueet liittyivät vapaaehtoisesti – saivat mm. verohelpotuksia.
- Vihollisia kohdeltiin armottomasti mm. myytiin orjiksi.
- ”hajota ja hallitse” – Kyivi riitaa valloittamien alueidensa keskuuteen → eivät yhdistyneet kapinaan.

Antiikin Kreikka

Kässä

Jakkara Onni.Y

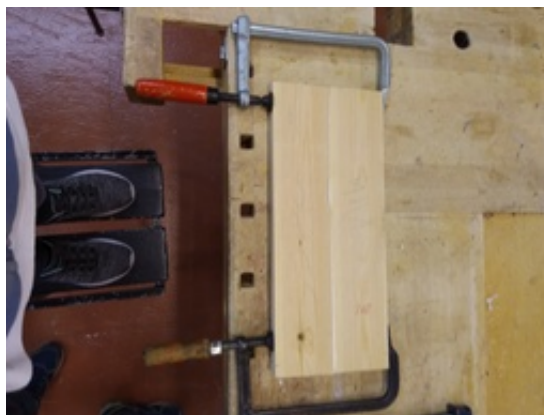
0 kommenttia

Jakkara Juho.T

0 kommenttia

Jakkara samu

0 kommenttia

Juho H.

Nea

Aino

Minette

Karita

Helmiina

Karri

Meea

Onni K

Reetta

Jimi

Katariina

Iida

Samu

Minea

Aapo

Julia

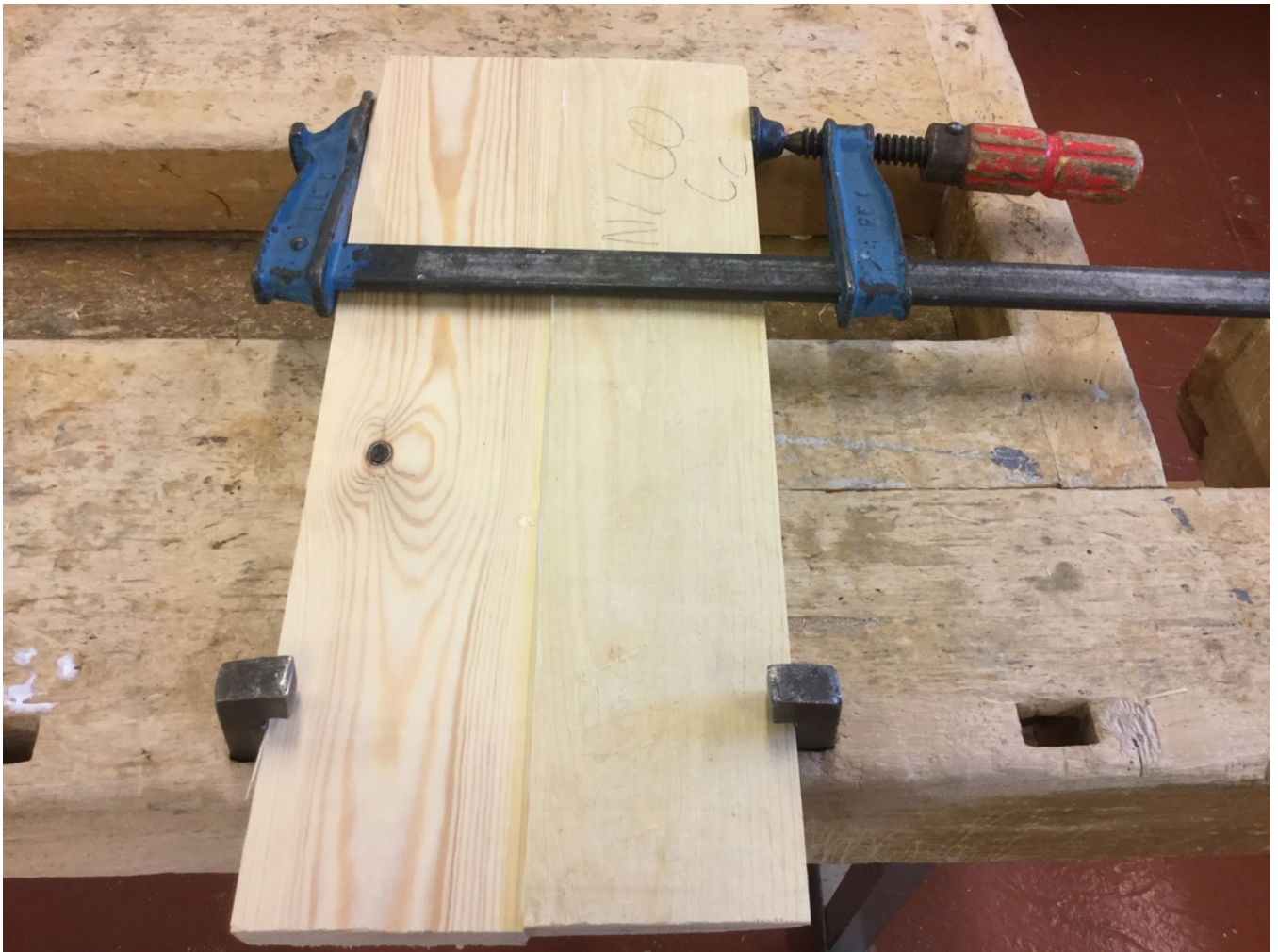
#jakkara (luonnos)

0 kommenttia

Ellen

Rahi

0 kommenttia

Nino

#jakkara

0 kommenttia

Vilma

Juho T.

Tuulianna

Maria

Onni Y.

KiVa

KiVa-sivut

KiVa etusivu

KiVa-peli

LEGO

Innokas 2019 Freestyle

Innokas!

Freestyleden säännöt – 2019

Freestylesarjassa oppilaat työstävät vuoden 2019 teemaan liittyvän, muodoltaan ja toteutukseltaan vapaavalintaisen automaatioon ja robotiikkaan liittyvän työn.

Oppilaat sekä suunnittelevat että toteuttavat työn ennen Innokas 2019 -tapahtumaa ja esittelevät työn messutyypillisesti tapahtumassa. Jokaisella ryhmällä on tapahtumassa oma pöytä, johon he voivat tuoda ja koota oman työnsä, siihen liittyvän rekvisiitan ja työskentelystä kertovan esittely- ja mainosvideon. Oppilaat esittelevät omaa työtään sekä tapahtuman yleisölle että freestylesarjan tuomareille.

1. Teema

Sarjassa on vuosittain vaihtuva teema. Vuonna 2019 teemana on: **Greenreality**

"Greenreality on vihreää tulevaisuutta luova ajattelu- ja toimintamalli. Se on ekologista ajattelua, vihreää tietoa, vastuullisia valintoja ja ennen kaikkea tekoja huomisen puolesta."

(Lähde: Greenreality -sivusto, <https://www.greenreality.fi/lappeenranta>)

1. Tutustukaa Lappeenrannan kaupungin sivuihin osoitteessa <http://www.greenreality.fi/teot>.
2. Ideoikaa ja toteuttakaa **Greenreality -innovaatio**, jonka kautta voit vaikuttaa nyt tai tulevaisuudessa ympäristöön ks. <http://www.greenreality.fi/asukkaat/mita-mina-voin-tehda>.
3. Innokas Freestyle -sarjan Greenreality -innovaatio voi olla laite, robotti, vaate, asuste, järjestelmä tms. Toteuttakaa työnne niin, että **yleisö voi testata ja kokeilla sitä**.

Ennen kuin aloitatte työskentelyn, tutustukaa sarjan arviointiin huolellisesti!

2. Joukkueet

- Joukkue muodostuu 1–4 jäsenestä.
- Vuonna 2019 sarjaan voi osallistua myös yksin, mutta yhdeltä koululta / kerhosta **Ei voi osallistua sarjaan kuin yksi joukkue**.
- HUOM! Jokaiseen sarjaan mahtuu kymmenen kilpailutyötä.

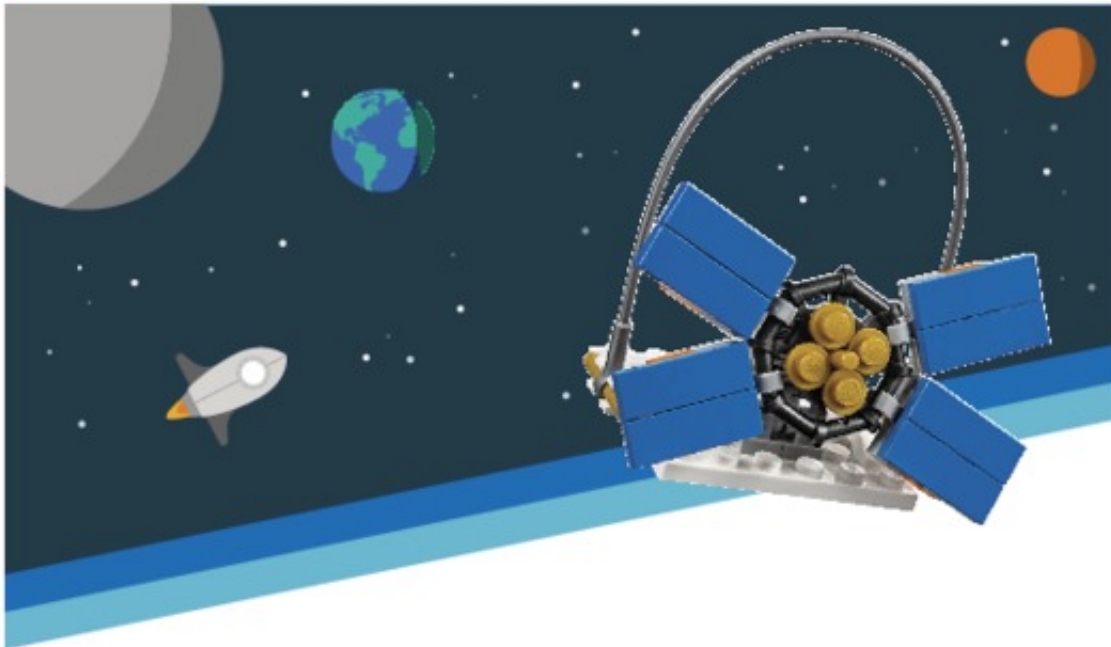
0 kommenttia

Into the Orbit tehtävät

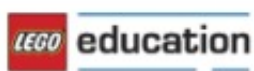

<https://www.youtube.com/watch?v=IY1Z9kK71jQ>

Into The Orbit - FLL 2019-kisa

**INTO
ORBIT**

FIRST® LEGO® League is the result of an exciting alliance between FIRST® and the LEGO® Group.

0 kommenttia

Video Jokivarren FLL-kisoista 22.2.2018

<https://www.ess.fi/uutiset/paijathame/art2439775>

Ohjeita ja esittelyä FLL (First Lego League)

ESITTELY - <https://www.dropbox.com/s/mxjozudci4jwvnt/FIRST%20LEGO%20League%2C%20esittely.pdf?dl=0>

ESITTELYVIDEO - <https://www.dropbox.com/s/mdvwaqfg9ozcz84/b9.mp4?dl=0>

YLEISOHJE - <https://www.dropbox.com/s/9spt8cq2i4vswfh/FLLYleisohje.pdf?dl=0>

OHJEET JA SÄÄNNÖT

- [https://www.dropbox.com/s/19h9rvh5m2bauyd/HYDRO%20DYNAMICS%20tehtävät%2C%20säännöt%20ja' dl=0](https://www.dropbox.com/s/19h9rvh5m2bauyd/HYDRO%20DYNAMICS%20tehtävät%2C%20säännöt%20ja%20ohjeet.pdf?dl=0)

VIDEOITA

Hydro Dynamics

<https://www.youtube.com/watch?v=G35CsFVKSjY>

Esimerkkisuoritus

<https://www.youtube.com/watch?v=VBwrlkUYw70>

535 / 545 pistettä

<https://www.youtube.com/watch?v=MXPDIfTa7Y>

Rakenteluesimerkkejä

<https://www.youtube.com/watch?v=xxBVJ5H7OjY>

Hullut tiedemehet

Palkinnot

0 kommenttia

Robotiikka alusta

0 kommenttia

Hullut tiede miehet

0 kommenttia

Tuikku ja Minea

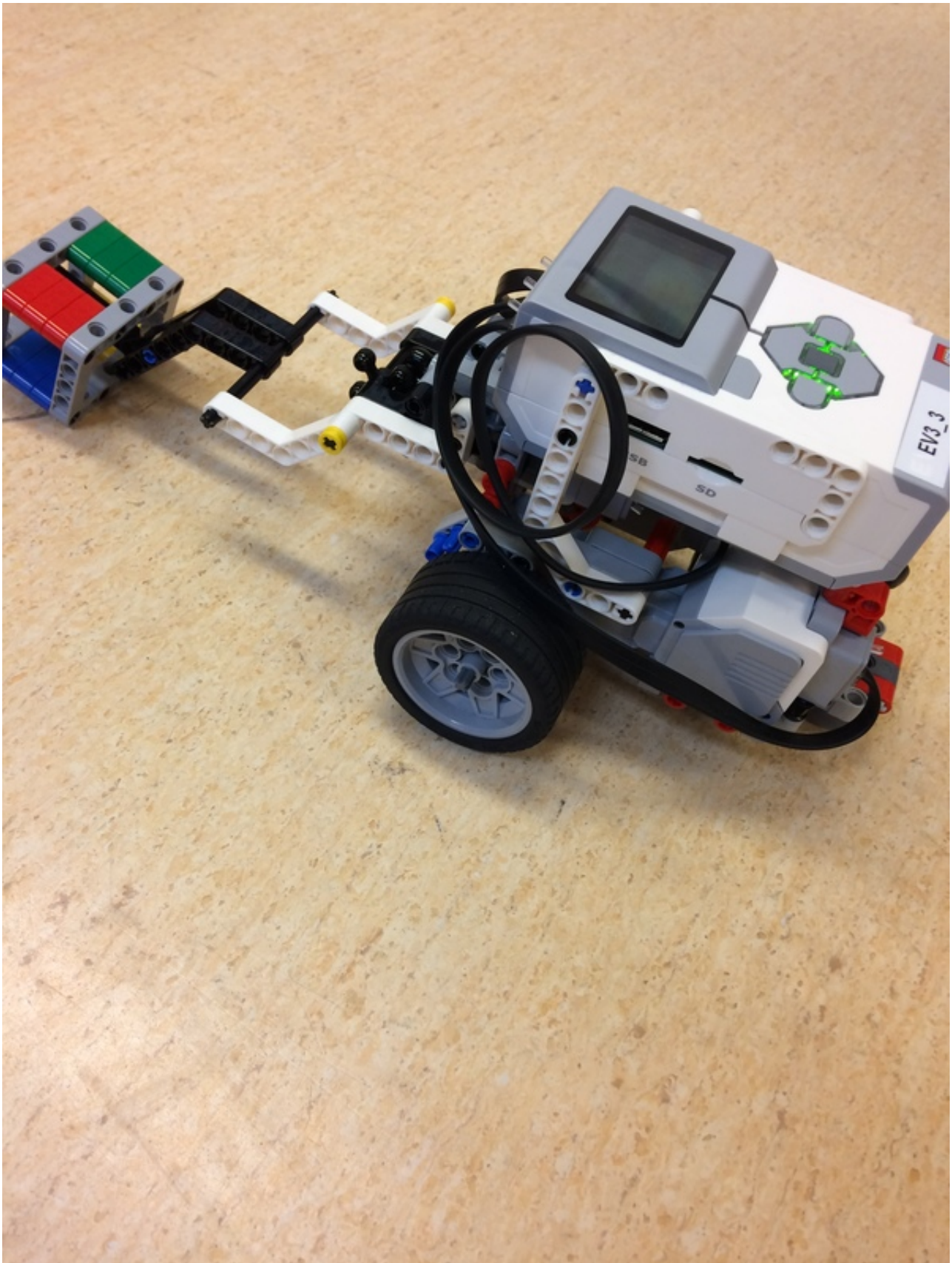
0 kommenttia

Logo

0 kommenttia

Robottia testailemassa

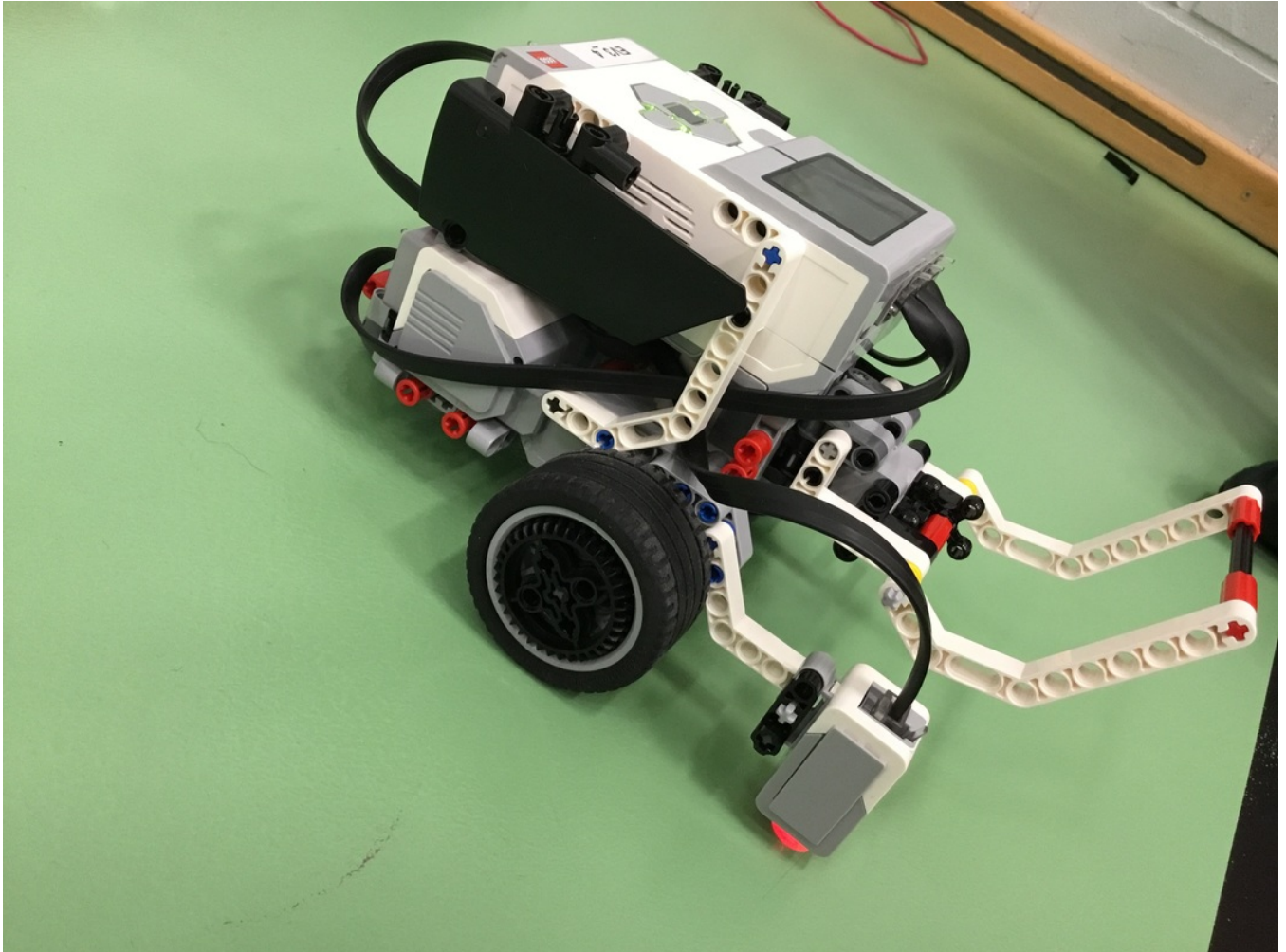
1 kommenttia

Crazy Legos

Kisat

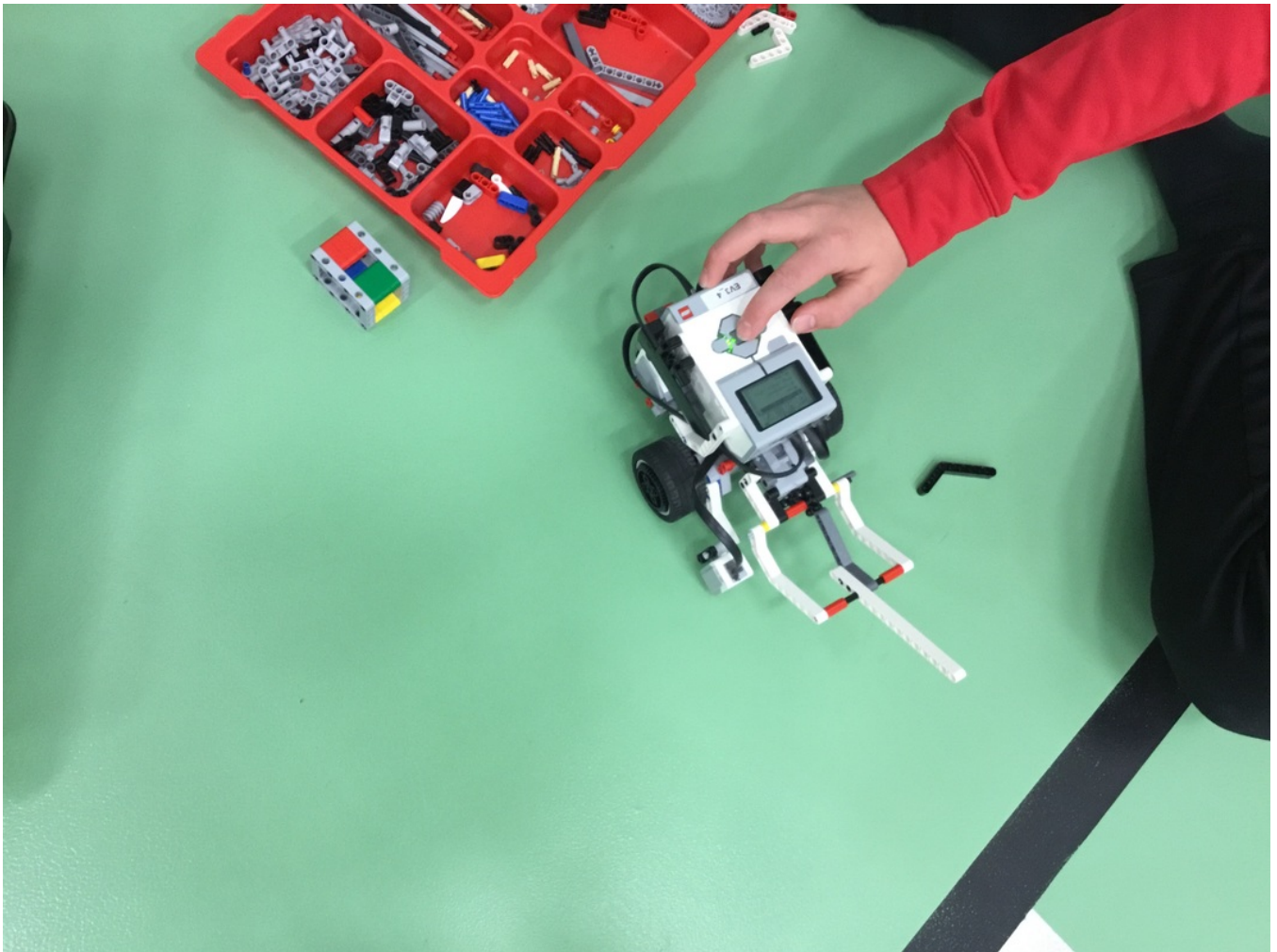
MunkkiMurmelit

Robotti

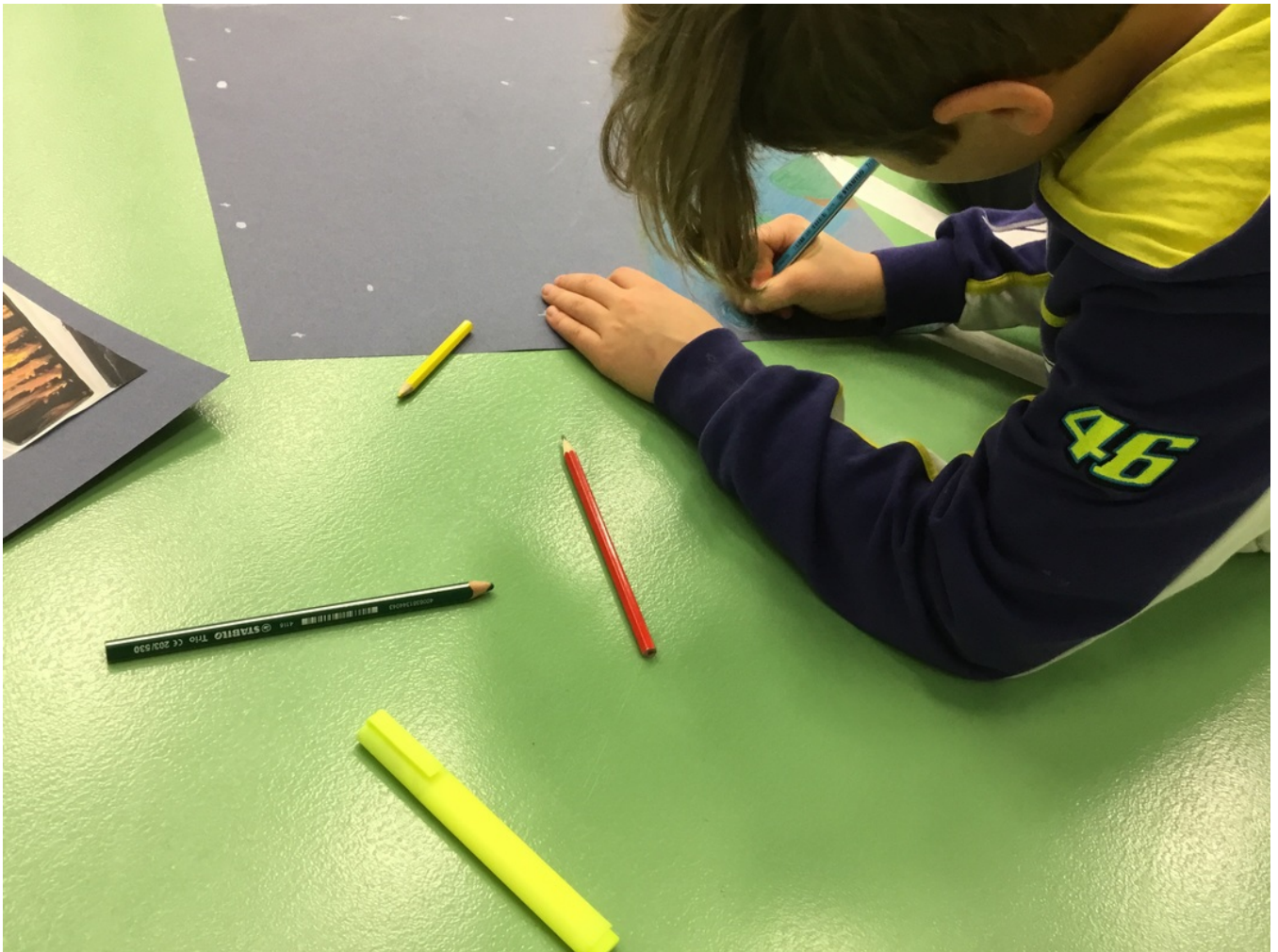
0 kommenttia

Robotin rakennusta

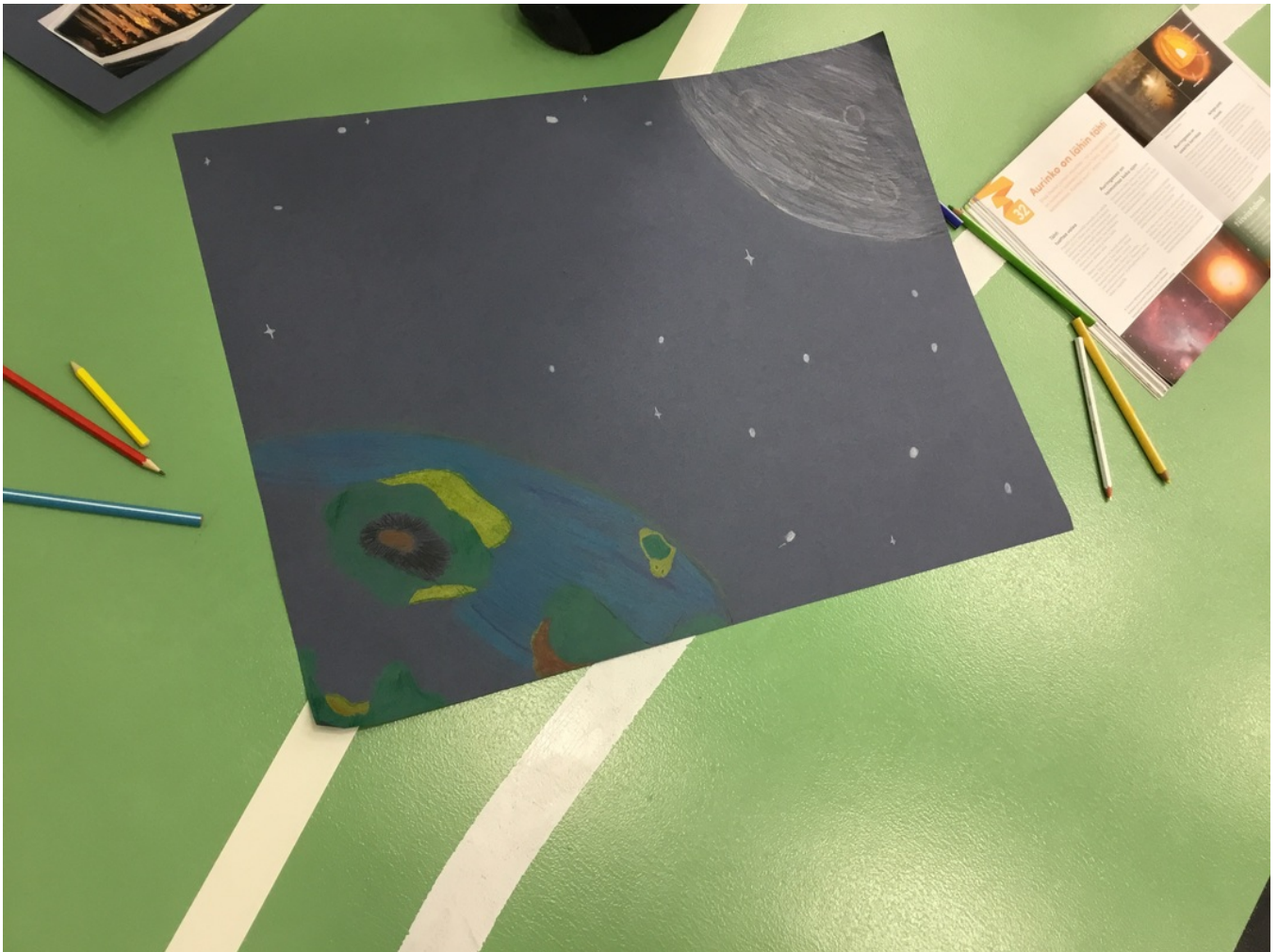
0 kommenttia

Työntouhussa

0 kommenttia

Sukulajuliste

0 kommenttia

Tiedeprojekti

0 kommenttia

Arviointi (luonnos)

Kevätjuhla

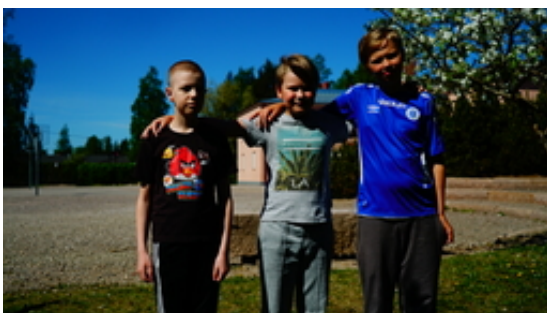
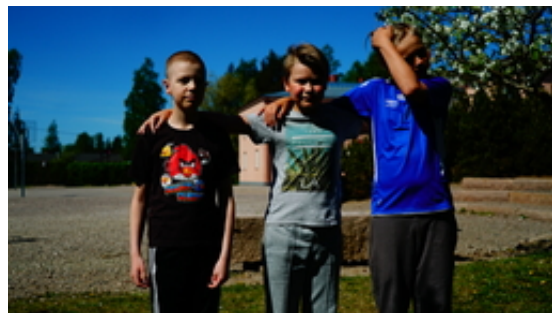
Kevätjuhlavideo

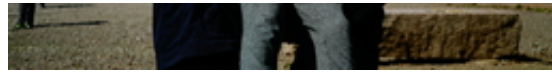

<http://www.youtube.com/watch?v=HxDygZkSLmo>

KAVERIKUVAT

Kaverikuvat

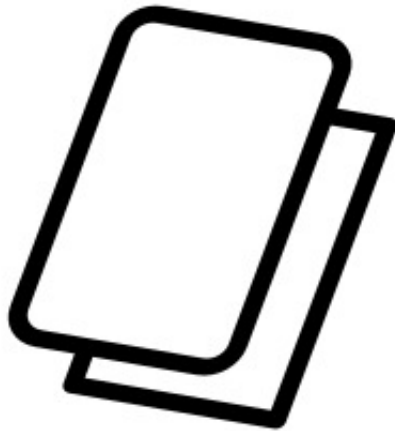

0 kommenttia

Escape Room - testi

Todistus pohja (luonnos)

Todistus pohja

0 kommenttia

Joulunäytelmä

Joulunäytelmä

Pukki lomalla

- Komedia.
- tontut laiskottelevat.
- Pukki kiirehtii
- Kalenteri saa osuman=muuttuu kesäkuuksi
- Joulupukki lähtee lomalle.

Tarvitaan:

- Joulupukin asu (mahd. Karita)
- Muorin asu

- Tonttujen asut (Tolvanalla ja Tumpelolla eri asut kuin muilla) (useammalta)
- Lasten asut
- Kahdet-neljät lasit **Tuomas**
- Porojen asut **Onni K, Nea**
- Lahjapaketit **Tuomas**
- Säkki
- Vilttejä (rekeen) **Amanda, Bea.**
- Porojen suitset (nauha/lanka) **Aino**
- Keittokauha **Onni K**
- Kattila **Tuomas**
- Keksejä karkkitankoja **Jimi**
- Shortsit/uimashortsit
- Aurinkorasva (tyhjä purkki käy) **Emilie**
- Vasara ja ruuvimeisseli **Tuomas**
- Reppuja
- Paperilappuja ja kansioita
- Paperisilppu
- Tutti **Ellen**

1. Kohtaus

Tontut laiskottelevat, mutta pukki kiirehtii. Juuri kun pukki menee nukkumaan tontut huomaavat kiireen, sillä joulu lähestyy. Pari tonttua menevät keittiöön missä joulumuori kokkaa jouluateriaa. Tontut sanovat muorille varovasti (sillä muori on tiukkis) että "vahingossa" laiskottelivat ja eivät huomanneet ajankulua. Muori kiihtyy ja käskee tontut takaisin hommiin. Tontut juoksevat ovesta ulos ja sulkevat sen ennen kuin saavat keittokauhasta. Tonttujen kiireessä kaksi tonttua (Tonttu Tolvana ja Tonttu Tumpelo) törmäävät toisiinsa ja kalenteriin joka on seinällä. Kalenterista tippuu sivuja ja se vaihtuu kesäkuuksi. Tontut eivät huomaa sitä vaan keskittyvät omiin hommiinsa. Pukki katsoo kalenteria hyvien unien jälkeen ja ajattelee sen olevan oikein. Hän lähtee lomalle aurinkorannoille. Tontut eivät huomaa pukin lähteneen. Viestitonttu tulee pukin toimistoon. Pukin tuolin selkänoja on oveen päin, joten Viestitonttu ei näe istuuko pukki siinä. Hän kuitenkin ajattelee pukin istuvan istuvan siinä. Viestitonttu valittaa kiireestä ja jättää työpöydälle ison pinon **tärkeitä** papereita ja muita lippulappusia. Viestitonttu kuulee jonkun kutsuvan häntä ja lähtee. Samalla kun hän laittaa oven kiinni pukin tuoli käännähtää, eikä siinä istuu vauvatonttu. "Tapaamme jälleen"

2. Kohtaus

Samaan aikaan eräs lapsiporukka ihmettelee, että joulun tuleminen ei vielä näy missään ja joulu on kuitenkin kohta jo ovella. Lapset päättävät ottaa asiasta selvää ja lähtevät korvatunturille.

He löytävät Korvatunturin pajan missä tontut ahertavat kovassa kiireessä. He lähtevät etsimään sieltä rekeä, sillä olisi paljon helpompi jatkaa matkaa. Kun pukki oli lähtenyt lomalleen hän oli lähtenyt hänen omalla reellään ja jättänyt varareen pajalle korjaukseen, sillä se oli hiukan rikki. Lapset löytävät reen ja päättävät jatkaa matkaansa sillä. Yksi lähtee etsimään poroja sillä aikaa kun muut pakkautuvat rekeen. Yksi lapsista tulee poron/porojen kanssa reelle ja valmistaa nekin matkaan (syöttää porkkanoita sitoo suitset yms.). Rekeä korjannut tonttu huomaa lapsien lähtevän sillä matkaan ja yrittää huutaa siitä lapsille, mutta he eivät kuule. Tonttu Tolvana ja Tonttu Tumpelo ovat lähistöllä viemässä epäonnistuneita leluja roskikseen/puuvarastoon yms. He huomaavat lapsien lähtevän johonkin matkalle. He katsahtavat toisiinsa. Heillä selvästi oli sama

idea. Tolvana sanoo Tumpelolle: "Hei, ei nyt kyllä jaksaisi tehdä hommia. Kyllä nuo muut pärjäävät ilman meitäkin. Tai no olemmehan me lahjakkuuksia mutta...". "Eteenpäin!" Sanoi Tumpelo. Niin, ei pikku seikkailuloma haittaisi. Jatkaa Tolvana. Tumpelo katsahtaa vielä kerran parhaaseen tonttukaverukseensa ja virnistää. Kun kukaan ei huomaa, he hyppäävät rekeen ja piiloutuvat lapsien tavaroiden alle. Lapset lähtevät juuri silloin matkaan. Rekeä korjannut tonttu ei ehtinyt varoittaa.

3. Kohtaus

Lapset ja salamatkustajat eivät ehtineet lentää kauaa kun reki tuntuu hidastuvan hiljalleen. Yhtäkkiä reki syöksyy maata kohti tuulen lailla. Reki tipahtaa juuri sille samaiselle aurinkorannalle missä pukki on. Pukki oli juuri laittamassa aurinkovoidetta kun reki tippuu taivaalta hänen päälleen. Lapset selviävät törmäyksestä eivätkä huomaa pukin olevan reen alla jumissa. Lapset iloitsevat siitä että he ovat elossa yhtenä kappaleena. Ilo kuitenkin hyytyy kun huomaavat reen olevan toivottoman rikki. "Miten me nyt löydämme pukin?" yksi lapsista sanoo. "Emme mitenkään voi jatkaa jalan!" toteaa toinen. Juuri silloin pukki työntää kätensä reen alta ja voihtii apua. Lapset auttavat hänet sieltä pois anteeksi pyydellen. He eivät ensin huomaa hänen olevan itse pukki, mutta sitten kun he tajuavat, he sekoavat ja häkelyvät totaalisesti. Heti kun he ovat taas tulleet tajuihinsa he tajuavat mennä asiaan. "Joulupukki, huomenna on jouluaatto!". Pukki näyttää erittäin häkelytyneeltä ja rupeaa selittämään, että olisi kesäkuu. Lapset katsovat pukkia ihmetellen, mutta juuri silloin Tonttu Tolvana ja Tonttu Tumpelo nousevat reestä päät pyörällä. Kun tontut ovat tajuissaan lapset kysyvät miksi he olivat reessä ja pukki kysyy oliko heillä jotain osaa kalenteri tarvelemiseen. Tontut eivät ensin tajua pukin kysymystä, mutta hetken mietittyään he muistavat sen ensimmäisen kiire päivän. Pyytelevät anteeksi lapsilta ja pukilta. Pukki pukee päälleen ja pyytää kaikki menemään tavaroiheen rekeen. Lapsien poro oli karannut mutta se löytyi rantabaarin lähietäältä. Se sidottiin lisäksi pukin omaan valjakkoon ja niin he lähtivät Korvatunturille.

4. Kohtaus

Korvatunturilla kaikki onkin jo valmista ja pukki voi lähteä kierrokselleen. Hän pyytää lapset mukaan sillä ilman heitä joulua ei olisi tullut tänä vuonna. Ovikello soi. Pukki ja lapset ovat ovella Kaikki sisällä juoksevat avaamaan. Kun perheen vanhemmat huomaavat pienet lapsensa tulleen kotiin antavat he heille suuren halauksen eivätkä edes huomaa pukkia. Kun keskustelut on keskusteltu perheen äiti kutsuu kaikki syömään. Pukki kieltäytyy mukavasta pyynnöstä sillä lahjat pitää saada jaettua. Lapset antavat hyvästit (yksi itkee) pukille ja menevät syömään. Pukki lähtee jatkamaan lahjakierrosta.

HAHMOT TARKEMMIN + taustoja heistä

Joulupukki Mauri 256 vuotta. Rento, iloinen, hauska **Vinski (Onni K)**

Joulumuori Vuokko 188 vuotta. Tiukka, äänekäs, kodin hengetär **Tuikku (Emilie)**

Tumpelo ja Tohelo 28+ vuotta. Todella energisiä, sähläreitä, TYHMIÄ... **Aino Meea**

KAIKKI TONTUT 15-150 vuotta

Tonttu 1 Lauri/Lotta. laiskottelija **Reetta**

Tonttu 2 Pekka/Peppi. pukin lellikki **Ellen**

Tonttu 3 Ville/Venla Viherpeukalo **Jemina**

Tonttu 4 Reiska/Riikka. reipas **Samu**

Tonttu 5 **Kata**

Tonttu 6 **Karita**

Tonttu 7 **Jade**

Tonttu 8 **Noora**
Tonttu 9 **Lotta**
Tonttu 10 **Maria**

Vanhempi 1 Mette
Vanhempi 2 Onni K
Vanhempi 3 Linnea
Vanhempi 4 Nino

Baarimikko - Bea

Korjaajatonttu - **Nea**

Vauva-tonttu 2v IliO/Olivia **Vilma (Julia)**
"nykyaika"-tonttu Alma/Alex **Onni K (Vinski)**
(2) Ylivilkasta tonttua jotka tanssivat ja hyppivät koko ajan (ei välitä ulkomaailmasta) **Julia Amanda**
Viesti-Tonttu Kari/Kerttu 98 vuotta **Nino**

LUMIUKKO LUMI - **Jesse L**

LAPSET:

1. Peetu **Aleksi**
 2. Kaisa **Emilie**
 3. Liina **Iida P**
 4. Kaarina **Iida L**
- + kaksi lumiukon rakentajaa **Joonas Linnea**

Mahdolliset porot: **Onni K, Jimi**

[0 kommenttia](#)

[Lisää arviointi](#)

Disco (luonnos)

Vappu-Disco 🎉🎊🎈

SISÄÄNPÄÄSY /-2€

Ohjelmaa:

- kasvomaalausta /-0,50€
- polaroid-kamera

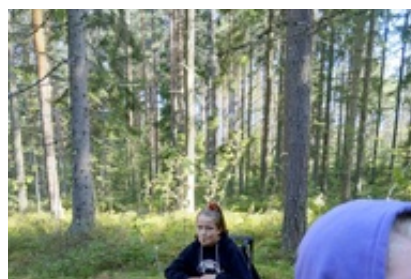
Leirikoulu

Anjalan Tarzan by Julia

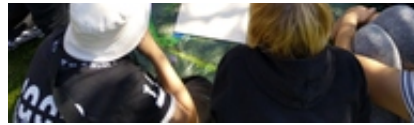

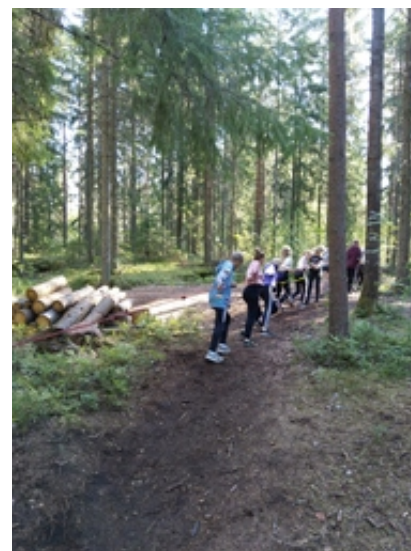
0 kommenttia

Keskiviikko

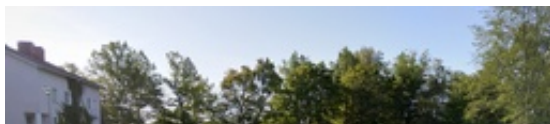
0 kommenttia

Tiistai

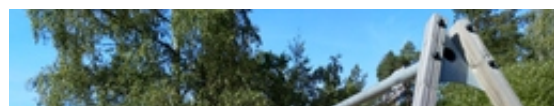

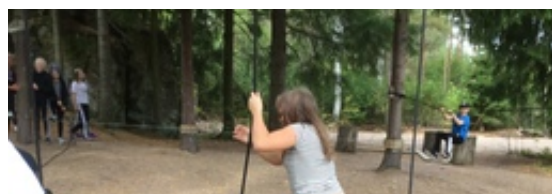

0 kommenttia

Maanantai

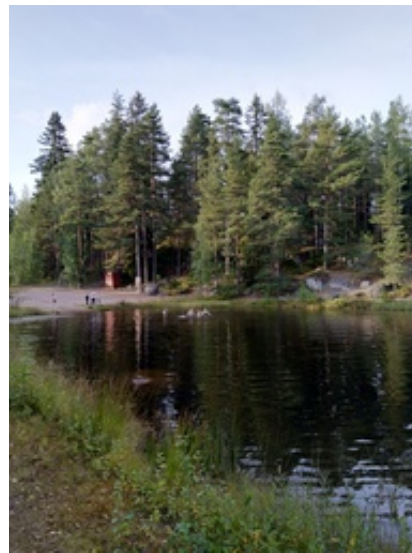

0 kommenttia

6B Johanna

6B:n esittely

Tervetuloa 6B:n luokkasivuille!

Luokallamme opiskelee mahtava 25:n oppilaan joukko opettajanaan Johanna sekä avustajana Minna.

Oppilaiden muut opettajat ovat:

- englanti a-ryhmä: Taru Hankiala ja b-ryhmä: Joonas Koskinen
- käsityö: Liisa Lappalainen & Juhana Raappana
- liikunta: Kaisa Pelkonen
- matematiikka: Sami Puonti (& Johanna Ojamo)
- musiikki: Matti Laaksonen
- ruotsi: Hanne Venäläinen
- ylli: Tuomas Kauppinen

Luokanopettajan yhteystiedot:

Johanna Ojamo

puhelin: 044 781 3654

sähköposti: johanna.ojamo@orimattila.fi

6B:n lukujärjestys

		MA	TI	KE	TO	PE
1.	8.20-9.05	EN a+b	RU b/AI a		RU a	LI
2.	9.10-9.55	MU	RU a/AI b	EN b/AI a	YM	LI
3.	10.10-10.55	MA	MA	KU	MA	MA
4.	11.00-12.05	AI	YM	KU	HI	AI
5.	12.30-13.15	HI	YM	EN A/ AI b	LI	KS
6.	13.20-14.05	RU b		UE	LI	KS

NÄPPISTAITURI

<https://edu.typingmaster.com/login?id=cfr89v53>

KUNNARI-lukudiplomi

SanomaPro

s a n o m a p r o

Ylli

Vastuu itsestä ja toisista

Kpl 8. Nuoruus on matka aikuisuuteen

Fyysinen kehitys – Kehoon liittyvät muutokset

Psyykinen kehitys – mm. Ymmärryksen ja omien tunteiden kehittyminen

Itsetunto – Käsitys omasta itsestä ja omasta arvosta

Kehittyminen lapsesta aikuiseksi tapahtuu pitkän ajan kuluessa. 18 vuotta on lain määritelmä aikuisesta.

Itsetunto muodostuu vuorovaikutuksessa à uskalla olla oma itsesi!

Kpl 9. Elämässä ystävystytään ja ihastutaan

Yhteistyötaidot kehittyvät, kun olet tekemisissä muiden kanssa.
Opit neuvottelemaan, sopimaan, jakamaan yms.

Suvaitsevaisuus – Hyväksyy toiset ihmiset ja erilaisuuden.

Joskus **ystävyyks** voi muuttua **ihastukseksi** à muista, että toista ei voi omistaa eikä hän välttämättä tunne samoin.
Älä unohda kavereitasi, kun seurustelet.

Kpl 10. Jokainen päättää omasta kehostaan

Kehonkuva – Käsitys siitä, miltä näytät
Saattaa vääristyä helposti esim. Somen takia.

Seksuaalisuus – Saa etsimään rakkautta, ihmissuhteita ja läheisyyttä
Keho voi olla mieltä edellä kehityksessä.

Keho on yksityisalue, koskettamiseen ei tarvitse suostua
à mieti etukäteen vastaus

Seksuaalinen häirintä on vakavaa (puheita ja tekoja). Alle 16-v kohdistuneet seksuaaliset teot kiellettyjä (ei esim. 15 ja 15 vuotiailla)

Kpl 11. Vastuun ottamista voi harjoitella

Perheillä on omat säännöt à Voivat olla hyvin erilaisia
Koulussa omat säännöt
Laki asettaa mm. ikärajoja, joiden on tarkoitus suojella lapsia.

Ruutu aika on tietokoneella, kännyköillä tai muilla laitteilla käytettävä aika. Jos ei rajoiteta, niin älä unohda ulkoilua ja liikuntaa.

Virheitä tehdään ja niitä saa tehdä, mutta koita oppia niistä!

Rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-v – Voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta.

Vahingonkorvausvelvollisuus ei tunne ikärajaa eli alkaa 0-v. (Vauvoja ei käytännössä tuomita --> ei ymmärrystä)

Ilkivalta on tahallista häiritsemistä tai toisen omaisuuden rikkomista.

Kpl 12. Päihteet ovat haitallisia

- Luonnon raaka-aineista voidaan valmistaa **päihteitä**
- Aineita, jotka muuttavat aivojen toimintaa, mielialaa ja käytöstä.
- Alkoholi, tupakka, nuuska, huumeet, lääkkeet (väärinkäyttö), liimat, lakat yms.

- *Riippuvuus* voi tulla kaikista päihteistä --> elimistö "tarvitsee" päihteiden kemiallisia aineita, esim. **nikotiini**.

13. Tupakka ja alkoholi ovat yleisiä päihteitä

Tupakkatuotteet

- Tupakka on kasvi
- Nuuska imeskellään, oikeastaan imeytyy (pussi tai löysä)
- Nikotiini ja muut aineet imeytyvät verenkiertoon
- Heikentää keuhkoja, aiheuttaa sydän- ja verisuonitauteja.

Alkoholi vaikuttaa keskushermostoon

- Miedot (olut, siideri, lonkero)
- Väkevät (liköörit ja viinat)
- Vaikutus keskushermostoon à humalatila
- Alkoholia "pilkkoo" eli poistaa maksa à Lapsen maksa ei tähän juuri pysty.

Huumausaineet ovat todella vaarallisia

- Esim. Kannabis, ekstaasi, LSD, heroini ja amfetamiini.
- Osa lamauttaa, piristää tai aiheuttaa harhoja.
- Pysyvä vaikutus keskushermostoon

Kasvio

Kasvion kasvit vuosiluokittain

1. voikukka, leskenlehti, käenkaali, valkovuokko, koivu, vaahtera
2. piharatamo, valkoapila, siankärsämä, kielo, pihlaja
3. rentukka, ulpukka/lumme, osmankäämi, järviruoko, paju
4. niittyleinikki, vehnä, ohra, ruis, kaura, rypsi
5. mänty, kuusi, puolukka, mustikka, vanamo, kanerva
6. tammi, haapa, harmaaleppä/tervaleppä ja kataja sekä tupasvilla, suopursu, karpalo

Kirjoita kuvaukseen seuraavat tiedot: Päivämäärä, löytöpaikka (kunta/kaupunki), kasvupaikka.

Esimerkki: 12.6.2019. Orimattila, tienpiennar.

Kasveja voi tunnistaa osoitteessa: www.luontoportti.com

Käsityö

Äidinkieli

Äidinkielen ainekirjoitus

Unelmieni leirikoulu

1. Kirjautu Peda.Nettiin omille sivuillesi.
2. Valitse oma äidinkielen kansiosi.
3. Tee uusi tekstitiedosto, johon voit kirjoittaa.
4. Aloita kirjoittamaan äidinkielen aine.
 - o Otsikko on **“Unelmieni leirikoulu”**
 - o Muista isot alkukirjain virkkeen alkuun ja lopetusmerkki virkkeen lopussa.
 - o Muista tehdä kappalejaot.

Arkisto (luonnos)

Kaisa Pelkonen 2017-2018 4B (luonnos)

4B

4B luokassa opiskelee tänä lukuvuonna 21 oppilasta. Luokkamme sijaitsee Jokivarren koulun päärakennuksessa, C-siiven alakerrassa.

Luokanopettaja
Kaisa Pelkonen
p. 044-781 3664

Suomi100 -viikko

Koko koulu työskentelee viikon ajan satavuotiaan Suomen ja suomalaisuuden teeman ympärillä. Työskentely tapahtuu pajoissa, joista on enemmän tietoa valikon Suomi100-sivustolla. Pajat on suunnattu eri-ikäisille siten, että luokat 1-3, 4-6 ja 7-9 työskentelevät omissa pajoissaan. Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat osallistuvat luokkien 1-3 (Jaanan luokka) ja 4-6 (Pirkon ja Virvan luokat) pajiin.

Maanantai-iltana 4.12. huoltajat ovat tervetulleita tutustumaan pajiin mielellään yhdessä lastensa kanssa. Tilaisuus ei ole oppilaille pakollinen.

Tiistaina 5.12. juhlimme itsenäisyyttä oppilaiden ja henkilökunnan kanssa kolmessa erillisessä juhlassa koulupäivän aikana.

Viikon aikana emme noudata normaalia lukujärjestystä

- ke 29.11. - ma 4.12.
 - o 1-3 -luokat + TAO Jaana klo 8.20 - 12.00
 - o 4-6 -luokat + TAO Pirkko & Virva klo 8.20 - 13.10
 - o 7-9 -luokat klo 8.20 - 14.00
- ti 5.12.
 - o 1-3 luokat klo 9.00 - 12.00
 - o 4-6 luokat klo 9.10 - 13.10
 - o 7-9 luokat klo 9.10 - 13.10

Hyödyllisiä sivustoja

BINGEL - oppimisympäristö

[0 kommenttia](#)

Opinaika

OTAVA - oppilaan maailma

[0 kommenttia](#)

Perunakellari, tehtäviä eri oppiaineista

Wilma

Opettajat

Luokkaa opettavat

Luokkaa opettavat:

Kaisa Pelkonen, luokanopettaja

Outi Kivilevo, laaja-alainen erityisopettaja
Katariina Launiala, englanti

Tuomas Kauppinen, musiikki
Liisa Lappalainen, käsityöt
Juhana Raappana, käsityöt

Kasvio 1-6lk

Kasvion kasvit luokka-asteittain

1. luokan kasvion lajit:

voikukka x

leskenlehti x

käenkaali x

valkovuokko x

koivu x

vaahtera x

2. luokan kasvion kasvit:

piharatamo x
valkoapila
siankärsämö
kuusi x
mänty x
kielo x
pihlaja x

3. luokan kasvion kasvit:

rentukka x
ulpukka/lumme
osmankäämi
järviruoko
paju x

4. luokan kasvion kasvit:

niittyleinikki x
vehnä x
ohra x
ruis x
kaura x
rypsi

5. luokan kasvion kasvit:

(mänty, kuusi, jos eivät ole jo kasviossa)
puolukka x
mustikka x
vanamo
karpalo
kanerva

6. luokan kasvion kasvit:

tammi
haapa
harmaaleppä/tervaleppä ja kataja
tupasvilla ja suopursu mikäli mahdollista

--> x-merkityt pitäisi olla 4lk keväällä kasviossa!

Oppiaineet

Liikunta

LIIKUNTASUUNNITELMA

SYKSY 2017

14.11. sisäliikuntaa

21.11. sisäliikuntaa

28.11. ulkoliikuntaa

5.12. Ei liikuntatuntia - Suomi 100 juhlapäivä oppilaille

MA 11.12. UINTIA

MA 18.12. UINTIA

Mukaan vaihtovaatteet ja pyyhe!

Ulkoliikuntaa syyslomaan asti aina kun sää sallii.

- palloilua
- perusliikuntaa (juoksua, hyppyjä, heittoja)
- luonnossa liikkumista ja kartan lukemisen harjoittelua
- pelejä ja leikkejä
- yhdessä toimimista
- peruskunnon harjoittelua ja ylläpitoa

SISÄLIKUNTAA joulukuun asti:

- perusliikuntaa
- motorisia taitoja
- palloilua
- musiikkiliikuntaa ja rytmikkaa
- MOVE-treenejä
- uintia (joulukuussa kaksi kertaa + uintitukarit marraskuussa)

Yhteiskuntaoppi

YHTEISKUNTAOPIN MATERIAALIT

Näille sivuille kootaan yhteiskuntaopin "kirjaa". Jokaisen kappaleen vihkomuistiinpanot sekä viikottaiset kotitehtävät löytyvät jaksojen alta!

1. jakso: elo-lokakuu
2. jakso: marraskuu-joulukuu
3. jakso: tammikuu -

1. jakso: Minä ja yhteiskunta

Tiivistelmä kokeeseen

Kappale 1 Mitä yhteiskuntaoppi on?

Yhteiskunta on ihmisistä ja yhteisöistä muodostuva kokonaisuus, jossa elämme.

Yhteiskuntaoppi on oppiaine, jossa tutkitaan omaa yhteiskuntaamme ja opitaan tietoa ja taitoja.

Säännöt ovat tärkeä osa yhteiskuntaa.

Meidän yhteiskuntamme on Suomi.

Kappale 2 Olen yhteiskunnan jäsen

Yhteiskunnan jäsen sitoutuu noudattamaan sääntöjä.

Yhteiskunnan jäsenen voi tunnistaa henkilötunnuksesta tai kuvallisesta henkilöllisyystodistuksesta (esim. passi tai ajokortti)

Henkilötunnus on ihmisen henkilökohtainen tunniste, jonka avulla ihmiset erottavat ihmiset toisistaan. Pelkkä syntymäpäivä ja nimi ei riitä, sillä samannimiset ihmiset ovat voineet syntyä samana päivänä.

Huoltaja on lapsesta vastuussa oleva henkilö, yleensä äiti tai isä.

Kappale 3 Olen mukana eri yhteisöissä

Yhteisö on ihmisten muodostama ryhmä, kuten koululuokka, perhe, suku, jalkapallojoukkue jne.

Perhemuotoja on monia erilaisia. Esim. adoptioperhe, uusperhe, sijaisperhe, yhden vanhemman perhe, leskiperheet jne.

Kappale 4 Yhdessä eläminen vaatii sääntöjä

Sääntöjä tarvitaan kaikkialla: välituntipeleissä, työpaikoilla, liikenteessä jne.

Säännöt lisäävät ihmisten turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Vahingonkorvausvelvollisuus alkaa heti syntymästä, rikosoikeudellinen vastuu 15-vuotiaana.

Ikärajat suojaavat lapsia ja nuoria heille vahingollisilta peleiltä ja elokuvilta

Laki on kaikkia koskeva määräys. Laissa määritellään mikä on sallittua ja mikä kiellettyä.

Kappale 5 Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille

Lapsen oikeuksien sopimus (osa kohdista)

Oikeus olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut.

Oikeus saada huolenpitoa ja hoitoa.

Oikeus elää turvassa.

Oikeus sanoa mielipiteensä ja vaikuttaa.

Oikeus ilmaiseen koulunkäyntiin.

Oikeus leikkiin ja vapaa-aikaan

Ihmisoikeudet = kaikille ihmisille kuuluvat oikeudet.

Yhdistyneet kansakunnat eli YK = Valtioiden muodostama järjestö jonka tehtävänä on edistää rauhaa ja turvallisuutta.

2. jakso: Yhteiskunta toimii

Toinen jakso

Vihkomuistiinpanot, tuntitehtävät sekä kotitehtävät löytyvät kappaleiden otsikoiden alta!

Asun itsenäisessä Suomessa

Vihkomuistiinpanot

ASUN ITSENÄISESSÄ SUOMESSA

- Suomi julistautui itsenäiseksi valtioksi 6.12.1917
- itsenäisyyspäivää juhlitaan Suomessa 6. joulukuuta
- itsenäisellä Suomella on:
omat rajat, oma lippu, presidentti, omat lait, saamme päättää omista asioistamme
- Suomi on nykyisin hyvinvointivaltio
- Suomeen on rakennettu itsenäisyyden aikana ilmainen koululaitos ja terveydenhuolto
- hyvinvointivaltio auttaa etenkin lapsiperheitä, vanhuksia, sairaita ja työttömiä
- kaikki eivät silti Suomessa voi hyvin, vaan maassa on myös köyhyyttä, sairaita, työttömiä ja asunnottomia

Hyvinvointivaltio

Itsenäisyyden aikana suomalaisten elintaso on parantunut. Olemme aikasempaa terveempiä ja rahaa on enemmän käytössä. Suomessa pyritään varmistamaan että kaikilla on ruokaa, vaatteet, koti sekä mahdollisuus terveydenhoitoon ja koulutukseen.

Hyvinvointivaltio ei ole syntyntä itsestään vaan meitä ennen eläneet suomalaiset ovat halunneet kehittää yhteiskuntaamme. Meidän on tehtävä töitä sen eteen että tulevaisuudessakin yhteiskuntamme voi vähintään yhtä hyvin kuin nyt!

Kotitehtävät

KT:

1. Mitä piirteitä hyvinvointivaltiolla on? Tee ajatuskartta!

- valtio huolehtii kansalaisista
- päivähoito
- ilmainen koulunkäynti
- ilmainen terveydenhuolto
- sosiaaliturva, esim. työttömyyskorvaus, lapsilisä, äitiyspäiväraha

2. Kouluun tulee ulkomaisia vieraita. Mitkä kolme asiaa haluat kertoa heille Suomesta?

- lumi, kesä, turvallisuus, ei sotaa
- itsenäinen, kylmä
- ei paljon köyhyyttä
- puhdas juomavesi, ruoka
- ilmainen koulu
- suomen kieli on hankalaa
- itsenäisyyspäivä on 6.12.
- hyvinvointivaltio

EKSTRA:

Kysy kolmelta henkilöltä mikä heille on tärkeintä Suomessa. Kirjoita vihkoosi!

Avainsanat

HYVINVOINTIVALTIO = Valtio, joka huolehtii kaikkien kansalaistensa hyvinvoinnista.

ITSENÄINEN VALTIO = Omista asioistaan päättävä riippumaton valtio.

Tärkeintä Suomessa

Oppilaiden mielipiteitä, mikä on tärkeintä Suomessa:

- kaikki saavat käydä koulua ilmaiseksi
- ei sotia
- lähes kaikilla töitä, ei kovaa pulaa rahasta
- ei nälänhätää eikä maanjäristyksiä tai hirmumyrskyjä
- on ruokaa, juomaa, koti, perhe ja kavereita
- Suomi on maailman turvallisimaa maa
- vaihtuvat vuodenaajat
- vanhemmat ja lapset asuvat yhdessä
- saa apua kun tarvitsee

Yhteiskunta perustuu tasa-arvoon

Vihkomuistiinpanot

YHTEISKUNTA PERUSTUU TASA-ARVOON

- Suomen laissa määritellään perusoikeudet, ne kuuluvat kaikille Suomessa asuville
- tasa-arvo on perusoikeus
- tasa-arvo tarkoittaa että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä
- Suomen laki kieltää syrjimästä ihmisiä

Kotitehtävät

Millainen koulu olisi unelmiesi yhteiskunnassa?

Ketkä kävisivät koulua?

Mitä opiskeltaisiin?

Ketkä opettaisivat?

EKSTRA:

Kysy vanhemmaltasi tai isovanhemmaltasi millainen olisi ollut heidän unelmakoulunsa. Kirjaa vihkoosi!

Avainsanat

PERUSOIKEUDET: Kaikille ihmisille kuuluvat, kaikista tärkeimmät oikeudet. Esimerkiksi oikeus ilmaista oma mielipiteensä on perusoikeus.

TASA-ARVO: Kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

SYRJINTÄ: Toisen ihmisen huomiotta jättäminen ja vähättely on lailla kiellettyä syrjintää.

SANANVAPAUS: Sananvapaus on määritelty eri laeissa ja sopimuksissa eri tavoin. Esimerkiksi Suomen perustuslaissa sananvapaus tarkoittaa oikeutta ilmaista ja vastaanottaa tietoja ja mielipiteitä kenenkään sitä ennakolta estämättä.

Kuulun Suomen väestöön

Kotitehtävät

ETSI mitä vähemmistöjä on Suomessa?

V: saamelaiset, romanit, suomenruotsalaiset, maahanmuuttajat, juutalaiset, tataarit, viittomakieliset, inkerinsuomalaiset, paluumuuttajat, Suomen venäläiset, ortodoksit, vammaiset

Vihkomuistiinpanot

- vähemmistö tarkoittaa ihmisryhmää, joita on vähemmän kuin muiden ryhmien ihmisiä
- Suomessa esim. ruotsia äidinkielenä puhuvat kuuluvat vähemmistöön
- Suomen väestö on n. 5,5 miljoonaa

Suomen kunnat

Suomen suurin kunta

väkiluvultaan: Helsinki, 642 045 asukasta
pinta-alaltaan: Inari, 17 334 km²

Suomen pienin kunta

väkiluvultaan: Sottunga, 92 asukasta
pinta-alaltaan: Kauniainen 6 km²

Orimattila

väkiluku: 16 276
pinta-ala: 197 km²

Avainsanat

väestö: kaikki yhdessä maassa asuvat ihmiset

kansalliskieli: Suomen kansalliskielet ovat Suomi ja Ruotsi

enemmistö: jonkin ryhmän suurempi osa muodostaa enemmistön

vähemmistö: jonkin ryhmän pienempi osa muodostaa vähemmistön. Vähemmistö voi muodostua esim. sukupuolen, kielen tai uskonnon perusteella

Suomi on kansainvälinen (8.12.)

Vihkomuistiinpanot

Suomi on kansainvälinen

- Suomalaiset tavat ja kulttuurit muuttuvat kun olemme tekemisissä muista maista kotoisin olevien kanssa
- internet on "pienentänyt" maapalloa ja uudet vaikutteet tulevat Suomeen nopeammin kuin ennen
- suurin osa Suomessa asuvista ulkomaalaisista on tullut tänne työn perässä
- pakolaiset ovat joutuneet lähtemään sodan tai muun vaaran takia kotimaastaan turvaan
- noin 800 000 suomalaista on muuttanut ulkomaille työn perässä tai perheen vuoksi

Avainsanat

kansainvälisyys kansojen tai valtioiden väliset asiat

kansalainen Valtion jäsen, jolla on tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia

uussuomalainen Suomeen pysyvästi asettunut, alun perin ulkomaalainen ihminen

pakolainen Ihminen, joka on joutunut pakenemaan toiseen maahan, koska hän pelännyt vainoa esimerkiksi syntyperänsä, uskontonsa tai mielipiteidensä vuoksi

Demokratia on yhdessä päättämistä (8.12.)

Vihkomuistiinpanot

Avainsanat

Demokratia kansanvalta eli kansalaisten oikeus päättää yhteisistä asiasta

Suora demokratia Kaikki ryhmän jäsenet voivat suoraan vaikuttaa tehtäviin päätöksiin

Edustuksellinen demokratia ryhmän jäsenet valitsevat edustajat, jotka päättävät asioista kaikkien puolesta.

Vaalit vaikuttamisen keino. Vaaleissa äänestäjät valitsevat ehdokkaista edustajan tehtävään.

Tuomaksen muistiinpanot

Yhteiskunta toimii (Tuomaksen muistiinpanot)

Kappale 6 - Asun itsenäisessä Suomessa

- Suomi on itsenäinen valtio
- Suomi on muuttunut itsenäisyyden aikana (100 vuotta) voimakkaasti. Väestö on lisääntynyt, Suomi on rikkaampi, teollistuminen on kehittynyt, terveydehuolto ja koulutus ovat kehittyneet eli Suomesta on tullut hyvinvointivaltio.
- Hyvinvointivaltio ei ole syntynyt ilmaiseksi vaan sen eteen on tehty vuosikymmenten työ.
- Suomessa on silti esimerkiksi köyhiä ja asunnottomia.

Kappale 7 - Yhteiskunta perustuu tasa-arvoon

- Perusoikeudet kuuluvat kaikille Suomessa asuville ihmisille (oikeus tasa-arvoon, oikeus omaisuuteen, oikeus omaan mielipiteeseen jne.)
- Tasa-arvo on yksi tärkeimmistä periaatteista Suomessa. Ihmisiä ei saa syrjiä esim. iän, sukupuolen, kansallisuuden tai seksuaalisen suuntautumisen takia. Syrjintä on kielletty lailla.

Kappale 8 - Kuulun Suomen väestöön

- Suomen väkiluku on noin 5,5 miljoonaa ihmistä.
- Vähemmistö on jonkin ryhmän pienempi osa (alle puolet). Vähemmistöön voi kuulua esim. sukupuolen, kielen tai uskonnon perusteella.
- Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa
- Lappi on Suomen harvaan asutuin alue

Kappale 9 - Suomi on kansainvälinen

- Suomi on ottanut paljon vaikutteita muista maista (Ruotsi, Saksa, Yhdysvallat, Japani, Italia, Venäjä jne.)
- Suurin osa Suomeen muuttaneista ulkomaalaisista on muuttanut työn perässä.
- Pakolainen on ihminen joka on joutunut jättämään kotinsa esim. sodan tai vainon takia.
- Kansainvälistyminen näkyy esim. ruoissa (pizza, hampurilainen, risotto, sushi, gulassikeitto jne.)
- Myös kansainvälinen kulttuuri näkyy elokuvissa, musiikissa, taiteissa jne.

Kappale 10 - Demokratia on yhdessä päättämistä

- Demokratia eli kansanvalta tarkoittaa asioista yhdessä päättämistä.
- Edustuksellisessa demokratiassa äänestetään edustajaa, joka edustaa sen jälkeen äänestäjiään (esim. oppilaskunnan hallituksen edustajat)
- Suora demokratia tarkoittaa, että kaikki paikalla olevat päättävät asiasta (esim. äänestys luokassa siitä, mitä pastillimakuja valitaan tai äänestys siitä, mihin perhe menee lomalle.)
- Läheskään kaikki maat eivät ole demokraattisia, vaan asioista päättää todellisuudessa todella pieni joukko ihmisiä tai pahimmillaan vain yksi ihminen.

Kappale 11 - Eduskunta päättää Suomen asioista

- Suomessa on 200 kansanedustajaa, jotka valitaan joka neljäs vuosi eduskuntavaaleissa.
- Kansanedustajat ovat töissä eduskunnassa Helsingissä.
- Kansanedustajat säätävät lakeja ja päättävät Suomen valtion rahoista ja niiden käytöstä.

Kappale 12 - Hallitus ja presidentti johtavat Suomea

- Hallitus hallitsee maata lakien mukaan, valmistelee uudet lait ja valtion budjetin
- **BUDJETTI** on arvio tuloista ja menoista eli paljonko rahaa saadaan ja paljonko sitä kuluu.
- Pääministeri johtaa hallitusta.
- Presidentti valitaan kuuden vuoden välein.

3. jakso, helmi-maaliskuu: Opi vaikuttajaksi

Kaikilla on oikeus vaikuttaa

Kaikilla on oikeus vaikuttaa

- Suomen laki antaa jokaiselle oikeuden osallistua ja vaikuttaa
- vaikuttamalla jokainen voi pyrkiä muuttamaan asioita
- koulussa voi vaikuttaa esim. oppilaskunnan hallituksessa (Miniministerit)
- asioista valittaminen ei ole vaikuttamista, vaan aktiivinen toimiminen on vaikuttamista

LÄKSY:

moniste t.2

Vaikuttaminen on taitolaji

Vaikuttaminen on taitolaji

Vaikuttaa voi monilla eri keinoilla. Kun haluaa vaikuttaa johonkin asiaan, esim. koulun ruokalistaan, pitää ensin selvittää miten asiasta päätetään. Vaikuttajan pitää olla hyvä keskustelija ja asioista sopija. Hyvä keskustelija puhuu, kuuntelee toista ja osaa perustella oman mielipiteensä.

Vaikuttamisen taitoja voi kehittää harjoittelemalla niitä. Esimerkiksi mielipidekirjoituksessa pitää osata kirjoittaa selkeästi oma mielipide ja perustella se.

Nyt harjoitellaan mielipidekirjoitusta!

Valitse aihe alla olevista TAI keksi itse! Muista PERUSTELLA mielipiteesi! Kirjoita vihkoosi!

1. Lisää keittopäiviä kouluihin
2. Pidemmät välitunnit koulupäivään
3. Koulupäivän pitäisi alkaa aikaisintaan klo 10

Vaikuttaa voi yksin ja yhdessä

Vaikuttamaan pystyy yksin, mutta tehokkaampaa se on yhdessä toisten kanssa. Ryhmän täytyy sopia yhteisiä tavoitteita ja keinoita, joita käytetään.

Ryhmässä jokaisen mielipiteet tulee ottaa huomioon tasa-arvoisesti ja pyrittävä löytämään yhteisiä ratkaisuita. Sopiminen voi olla vaikeaa, mutta mielipiteitä perustelemalla ja joustamalla yhteistyö helpottuu. Ryhmäläisillä on aina erilaisia vahvuuksia ja taitoja, joita kannattaa hyödyntää. Jokainen voi kehittää ryhmässä toimimisen taitoja.

1. Millaisia taitoja tarvitaan, kun sovitaan asioista yhdessä muiden kanssa?
2. Muistele jotakin onnistunutta ryhmätyötilannetta, jossa olet ollut mukana. Mikä siitä teki onnistuneen?

Avainsanat

adressi

Vaikuttamisen keino. Adressissa esitetään mielipiden tai vaatimus, jonka tueksi kertaan nimiä asiaa kannattavilta ihmisiltä. Addressi ja nimilista toimitetaan asiasta päättävälle henkilölle.

mielipidekirjoitus

Vaikuttamisen keino. Oman mielipiteen ilmaiseminen kirjoittamalla. Mielipidekirjoituksia julkaistaan esim. lehdissä.

Sananvapaus

Muistiinpanot

- Sananvapaus on kaikkien suomalaisten perusoikeus
- mielipiteensä saa ilmaista julkisesti
- ei saa loukata, syrjiä tai vahingoittaa muita

- jokainen on vastuussa esittämistään mielipiteistä!
- väärien tietojen levittäminen ei ole sananvapautta!

Sananvapaus tuo vastuuta

Sananvapaus on kaikkien suomalaisten perusoikeus. Jokaisella on oikeus ilmaista oma mielipiteensä julkisesti. Sananvapaus ei kuitenkaan anna oikeutta loukata, syrjiä tai vahingoittaa muita.

On tärkeää pohtia, MITEN mielipiteensä ilmaisee. Jokainen on nimittäin vastuussa itse julkisesti esittämistään mielipiteistä. Esimerkiksi väärien tietojen levittäminen EI ole sananvapautta!

1. Mihin sananvapaus antaa meille oikeuden?
2. Millaisissa tilanteissa ei ole järkevää sanoa omaa mielipidettään ääneen? Perustele!

Avainsanat

sananvapaus = oikeus ilmaista oma mielipiteensä. Sananvapaus on perusoikeus

Oppilaskunta

Oppilaskunta on koulun vaikuttaja

- oppilaskunta vaikuttaa edustajien kautta
- kaikki koulun oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan
- edustajat valitaan hoitamaan oppilaskunnan asioita
- > oppilaiden esittämistä ehdotuksista keskustelu

-> ehdottavat ja keksivät asioita, joilla voitaisiin parantaa esim. kouluviihtyvyyttä ja koulun yhteishenkeä

Avainsanat

Oppilaskunta = koulun oppilaiden muodostama yhteisö

oppilaskunnan hallitus = oppilaskuntaa edustavat oppilaaat, jotka on valittu oppilaskunnan hallitukseen (Jokivarren koulussa 4.-6. lk Minimiministerit)

Ristiriidat voi ratkaista sovittelemalla

Kompromissi

- erimielisyydet voi ratkaista sovittelemalla
- kompromissi on yhdessä päätetty, kaikille sopiva ratkaisu
- kompromissin tekeminen vaatii:
 - * taitoa kuunnella erilaisia mielipiteitä
 - * neuvotella eri näkemyksistä
- hyvään kompromissiin kaikki voivat olla melko tyytyväisiä
- kompromissi voi myös olla alkuperäistä vaihtoehtoa parempi

Avainsanat

kompromissi = ristiriidan yhteinen ratkaisu, jossa osapuolet tekevät myönnytyksiä

sovittelu = neuvottelu, jossa osapuolet pyrkivät sopimaan ristiriitansa

RAHAN KÄYTTÖ

Rahan käyttö

- talouden perusasiat kannattaa hallita:
 - * osata laskea paljonko saat ostoksista takaisin
 - * tietää, mistä saa rahaa ja mihin sitä käyttää
 - * osata säästää jotain suurta hankintaa varten
- kaikkea houkuttelevaa ei välttämättä tarvitse ostaa, mieti tarvitsetko sitä oikeasti!

Rahan käyttö

Ympäristöoppi

Esitelmä - Pohjoismaat ja Baltian maat

Ohje

POHJOISMAAT JA BALTIAN MAAT

Tehkää pienissä ryhmissä (tai yksin) yhdestä Pohjoismaasta tai Baltian maasta esitelmä, jonka esittelette muulle luokalle. Kerro esitelmässasi maan perustiedot (valtiomuoto, väkiluku, kieli...), maan kulttuurista, hallinnosta, elinkeinosta, historiasta ja jostakin oman kiinnostuksen kohteestasi, esim. (ruoka, urheilu, julkisuudenhenkilö jne.).

Jos käytätte töissänne kuvia, niin ottakaa ne mieluummin [täältä](#) (flickr.com), sillä näissä kuvissa on tekijänoikeudet kohdillaan. Jos mahdollista niin välttäkää Wikipedian käyttöä ja olkaa kriittisiä Internetistä löytyvää tietoa kohtaan.

TYÖ VOI OLLA:

- juliste
- Power point -esitys (O365)
- pedanet -teksti
- lautapeli, jossa kysymyksiä maasta

Kuvaamataito

4. Ik kuvaamataidon työt

- viljapelto ja traktorit (värien sekoittaminen, perspektiivi)
- syksyiset puut (sommittelu, perspektiivi, askartelu)
- madala pihan materiaaleista (kolmiulotteinen työskentely, sommittelu)
- Tuliterä -kirjan (Timo Parvela) innoittamana ajatuskarttaan kirjan hahmoja, tapahtumapaikkoja, esineitä jne
- Isänpäiväkortti

SUOMI 100 -teemat

- Suunnittele mieleisesi kuvitus Muumimukiin (havainnoidaan ja tutkitaan esinemaailmaa, toteutus piirtämällä ja askartelemalla)

Äidinkieli

Lukudiplomi

4. LUOKKA

Luetaan yhteensä kahdeksan kirjaa: viisi lastenkirjaa, yksi runokirja, yksi sarjakuva ja yksi tietokirja.

Lastenkirjat

Aarnio, Reeta: Maan kätkemät / Veden vanki / Virvatulen vartijat / Tuulien taikuri

Blyton, Enid: Viisikko –sarja

DiCamillo, Kate: Taikurin norsu / Desperon taru / Eetu Keinäsen ihmeelliset seikkailut

Kallioniemi, Tuula: Valopäiden veljeskunta

Kaskela, Markku: Olen Matias, lammaskoira / Puistolan vihreät kunnaat
Kolu, Siri: Me Rosvolat -sarja
Lindgren, Astrid: Ronja Ryövärintytär / Veljeni Leijonamieli
Mäki, Harri István: Dark Dante ja Mustan kuun lapset / Dark Dante ja Hamletin polku
Mäkipää, Jari: Etsiväkerho Hurrikaani -sarja
Niemi, Saara: Hekla säntää kesään / Heklan kuusi päivää
Noronen, Paula: Supermarsu -sarja
Peltoniemi, Sari: Kissataksi / Kerppu ja tyttö
Seppälä, Anne: Topi -sarja
Stanton, Andy: Herra Gummi -sarja
Veirto, Kalle: Henkka ja Kivimutka -sarja
Venho, Johanna: Okulus -sarja

Runot

Mörö, Mari: Helokki ja hiirenvirna / Äkkihäly
Niska, Heikki: Peikkovaara / Satakieli ja lakaisukone
Nuotio, Eppu: jokin kirjailijan runokirjoista
Ravanti, Leena: Ketunhäntä kainalossa

Sarjakuvat

Colfer, Eoin: Artemis Fowl
Fogeli: Puupään parhaat -sarja
Juba: jokin Minerva
Majaluoma, Markus: Sairaana siisti kipsi
Sfar, Joann: Pikku vampyyri menee kouluun

Tietokirjat

Biesty, Stephen: Kullan jäljillä
Campbell, Guy: Ihanko totta? merkillisiä luuloja, sekaannuksia ja väärinkäsityksiä
Hietamies, Leena: Lapsen kesäkirja: parhaat puuhavinkit
Luoto, Leena: Oman pihan ötökät
Marttinen, Tittamari: Viivi Pusun oma kirja
Mikkanen, Raili: Majakat ohoi!
Muumilaakson kuvasanakirja: suomi-englanti
Pulli, Elina: Sporttilajeja
Würmli, Marcus: Nuoret luonnontutkijat -sarja
Jokin Merkurius -sarjan kirja (esim. Allaby, Michael: Ihmeellinen sää)

Uskonto

Läksy: kirkkovuoden mukavin juhla?

Vastauksia läksyyn:

Joulu

- lunta, pimeää, kylmä, joulukuusi, perheen kanssa aikaa, jouluruokaa
- kuusi, tortut, piparit, ruoka, pimeä

- kinkku
- lahjat, jouluruoka
- joululaulut
- piparit, kuusi, laulut, ruoka
- joulupukki
- sukulaiset

Pääsiäinen

- pukeutuminen

Kirkkovuosi

KIRKKOVUOSI

- alkaa adventista (joulukuun alusta)
- tärkeimmät juhlat:
 - * joulu
 - * pääsiäinen
 - * juhannus

- kristinusko on vaikuttanut suomalaisten elämään jo noin tuhannen vuoden ajan
- sen vaikutus näkyy esim. lainsäädännössä ja kalenterissa, suomalaisissa tavoissa ja loma-ajoissa

LÄKSY:

Mikä on sinusta mukavin kirkkovuoden juhla? Miksi?

Musa

Ohjeet esitelmään

Listaa ainakin seuraavat asiat:

- Bändin tai artistin aloitusvuosi/perustamisvuosi
- Suosituin albumi (levy) ja/tai suosituin kappale/kappaleet
- Jäsenet
- Kotimaa
- Musiikkityyli
- Breikkaaminen (milloin bändi tai artisti on noussut julkisuuteen)
- Miksi valitsitte juuri tämän bändin tai artistin ja mikä tekee siitä erityisen
- **Biisinäyte!**

<https://www.youtube.com/watch?v=Ck8zNTzvull>

Luokan tapahtumia ja blogi

Viikko 46

16. marraskuuta 2017 klo 9.16

Kaisa Pelkonen

Tällä viikolla koulussa tapahtunutta:

MATIKASSA käytiin läpi viimeisiä jakokulman asioita ja kerrattiin jo opittuja asioita. Uutena asia tuli vielä 1, 10 ja 100 jakaminen.

MATIKAN KOE on ke 22.11.

Äidinkielessä harjoittelimme sivu- ja päälauseiden kirjoittamista. Kertasimme myös virkettä. Äidinkielen koe on PERJANTAINA 24.11.

Yllissä teimme erilaisia ilmaan liittyviä kokeita pistetyöskentelyssä. Tutkimme myös miten peili heijastaa valoa (kpl 19).

Uskonnon tunnilla pidimme KiVakoulutunnin. Aiheena oli mitä kiusaaminen on ja mitä on piilokiusaaminen.

Liikuntatunnilla aloitimme valmistautumisen Suomi 100-juhlaan. Harjoittelimme sekä letkajenkkaa että valssia. Nämä molemmat menivät erittäin hyvin!

UINTITUKARIT pe 17. ja 24.11.

Ensi viikolla siis matikan ja äikän koe. Liikunnassa kertaamme vielä tanssit, eli sisäliikuntaa!

[0 kommenttia](#)

Monialainen viikko

Monialainen viikko 4-6 -luokilla

Monialaisella viikolla aiheena on yrittäjyys. Tutustumme erilaisissa ryhmissä yritysten toimintaan. Ryhmissä perustetaan yrityksiä eri toimialoista. Jokaisen toimialan sisällä voidaan perustaa useampia yrityksiä. Tällä lomakkeella kartoitetaan alustavaa kiinnostusta eri aiheisiin.

Valitse aluksi oma luokkasi:

- 4. luokka
- 5. luokka
- 6. luokka

Valitse seuraavista kolme mieleisintä.

- kuvataide
- askartelu/käsityö
- kierrätys/kirpputori
- kauneudenhoito
- terveys
- liikunta
- kahvila
- musiikki
- valokuvaamo ja videokuvaamo
- mainostoimisto
- esityksiä
- englanti
- muu

Jos valitsit muu, niin kerro ehdottamasi aihe.

Kiitos vastauksesta!